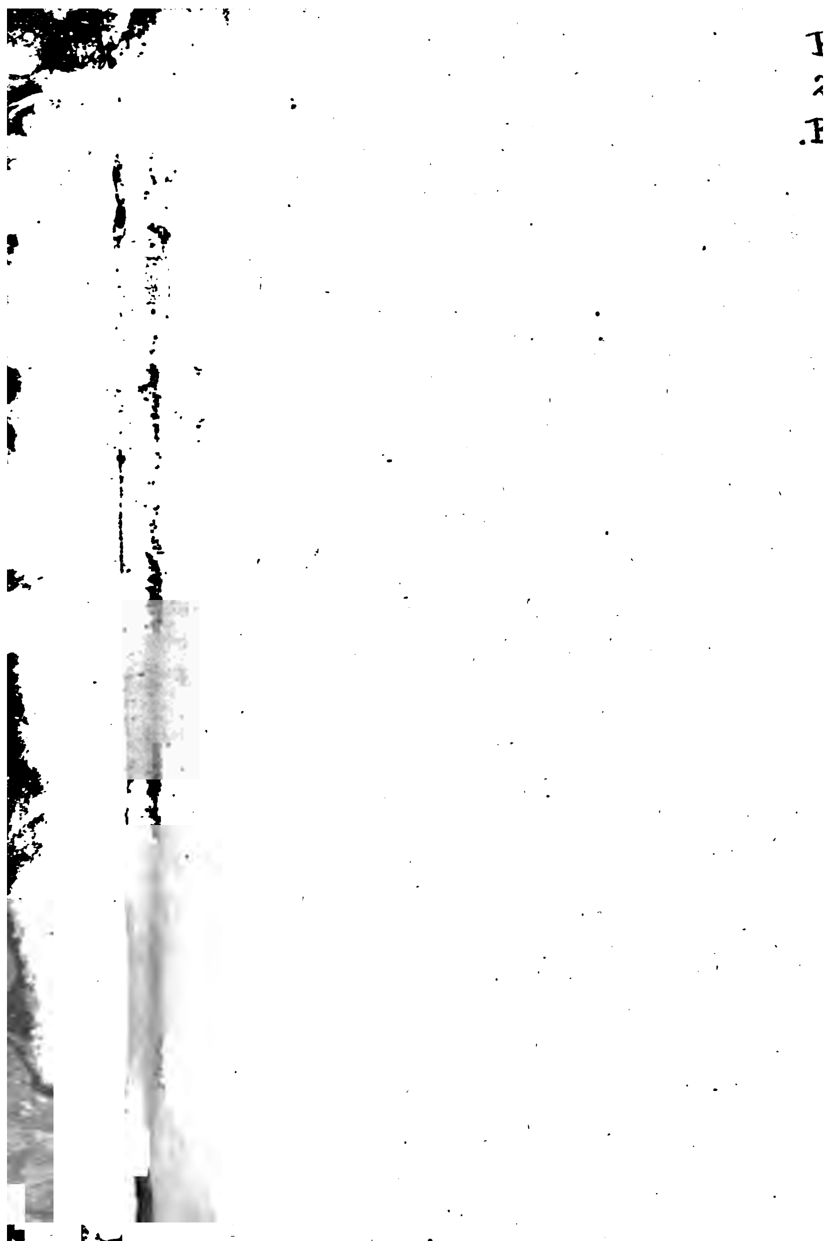

HISTORIA CONFESSIONIS AURICULARIS

EX ANTIQUIS SCRIPTURÆ, Patrum, Pontificum & Conciliorum monumentis

CUM CURA ET FIDE EXPRESSA.

Autore JACOBO BOILEAU, *Theologo Parisiensi, Ecclesiæ Metropolitanæ Senonensis Decano.*

LUTETIÆ PARISIORUM,
Apud Viduam EDMUNDI MARTINI, via Jacobæa, sub Sole aureo, & Sacrificio Abelis.

M. DC. LXXXIV.
CUM PRIVILEGIO REGIS

ILLUSTRISSIMO ECCLESIÆ PRINCIPI

CAROLO MAURITIO LE TELLIER,

REMENSIUM ARCHIEPISCOPO

AC DUCI,

PRIMO FRANCIÆ PARI,

GALLIÆ BELGICÆ PRIMATI,

Sanctæ Sedis Apostolicæ Legato nato,

REGIÆ CAPELLÆ PRÆFECTO, &c.

JACOBUS BOILEAU, Theologus Parisiensi. Decanus Senonensis,

S. D.

UOD *in inscribendis ad Viro illustres & Magnates libris arduum ac difficile semper fuit hominibus doctis æque ac piis & religiosis,*

hodie mihi planum ultro ſeſe offert, atque omnibus ſalebris liberum, ARCHIPRÆSUL ILLUSTRISSIME. *Enimvero cum nihil ſit difficilius quam ſine aſſentatione laudare, quid mihi accidere poterat jucundius quam ad Te ſcribere? quo ab omni adulationum genere alieniorem animum Reſpublica non habet; quicum pietate & ſcientia Viri inſignes, quorum ſimilis ab ineunte ætate fuiſti, familiaritate ac neceſſitudine conjuncti nihil magis pertimeſcendum eſſe ſibi perſuadent, quam Te propriis laudibus & meritis efferre, ne Tibi in amicitia inſidioſi aut fallaces eſſe videantur.*

Cum igitur hæc tua laus ſit ſingularis & ſolitaria, ſumma tua virtute parta, quod a nemine homine Te laudari patienter ſuſtineas; non ancipiti lance diu deliberandum mihi fuit, cui hoc Opuſculum de Confeſſione auriculari nuncuparem, quo omnibus hominibus, dignitatis & amplitudinis diſcrimine remoto, principibus viris & ſubditis, Pontificibus & plebi, infinita crimina

exprobrantur, & non solum Deo, verum etiam hominibus ac ministris culpæ retegendæ & enunciandæ comprobantur, & sæpe sæpius pleraque occultiora peccata pœnitentiæ lacrymis ac laboribus expungenda ac diluenda demonstrantur. Ecquid enim in vita hominum revera laude dignum atque commendatione existimari potest? [a] Cum simus omnes natura filii iræ; [b] nec sufficientes cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis: [c] nec quicquam timendum sit a verbis viri peccatoris, quia gloria ejus, stercus & vermis est.

Hæc sunt vitæ Christianæ effata, quæ cum tuis fortunis incredibili societate conjuncta, oculorum tuorum aciem numquam effugiunt: Teque in fastigio dignitatum Ecclesiasticarum intaminatis famæ & virtutis honoribus fulgentem, sublimi humilitate, & congenita Familiæ ac Sanguini tuo modestia supra mortalem exornant. His documentis illustratus, PRÆSUL DOCTISSIME,

[a] Ephes. cap. 2. v. 3. [b] II. Corinth. cap. 3. v. 5. [c] I. Machab. cap. 2. v. 62.

non es ex eo genere hominum natus aut institutus, qui dulci fortuna ebrii quid ſit Epiſcopum agere neſciunt. Satis enim teſtificatur Diœceſis tuæ laborioſa procuratio, in eligendis & conſtituendis miniſtris confeſſionis caſtigata ſolicitudo, quam admirabili cupiditate rapiaris ad veræ immortalitatis ſpem, quam videris Tibi habere in manibus, maximis Dei beneficiis & tua ſumma voluntate incitatus, ad gerendum pie & ſancte Sacerdotium tuum animo alacris, & ad artium honeſtiſſimarum & ſanctiſſimarum ſtudia inflammatus.

Ego vero cum paucis abhinc menſibus in tuo comitatu, ſingulari tua erga me benevolentiæ teſtificatione, Eccleſiam tuam Remenſem perluſtraſſem, & vigilantiam tuam, clementiam, liberalitatem, integritatem ac lenitatem non ſolum magnam, verum etiam admirabilem, multa cogitatione reputarem; non dubitavi Te ad Eccleſiam capeſſendam natum & factum fuiſſe, Teque tot gratiarum ſuarum acceſſionibus cælum cumulaſſe,

quem ad æterna Dei omnipotentis decreta confestim agenda formaverat.

Nec aliter contingere posse videbatur Homini non ambitiose ad Episcopatum anhelanti, sed rapto; cujus numquam felicitas in fortunæ fuit temeritate posita, sed ipsa fortuna cum virtute ac Gentis felicitate mirabiliter adæquata. Optime enim intellexisti a Majoribus tuis, veræ fidei cultoribus, & Ecclesiæ Patribus, quorum exempla ac præcepta numquam Te fugiunt, quam turpe sit ac probrosum peccati genus hominum infulas Episcopales & curam animarum ambientium. Verumtamen hac contumelia inquinatis peccatoribus impositam confessionis necessitatem aut pœnitentiæ normam, ex antiqua confessionis historia intelligere non potis est. Nec mirum videri debet; quippe cum hæc sint decidentis disciplinæ mala, & parietinarum hiatus, quos Ecclesia, crudis adhuc & virentibus Christianorum moribus, anticipare aut prævenire non potuit: ambitiosos Sacerdotiorum mini-

ſtros, & imperioſa mendicatione Beneficia extorquentes, inter flentes & proſtratos ad alias pœnitentiæ publicæ claſſes ſponte confeſſos aut convictos dubio procul relegatura.

Neutiquam vero deſperandum eſt, ad hanc veteris diſciplinæ regulam brevi tempore pleroſque Fidelium non difficiliter directum & conformatum iri: ſiquidem exemplo tuo, fortitudine, ſapientia, & eruditione incitati fere omnes Eccleſiæ Gallicanæ Patres nihil jam præter antiquos Canones ſpirare, ac libertatem Eccleſiaſticam in animo habere videantur.

Quis enim admirabilem & pene incredibilem primitivorum ἀνάστασιν ex poſtremis Eccleſiæ Comitiis, quibus tanto cum ſplendore ac ſingulari moderatione interfuiſti, non intelligat? Quis Sponſæ Chriſti jura vindicata, Rege Chriſtianiſſimo tuis ſtudiis adſpirante, atque univerſæ Eccleſiæ Gallicanæ rogationibus annuente, rebus ſuis non poſtpoſitis, ſed in patrocinium Eccleſiæ liberaliter effuſis, perſpecta non habeat? Cum præſer-

tim ea cordis & animi integritate, qua numquam caruisti, difficillima negotia tractaveris; ut dubitandi locus non relinquatur, quin tandem aliquando infinitis bonorum ac munerum accessionibus a Regibus Christianissimis exornata sanctitas Pontificis juris Regii tenuissimam porrectionem prudenti compensatione ferat. Nam etiamsi in omnibus parendum est patri, in eo tamen parendum non est, quo efficitur ut pater non sit. Non tam congruit supremarum Potestatum majestati propriis negotiis, quam publicis occupari: adeoque sperandum est, rerum Christianarum summum Præfectum, qui fere omnibus, quos pluribus abhinc sæculis Ecclesia vidit, antecessoribus suis in sanctitate & pacis amore antecellit, animum suum ab ejusmodi quæstionibus disjuncturum, quæ jam Rempublicam miscent, & ad mansuetiores causas relaturum atque ovili Christi magis conducibiles.

Ultimos eheu! pene trahit spiritus, dolore Bonorum omnium non consolabili, Theo-

logia Moralis, infinitis Philosophorum atque humanitus sapientum hominum novitatibus deformata, & incogitabili tabe ex vaga rerum opinabilium licentia ac libidine sine sensu contracta languet: nisi supremus Medicus molliter grassanti morbo manum severam admoveat, & ad hujusce temporis injurias & contumelias prope projectam morum Doctrinam sustentet.

Quam horribiles sint hujusce febris exacerbationes abundanter intelleximus ex illo jussu Cleri Gallicani nuper contexto Propositionum examinandarum Indice amplissimo, ex quo prater prima morum dirigendorum principia, quibus super nos signatum est lumen vultus Domini, quæ nec vetustate nec malitia hominum obliterari possunt, vix aliquam partem in vitæ Christianæ efformandæ disciplina intaminatam, aut contumelia vacuam permansisse cognitissimum est.

Quæ cum ita sint, nisi tuis ac florentissimi Cleri votis annuens Pontifex tam cito in venas erumpenti veneno occurrat, quid me

juvabit ad hanc Lucubrationem tanto cum ſudore incubaſſe, Hæreticorum calumnias diluiſſe, jura Pontificum & Sacerdotum vindicaſſe, plebi Chriſtianæ criminis horrorem incuſſiſſe, pœnitentiæ amorem inſpiraſſe, Hiſtoriam Confeſsionis auricularis in tuo præſidio collocaſſe? quam furentis rationis vanitate humanæ ſapientiæ Magiſtri peſſundent, ut clavium Divinarum poteſtatem pipulo differant, ac lœdoriis Calviniſtarum ludificandam relinquant.

Equidem ſcio, PRÆSUL ILLUSTRISSIME, *quam vehementer ejuſmodi malorum cogitatio animum tuum erigat atque excitet, omni ſcientiarum genere aliunde exaggeratum. Quippe cum nihil eſſe debere ex Epiſtolarum S. Pauli jucundiſsima lectione intelligas, qua mentem tuam quotidie ſumma voluptate exples, quod non Epiſcopus alto aggrediatur animo, aut cautiſsimis conſiliis non adminiſtret, aut ſtrenuo labore non perficiat.*

Et qua ſpe igitur meliori, quam tuo pa-

trocinio fretus pro nostra Confessionis Historiæ judicium publicum subitura timorem excuterem? quantumvis omnem veteris pœnitentiæ formam ac speciem cum cura expressam, omnibus quidem Doctis amabilem, sed non omnibus adamatam, præ se ferat.

Nam si præsidii ac propitii Defensoris experimentum postulat, quis nesciat Te ab adolescentia Avorum more veritatem de terra ortam & justitiam cælo delapsam obvias & mutuo complexu æternum colligatas, quas tuendas in hoc Opere recepi, unis in tuis ædibus suscepisse, susceptas excoluisse, excultas armasse, armatas pugnare docuisse, & pugnantes semper coronasse? Si Patroni splendorem ambit, quis non meminerit Te Ecclesiæ Remensis Pontificem, primum Franciæ Parem ac Ducem, Patris patriæ Filium, per omnes dignitatum gradus semper a magnis ad majora provecti, inter Leges & Arma longo & continuo vitæ cursu pro salute Regni Gallici diu versati, & tandem in hoc honoris fastigio justa Ludovici Magni

benevolentia constituti, unde qualem quisque habeat in Republica sortem, de manu Ejus necesse sit accipere?

Eat igitur ab omni suspicione aut invidia securus Liber in orbem, cujus Autorem insuper virum bonum dignumque iis studiis eaque doctrina, cui a pueritia se dedit, existimasti: in quo nihil non modo insidiosum & fallax in amicitia, sed ne humile quidem & jejunum agnovisti: immo vero quem fore Tibi semper addictissimum, de tuis erga se meritis non conquiescentem, & ad nutum ac voluntatem tuam justam semper & æquam summa cum propensione conversum & aggregatum numquam dubitasti. Vale. Senonis VI. *Idus Julias* M.DC.LXXXIII.

S. Augustinus Epistola LIV. sive CXVIII. ad Januarium num. 6.

Si quid tota per orbem frequentat Ecclesia, quin ita faciendum sit, disputare insolentissimæ insaniæ est.

ADMONITIO
AD LECTOREM.

Opus de Confessione auriculari a summis nobilissimisque Theologis inchoatum, Lector carissime, sed a nemine homine perfectum, aut omnibus numeris absolutum aggredior. Cum proxime elapso sæculo, anno Christi MDXVII. erumpere primum cœpisset Lutherana hæresis, ac potissimum ex usu ab omni hominum memoria recepto confitendi peccata apud Sacerdotes Dei, jurgii causam Ecclesiæ catholicæ intulisset: Illustriss. Joannes Fischerus *, Roffensis in Anglia Episcopus, ad hanc tuendam veritatem primus in arenam descendit, cujus Purpura apud trucem & efferatum animum Henrici VIII. Magnæ Britanniæ Regis irritamento fuit ad exsatiandam immanem rabiem, accelerandumque sanctissimo Viro exitium.

Eodem fere tempore Joannes Eckius, Theologus insignis, qui prolatis validi excultique ingenii monumentis magnopere in

* Responsio ad artic. VIII. Lutheri. *Vvirceburgi anno* MDXCVII.

Germania inclaruit, adversus Lutherum eandem confessionis causam nervose defendit editis septem Homiliis *, quibus eam esse jure Divino apud homines constitutam demonstravit.

Sed utrique satis denso Opere ea de causa dedita opera confecto, contentione animi & Scriptorum Ecclesiasticorum adjumentis, longe antecelluit Joannes Gropperus, Archidiaconus Coloniensis, quem ob castimoniam vitæ summamque doctrinam inter Purpuratos Patres, quos Cardinales vocant, Paulus IV. rerum Christianarum Præfectus invitum cooptavit. Is enim verus est Autor Libri Hermanno Coloniensi Archiepiscopo, postea apostatæ, vulgo sed perperam adscripti sub titulo *Institutionis compendiariæ doctrinæ Christianæ in Concilio provinciali habitæ anno* MDXXXVI.

Tum vero anno MDLXII. Marianus Victorius, Jurisconsultus Reatinus, postea Episcopus Amerinus, cum adhuc Cardinalis Moroni, Pii IV. in Concilio Tridentino Legati, contubernalis esset, quicum studiorum ac honestissimarum artium cultu familiariter conjunctus erat, Romæ typis publicis Pauli Manutii Opusculum evulgavit Pio IV. Pontifici nuncupatum, sub titulo *Historiæ de Sa-*

* Tom. IV. Homil. *Parisiis anno* MDLXI.

cramento Confessionis seu Pœnitentiæ : quod quidem breve specimen fuit grandioris Operis, quo universam Sacramentorum historiam complecti animo conceperat, immo quam pene, ut ex Epistola ad Pium IV. intelligimus, ad exitum perduxerat, non sine magno reipublicæ Christianæ intertrimento deperditam.

Deinceps continenti tempore, cum Ecclesia catholica strenuis defensoribus veritatis singulari Dei benevolentia numquam careat, anno MDCXV. clarissimus Joannes Filesacus, magnum Sorbonæ nostræ lumen, decusque Facultatis Parisiensis, Collectionem plurium opusculorum simul compactorum publicavit, inter quæ ad finem Lucubrationis *de Origine Paræciarum*, brevis Commentarius occurrit *de Confessionis secreta seu auricularis, ut vocant, usu & praxi apud Christianas gentes*; cujus lectio mentes erigit, & multa eruditione ac singulari explet. Quippe cum invictissime demonstret ex literis Alcuini Abbatis, quas Henricus Canisius tomo v. Antiquarum Lectionum publici juris fecit, tempore Caroli Magni consuetudinem & usum confessionis ejusmodi nemine reluctante receptum fuisse. Verumenimvero cum hæc omnia variorum Scriptorum Opus-

cula nimis compendiaria viderentur, & ad efformandam ideam ac ſpeciem amplioris Operis magis apta, quam ad materiam confeſſionis exhauriendam inſtituta; cum etiam in iis argumenta veritati ac neceſſitati confeſſionis valde conducibilia poſtpoſita ſint, objectiones a diverſæ partis Scriptoribus fieri conſuetæ ſilentio prætermiſſæ, atque etiam veterum Scriptorum acta & monumenta dubia & incerta plerumque ſine delectu prolata, nondum ea ætate tanto caſtigatioris critices ſtudio mentes Theologorum illuſtrante: tandem Cardinalis Bellarminus non ſolum aliorum Lucubrationes de Confeſſione amplificavit, verum etiam totam materiam expolivit, & argumenta ad hanc confirmandam, atque ad hæreticorum objectiones diluendas innumeris acceſſionibus cumulavit.

Porro hæc Lucubratio Bellarmini adeo ſuperſtitionis Calvinianæ defenſores perculit, ut eam totis viribus frangere conatus ſit Joannes Dallæus, Charentonii Templi prope Pariſios Miniſtrorum doctiſſimus, anno MDCLXI. deditaque opera volumen pari craſſamento cum majoribus libris confecerit, quo in gratiam anticipatæ animo opinionis adverſus confeſſionem auricularem,

omnes thesauros antiquitatis plusquam potuit exhausit, totque pigmentis ac fucatis coloribus vultum hæresis illinivit, ut falsum vero simillimum reddiderit, & (quod apud omnes Fideles horribile ac pertimescendum semper fuit) credibile ac probabile apud plerosque, modicæ quidem fidei, sed non contemnendæ eruditionis viros effecerit. Hac de causa Opus suum quadripertito divisit. Duobus libris prioribus respondit ad objectiones quasdam & argumenta Theologorum Ecclesiæ catholicæ, quibus veritatem & necessitatem confessionis comprobant: quæ cum ad fidem catholicam non pertineant, eorum defensionem Theologis Scholasticis vindicandam reliqui. Cætera etiam a Ministro assumpta ex silentio Scripturæ & Patrum de confessione, & ex casibus & calamitatibus, quas conscientiis mortalium adferre sibi finxit, sigillatim excutienda non existimavi. Omnia enim hæc opiniosorum hominum præsidia ac effugia funditus corruere in conspectu virorum doctorum necesse est, bene ac sincere constituta historia seu traditione confessionis auricularis, eaque ab Apostolicis temporibus per manus a majoribus nobis tradita & vindicata veritate.

Mihi etiam levis curatio fuit ad eas rationes quas ex industria contra Jesuitas prodidit [a], quorum sæpe fibulas, ut ejus verbis utar, mordicus carpit, & quos in ministerio confessionis, prævaricationis & adversus Episcopos contumeliæ passim accusat. Societas enim Jesuitarum nec meo auxilio, nec defensione mea eget, injuriarum sibi a Calvinistis & Lutheranis inflictarum vindex non ignava nec imbecilla: adeoque Reverendis Patribus suarum partium in hoc negotio agendarum invidus non fui, & hac de causa tantummodo causæ Ecclesiæ catholicæ ac fidei Christianæ de confessione patronus extiti.

Consilium igitur meum fuit, alienis rebus ac quæstiunculis emergentibus e regione relictis, quoad potui, in gratiam confessionis auricularis præstare, quod, nisi mors immatura cohibuisset, promiserat illustrissimus Gabriel Albaspinæus Episcopus Aurelianensis, uti ex observatione XXVI.[b] libri II. Observationum, quem publicavit anno MDCXXIII. intelligimus: quodque dedita opera ac consulto prætermisit doctissimus Oratorii Domini JESU Presbyter, Joannes Mori-

a *Pag.* 120. 121. 122. 176. 177. *&c.*
b Nam ut omittam confessionem auricularem, de cujus antiquitate spero me dicturum & probaturum majore otio.

nus, uti nos docet libri II. Historiæ Sacramenti Pœnitentiæ capite III. numero I.*

In ejusdem consilii meditatione substitisse videtur R. P. Natalis Alexander, Ordinis Sancti Dominici Theologus Parisiensis, cujus laborem frustrari nolim: sed viam quam inivi, tam diligenter declinavit in explicandis Patrum Græcorum locis, & enucleandis difficultatibus antiquitatis Ecclesiasticæ, ut hanc Historiam Confessionis, cum Dissertatione polemica quam de Confessione sacramentali adversus Dallæum publici juris fecit anno MDCLXXIX. institutorum & rationum maximam dissimilitudinem habere, ab omnibus doctis atque eruditis Lectoribus perspectum iri non dubitem.

Quinetiam hujusce Lucubrationis promulgationi remoram imponere non debuit Dissertatio, quæ nuper in lucem prodiit anno MDCLXXXI. doctiss. Dom. Emanuelis a Schelstrate, Cantoris & Canonici Antuerpiensis, ad canonem II. Concilii Antiocheni capite IX. qua præclaris doctrinæ atque eruditionis accessionibus brevem Commentarium Joannis Filesaci de Confessione auriculari eadem scribendi methodo amplifica-

* Quoniam autem res est nobis cum Catholicis, argumenta vulgata, licet invicta, quibus confessionis peccatorum mortalium necessitas demonstratur, omnia prætermittimus.

vit: quippe cum omnia veterum Patrum & Conciliorum monumenta a Dallæo & aliis ejusdem partis Scriptoribus objecta alto silentio prætermiserit. Ea enim agendi ratione Opus de Confessione dimidio quidem affecit, sed omnino & cumulate non absolvit. Ego vero in ejusmodi negotio non solum omne studium, verum etiam omnem operam, curam, industriam, cogitationem, mentem denique omnem collocandam esse semper existimavi. Adeoque duodeviginti abhinc annis & eo amplius, cum primum in publicum erupit tantulum Opus Dallæi de Confessione auriculari, ad illud excutiendum quanta potui diligentia incubui: & cum ætate adhuc viridi ac literis satis idonea, ab omni studio partium ac curis reipublicæ liber viverem in ædibus Sorbonicis, ad studia rerum sacrarum & amorem veritatis vehementer accensus, & ingenio alacris, viscera antiquitatis Ecclesiasticæ Græcæ & Latinæ totis viribus penetravi, & in lapidicinis penitus abscondita saxa, ut loquuntur, multis conatibus effodi. Sed cum hæc omnia pene extracta essent, & dolabra ad extruendum ædificium efformanda; ædes Sorbonicæ incogitabili casu injecto igne exarserunt, & satis culta librorum ac schedarum mearum

supellex flammis consumpta est anno MDCLXXI. adeoque studiorum meorum magna favilla tristis exitus fuit: ipso mense ac fere die, quo me ad Ecclesiæ suæ procurationem, & in partem solicitudinis exciverat æternæ memoriæ Illustrissimus Ludovic. Henricus Gondrinus, Archiepiscopus Senonensis, & Decanatus Ecclesiæ Metropolitanæ possessionem adeptus sum.

At vero cum me tot curis distentum viderem, & satis ampla bibliotheca spoliatum, nihil magis a mente ac cogitatione alienum esse videbatur, quam libros scribere: maxime adversus Calvinianæ superstitionis Ministros; homines quidem in literis ac studiis laboriosos, sed tristes ac morosos suarum opinionum quarum tenacissimi sunt, defensores. Verumtamen cum naturam quantumvis furca expellas, usque recurrere non desistat, ad studia pristina ac sacras literas flammis Sorbonicis magis sum inflammatus; & cum ipsa Christianorum fortitudo, rerum perferendarum scientia sit, & singulari Dei beneficio sim animi affectione Legi summæ in rebus perpetrandis obtemperanti: non aliam inveni in deperditis libris consolationem, quam novos redimere, ea de causa relictis ac postpositis instructi-

bus homini bonis Ecclesiasticis tenuiter aucto parum congruentibus, & viro literato ac studiis immerso minus necessariis: cum præsertim Sacerdoti Christi nihil turpius accidere possit, quam nimio sumptu contractis angustiis & tenuitate sustentare vanitatem.

Utcumque res sint, sic sarta ac restituta literaria nostra supellectile, ille Præsul optimus, quicum familiaritate atque amicitia conjunctissimus eram, cujus voluntatem negligere non debebam, nec benevolentiam erga me ignorare poteram, a me contendit, ut Episcopatus causam tuendam reciperem, & injuriam contra sanctissimum ordinem novo scelere conflatam vindicarem adversus Autorem qui de Judiciis Canonicis Episcoporum incredibilia paradoxa vernaculo sermone scripserat: hominem continuo tempore celebri suarum opinionum explicatione (haud scio an retractationem dixerim) apud illustrissimos Cleri Gallicani Episcopos facta famosum anno MDCLXXXI. VI. Kalendas Maii.

At cum fortissimus Antistes e vivis excesserit XII. Kalendas Octobris MDCLXXIV. postquam illustrissimus Successor sedem Senonensem occupavit, prima cogitata de confessione auriculari, a quibus tot abhinc

annis destiteram, in mentem recurrerunt; atque ad ea perficienda vehementer incitatus fui, tum studiis plerumque rerum sacrarum & Theologicarum abundanter iteratis, cum sapientibus consiliis Præceptoris olim nostri, Jacobi Sambœuvii, Cleri Gallicani Consultoris doctissimi, ac Professoris Sorbonici celeberrimi, qui excussa quadam Lucubratione de Contritione mihi adscripta, alterius de Confessione scribendæ autor fuit, ratus discipulum suum inanem non rediisse, nec dedecorantem Scholæ autoritatem aut Magistri.

His ergo rationibus instigatus atque amore veritatis, quam Dallæus de industria Græcis ac Latinis conopeis occuluit, atque infinitis antiquitatis tegetibus ac stragulis intricavit, consilium de hoc Opere susceptum quanta potui diligentia & accuratione perfeci.

Spero autem fore, LECTOR ERUDITE, ut facilliter animadvertas quantum laboris ac meditationis in veterum instrumentorum discussione ac delectu collocaverim, ut nihil doctrinæ Ecclesiæ catholicæ quam in hoc Opere tuendam recepi, conducibile prætermitterem. Quamobrem non solum Catholicorum virorum, verumetiam homi-

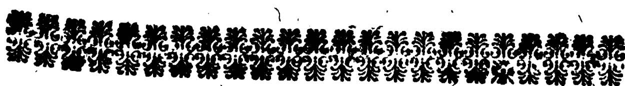
num Proteſtantium, qui artes honeſtiſſimas colunt, & etiamſi hæretici ſint, Græcis ac Latinis literis non intemperanter abutuntur, judicium hac in cauſa non ejurandum eſſe mihi perſuadeo: ſiquidem bene ac ſapienter annuere velint ſuis Miniſtris, ac ſincere recognoſcere, * *Id quod omnes Chriſtiani omni ætate & omnibus ſæculis in omnibus locis crediderunt, eſſe doctrinam catholicam, Apoſtolicam & orthodoxam, adeoque diligenter in Eccleſia cuſtodiendam, tanquam ſacrum depoſitum, cujus aliquando rationem Domino reddituri ſumus.* Hanc enim eſſe inſtituti Operis mei rationem ex capite I. faciliter intelliges. Cæterum ſi Calvinus ipſe inter vivos rediret, non dubito quin ex hac Hiſtoria Confeſſionis, quam præ manibus habes, LECTOR OPTIME, in qua nihil veri dicere timui, nihil falſi dicere auſus ſum, ſuæ ſententiæ perſeverantiam retineret adverſus ipſummet Dallæum: ſiquidem ingenue fateri non renuit, vetuſtiſſimum eſſe uſum confeſſionis auricularis, libro III. Inſtitutionis, capite IV.

* *Conſiderations ſur la nature de l'Egliſe. Par M. Larroque Miniſtre de Quevilly: Imprimé à Roüen par Iean Lucas en l'année* MDCLXXIII. *approuvé par les ſieurs de Langle Miniſtre à Roüen, & Vauquelin Miniſtre à Dieppe, chap.* XIII. *pag.* 204. Car je ſuis perſuadé que ce qui a toûjours eſté crû par tous les Chreſtiens de tous les ſiecles & de tous les lieux, eſt une doctrine catholique, Apoſtolique & orthodoxe: doctrine par conſequent que l'on doit garder ſoigneuſement dans l'Egliſe, comme un ſacré dépoſt; dont nous aurons à rendre compte un jour à Noſtre Seigneur,

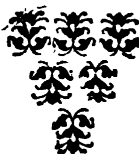
numero 7. pag. 217. aut eum saltem inter eos Decanos & Canonicos me recensere taederet, quos libri IV. ejusdem Institutionis cap. V. numero 10. pag. 390. Ecclesiae Romanae otiosos ventres appellat.

Superest jam, ut Lector catholicus, fortasse nimis accurate dicendi in rebus Theologicis amore instigatus, admonitioni meae non abnuat, qua ipsum pro sua aequitate & humanitate rogo, ut intelligat me neutiquam repugnare sententiae Concilii Tridentini sess. XIV. cap. V. qua docet confessione secreta sacramentali ab initio Ecclesiam sanctam usam esse, & eam qua modo etiam utitur, fuisse semper commendatam; cum dixi hujus Operis capite VI. pag. 112. substantiam dogmatis Ecclesiae Romanae in necessitate confessionis peccatorum lethalium consistere, palam autem, & modo clam mutatis vicibus factam fuisse. Insuper etiam cum dico capite II. pag. 19. specie quadam mortalis interdictionis a communione, a corpore Christi mystico olim separatos fuisse peccatores; non intelligo poenitentes, sed contumaces & induratos, ab omni resipiscentia & poenitentia abhorrentes, quos Theologi impoenitentes appellare solent.

INDEX CAPITUM.

AUTORES

AUTORES ET VIRI ILLUSTRES in Historia Confessionis auricularis laudati.

A

GABR. Albaspinæus, Episcopus Aurelianensis.
Alcuinus, Abbas.
Alexander III. Papa.
Natalis Alexander. *in Præfat.*
S. Ambrosius, Episcopus Mediolanensis.
Ambrosius Florentinus, Camaldulensium Præfectus generalis.
Amphilochius.
Anastasius Sinaita.
Angelomus, Monachus.
S. Ansbertus, Rothomag. Episcopus.
S. Antoninus, Archiepiscopus Florentinus.
Apostolorum Canones.
Aquisgranensis Concilii Patres.
Aristenus.
Anton. Arnaldus, Doctor Sorbonicus.
S. Athanasius, Alexandr. Episcopus.
S. Audoenus, Rothomag. Episcopus.
S. Augustinus, Hipponensis Episcopus.
Anton. Augustinus.
Autor Librorum de Vita contemplativa.
Autor Quæstionum Veteris & Novi Testamenti.
Autor Vitæ S. Remigii.

B

BALSAMON.
Baluzius.
Baronius, Cardinalis.
S. Basilius Magnus.
Venerab. Beda.
Bellarminus, Cardinalis.
S. Bernardus.
Berthelmus.
Bessarion, Cardinalis.
Betuleius.
Theodor. Beza.
Jac. Billius, Abbas S. Michaelis in Eremo.
S. Bonaventura.
Bucerus.
Budæus.

L

M.

N

PRIVILEGE DU ROY.

LOUIS PAR LA GRACE DE DIEU, ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE, *A nos amez & féaux Conseillers les Gens tenans nos Cours de Parlement, Maistres des Requestes ordinaires de nostre Hostel, Baillifs, Senéchaux, Prevosts, & leurs Lieutenans, & tous autres nos Officiers & Insticiers qu'il appartiendra*, SALUT. *Nostre cher & bien-amé le Sieur* JACQUES BOILEAU, *Prestre, Docteur en Theologie de la Maison & Societé de Sorbonne, Doyen & Chanoine de l'Eglise Metropolitaine de Sens, Nous a fait remontrer qu'il a composé un Livre intitulé* : Historia Confessionis auricularis ex antiquis Scripturæ, Patrum, Pontificum & Conciliorum monumentis cum cura & fide expressa, *qu'il desireroit faire imprimer, s'il Nous plaisoit luy accorder nos Lettres sur ce necessaires.* A CES CAUSES, *desirant traiter favorablement l'Exposant, & luy donner des marques de nostre bienveillance en consideration de son merite & de son sçavoir, Nous luy avons permis & accordé, & par ces Presentes luy permettons & accordons de faire imprimer ledit Livre en tel volume, marge, & caractere, autant de fois, & par tel Imprimeur ou Libraire que bon luy semblera, & de le faire vendre & distribuer par tout nostre Royaume pendant le temps de vingt années consecutives, à compter du jour qu'il sera achevé d'imprimer. Faisons défenses à tous Libraires, Imprimeurs & autres d'imprimer, faire imprimer, vendre & distribuer ledit Livre, en quelque forme & grandeur, & sous quelque pretexe que ce soit, mesme d'impression étrangere, ou autrement, sans le consentement exprés dudit Exposant, sur peine de confiscation des exemplaires contrefaits, trois mille livres d'amende payables sans déport par chacun des contrevenans, applicable un tiers à Nous, un tiers à l'Hostel-Dieu, & l'autre tiers audit Exposant, & de tous dépens, dommages & interests. A la charge d'en mettre deux exemplaires dans nostre Bibliotheque, & un en celle de nostre tres-cher & féal le Sieur le Tellier, Chevalier Chancelier de France, avant que de les exposer en vente, à peine de nullité des Presentes; & qu'elles seront registrées dans le Livre de la Communauté des Libraires de nostre ville de Paris en la maniere accoûtumée. Du contenu desquelles vous mandons faire joüir & user ledit Exposant pleine-*

ment & paisiblement, cessant, & faisant cesser tous troubles & empeschemens au contraire. Voulons qu'en mettant au commencement ou à la fin dudit Livre un Extrait des Presentes, elles soient tenuës pour dûëment signifiées à qui il appartiendra. Mandons au premier nostre Huissier ou Sergent sur ce requis, faire pour l'execution des Presentes tous exploits necessaires, sans demander autre permission, nonobstant Clameur de Haro, Chartre Normande, & autres Lettres à ce contraires : CAR TEL EST NOSTRE PLAISIR. *Donné à Versailles le treiziéme Février, l'an de grace mil six cens quatre-vingts trois, & de nostre regne le quarantiéme.* Signé, *Par le Roy*, THOMAS.

Registré sur le Livre de la Communauté des Libraires & Imprimeurs de Paris le 16. Fevrier 1683. *Signé*, C. ANGOT, *Syndic.*

APPROBATIO DOCTORUM.

NOS infrascripti Doctores sacræ Facultatis, certum facimus, hanc Confessionis auricularis Historiam rectæ fidei bonisque moribus nihil adversum continere : quin imo valde perutilem Catholicis declaramus, & necessariam ad illam partem Pœnitentiæ æstimandam, quam Novatores, atque inter eos præcipue Joannes Dallæus, convellere conati sunt. Unde si quævis Historia legentibus proficua est, modo ad animum dirigendum referatur : ita speramus in tam laudatissima praxi confessionis auricularis ex ipsius Historia animos Catholicorum obfirmandos; in qua Autor veritatis catholicæ studiosos, filo traditionis non interrupto, usque ad illius originem satagit conducere, atque ex varia lectione sanctorum Patrum, sicut apes ex floribus, exsugere fructum valde salutarem hujus disciplinæ, & varia illa libamenta, ingenii sui studio & opera, in unum succum confundere, ac postea publico exponere, tanquam antidotum adversus veneficium erroris. Judicium ergo nostrum est, ut hæc Historia, tanquam catholica, typis committatur, ut in usum fructumque plurimorum quamprimum appareat. Datum Lutetiæ v. Nonas Julii an. Dom. M. DC. LXXXIII.

JOANNES BAPTISTA CHASSEBRAS, Archip. Paris. Pastor S. Mariæ Magdalenæ.

A. FAURE.

HISTORIA

HISTORIA CONFESSIONIS AURICULARIS

EX ANTIQUIS SCRIPTURÆ, Patrum, Pontificum & Conciliorum monumentis cum cura & fide expressa.

CAPUT I.

Instituti operis ratio. Confessionis auricularis origo. Certæ conclusiones ex hac lucubratione assumendæ.

HISTORIAM confessionis auricularis cum primum ad scribendam animum appuli, consilium meum non fuit ratiocinationes scholasticas ad examen revo-

care, quibus antiqui recentioreſque Theologi à Chriſto Domino inſtitutam fuiſſe poſt Baptiſma peccatorum confeſſionem ad obtinendam veniam, comprobant; aut incudi reddere vitilitigationes, quarum ope homines Proteſtantes, ſeu ſuperſtitionis Calvinianæ Scriptores, veritatis vim eludere ſolent. Enimvero hæc omnia tot jam libris tractata ſunt, ut de iis iterum ſcribere (cum nihil aliud ſit quam palimpſeſtum corradere) ſupervacaneum ſit. Integra igitur inſtituti operis noſtri ratio eſt, ut ex eo, quotquot ſunt homines docti atque pudentes, intelligant, ab origine rerum Chriſtianarum fideles nunquam remiſſionem ſibi poſt Baptiſmum lapſos comparaſſe, prætermiſſa peccatorum ſuorum declaratione ſeu confeſſione apud miniſtros Eccleſiæ: hoc eſt, ab eo tempore, quo Chriſtus Dominus, poſtquam mirabiliter revixit, in ſuorum Apoſtolorum poteſtate peccatorum remiſſionem reliquit, uti ex S. Joannis cap. xx. ℣. 21. 22. & 23. perſpectum ſibi ipſis Proteſtantes non tenuunt. *Dixit ergo eis iterum: Pax vobis. Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cum dixiſſet, inſufflavit, & dixit eis: Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt.*

Consilium igitur meum est hanc veritatem invictissime comprobare per manus à majoribus nostris ab ineunte ætate Ecclesiæ traditam, Patrumque ac Conciliorum atque Historiæ Ecclesiasticæ monumentis confirmare; ex quorum assumptione concessa, conclusiones, quæ continuo sermone habentur, consequi necesse est.

I. Concilii Tridentini Patres sessione XIV. capite 5. jure merito conceptis verbis hoc decretum prodidisse. *Ex institutione sacramenti Pœnitentiæ jam explicata, universa Ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse à Domino integram peccatorum confessionem, & omnibus post Baptismum lapsis jure divino necessariam existere: quia Dominus noster* JESUS-CHRISTUS *e terris ascensurus ad cælos, Sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit tanquam præsides & judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christi fideles ceciderint, quo pro potestate clavium remissionis aut retentionis peccatorum sententiam pronuntient. Constat enim, Sacerdotes judicium hoc incognita causa exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere dumtaxat, & non potius in specie ac sigillatim, sua ipsi peccata declarassent.*

II. Cum ex verbis Christi peccata secre-

ta æque huic potestati Apostolorum, ac publica & manifesta, subjecta intelligantur: fatente Dallæo, peccatores qui pœnitentiam seu exomologesim à Sacerdotibus olim petebant, debuisse eos de suis delictis docere, eaque apud illos confiteri, quoniam aliter de iis statuere, canonicasve pœnas imponere iis recte ac legitime non potuissent; peccata secreta lethalia æquabiliter fuisse quæcumque confessioni obnoxia. Hæc sunt verba Joann. Dallæi, ex quibus intelligere facile est, Patrum Tridentinorum ratiocinationem esse certam & ad regulam rectæ rationis bene & accurate directam. Lib. III. de Confessione capite 4. pag. 210. & 211. *Equidem concedo Pastores de eorum delictis, quibus exomologesim indicebant, aliquid inaudivisse ac tenuisse: neque enim aliter de iis statuere, canonicasve pœnas recte ac legitime iis imponere potuissent. Itaque & illud quod inde necessario consequitur, libens quoque concedo, si quis pœnitentiam sive exomologesim facere vellet, cum inprimis Pastores adire, eos de suis delictis docere, atque adeo apud illos confiteri debuisse.*

III. Cum ejusmodi ratiocinationem assumat Minister pro peccatis publicis, non posse eam repudiare pro secretis; adeoque insulsam & contra sensum communem homi-

num esse comparationem Patrum Tridentinorum cum chymicis qui ex pumice aquam multo labore exprimunt, quam profert lib. 1. de Confessione cap. 3. pag. 11. lin. 25. *Isti dialecticarum argutiarum vi per multas longissime petitas, ut vocant, consequentias suam illam confessionem, ut ex pumice aquam chymici, multo suo labore, nulla aut perquam tenui audientis assensione & persuasione extundunt verius quam colligunt.*

IV. Incredibilem esse cogitationem Dallæi atque hominis qui de potestate mentis excesserit, qua toto lucubrationis suæ de Confessione contextu infinitis locis contendit, ab Innocentio III. Pontifice Romano anno MCCXV. in Concilio IV. Lateranensi canone XXI. *Omnis utriusque sexus.* primum institutam fuisse confessionem auricularem, atque eo tempore caput e stagno antiquitatis protulisse: sed immo antiquæ confessionis tempus, circumstantias & conditiones tantummodo defixas fuisse, ne decidentibus moribus instituta majorum & Apostolorum neglecta languescerent aut perirent.

V. Hac subjecta & invictissime stabilita traditione, (quam à nullis Græce & Latine scientibus hominibus partium Protestantium repudiatum iri confido) omnibus Catholicis

Theologis jus esse vindicatum & assertum ad concludendum contra confessionis adversarios, & transferendum quod olim contra Donatistas dixit Augustinus, concepta verba Scripturæ in rem pædobaptismi efflagitantes. Lib. IV. contra Donatist. cap. 24. *Etsi quisquam in hac re autoritatem divinam quærat, quamquam quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi autoritate Apostolica traditum rectissime creditur: tamen veraciter conjicere possumus, quid valeat in parvulis Baptismi sacramentum ex circumcisione carnis, quam prior populus accepit, &c.*

Præterea explicationem quam verbis sancti Joannis capite XX. inducimus, non solum certam, verumetiam verissimam esse: siquidem ex hac lucubratione faciliter intelligatur, quod finitum ac decretum fuit in Concilio Tridentino de confessione auriculari, id esse quod ait Vincentius Lirinensis Commonitorii I. capite 3. *Quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est. Hoc enim quod vere proprieque Catholicum, quod ipsa vis nominis ratioque declarat, quæ omnia vere universaliter comprehendit. Sed hoc ita demum fit, si sequamur universitatem, antiquitatem, consensionem. Sequemur autem universi-*

tatem hoc modo: si hanc fidem veram esse fateamur, quam tota per orbem terrarum confitetur Ecclesia. Antiquitatem vero ita: si ab his nullatenus sensibus recedamus, quos sanctos majores ac patres nostros celebrasse manifestum est. Consensionem quoque itidem: si in ipsa vetustate omnem vel certe omnium Sacerdotum pariter & Magistrorum definitionem sententiasque sequamur.

Verumenimvero antequam ad hoc argumentum perveniamus, actaque Conciliorum, & Pontificum ac Patrum scripta sigillatim ὡ̓ παννύχιοι excutiamus, quibus orbem Christianum spatio mille & trecentorum annorum illustrarunt: non solum opus, verumetiam necesse mihi visum est probare antiquum Ecclesiæ Catholicæ usum seu ascesim fuisse pluribus sæculis agendi pœnitentiam publicam pro quibusdam peccatis secretis & occultis. Id vero meis institutis congruere potissimum existimavi, cum præsertim ex eo quod id fieri non potuisse atque incredibile esse, subjecerit Dallæus, in infinitos errorum sulcos ex eo fonte ac principio diductos lapsus sit, atque hac arte sibi continuo latebras atque effugia procuraverit.

CAPUT II.

Pluribus Ecclesiæ primitivæ sæculis plerumque secretorum peccatorum graviorum rei, ex usu & consuetudine recepta, pœnitentiam publicam egerunt.

QUAMVIS ex continuo sermone hujusce lucubrationis hæc veritas faciliter intelligatur: adeo tamen rebus probandis & dogmatibus in hoc opere constituendis conducibilis est, ut eam singulari capite confirmare opus esse videatur. Joannes Dallæus cum sibi persuaserit ex ea totum Romanæ Ecclesiæ dogma de confessione auriculari pendere, seu in usu antiquo pœnitentiæ publicæ pro peccatis occultis consistere, hanc quæstionem intime penetravit, atque omnem machinam movit lib. IV. de Confessione, ut hanc sententiam, quam tuendam recepi, frangeret: ratus hac arte solo sibi adæquari salebras, ut peccata publica solitaria confessioni obnoxia fuisse demonstraret, si secreta & occulta ab hac specie pœnitentiæ libera & immunia comprobasset; adeoque dogma Concilii Tridentini penitus expungeret, quo

peccata. omnia mortalia, omni diſcrimine publici & occulti remoto, confeſſione ſigillatim eluenda neceſſario conſtituuntur.

Verumenimvero ne graculi inſtar pennas quæ pavoni deciderunt, quibuſdam ſuſtuliſſe videar, atque iis me, quod pleriſque Scriptoribus accidit, exornaſſe: rotunde fateor doctiſſimum noſtræ Sorbonæ Socium Antonium Arnaldum hanc materiam tractaſſe & expoliviſſe quatuor capitibus II. partis libri de Frequenti Communione, ac poſitæ quæſtioni manum admoviſſe doctiſſimum Oratorii Domini JESU Preſbyterum Joannem Morinum libro V. Hiſtoriæ ſuæ Sacramenti Pœnitentiæ. Sed cum Dallæus ad argumenta Arnaldi reſpondere animo intenderit, ac de Morini Lucubratione annos decem ante Miniſtri opus de Confeſſione, typis expreſſa nullam mentionem fecerit; ſpero me a crimine plagii ab æquis lectoribus facile liberum exiſtimatum iri, ſi jam argutias Dallæi & aliorum Arnaldi & Morini adverſariorum confutandas recepérim. Sed antequam iſtiuſmodi materiæ viſcera ſpectem atque intime penetrem, ſubjicere neceſſe eſt, cum dicimus veteris Eccleſiæ aſceſim fuiſſe primis ſæculis peccata occulta

graviora mortalia, publica pœnitentia eluere, non eo ſpectare aut animo intendere, ut probare velimus ſolemnem ac ceremonialem illam pœnitentiam veteribus Canonibus explicatam, præſcriptam fuiſſe omni generi peccati. Fatemur enim perlibenter, præter idolorum cultores, mœchos & homicidas, paucos peccatores gradus pœnitentiæ, quorum primus mentionem fecit S. Gregorius Thaumaturgus Epiſcopus Neocæſarienſis, peragraſſe, quos appellat * προσκλαυσιν *fletum*, ἀκρόασιν *auditionem*, ὑπόπτωσιν *ſubjectionem*, σύστασιν *conſiſtentiam*, & μέθεξιν τ͂ ἁγιασμάτων *participationem Sacramentorum*: ſimiliterque ritum obſervatum fuiſſe præſcriptum anno Chriſti CCCXCVII. in Concilio Carthaginenſi canone X. XLIII. Codicis Eccleſiæ Africanæ, de impoſitione manuum ante abſidem, de quo plura dicturi ſumus cap. XV. hujus operis. Revera enim intelligimus, ejuſmodi rituum impoſitam non fuiſſe neceſſitatem pœnitentibus, niſi ſcelerum ac criminum capitalium reis, ex genuina Epiſtola ſancti Gregorii Nyſſeni ad Letoium infinitis hujuſce libri locis laudanda, cum præſertim ea nos docuerit, multa ſuperfuiſſe peccata, quibus nullas pœnas veteres Canones impoſuerant, pœnitentia ad arbitrium

* *Epiſtola canonica canone* 11.

Episcopi imposita purganda & eluenda.

Sed obfirmato pectore propugno, plurimis ab initio rerum Christianarum peccati mortalis, etiam secreti, reis fuisse impositam pœnam separationis seu interdictionis ab Eucharistia, adeoque mulctam cujusdam pœnitentiæ publicæ: quod quidem ex continuis probationibus extra omnem dubitandi locum positum fore mihi persuadeo.

I. Incredibile semper videbitur, laïcos homines non fuisse pœnitentiæ ejusmodi pro peccatis occultis obnoxios iis temporibus, quibus ipsimet Ecclesiæ ministri non erant ea prorsus liberi: quippe cum dubitandi locus non relinquatur, quin sero magis Clericis istiusmodi pœna imposita sit. Verumtamen ab hac pœnitentia immunes non fuisse, intelligimus ex antiquissimo Hispaniarum Concilio Illiberitano, scilicet ante tempora S. Cypriani habito, qui anno Christi CCLVIII. obiit. Canone LXXVI. *Siquis Diaconum se permiserit ordinari, & postea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquando commiserit, si sponte fuerit confessus, placuit eum acta legitima pœnitentia post triennium accipere communionem: quod si alius eum detexerit, post quinquennium acta pœnitentia accipere communionem laïcam debere.* Dubium enim nemini

mentis compoti homini ſubolere poteſt, quin diſſimilitudo quædam exſurgat inter privationem communionis annis quinque & annis tribus, graviorique pœna plectatur quis impoſita communione laïca, quam non impoſita. Præterea incogitabile mihi videtur, inter peccatores publicos hominem recenſere, cujus peccatum adeo occultum & ſecretum eſt, ut a nemine, niſi ex ſpontanea rei declaratione ſeu confeſſione cognoſcatur, & peccatoribus occultis cooptare eum, cujus peccatum ab alio detectum & declaratum eſt. Cum igitur ex eo canone Illiberitano perſpectum habeamus, hiſce peccatoribus pœnitentiam publicam æquabiliter impoſitam fuiſſe; totaque pœnarum diſſimilitudo oriatur ex longitudine aut brevitate temporis, quo pœnitentia confeſtim agebatur, neutiquam vero ex publicatione aut occultatione: fateri neceſſe eſt his temporibus actam fuiſſe pro peccatis occultis quandam ſpeciem pœnitentiæ publicæ, ſcilicet mortalibus, quæ potiſſime ſignificant concepta verba canonis, *in crimine mortis detectus*.

II. Idem prorſus intelligimus ex canone IX. Concilii Neocæſarienſis eodem fere tempore celebrati, qui LIV. eſt Codicis Eccleſiæ univerſæ. *Si Presbyter qui corporale peccatum*

admiserit, promotus fuerit, & confessus fuerit quod ante ordinationem peccaverit; non offerat manens in aliis propter aliud ejus vitæ studium. Reliqua enim peccata dixerunt multi per manus impositionem tolli. Quod si ipse non confiteatur, aperte autem convinci non potuerit, potestatis suæ judicio relinquatur.

1. Si quod ait adversarius Patris Morini pagina 111. non esset ab institutis veritatis alienum, multæ de medio tollerentur difficultates. Ait enim, *crimen occultum ipsa confessione publicum fieri, & qui tamen illud commisit, propter impositionem manuum quam in ordinatione accepit, a publica pænitentia liberari.* Sed hoc inductionis genere nihil magis absurdum ac supervacaneum est. Neutiquam enim confessionis ope peccata occulta publica fiebant. Sive enim aliquando quis probet coram Presbyterorum senatu, sive coram Episcopo enunciata fuisse, semper pœnitentiæ præfecti homines, viri sapientes ac secreti tenaces erant, ac recondita peccata clausa fide ac taciturnitate tenebant. Hoc enim attestatur Epistola canonica S. Basilii Magni ad Amphilochium de mulieribus adulterii crimine inquinatis. Præterea ex concessa ejusmodi assumptione consequeretur, confessione peccati arcani magis reos evasisse

peccatores, quippe cum gravius ſit peccatum publicum, quam occultum: quod inſulſum & ſupervacaneum eſt.

2. Falſum eſt etiam, ab hoc Concilio dari immunitatem pœnitentiæ publicæ propter impoſitionem manuum quam in ordinatione Clerici acceperant. Nam de aliis peccatis loquitur, quorum veniam obtineri per impoſitionem manuum plerique exiſtimabant; nec explicat, utrum peccata venialia vel mortalia ſpectet: immo ex conceptis canonis verbis facile eſt intelligere, Patres hujus Concilii venialia tantummodo in animo habuiſſe: quippe cum ex continua hujus operis ſerie dubitandi locus non relinquatur, quin alia via quam pœnitentia & confeſſione, peccatorum mortalium veniam & remiſſionem poſt Baptiſmum comparari non poſſe, ſemper & ubique Eccleſia Catholica crediderit.

III. Luce meridiana clarius eſt, Tertullianum in libro de Pœnitentia ad ſolitariam pœnitentiam publicam reſpexiſſe, verbaque ejus hic exſcribere in hanc rem non opus eſt. Integrum igitur difficultatis caput devolvitur ad probandum, animo intendiſſe Tertullianum, ut veritatis viribus convinceret Chriſtianos, eiſque perſuaderet neceſſitatem pœnitentiæ publicæ ad obti-

nendam remiſſionem peccatorum clam hominibus & ſine ſcandalo commiſſorum. Animo enim vehementer fallitur, qui ejuſmodi peccata per confeſſionem ſeu exomologeſim publica fieri reputat.

His vero ita ſubjectis inficiari nemo poteſt, Tertullianum loqui de peccatis ſecretis & occultis, ipſumque ſignificare, ſolitariæ pœnitentiæ publicæ ope poſſe iſtiuſmodi peccatorum veniam comparari. Ecquid enim ſibi vellet hiſce conceptis capitis x. verbis pag. 147. edit. Rigaltii? *Grande plane emolumentum verecundiæ occultatio delicti pollicetur; videlicet ſi quid humanæ notitiæ ſubduxerimus; proinde & Deum celabimus. Adeone exiſtimatio hominum & Dei conſcientia comparantur? An melius eſt damnatum latere, quam palam abſolvi?* Et paulo ſuperius eodem capite. *Pleroſque tamen hoc opus*, ſcilicet pœnitentiam, *& publicationem ſui ſuffugere, aut de die in diem differre præſumo, pudoris magis memores, quam ſalutis: velut illi qui in partibus verecundioribus corporis contracta vexatione, conſcientiam medentem vitant, & ita cum erubeſcentia ſua pereunt.*

Verumtamen Dallæus contendit lib. IV. de Confeſſ. cap. 21. pag. 436. 437. & 438. Tertullianum eo loci ſpectare peccata publica,

eaque occulta videri ex comparatione cum vulneribus partium verecundiorum humani corporis: quoniam ejusmodi criminum rei, licet a pluribus essent cogniti, perfecta nominis infamia seu probri turpitudine famosa non laborabant; & sibi fingit ejusmodi peccatores fuisse ab Ecclesiæ ministris admonitos, ut pœnitentiæ publicæ legibus vitæ probro & turpitudini debitæ & impositæ obtemperarent. Sed conjecturam nulla probatione confirmat. Nam ex scriptis Tertulliani intelligimus, ipsum eo loci arguere peccatores indiscriminatim publicos & occultos, totisque eloquentiæ viribus conari, ut eos ab erroribus avertat, quibus insana verecundia mentes humanas explet, & voluntatem ab agenda pœnitentia cohibet. Denique nihil dicit Tertullianus quod non faciliter ori cujuslibet concionatoris Romani hodie induci possit. Adeoque solutio Dallæi, qua subtili distinctione ait peccata occulta comparate apud Tertullianum intelligenda, non absolute & simpliciter, transferri posset ad defendendum, homines octuagenarios esse juvenes, quippe cum comparate cum Patriarchis veteris Testamenti senes existimari non possint. Sed si tam futilibus distinctionibus locus relinquatur, nulla est hæreticorum antiquorum

tiquorum & recentium fatuitas, quam tuendam homines propositi tenaces & opiniosi non recipiant, nec tam concepta Scripturæ verba, quæ non eludant aut ludificent. Si ejusmodi disputandi ratione hominibus uti licet, fatebor libenter, controversiarum judicem esse sensum communem omni appellatione remota. Neminem enim esse puto, cui natura non abstulit, quin ex verbis Tertulliani perspectum habeat, ipsum non potuisse elegantius occulta peccata simpliciter & absolute significare, cum ea dicit, *quæ humanæ notitiæ subducimus, quæ latent, quæ Deum celabimus*; & cum vulneribus verecundiorum & secretiorum humani corporis partium comparat, quibus qui medentium conscientiam vitant, cum erubescentia sua intereunt.

IV. Hanc veritatem mirifice sustentat Origenes homilia 11. in Leviticum, in qua dubium non est, quin pœnitentiam publicam spectet, dum ait: *Est adhuc septima, licet dura & laboriosa, per pœnitentiam remissio peccatorum, cum lavat peccator in lacrymis stratum suum, & fiunt ei lacrymæ suæ panes die ac nocte, & cum non erubescit Sacerdoti Domini indicare peccatum suum, & quærere medicinam, secundum eum qui ait: Dixi, Pronuntiabo ad-*

versum me injustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem cordis mei. Quis dubitet etiam ipsum loqui de peccatis occultis, quæ Sacerdotibus indicari dicit, quæ si publica fuissent, erant abundanter cognita?

Sed Origenem peccata secreta confessione Sacerdotibus facta deleri, sibi persuasisse, luce clarius intelligimus ex Commentario in Psal. XXXVII. quo ait, potissimum munus Sacerdotum esse, examinare an peccata sibi explicata, essent ejusmodi, ut pœnitentia publica expiari deberent; hoc est, discutere ex more antiqui temporis, an venialia aut mortalia viderentur. *Si intellexerit,* inquit, scilicet medicus sive Sacerdos, *talem esse languorem tuum, qui in conventu totius Ecclesiæ exponi debeat & curari, ex quo fortassis & cæteri ædificari poterunt, & tu ipse facile sanari; multa hac deliberatione, & satis perito medici illius consilio procurandum est.*

Pluribus objectionibus hanc sententiam oppugnat Dallæus, quas diluere non arduum est. Libri IV. de Confessione capite 22. pag. 456. profert Origenis verba ex XXI. in Josue, ex II. in librum Judicum, ex tractatu XXXIX. in Matthæum, & ex homilia III. in Leviticum. Ex quibus intelligimus, ætate Origenis peccatores pu-

blicos & manifestos fuisse penitus extra limina Ecclesiæ positos, eisque omni communione interdictum; at vero adversus peccatores occultos contrariam fuisse disciplinæ rationem. Ex quibus colligit Minister, neutiquam fuisse his temporibus peccata occulta pœnitentiæ publicæ legibus obnoxia; eo enim tota vis recidit responsionis Dallæi. Sed bonus vir non animadvertit olim fuisse duplicem interdictionis à communione Ecclesiæ speciem: unam mortalem, quæ præ se ferebat quoddam supplicii genus, & infamiæ probrique notam invitis ac reluctantibus peccatoribus, induratis ac contumacibus aspergebat, qua Satanæ tradebantur, seu diabolo devovebantur, ac veluti membra sanie taboque putrescentia amputabantur, & a corpore Christi mystico seu septis Ecclesiæ Catholicæ extorres palantesque arcebantur. Ejusmodi hominum simulacrum videmus in hæreticis, schismaticis, & aliis noxiis & non obedientibus, & vario scelerum genere inquinatis, & sacris hominibus.

Altera species interdictionis erat quædam ad tempus ab Eucharistiæ participatione submotio, seu dignitatis & amplitudinis Christianæ functionibus abdicatio sponta-

nea & libera, quam ministri Ecclesiæ lacrymis, fletibus & vocibus pœnitentium victi, imponebant hominibus ad meliorem frugem reversis, obedientibus & contritis. Ejusmodi prohibitio communionis non mortalis, sed medicinalis erat, ut docet nos S. Augustinus Homilia ultima ex L. *Nos vero a communione prohibere quemquam non possumus: quamvis hæc prohibitio nondum sit mortalis, sed medicinalis.* Non hanc postremam, sed primam prohibitionem spectat Origenes, quam Ecclesia invitis & reluctantibus imponere solet contumacibus peccatoribus, publicis & manifestis: cujus ascesis nihil officit legibus alterius prohibitionis medicinalis & spontaneæ. Igitur non opus erat Dallæo tot verborum bombis paratragœdiare. Non enim defendimus peccatores occultos ad meliorem frugem sponte conversos, obedientes & pœnitentes ab Ecclesia fuisse expulsos, diabolo devotos, & omni dignitate hominis Christiani spoliatos; sed solummodo tam sævis legibus actum fuisse adversus induratos peccatores publicos, inobedientes & impœnitentes. Sueverant scilicet primitivi Ecclesiæ ministri communione Eucharistiæ interdicere vere pœnitentibus & contritis, ut eos tanti boni partici-

patione dignos redderent, eaque de causa pœnitentiæ publicæ a Sacerdote aut Episcopo prudenter directæ satisfaciebant pro peccatis, quibus nullæ ex Canonibus inflictæ pœnæ intelligebantur, ut attestatur S. Gregorius Nyssenus Epistola ad Letoium, de qua sæpius infra mentionem iterabimus.

Sed his jam postpositis Origenis locis, qui nihil aut parum attinent, alii proferuntur tuendæ opinioni Ministri non magis conducibiles, quos hic exscribere tædio esset: ex Homilia scilicet III. cap. 3. in Leviticum, Commentario in S. Matthæum editionis Græcæ clarissimi viri Danielis Huetii pag. 335. & Homilia II. in Psalmum XXXVIII. Nam duo primi spectant correctionem fraternam, nihilque aliud significant, nisi prima vice Christianos debere clam admonere fratres, *Inter te & ipsum solum*: secunda vero vice coram testibus, antequam dicant & renuncient Ecclesiæ, eosque velut ethnicos & publicanos respiciant. Sed ista correctio fraterna nullam habet similitudinem ad eam, ad quam confertur, correctionem maternam, qua Ecclesia uti sueverat his temporibus adversus pœnitentes, qui suorum peccatorum veniam sponte petebant, quæ gloria & honore pœnitentiæ publicæ, omnem

probri maculam a peccatis adſperſam extergebat. Capite quod proxime ſequitur, diluemus objectionem, qua ſententiæ noſtræ adverſarii grande pœnitentiæ publicæ impedimentum extitiſſe putant, ex eo quod ope ejuſmodi pœnitentiæ homicidia & adulteria occulta palam declarata fuiſſent: ſed quam futilis & vana ſit ejuſmodi objectio, infra demonſtrabimus. Quod vero locum ſpectat aſſumptum ex Homilia II. in Pſal. XXXVIII. noſtram ſententiam invictiſſime confirmat. Enimvero cum eo loci dicat Origenes, e re Sacerdotum eſſe, ut peccata ſibi revelata examinarent, adeoque clam & occulte commiſſa, an ſcilicet mortalia eſſent & pœnitentiæ publicæ laboribus purganda, conſtat, ætate Origenis, ut jam explicuimus, peccata occulta mortalia fuiſſe pœnitentiæ publicæ obnoxia.

Sed gravioris ponderis aſſumitur objectio ex Homilia V. in Leviticum, ex qua peccata quædam mortalia quotidiana intelligenda videntur, quæ uſu pœnitentiæ publicæ ſoluta erant, & relictis Eccleſiæ miniſtris ac prætermiſſis, quotidiana pœnitentia expiabantur. *Si nos*, inquit Origenes, *aliqua culpa mortalis invenerit, quæ non in crimine mortali, non in blaſphemia fidei, quæ muro Ec-*

clesiastici & Apostolici dogmatis cincta est, sed vel in sermonibus, vel in morum vitio consistat; hoc est vendidisse domum quæ in agro est: hæc est venditio. Hujuscemodi culpa semper reparari potest, nec aliquando tibi interdicitur de commissis hujusmodi pænitudinem gerere. In gravioribus enim criminibus semel tantum, vel raro conceditur pœnitentiæ locus. Ista vero communia, quæ frequenter incurrimus, semper pænitentiam recipiunt, & sine intermissione redimuntur.

Sed hanc objectionem mirabiliter diluit doctissimus Arnaldus secunda parte de frequenti Communione cap. IV. firmissime propugnans hanc enunciationem sensu carere: *Si nos aliqua culpa mortalis invenerit in crimine mortali*; nisi legatur *culpa moralis*, & error scribæ, in quem facilis lapsus fuit, emendetur juxta antiquas editiones Origenis, apud Frobenium Basileæ anno MDXXXVI. ex recognitione Erasmi; Episcopium anno MDLXXI. ex recognitione Simonis Grynæi, inter primipilos Calvinistas celebris, ad Colloquium Wormatiense deputati anno MDXL. cum Melanchthone, Bucero, Capitone & Calvino; & aliam Basileensem anno MDLVII. post mortem Erasmi, ex recognitione Laurentii Humfridi, in quibus non

culpa mortalis, ſed *moralis*, legitur.

Sed omni exceptione majus mihi videtur ejuſdem Origenis teſtimonium, & ab omnibus partis Calvinianæ Scriptorum cavillis maxime liberum, bona fide aſſumptum ex libro III. κατὰ Κέλσον pag. 142. & 143. editionis Cantabrigienſis anni MDCLVIII. Eo enim loci cum pœnitentiam publicam per ἀπελασίαν τοῦ κοινοῦ *rejectionem a communione*, & per interdictionem ab omnibus Magiſtratibus Eccleſiaſticis, etiam reſipiſcentibus & ad meliorem frugem converſis hominibus impoſitam indigitare velit, ac de peccatoribus libidine aut alio ſimili malo contaminatis mentionem faciat, omni diſcrimine prætermiſſo peccati occulti aut publici: dubitandi locus non relinquitur, quin recondita quædam peccata æque ac manifeſta pœnitentia publica diluenda indiſcriminatim exiſtimaverit. οἵα δ' ἐστὶν αὐτοῖς ἀγωγὴ καὶ περὶ ἁμαρτανόντων, καὶ μάλιστα τῶν ἀκολασταινόντων, οὓς ἀπελαύνουσι τοῦ κοινοῦ οἱ κατὰ τὸν Κέλσον παραπλήσιοι τοῖς ἐν ταῖς ἀγοραῖς τὰ ἐπιῤῥητότατα ἐπιδεικνυμένοις; καὶ τὸ μὲν Πυθαγορείων σεμνὸν διδασκάλιον κενοτάφια τῶν ἀποστάντων τῆς σφῶν φιλοσοφίας κατεσκεύαζε, λογιζόμενον νεκροὺς αὐτοὺς γεγονέναι. οὗτοι δὲ ὡς ἀπολωλότας καὶ τεθνηκότας τῷ Θεῷ τοὺς ὑπ' ἀσελγείας ἤ τινος ἀτόπου νενικη-

μένους, ὡς νεκροὺς πενθοῦσι. καὶ ὡς ἐκ νεκρῶν ἀναστάντας, ἐὰν ἀξιόλογον ἐνδείξωνται μεταβολὴν, χρόνῳ πλείονι τῶν κατ' ἀρχὰς εἰσαγομένων ὕστερόν ποτε προσίενται· εἰς οὐδεμίαν ἀρχὴν καὶ προστασίαν τῆς λεγομένης ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταλέγοντες τοὺς φθάσαντας μετὰ τὸ προσεληλυθέναι τῷ λόγῳ, ἐπταικέναι. *Qualis vero est iis disciplina erga peccantes, & maxime incontinentes, quos a communione rejiciunt. Illi secundum Celsum proxime accedunt ad eos, qui in foro valde vituperabilia repræsentant. Honesta Pythagoreorum schola cenotaphia præparabat iis, qui philosophiam suam ejurabant, quos mortuos existimabat. Illi vero, scilicet Christiani, lascivia aut alio insolenti malo victos homines veluti perditos & Deo interfectos ac mortuos lugent, qui si dignam mentis mutationem ostenderint, & longiori tempore existentem, quam cum primum ad religionem admissi fuerant, illos quasi resuscitatos a mortuis postea tandem recipiunt, ad nullam eos deligentes dignitatem aut magistratum dictæ Ecclesiæ Dei, qui postquam verbo divino fuerunt instructi, relapsi sunt.*

V. Non est credibile, a mente Origenis alieniorem fuisse illustrissimum ejus discipulum Gregorium Thaumaturgum, Episcopum Neocæsariensem. Revera etiam viam hujusmodi pœnitentiæ publicæ pro quibus-

dam peccatis occultis non deflexit, Epistola canonica *De iis qui Barbarorum incursione idolothyta comederant, & alia quædam peccata commiserant.* Nam ex canone 8. perspectam habemus dissimilitudinem pœnitentiarum pro peccatis publicis & secretis præscriptarum, videmusque hanc differentiam neutiquam assumi ex publicatione aut occultatione pœnitentiæ: *Eos autem qui alienas domos invadere ausi fuerint, si accusati quidem, convicti fuerint.* en peccatum publicum. Et continuo sermone, *Nec auditione dignos existimare oportet.* en pœnitentiam publicam. Auditio enim sive ἀκρόασις, erat secundus pœnitentiæ publicæ gradus ex eodem S. Gregorio Thaumaturgo canone 11. hujus Epistolæ. Deinde, *Sin autem seipsos enunciaverint & reddiderint.* en peccatum occultum, soli reo cognitum, & ab eo revelatum Ecclesiæ ministris. Tum vero, *In eorum qui convertuntur, ordinem substernantur.* ἐν τῇ τῶν ἐπιστρεφόντων τάξει ὑποπιπτέιν. en speciem pœnitentiæ publicæ: quippe cum ex Gregorio eodem canone 11. jam citato ejusdem Epistolæ intelligamus, substrationem ὑπόπτωσιν, esse tertium pœnitentiæ publicæ gradum. *Intra templi portam, qua stans pœnitens cum catechumenis egrediebatur.* Eandem

diſciplinæ rationem habet canon 9. ejuſdem Epiſtolæ canonicæ his verbis conceptus: *Eos autem qui in campo aliquid invenerunt, vel in ſuis ædibus a barbaris relictum, ſi accuſati quidem, convicti fuerunt.* Quis dubitet ibi mentionem fieri peccati publici: nam ſecreti & occulti argui nemo poteſt. *Sint ſimiliter in iis qui ſubſternuntur.* ὁμοίως ἐν τοῖς ὑποπίπτουσιν. En pœnitentiam publicam. *Sin autem*, inquit eodem canone, *ſeipſos enunciaverint & reddiderint*, (non potuit magis conceptis verbis peccatum occultum ſignificari) *etiam precibus digni habeantur.* καὶ τῆς εὐχῆς ἀξιῶσαι. Hæc vero quandam pœnitentiam publicam præſcriptam fuiſſe ejuſmodi peccato demonſtrant: quippe cum pœnitentes publici in ſecundo gradu, qui ἀκρόασις appellabatur ſive *auditio*, conſiſtentes, ad communionem precum non admittebantur, ut patet ex canone 11. hujus Epiſtolæ. ἀκούων γὰρ, φησι, τῶν γραφῶν καὶ τῆς διδασκαλίας ἐκβαλλέσθω, καὶ μὴ ἀξιούσθω προσευχῆς. *Audiens enim, inquit, poſt Scripturas & doctrinam ejiciatur, & precatione dignus non cenſeatur.* At vero valde probabile eſt, hanc gratiam fuiſſe conceſſam pœnitentibus, poſtquam ad quartum gradum pervenerant, ſcilicet conſiſtentiam: ἡ σύστασις, ἵνα

συνιςᾶσθαι τοῖς πιςοῖς, *ut cum fidelibus consistat*, qui quintum antecedat, in quo ad mysteriorum participationem admittebantur, & quem S. Gregorius eodem canone 11. appellat μέθεξιν τῶν ἁγιασμάτων. Porro hæc omnia nullum dubitandi locum relinquunt: 1. quin acta fuerit quædam pœnitentia publica pro quibusdam peccatis reconditis & arcanis, non tamen semper decursis omnibus gradibus, aut integris ritibus observatis: 2. & non solum peccatis idololatriæ, homicidii & mœchiæ imposita fuerit, verumetiam nonnunquam aliis, quibus pœnas non præscripserant Canones, sed quas in arbitrio & Episcoporum potestate reliquerant.

VI. S. Cyprianus Episcopus Carthaginensis praxim agendæ pœnitentiæ publicæ pro quibusdam peccatis occultis confirmat narratione miraculorum, quibus Deus exterruit eos, qui idolis occulte sacrificaverant, qui postposita pœnitentia publica, Eucharistiam recipere præsumpserant. Nam de pœnitentia publica sanctum Cyprianum mentionem fecisse libro de Lapsis, dubium non est, pagina 202. editionis Rigaltii anni MDCXLVIII. *At vero ea quæ ætate provecta & in annis adultioribus constituta sacrificantibus nobis latenter obrepsit, non cibum, sed gladium si-*

bi sumens, & velut quædam venena lethalia inter fauces & pectus sanguinem admittens, angi & anima exæstuante concludi postmodum cœpit. Et pressuram non jam persecutionis, sed delicti sui passa, palpitans & tremens; & concidit. Impunitum diu non fuit, nec occultum dissimulatæ conscientiæ crimen; quæ fefellerat hominem, Deum sensit ultorem.

VII. Sed positam quæstionem penitus dirimit S. Basilius Magnus Epistolæ secundæ ad Amphilochium canone 22. *Ei autem qui mulierem vel vi vel clam a se vitiatam habet, necesse est fornicationi pœnas imponere: est autem in quatuor annis præfinitum fornicatoribus supplicium.* Græcus textus habet: *Ex corruptione sive occulta, sive violenta mulierem habet.* τὸν μέντοι ἐκ διαφθορᾶς, εἴτε λαθραίας, εἴτε βιαιοτέρας γυναῖκα ἔχοντα. Quæ conceptis verbis peccatum occultum significant; quod quadrienni pœnitentia publica expiabatur. Nam ex continuo canonis sermone intelligimus, hanc pœnitentiam habuisse gradus fletus, auditionis, substrationis, consistentiæ & admissionis ad participationem sacramentorum.

Eandem doctrinam confirmat S. Basilius ejusdem Epistolæ ad Amphilochium canone 34. in quo exceptio firmat regulam.

Nam aliquatenus lege pœnitentiæ ſolvere videtur mulieres adulteras, ſive confeſſas, ſive convictas, ne a conjugibus zelotypia ſeu rivalitate accenſis & ſuſpicacibus interficerentur. *Adulterio pollutas mulieres, & confitentes ob pietatem, vel quomodocumque convictas, publicare quidem patres noſtri prohibuerunt, ne convictis mortis cauſam præbeamus: eas autem ſtare ſine communione juſſerunt, donec impleretur tempus pœnitentiæ.* Sed revera canon iſte promulgatione criminis has mulieres liberat tantum, neutiquam vero ſeparatione communionis: quandoquidem ſtare longo tempore coram plebe ſine communione, ſpeciem quandam pœnitentiæ publicæ ſignificet, atque aliquam diſſimilitudinem ad vulgus fidelium, ſi ſtantes iſtæ mulieres quibus communione interdictum erat, conferrentur. Præterea ſeries hujuſce canonis multum conducibilis mihi videtur diluendæ objectioni eorum, qui ſibi perſuadent a publicatione pœnitentiæ peccata promulgatum iri. Enimvero cum ipſemet canon etiam facta confeſſione, aut habita convictione, crimen promulgare ſive publicare vetet, dubitandi locus non relinquitur, ejuſmodi objectionem eſſe merum hominis opinioſi figmentum. *Publicare quidem patres no-*

stri prohibuerunt, ne convictis mortis causam præbeamus.

Sed, inquit Dallæus libro IV. de Confessione. capite 21. pagin. 435. *Unde habet Arnaldus, istarum mulierum crimen occultum fuisse? Immo quis non intelligit non fuisse occultum, quando tale fuit, ut vel id rea mulier sponte confiteretur, vel ejus alia ratione convinceretur? Qui potuit mulier ejus criminis convinci, quod plane penitusque occultum erat.* Sed responsio facilis est, necesse esse istiusmodi peccatum non solum confessis, verumetiam convictis reis occultum permansisse: quippe cum canon publicare vetet, *ne convictis mortis causa præberetur.* δημοσιεύειν οὐκ ἐκέλευσαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἵνα μὴ θανάτου αἰτίαν παρέχωμεν ἐλεγχθείσαις. Porro ex his argumentum invictissimum assumendum mihi videtur ad probandum, olim, ita ut nostris temporibus, confessionis secretum clausum ac reconditum, a ministris Ecclesiæ caste, sancte & inviolate teneri. Sed hanc solutionem capite III. amplificabimus: atque hic tantum adjiciam, ipsos Græcos non dubitasse, quin S. Basilius de arcanis mulierum peccatis locutus sit, uti ex Balsamonis commentario ad hunc canonem intelligimus. *Adulteri secundum canonem 58. stant*

quatuor annis cum flentibus, quinque cum audientibus, quatuor cum substratis, duobus cum iis qui consistunt absque communione. Dicit ergo Sanctus: Si qua mulier adulterata, peccatum confessa fuerit, vel quomodocumque convicta sit, non oportet eam publicare, id est, in dictarum pœnarum locis statuere: qui enim eam viderit extra divinos Ecclesiæ ambitus stantem, vel etiam cum catechumenis exeuntem, primo aspectu omnino intelliget propter adulterii crimen eam illi esse pœnam injunctam, & fiet punitio causa mortis post futurum forte viri reditum, qui id animadverterit. Permittitur ergo consistere, & cum fidelibus comprecari; a sacramentorum autem communione abstinere, donec pœnitentiæ tempus completum fuerit. Idem ait Aristenus: *Mulier quæ adulterium commisit, & crimen suum pietate commota confessa est, vel alio quovis modo a patre spirituali deprehensa, non est publicanda, nec viro suo ut adultera notificanda, ne hoc illi sit causa mortis: sed sine communione stare debet cum mulieribus fidelibus, donec compleatur tempus adulterio statutum. Si enim cum flentibus & audientibus constitueretur, suspicio aliqua marito injiceretur, à quo forsan occideretur.*

Hanc ascesim pœnitentiæ publicæ pro peccatis reconditis confirmat S. Basilius canone

none 61. Epiſtolæ III. ad Amphilochium. *Qui furatus eſt, ſi ex ſe quidem pœnitentia motus ſeipſum accuſaverit, anno a ſola ſacramentorum communione arcebitur. Sin autem convictus fuerit, duobus annis; tempus vero illi ad ſubſtrationem dividetur & ad conſiſtentiam, & tunc communione dignus habeatur.* Quid enim magis reconditum & occultum cogitari poteſt, quam peccatum ſoli reo ſponte confitenti, & veniam precanti cognitum? Quamobrem dum quærit Dallæus libro IV. de Confeſſione cap. 21. pag. 435. *qua ratione conficiat Petavius furtum illud*, de quo loquitur S. Baſilius, *manifeſtum non fuiſſe:* reſpondere facile eſt, peccatum publicum ac manifeſtum non videri, quod eſt a ſolitario reo confitente, & miniſtris Eccleſiæ renunciante cognitum. Hæc intelligere omnes homines neceſſe eſt, quibus tenacitas opinionum ſenſum communem non abſtulit.

Ejuſdem veritatis cauſæ tuendæ conducit canon 69. citatæ Epiſtolæ ad Amphilochium. *Lector ſi cum ſua ſponſa ante matrimonium commercium habuerit, poſtquam anno ceſſaverit, ad legendum recipietur, manens non ulterius promovendus. Quod ſi abſque deſponſatione furtim coïerit, ceſſabit a miniſterio. Idem & miniſter.* κλεψιγαμήσας δὲ ἄνευ μνηστείας, παυθήσεται τῆς ὑπηρεσίας.

τὸ αὐτὸ καὶ ὑπηρέτης. Nam hoc verbum κλεψιγαμήσας, *furtim occulte coierit*, peccatum reconditum ſignificat. Eodem recidit canon 70. *Diaconus qui pollutus eſt in labris, & ſe eo uſque peccaſſe confeſſus eſt, a miniſterio prohibebitur: ut autem ſit ſacramentorum cum Diaconis particeps dignus habebitur: idipſum autem Presbyter quoque. Si quid autem amplius peccaſſe quis deprehenſus fuerit, in quocumque ſit gradu, deponetur.* Ad quid enim profertur hoc diſcrimen inter peccatum confeſſione revelatum, & deprehenſione cognitum, niſi ut unum occultum, alterum publicum fuiſſe ſignificetur?

Sed aſſumitur contra ſententiam quam defendimus, objectio ex Homilia S. Baſilii in Pſal. XXXVII. quam hic prætermittendam ducimus infra capite IX. hujus operis tractaturi: cum præſertim ipſam peccatorum confeſſionem ſpectet. Non opus eſt etiam immorari diluendæ alteri objectioni ex Epiſtola CCXLVI. S. Baſilii, quæ præſcribit correctionis fraternæ ex conſilio Evangelico leges: ad ipſam vero emendationem peccatorum, quam beneficio ſacramenti pœnitentiæ ac clavium miniſterio præſtant Epiſcopi aut Sacerdotes, nihil attinet, aut nullam ſimilitudinem habet.

VIII. Ab institutis S. Basilii alienam in sententiam S. Gregorium Nyssenum germanum fratrem non ivisse, perspicimus ex Epistola ad S. Letoium Melitenes Episcopum pag. 950. tom. 1. *Est autem quædam differentia in ratione pænitentiæ in iis qui in voluptate peccaverunt ejusmodi.* (de peccatis ζωοφθορείας & παιδεραστίας loquitur) *Qui enim ex seipso ad sua proferenda peccata impulsus est; eo quod sua sponte occultorum accusator esse voluerit, ut qui jam affectioni medicinam adhibere cœperit, & signum mutationis in id quod est melius, ostenderit, in mitioribus pœnis versatur. Qui autem in malo deprehensus est, vel propter aliquam suspicionem vel accusationem in gratiis convictus est, longius illi conversionis tempus datur, ut ipse perfecte purgatus, sic ad sacramentorum communionem admittatur.* Quis enim sibi persuadeat eo loci spectari peccata publica & manifesta, & hæc verba de peccatis non reconditis & occultis intelligat, γενέσθαι τῶν κρυφίων κατήγορος;

IX. Sed arte modoque adeo singulari difficultatem sibi propositam ex sancto Ambrosio Dallæus subterfugit, ut argutias Ministrorum Calvinianorum, ac subtilia retia nihil evitare aut declinare videatur. Non enim potis est conceptis magis verbis pœni-

tentiam publicam pro peccatis occultis enunciare. Lege librum 1. de Pœnitentia capite 16. *Si quis igitur occulta crimina habens, propter Christum tamen studiose pœnitentiam egerit; quomodo istic recipit, si ei communio non refunditur? Volo veniam reus speret, petat eam lacrymis, petat gemitibus, petat populi totius fletibus, ut ignoscatur & obsecret: & cum secundo & tertio fuerit dilata ejus communio, credat remissius se supplicasse, fletus augeat miserabilior, postea revertatur, teneat pedes brachiis, osculetur osculis, lavet fletibus, nec dimittat, ut de ipso dicat Dominus* JESUS: *Remissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*

Contendit Minister ex his verbis S. Ambrosii temere argumentum assumi ad probandum, olim peractam fuisse pœnitentiam publicam pro peccatis occultis; sed econtra S. Ambrosium hic tantum spectare pœnitentes, qui ex pietatis motu seu devotionis, sponte onus ejusmodi sustinebant. Sed cum ejusmodi diverticulum apud S. Ambrosium inventum difficilem habeat, quem eo loci speciem pœnitentiæ publicæ canonibus antiquis præscriptæ spectare, luce meridiana clarius constet; aliud effugium reperit, & defendit eo loci emendandum esse errorem scribæ aut typographi, nec legen-

dum esse *occulta peccata*, sed *multa*. O mirabilem ingenii vim, quæ investigat occulta, & inventio & excogitatio dicitur! Sed artis hujus nullà est utilitas, cum conjecturæ codicibus manuscriptis non fulciuntur, & econtra veteres omnes codices sensusque Autoris repugnant. Ego vero plures evolvi S. Ambrosii veteres codices manuscriptos, duos præsertim, unum scilicet octingentorum, alterum quingentorum annorum, e Bibliotheca S. Germani a Pratis Parisiensis, quos mecum pro sua humanitate liberaliter communicavit R. P. Joannes Mabillonius, Congregationis S. Mauri doctissimus Monachus, cum essem Parisiis pridie Nonas Julii anno MDCLXXXII. Sed in manus meas nullum incurrisse attestari non vereor, in quo *multa*, non *occulta* peccata habeantur.

Cum igitur in efformando suæ causæ propitio textu laboraret Dallæus, æquabili jure poterat loco hujus vocis *occulta*, restituere *publica* vel *manifesta*. Nam si Patrum scripta violanda sunt, non leviter aut dimidio violanda sunt. Sed ad quid conducibile erat Dallæo in locum vocis *occulta*, hanc *multa* subdere, cum ætate S. Ambrosii non solum pro multis peccatis, verumetiam pro paucis & unico mortali, pœnitentia publica

confestim ageretur? Denique sensus S. Ambrosii imaginoso Dallæi cerebro vehementer repugnat: quippe cum ex scriptis tanti Doctoris intelligere videamur, non solum publicam peccatorum reconditorum satisfactionem, verumetiam quandoque confessionem coram Ecclesiæ cœtu peractam fuisse, præsertim ex Sermone 79. pag. 774. lit. A. columna inter. linea 12. in quo peccatores, qui sua peccata occulunt, & Ecclesiam celant, seu palam confiteri renuunt, cum vulpibus comparat. *Omnis enim*, inquit, *Christianus, qui sua vult peccata celare, hic spiritualiter vulpes est: sicut enim vulpes propter fraudes suas in latibulis demoratur, ita & peccator tacens propter conscientiam suam peccatorum foveis delitescit; & sicut illa non audet inter medias hominum turbas morum suorum ostendere fallaciam, ita & hic erubescit in media Ecclesia conversationis suæ nequitiam confiteri.*

X. Innocentius I. Papa Romanam Ecclesiam hac specie pœnitentiæ publicæ pro gravibus peccatis occultis floruisse, nos docet Epistolæ ad Victricium Rothomagensem Episcopum capite 12. *Item quæ Christo spiritualiter nupserunt, & velari a Sacerdote meruerunt, si postea vel publice nupserint, vel se clanculo corruperint, non eas admittendas esse*

ad agendam pœnitentiam, nisi is cui se junxerant, de sæculo recesserit. Quis enim non videat clancularem corruptionem publicis nuptiis ex adverso positam, eidem pœnitentiæ publicæ subjici?

XI. S. Hieronymus Romæ agendæ pœnitentiæ publicæ consuetudinem pro peccatis mortalibus & occultis confirmat Epistola ad Oceanum de epitaphio Fabiolæ, quæ cum de morte conjugis non dubitaret, alteri nubere non renuerat. *Saccum*, inquit Hieronymus, *indueret*. . . . *staret in ordine pœnitentium, Episcopo, Presbyteris, & omni populo collacrymantibus, sparsum crinem, ora lurida, squalidas manus, sordida colla submitteret?* Et paulo post: *Non est confusa Dominum in terris, & ille eam non confundetur in cælo. Aperuit cunctis vulnus suum, & decolorem in corpore cicatricem flens Roma conspexit. Dissuta habuit latera, nudum caput, clausum os; non est ingressa Ecclesiam Domini, sed extra castra cum Maria sorore Moysi, separata consedit; ut quam Sacerdos ejecerat, ipse revocaret. Descendit de solio deliciarum suarum, accepit molam, fecit farinam, & discalciatis pedibus transivit fluenta lacrymarum. Sedit super carbones ignis, hi ei fuere in adjutorium. Faciem, per quam secundo viro placuerat, verberabat: oderat gemmas,*

linteamina videre non poterat, ornamenta fugiebat; sic dolebat, quasi adulterium commisisset, & multis impendiis medicaminum unum vulnus sanare cupiebat. Possem facile hoc exemplum S. Hieronymi accessione cumulare Concilii Carthaginensis habiti anno Christi CCCXCVII. Sed quid de eo sentiendum sit, lector intelliget ex capite hujus operis XV.

XII. S. Paulus non de solis peccatis publicis, sed de omnibus indiscriminatim, sive manifestis, sive reconditis, loquitur capite v. Epistolæ ad Galatas, dum ait: *Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, animositates, dissensiones, hæreses, invidiæ, ebrietates, comessationes, & his similia: quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Neminem etiam dubitare existimo, quin mente captus sit quisquis sibi persuaderet, his omnibus peccatis inquinatum hominem, quamvis secreto & clanculum commissis, posse sibi procurare beatitudinem regni cælestis. At vero certum est, S. Augustinum ad pœnitentiam ejusmodi criminum adhortari, Homilia ultima ex L. in qua ex verbis mox citatis S.

Pauli hanc conclusionem assumit. *Iudicet ergo seipsum homo in istis, voluntate dum potest, & mores convertat in melius: ne cum jam non poterit, etiam præter voluntatem a Domino judicetur: & cum ipse in se protulerit severissimæ medicinæ, sed tamen medicinæ sententiam, veniat ad Antistites, per quos illi in Ecclesia claves ministrantur, & tanquam bonus jam incipiens esse filius, maternorum membrorum ordine custodito, a præpositis sacramentorum accipiat satisfactionis modum: ut in offerendo sacrificio cordis contribulati devotus & supplex, id tamen agat quod non solum illi prosit ad recipiendam salutem, sed etiam cæteris ad exemplum. Vt si peccatum ejus non solum in gravi ejus malo, sed etiam in scandalo est aliorum, atque hoc expedire utilitati Ecclesiæ videtur Antistiti, in notitia multorum, vel etiam totius plebis agere pœnitentiam non recuset, non resistat, non lethali & mortiferæ plagæ per pudorem addat humorem.*

Binas faciendæ pœnitentiæ publicæ causas commemorat Augustinus: 1. *cum peccatum est in gravi malo committentis: 2. cum est in scandalo aliorum.* At vero si sanctus Augustinus sola peccata publica, & quæ sunt in scandalo aliorum, pœnitentiæ publicæ subjicere animo intendisset, hanc conditionem

adſcribere ſupervacaneum erat: *Atque hoc utilitati expedire Eccleſiæ videtur Antiſtiti.* Nam ſolitaria pœnitentia publica expiabantur peccata in ſcandalo aliorum, ex lege Canonibus ſancita, nec aliter videri poterat Antiſtiti. Igitur hæc conditio ſpeciatim adſcripta eſt propter peccata recondita, quæ Antiſtes æquato examine lancibus ſuæ prudentiæ ſuſtinebat, & decernebat quid venia dignum, aut quo pondere lethum vergeret; adeoque ex cognitione lethalis culpæ ſeparationem ab Euchariſtia præſcribebat, aut propitiandum Deum bonis operibus, oratione aut eleemoſyna, cum venialis erat, relinquebat.

Hanc doctrinam mirabiliter comprobat S. Auguſtinus continuo ſermone ejuſdem Homiliæ, quo ait non poſſe *a communione prohiberi quemquam, niſi ſponte confeſſum;* quod peccatum occultum ſignificat; *aut in aliquo ſive ſæculari, ſive Eccleſiaſtico judicio nominatum atque convictum;* quod publicum deſignat. *Nos vero a communione prohibere quemquam non poſſumus, quamvis hæc prohibitio nondum ſit mortalis ſed medicinalis, niſi aut ſponte confeſſum, aut in aliquo ſive ſæculari ſive Eccleſiaſtico judicio nominatum atque convictum.* Porro hæc omnia faciliter con-

ſequuntur ex tribus actionibus pœnitentiæ, quas paulo ante in eadem Homilia S. Auguſtinus nos docet. Prima erat peccatorum quæ per baptiſma delentur: ſecunda peccatorum venialium & quotidianorum, quæ precibus, orationibus & bonis operibus remittuntur: tertia peccatorum contra Decalogum commiſſorum, de quibus ait Apoſtolus: *Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt.* At vero hæc tertiæ claſſis peccata, omni arcanorum aut publicorum diſcrimine remoto, S. Auguſtinus pœnitentiæ publicæ æquabiliter ſubjicit. *Poſtremo,* inquit, *ipſa mente talis ſententia proferatur, ut ſe indignum homo judicet participatione corporis & ſanguinis Domini, ut qui ſeparari a regno cælorum timet per ultimam ſententiam ſummi judicis, per Eccleſiaſticam diſciplinam a ſacramento cæleſtis panis interim ſeparetur.*

Sed hanc controverſiam penitus dirimit S. Auguſtinus, propitiumque judicium pronuntiare videtur ſententiæ neceſſitatem pœnitentiæ publicæ pro peccatis occultis conſtituenti, Epiſtola CXVIII. ad Januarium, dum ait, *ſi peccata tanta non ſint, ut excommunicandus quiſquam homo judicetur, non ſe debere a quotidiana medicina corporis Domini ſeparare.* Enimvero ſi peccata mortalia ſecre-

ta tanta non ſint, ut qui ea commiſit, excommunicandus homo judicetur: conſequitur manifeſte ſecundum mentem S. Auguſtini, eos qui legibus Decalogi non obtemperant, ſed eas quotidie infringunt, de quibus ait S. Paulus: *Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt*; ſcilicet mœchos, fornicatores, molles & fures, debere quotidie Euchariſtiam recipere, adeoque, quod nefandum & horribile eſt, non dijudicato corpore Domini, judicium ſibi manducare & bibere.

Dallæus lib. IV. de Confeſſione cap. 22. pag. 454. his omnibus opponit verba S. Auguſtini exſcripta ex Sermone XVI. de verbis Domini cap. 7. *Tu ſcis quia peccavit: quia enim ſecretum fuit, quando in te peccavit. Nam ſi ſolus noſti quia peccavit in te, & eum vis coram omnibus arguere, non es correptor, ſed proditor.* Sed ex his nihil aliud conſequitur, niſi juxta præceptum Chriſti habendam eſſe rationem correctionis fraternæ, admonendo clam prima vice fratrem, ſecunda coram teſtibus, tertia renunciando Eccleſiæ. Hæc vero pœnitentiæ publicæ aut ſecretæ per Sacerdotes adminiſtrandæ diſciplinam non ſpectant, cujus jugum leve ſemper viſum eſt hominibus vere pœnitentibus & contritis,

ſponte ſemper ſuſcipientibus, ac ſibi honorificum ducentibus.

Objecta eſt etiam a quibuſdam Homilia XLIV. S. Auguſtini de verbis Domini, in Evangelium Joannis, in qua, mentione facta pravarum cogitationum, quibus nonnulli peccatores conſentientes aliquandiu, eas tamen ad executionem non perducunt; eos cum filio viduæ Naim comparat, quem Chriſtus Dominus mortuum, ſed nondum elatum & ſepultum ad vitam revocavit. *Surgit*, inquit S. Auguſtinus, *mortuus in domo, reviviſcit in cogitationis ſecreto, facta eſt iſta reſurrectio animæ mortuæ intus: intra latebras conſcientiæ, tamquam intra domeſticos parietes.* Sed hoc probat tantum, quod fatemur libenter, cogitationes pravas & cum conſenſu lethales nunquam graviores eſſe culpas ipſis peccatis, quibus ejuſmodi cogitationes perficiuntur, & facilius eis veniam procurari: v. g. nunquam libidinoſa cogitatio adulterii (ei neutiquam renuente voluntate, ſed potius annuente) tantum ac tam grave peccatum eſt, quam ipſummet adulterium revera commiſſum & patratum. Verum hæc non repugnant ſententiæ noſtræ, nec pravis ejuſmodi cogitationibus hominem inquinatum liberant ab obtemperatione interdicto

communionis corporis Christi. Enimvero cogitationes pravæ, cum lethales sint, & juxta sanctum Paulum ingressum regni cælorum reis intercludant, tanta revera peccata sunt, ut iis inquinatus homo medicinali separatione excommunicandus judicetur, seu se debeat a quotidiana medicina corporis Christi separare, ipsomet annuente S. Augustino Epistola CXVIII. ad Januarium. Præterea hæc probant, contritionem charitate perfectam ante peractam satisfactionem procurare pœnitentibus veniam seu remissionem; neutiquam vero a sudoribus & laboribus satisfactionis vindicare aut solvere.

XIII. Ab institutis ejusmodi imponendæ pœnitentiæ publicæ peccatis reconditis alienus non fuit Autor librorum de Vita contemplativa, quos R. P. Sirmondus Jesuita in suis ad II. Conciliorum Galliæ tomum notis Juliano Pomerio vindicavit: quippe sic fatur libro II. capite 7. circa annum Christi D. *Hi qui in aliquo gradu Ecclesiastico constituti aliquod* OCCULTE *crimen admittunt, ipsi se viva persuasione decipiunt, si eis videtur propterea communicare, & officium implere debere, quod homines* OCCULTATIONE *criminis fallunt. Exceptis enim peccatis, quæ tam parva sunt, ut caveri non possint, pro quibus*

expiandis quotidie Deo clamamus & dicimus, Dimitte nobis, &c. illa crimina caveantur, quæ publicata suos autores faciunt humano damnari judicio. Et continuo sermone: *Qui autem ea commiserint, & ideo prodere metuunt, ne sententiam justæ excommunicationis accipiant, sine causa communicant; immo vero dupliciter contra se iram divinæ indignationis exaggerant, quod & hominibus innocentiam fingunt, & contempto Dei judicio abstinere se ab altari propter homines erubescunt. Quapropter Deum sibi facilius placabunt illi, qui non humano convicti judicio, sed ultro crimen cognoscunt, quia aut propriis illud confessionibus produnt, aut nescientibus aliis quales occulti sunt ipsi, in se voluntariæ excommunicationis sententiam ferunt, ab altari cui ministrabant, non animo, sed officio separati, vitam tamquam mortuam plangunt, certi quod reconciliato sibi efficacis pœnitentiæ fructibus Deo non solum amissa recipiunt, sed etiam cives supernæ civitatis effecti, ad gaudia sempiterna perveniunt.*

XIV. Exemplum memorabile silentio prætermittendum non est Genebaldi Laudunensis Episcopi, cui antequam sacris ordinibus initiaretur, & Monachi votis astringeretur, neptis sancti Remigii Episcopi Remensis collocata fuerat. Hunc S. Remigius

ex monasterio assumpserat ad Episcopatum Laudunensem : sed cum vinculis claustri solutus provinciam Episcopi capesseret, uxore pristinæ familiaritati conjugis non renuente, & conjugii nomine culpam prætexente, duos ex ea liberos clam suscepit, masculum scilicet, cui nomen dedit Latroni, & fœminam quam Vulpeculam appellavit. Hanc refert historiam Autor Vitæ sancti Remigii citatus à R. P. Morino sub nomine Hincmari, libro v. Historiæ Sacramenti Pœnitentiæ cap. 11. pagin. 287. *Exhortato*, inquit, *Genebaldo Remigius pœnitentiam indixit, factaque mansiuncula cum lecto in modum sepulcri, & parvissimis fenestellis ac oratorio, quæ hodieque manent, secus Ecclesiam S. Iuliani, Genebaldum in ea reclusit, & clerum ac parochiæ ipsius populum per septem annos, ut & propriam parochiam gubernavit, & unam diem Dominicam Remis, alteram apud Laudunum celebravit.*

XV. Eandem ætate sua floruisse disciplinam testificatur aperte S. Cæsarius Arelatensis Episcopus, Homilia 1. in Quadragesima, relata tom. v. Bibliothecæ Patrum parte III. pag. 743. Postquam enim de peccatis minutis dixit, quæ veniam obtinent oratione & compunctione cordis, de peccatis

mortalibus reconditis, quæ a publicis & manifestis distinguit, sic fatur: *Si vero quisque conscientiam suam interrogans, facinus aliquod capitale commisit, aut si fidem falso testimonio expugnavit ac prodidit, aut sacrum veritatis nomen perjurii temeritate violavit, si veram baptismi tunicam & speciosam virginitatis holosericam cœno commaculati pudoris infecit, si in semetipso novum hominem nece hominis occidit, si per augures & divinos atque incantatores captivum se diabolo tradidit: hæc & ejusmodi commissa expiari penitus communi & mediocri, licet secreta, satisfactione non possunt.*

Sed nullum dubitandi locum relinquit idem Cæsarius, quin pœnitentiam publicam secretis peccatis medicinam adhibendam censuerit Homilia I, ex quatuordecim, quas in investiganda antiquitate laboriosus, & de republica literaria & Ecclesia Gallicana bene meritus doctissimus Stephanus Baluzius, Bibliothecæ Magni Colberti Præfectus, publici juris fecit anno M D C L X I X. Hæc enim verba inducit ori hominis pœnitentis, quæ recondita peccata expianti potissime convenire videntur: *Iam enim me nolo foris quasi justum ostendere, & iniquitates vel rapinas intus in animis meis abscondere. Iam velut*

ille publicanus incurvatus in terram, oculos ad cælum levare non audeo; ſed vulnera peccatorum meorum illi cæleſti medico curanda humiliter offero. Et ideo rogo, ut omnes pro me illius miſericordiam ſupplicetis, ut putredines peccatorum meorum uſque ad vivum curare, & ad veram ſanitatem revocare dignetur. Timeo enim ne in me impleatur illud quod Dominus de hypocritis dixit: Veniunt ad vos in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. Et ideo, ſicut jam dixi, qualem me intus eſſe cognoſco, talem foris oſtendo. Et quia huc uſque pretioſis veſtibus me foris ornabam, & intus in anima mea peccatorum lepra perfuſus eram; ideo cilicio indutus & toto corde pœnitentiam petens rogo, ut veſtris orationibus a peccatorum meorum paralyſi merear liberari. Et paulo inferius pag. 9. *Et hoc attendite, fratres, quod qui pœnitentiam petit, excommunicari ſe ſupplicat. Denique ubi accepit pœnitentiam, coopertus cilicio foris ejicitur. Ideo enim ſe excommunicari rogat, quia ad percipiendam Euchariſtiam Domini indignum eſſe ſe judicat. Et propterea aliquandiu ſe ab iſto altari alienum vult fieri, ut ad illud altare quod in cælo eſt, mereatur cum ſecura conſcientia pervenire. Propterea ſe a communione corporis & ſanguinis Chriſti quaſi reum & impium cum grandi*

reverentia vult removeri, ut per ipsam humilitatem tandem aliquando ad communionem mereatur sacrosancti altaris accedere. Quæ cum ita sint, invictissime constat, olim pœnitentias publicas ab Ecclesia impositas interdum fuisse pro quibusdam peccatis reconditis & occultis. Sed antequam huic capiti extremam manum apponam, non debeo prætermittere quod refert doctissimus Mabillonius, de Ecclesia Catholica meritissimus Monachus S. Benedicti, libro 1. Analectorum sacrorum, pag. 347, ex Ekkehardo juniore, libri de Casibus Monasterii S. Galli capite 2. ex quo intelligimus, nono sæculo valde inclinato communem permansisse pœnitentiæ publicæ pro peccatis quibusdam occultissimis & non gravissimis disciplinam. *Sed tamen prætermittere non possum* (inquit Mabillonius, cujus sinceritatem docti Calvinistæ in suspicione non ponunt) *insigne exemplum de parentibus Isonis Monachi Sancti-Gallensis, qui cum quadragesimam totam cum summa rerum victualium abstinentia duxissent, separatim cubantes, nihilominus ipso Sabbati sancti die tentatione victi, eruperunt in lamentum, tunc cineribus adspersi, Presbyteri loci nudipedes coram omnibus civibus, vestigiis procidunt. Ille vero pœnitentia eorum accepta, pro foribus ba-*

silicæ eo die & nocte insequente incommunicatos jussit stare. Officio diei peracto ad proximæ villæ Presbyterum fama sanctum profecti sunt, precati ut crastino Paschæ die sibi communicare liceret. Ille vero severius objurgare & rejicere. Hi reversi in sua jejuni vigilem flentes duxerunt noctem. Die Paschæ matutini pro foribus stant, cruce ante Missas exportata extremi sequuntur: Presbyter autem illos rogante populo, extremos locat. Communione omnium finita, Presbyter manibus apprehensos ad aram duxit, pyxide communionis aperta lacrymis perfusos communicavit.

CAPUT III.

Diluuntur objectiones Dallæi & sectatorum ejus, adversus sententiam capite quod antecessit, comprobatam.

DUPLICIS generis objectiones adversus pœnitentiam publicam, quam defendimus pro peccatis occultis pœnitentibus impositam fuisse primis Ecclesiæ Christianæ temporibus, profert Dallæus. Primas efformavit ratiocinationibus Theologicis; postremas vero assumpsit ex scriptis sanctorum Pa-

trum, quos suæ opinioni patrocinari sibi persuasit. Utrisque jam respondere quanta poterimus diligentia, necesse est.

I. Conceptis verbis sic loquitur Minister libro IV. de Confessione capite 20. pag. 429. in fine. *Præterea ipsa rei absurditas satis, quid sit sequendum, per se docet. Quis enim existimarit quisquis vel sola animi concupiscentia, mentisve consilio aut cogitatione, adde etiam verbo aut facto aliquo, ex ira aut subita hujusmodi perturbatione peccasset, in quibus omnibus adversarii lethale aliquid inesse posse putant, eum statim inter flentes aut stratos relegatum fuisse, ut conciliatus & concineratus ad aliquot annos vel menses in Ecclesiæ conspectu squalleret? Quid si in simile postea peccatum relapsus esset, (ut vix in hac carnis infirmitate caveri id potest) tunc eum ab Ecclesia extorrem reliquum quod supererat vitæ, publicæ communionis spe exclusum duxisse dixeris? Atqui hæc erat publicæ illius pœnitentiæ lex, ut nemini nisi semel concederetur.* Hoc argumentum ex opere P. Petavii Jesuitæ doctissimi corrasit, de Pœnitentia publica vernaculo sermone edito anno MDCXLIV. capite 10. num. 9. pag. 134. & 135. quod scripserat, ut priorem sententiam temperaret, vel potius revocaret, quam tuendam receperat in suis

ad Epiphanium notis, quas ſcripſerat anno M DC XXII.

At facile eſt reſpondere, minus crebro peccata cogitationum eſſe lethalia, quamvis quædam ita eſſe non ſit dubitandum. Incredibile vero eſt, motus iræ ſubitos aut libidinis, qui quotidie ex cœno naturæ corruptæ exſurgunt inconſulta ratione, implacabilem Deum ſemper habere. Quippe docet S. Auguſtinus Homilia XLIV. de verbis Domini cap. 6. pag. 66. Tomi X. cogitationes malas conſenſu vacuas non eſſe lethales. Hoc autem intima cogitatione reputandum eſt: nam magna diſſimilitudo exiſtit inter propoſitum ſeu deliberationem peccati, & ejuſdem voluntatem, aut revera commiſſionem. Hoc diſcrimine bene ac ſapienter intellecto, Patres Concilii Neocæſarienſis canone IV. dixerunt: *Si quis mulierem concupiſcens, propoſuerit, ſive deliberaverit cum ea concumbere, ejus autem concupiſcentia ad opus non venerit, videtur eſſe gratia ſervatus.* ἐὰν πρόθηταί τις ἐπιθυμῆσαι γυναικὸς, συγκαθευδῆσαι μετ᾽ αὐτῆς, μὴ ἔλθῃ δὲ εἰς ἔργον αὐτοῦ ἡ ἐνθύμησις, φαίνεται ὅτι ὑπὸ τῆς χάριτος ἐῤῥύσθη. Quippe ἐνθύμησις concupiſcentiam melius quam deſiderium efformatum ſignificat, quod aliquem conſenſum voluntatis deſignat, quo

sæpe vacat concupiscentia. Ex his autem facile est colligere, raro jam Ecclesiæ ætate provecta & ad senium vergente malas cogitationes esse lethales; sed magis insolens fuisse incunte ætate Ecclesiæ, qua Christianorum vita sanctior, virtutumque accessionibus cumulatior erat. Verumtamen fateri necesse est, primis Ecclesiæ temporibus confestim actam fuisse quandam pœnitentiam publicam pro quibusdam peccatis cogitationum, quibus voluntatis consensus conjunctus fuerat, quo non amplius venialia, sed mortalia evaserant. Id enim intelligimus ex S. Cypriano, libro de Lapsis, pagin. 203. editionis Rigaltii M DC XLVIII. de quo amplius dicturi sumus infra capite VI. *Denique quanto & fide majores & timore meliores sunt, qui quamvis nullo sacrificii aut libelli facinore constricti? quoniam tamen de hoc* VEL COGITAVERUNT, *hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter & simpliciter confitentes, exomologesin conscientiæ faciunt, animi sui pondus exponunt, salutarem medelam parvis licet & modicis vulneribus exquirunt.* Et ex Tertulliano libri de Pœnitentia capite IV. *Omnibus ergo delictis, seu carne, seu spiritu, seu facto, seu voluntate commissis, qui pœnam per judicium destinavit, idem & veniam per pœni-*

tentiam spopondit, dicens ad populum: Pœnitere, & salvum faciam te. Verumtamen improbabile est, pœnitentes pro omni specie peccati mortalis percurrisse, omnes gradus seu classes, flentium, audientium, substratorum & consistentium. Defendo tantummodo, eis aliquo tempore prudentia & arbitrio Episcopi præfinito, Eucharistiæ participatione interdictum fuisse: atque ejusmodi gradus pœnitentiæ solos homines capitalium criminum reos, confessos sponte, aut convictos lustrasse. Hoc enim perspectum habemus ex Epistola S. Gregorii Nysseni ad Letoium, & ex secunda Canonica S. Basilii ad Amphilochium, quas infra explicabimus cap. IX. Quod spectat vero relapsos, quos incredibile putat Dallæus fuisse toto vitæ tempore a communione secretos, quippe cum unica vice pœnitentia publica peccatoribus imponeretur: id etiam intelligere necesse est de peccatoribus capitalium criminum, idololatriæ, mœchiæ & homicidii reis, uti demonstravit R. P. Morinus, Oratorii JESU Presbyter, lib. V. Historiæ sacramenti Pœnitentiæ, quem hic exscribere tædio esset. Igitur cum plurima superessent peccata, quibus nominatim Canones pœnas non præscripserant, sed in arbitrio & potestate Epi-

ſcopi prudenter imponendas reliquerant: quotquot homines ejuſmodi peccatis lethalibus & contra decalogum, a canonibus prætermiſſis inquinabantur, communione corporis Chriſti, Epiſcopo jubente, arcebantur aliquandiu. Et quemadmodum ætate S. Cypriani prava cogitatio conſentiente voluntate ad committendam idololatriam plene pœnitentia publica purgabatur, idem de cogitationibus mœchiæ & homicidii obſervatum fuiſſe, non ſolum credibile, verum etiam probabile eſt.

II. Si tot homines, objectat Dallæus, ex veteris Eccleſiæ ritu & conſuetudine pœnitentiam publicam egiſſent peccatis lethalibus inquinati, quot ætate noſtra beneficio confeſſionis auricularis indigent, & ad Sacerdotes confugiunt; templa penitus vacua ac deſerta erant: nam præter decem aut viginti fideles, quibus communione Euchariſtiæ interdictum non fuiſſet, vix credibile eſt in Eccleſia permanſiſſe.

Sed quam falſa eſt ejuſmodi Chriſtianorum majorum noſtrorum notio, & quam diſſimilis effigies! Quis enim ſibi perſuadeat, ineunte ætate Eccleſiæ, cum Chriſti floreret reſpublica ſanctis & æquis legibus, tot peccatis mortalibus inquinatos fuiſſe fideles,

quot jam his postremis temporibus Ecclesiæ sordescunt, qui quorumdam pœnitentiæ præfectorum facilitate ac lenitate abutentes, haud scio an mollitiam dixerim, circulatim absolutione eriguntur, & iteratione peccati recidunt? Quis hoc sibi persuadeat de populo Christiano, de quo ait Lactantius Institutionum libro v. cap. 9. pag. 485. *Nostro autem populo quid horum potest objici, cujus omnis religio est, sine scelere ac sine macula vivere?* Veteres Ecclesiæ Patres semel baptismo tincti peccata mortalia adeo abhorruerunt, ut ea semel commisisse reliquo vitæ cursu incogitabile videatur. Quid mirum ergo si numquam exomologesim peccatorum suorum fecisse, aut pœnitentiam publicam peregisse inveniantur? Ex frequentia & multitudine confessionum hodiernarum innumerabilia peccata Christianorum intelligimus. Igitur cum sanctissimi Ecclesiæ alescentis Patres, Athanasii, Chrysostomi, Gregorii Nazianzeni, Basilii, Ambrosii, Augustini, post baptismum pœnitentiam aut exomologesim fecisse non videantur: concludendum est, eos his peccatis gravioribus inquinatos non fuisse, nec viam caritatis & decalogi unquam deflexisse.

III. At, inquiunt, si ex consuetudine &

usu veteris Ecclesiæ pro peccatis occultis imposita fuisset pœnitentia publica, difficile erat pœnitentibus ejusmodi infamiam seu ignominiam non inferri, aut saltem eorum existimationem non violari. Nam licet ex confessione cognita a Sacerdotibus secreti tenacibus clausa tenerentur, ea ex pœnis criminibus præscriptis rescire facile erat: adeoque difficile probrum saltem suspicionis evitare homini pœnas adulterio aut homicidio impositas danti & sustinenti.

Hanc objectionem jam superiori capite assumptis ex Tertulliano & S. Augustino locis diluimus. Sed rem extra omnem controversiam collocavit R. P. Morinus, dum ostendit olim frequentem fuisse ascesim pœnitentiæ publicæ solitario pietatis ac devotionis instinctu susceptæ: eamque confirmat exemplo celebri Regis Vambæ, qui nullo peccato pollutus, quod Reges non solent, pœnitentiam egerat. Ex his enim intelligimus, pœnitentiam publicam honorificam antiquis temporibus fuisse, ac nemini notam ignominiæ adspersisse: quippe cum redintegrationis amoris cum Deo argumentum esset invictissimum, & reconciliationem gratiæ factam esse, testificatione omni exceptione majore significaret. Sed ita se res

habuisse olim intelligimus omni dubio postposito, ex dissimilitudine & differentia hominum innocentium sponte & libere pietatis instinctu pœnitentium, & peccatorum imposita necessitate ab Ecclesia ad eluenda peccata, culpasque mortales laborantium. Etenim peccatores & rei sacris ordinibus arcebantur, non alii. Nullam enim infamiæ notam inferebat pœnitentia, sed peccatum. Non decet hominem literatum opus perfectum resarcire, & doctorum virorum lucubrationes corradere. Quamobrem ne mea inutili crassamento laboret, ad libri v. capita 18. 20. 21. & 22. Historiæ sacramenti Pœnitentiæ doctissimi P. Morini Lectorem cum bona gratia remitto. Inconsulta & inconsiderata agendi ratione non parum attonitus Joannis Dallæi, qui cum decennio integro post evulgatam Historiam Pœnitentiæ P. Morini, suum opusculum de Confessione publici juris fecerit; nihil ad argumenta P. Morini reposuit, ac de eo nequidem mentionem fecit. Etenim cum incogitabile sit, ex aspernatione aut ignorantia Dallæum prætermisisse; valde credibile est propriæ debilitatis conscium ab omni mentione tanti Doctoris consulto abstinuisse.

IV. Jam ergo assumptas ex operibus Pa-

trum objectiones, quas superiori capite prætermisimus, excutere conducibile est.

Prima sumitur ex Commentario cujusdam Hilarii Diaconi in Epistolas S. Pauli, vulgo, sed perperam S. Ambrosio adscripto, in 1. ad Corinth. cap. 5. ℣. 1. & 2. pag. 1894. lit. B.* *Quod omnes crimen ejus scirent.* (loquitur de Corinthio paterni tori violatore.) *Publice enim novercam suam loco uxoris habebat: in qua re neque testibus opus erat, neque tergiversatione aliqua poterat tegi crimen.* Et paulo ante: *Si quis potestatem non habet, quem scit reum, abjicere, aut probare non valet, immunis est: & judicis non est sine accusatore damnare: quia & Dominus Iudam cum fur esset, sciebat; sed quia non est accusatus, minime abjecit.*

Secunda exscribitur ex Autore Quæstionum Veteris & Novi Testamenti, quæ inter Opera S. Augustini recensentur, quæstione scilicet CII. in qua quærenti Novatiano, cur Catholici corpus Domini tradant iis quos noverunt peccatores, ita respondet: *Quasi possint ipsi accusatores esse, qui sunt judices. Si autem accusati fuerint, & manifestati, potuerunt abjici. Nam quis judex accusantis sumat personam? Nam si ipse Dominus Iudam*

* Dallæus l. 4. de Confess. cap. 22. pag. 448.

passus est, quem sciebat furem esse, & ea quæ mittebantur, exportare, nec eum qui accusatus non est, abjecit; hoc exemplo uti oportet, ut eum abjicere non liceat, qui publice detectus non fuerit. Et mox: *Nec Dominus ei quem latronem sciebat, corpus suum denegavit.*

Tertia ex Epistola III. Innocentii I. Papæ ad Exuperium Episcopum Tolosanum, cap. 4. *Virorum autem latente commisso, non facile quisquam ex suspicionibus abstinetur: qui utique submovebitur, si ejus flagitium detegatur.* Moxque ait, *probatione cessante vindictæ rationem conquiescere.*

Quarta denique ex VIII. canone Concilii Vasensis habiti anno Christi CCCCXLII. hoc est, annis duodecim post mortem S. Augustini. *Si se tantum Episcopus alieni sceleris conscium novit, quamdiu probare non potest, nihil proferat; sed cum ipso ad compunctionem ejus secretis correptionibus elaboret. Qui si correptus pertinacior fuerit, & se communioni publicæ ingesserit, etiamsi Episcopus in redarguendo illo quem reum judicat, probationibus deficiat, indemnatus licet, ab his qui nihil sciunt secedere ad tempus pro persona majoris autoritatis jubeatur, illo, quamdiu probari nihil potest, in communione omnium, præterquam ejus qui eum reum judicat, permanente.*

Sed generatim atque universe de his Patrum sententiis respondeo, excommunicationem quam spectant, non esse confundendam cum prohibitione medicinali a participatione corporis Christi, quæ indivisim adhærebat pœnitentiæ pro peccatis quibusvis mortalibus impositæ, quam postulabant pœnitentes, ut ait S. Cæsarius: *Qui pœnitentiam petit, excommunicari se supplicat*; sed mortalem ac violentam intelligendam esse, qua peccatores contumaces, inobedientes, & indurati, & manifesti, extra Ecclesiæ septa ejiciebantur, & veluti membra putrida ac gangræna tabida a corpore Christi amputabantur. Hoc vero quod veteres factitarunt, hodie confestim in Ecclesia peragitur: neminem enim a corpore Christi separamus, nisi convictum, aut sponte confessum. Prohibitio quæ fit sponte confessis & pœnitentibus, est medicinalis: altera quæ fit contumacibus & impœnitentibus, est mortalis, secundum mentem S. Augustini supra laudati. Igitur quamvis olim peccatores occulti ad communionem corporis Christi admitterentur, quemadmodum ipse Judas ab Christo Domino non passus erat repulsam; hoc est, non excommunicarentur ignoti: ista tamen disciplina non impedie-

bat, quominus pœnitentiam ſponte & humiliter petentibus, ac ſua peccata confeſſis, communione interdiceretur aliquo tempore, ut poſtea fructibus pœnitentiæ digniores redditi & effecti, ad cœnam Agni immaculati admitterentur. His inſtitutis non repugnant Hilarius Diaconus, Autor quæſtionum Veteris & Novi Teſtamenti, neque Concilium Vaſenſe: ſed & Innocentius Papa conceptis verbis docet, peractam fuiſſe Romæ publicam pœnitentiam pro peccatis quibuſdam gravioribus occultis, ut ſupra obſervavimus.

CAPUT IV.

Probatur, confeſſionem auricularem uſu receptam fuiſſe primis Eccleſiæ ſæculis, S. Dionyſii, S. Clementis Romani, & S. Irenæi explicationibus.

EGo vadari nollem eos Scriptores Eccleſiaſticos, qui opera quæ ſuperſunt S. Clementis & S. Dionyſii, S. Clementi Romano Pontifici, aut S. Dionyſio Areopagitæ adſcribunt. Non enim puto viris eruditis & in antiquitate Eccleſiaſtica verſatis ejuſmodi

modi sententiam placere posse. Sed cum apud ipsosmet Protestantes istorum scriptorum autoritas non penitus ceciderit, nec prorsus repudiata sit, qui fatentur cum omnibus doctis, si non Areopagitæ, saltem cuidam Dionysio quinti vel sexti sæculi adscribi debere, & paucis abhinc annis quædam opera S. Clementis nomine publici juris fecerunt: tantorum virorum testimonia veritati tuendæ confessionis auricularis propitia silentio prætermittere non debemus.

I. Anno Domini MDCLXXVII. quidam celato nomine e secta Protestantium Angliæ typis mandari curavit Oxoniæ in Theatro Sheldoniano duas Epistolas sub titulo S. Clementis Romani ad Corinthios, Græce & Latine scriptas, inter quas de secunda sic censet in Præfatione: *Quin etiam Epistolæ secundæ reliquias, imparis licet fidei, mantissæ loco adjecimus. Et quidem cum in vetustissimo S. Theclæ Scripturarum exemplari compareat; id saltem meruit, ut non cum reliqua pseudo-Clementinarum farragine, quasi omnino rejectanea habeatur. Multum nimirum interest, utrum liber aliquis sit apocryphus, an suppostititius; dubiæ fidei, aut certissimæ falsitatis. De secunda hac Epistola inquit Eusebius l.* III.

Historiæ capite 38. Ἰστέον δ' ὡς καὶ δευτέρα τις εἶναι λέγεται τοῦ Κλήμεντος ἐπιστολή. οὐ μὴν ἔθ' ὁμοίως τῇ προτέρᾳ, καὶ ταύτην γνώριμον ἐπιστάμεθα. *Hæc quidem durioribus verbis reddiderunt Rufinus & Hieronymus : sed fides esse debet penes autorem, non interpretem. Abunde sufficiet huic Epistolæ, si liceat illi in secundis consistere : nec ad eam pervenit inverecundiam, ut ex adblandiente clariss. Cotelerii suffragio primam velit antevertere.*

At vero hujus Epistolæ pag. 17. hæc verba in rem confessionis peccatorum leguntur. *Quamdiu sumus in hoc mundo, de malis quæ in carne gessimus, ex toto corde resipiscamus, ut a Domino salvemur, dum habemus tempus pænitentiæ. Postquam enim e mundo exivimus, non amplius possumus ibi confiteri, aut pænitentiam adhuc agere.* μετὰ γὰρ τὸ ἐξελθεῖν ἡμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, οὐκέτι δυνάμεθα ἐκεῖ ἐξομολογήσασθαι, ἢ μετανοεῖν ἔτι. Ex his perspectam habemus dissimilitudinem exomologesis & pœnitentiæ, seu actionis pœnitentiæ : adeoque spectat S. Clemens confessionem peccatorum, cum præsertim testificetur esse de malis quæ in carne gessimus. At vero si Epistolam ejusdem Clementis ad Jacobum fratrem Domini non omnino rejiciamus, dubitandi locus non relinquetur, quin de confessione

Sacerdotibus facienda locutus sit. Sed instare Dallæo interpolatæ Epistolæ ope non expedit. Igitur quid de sancto Dionysio sentiendum sit, videamus.

II. Hæc verba leguntur in Epistola ad Demophilum Monachum, cui quandam acerbitatem exprobrans ait: *Tu vero, ut tua literæ declarant, accidentem Sacerdoti illum, quem impium & peccatorem dicis, nescio quomodo per te præsens repuleris: tum ille quidem deprecabatur, & fatebatur se ad malorum medicinam advenisse; tu autem nihil veritus, bonum Sacerdotem cum quadam insolentia convitiatus es, quod miseratus esset pœnitentis, atque impium justificasset.* Σὺ δὲ, ὡς τὰ γράμματά σου δηλοῖ, καὶ προσπεσόντα τῷ ἱερεῖ, τὸν, ὡς φὴς, ἀσεβῆ καὶ ἁμαρτωλὸν οὐκ οἶδ᾽ ὅπως καθ᾽ ἑαυτοῦ παρὼν ἀπελάκτισας· εἶτα ὁ μὲν ἐδεῖτο καὶ ὡμολόγει πρὸς ἰατρείαν κακῶν ἐληλυθέναι· σὺ δὲ οὐκ ἔφριξας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαθὸν ἱερέα μετὰ θράσους προσεπηλάκιζες, ἐλεῶντα τὸν ἐπὶ μετανοοῦντα, καὶ τὸν ἀσεβῆ δικαιώσαντα. Quis enim non videt in hoc speculo veram effigiem confessionis auricularis, dum respicit Presbytero accidentem impium & peccatorem, veniam scelerum deprecantem, & fatentem se ad malorum medicinam advenisse. Enimvero qua ratione aut pharmaco curari, qua manu tra-

ctari potuerunt ægri vulnera, niſi medico ſeu Sacerdoti detecta, & confeſſione integra declarata? Præterea quid magis remiſſionem peccati in Sacerdotis poteſtate poſitam eſſe, ſignificat, quam peccatoris juſtificatio quam efficit? καὶ τὸν ἀσεβῆ δικαιώσαντα. Sed his naſcentis ac pæne emergentis Eccleſiæ e Chriſti latere monumentis, denſis obſcuræ antiquitatis tenebris involutis, atque infinitis diſputationibus traditis, amplius immorari non opus eſt. Ad ea igitur pergamus, quæ ex antiquitatis viſceribus feliciori partu eruperunt, & quæ extra omnem diſputationis & controverſiæ aleam poſita, confeſſionem auricularem uſu perpetuo fuiſſe receptam demonſtrant.

III. Plura proferre ſueverunt Scriptores catholici ex Sancto Irenæo in rem confeſſionis auricularis, quæ nihil attinere defendunt Proteſtantes. Primus locus aſſumitur ex libro 1. adverſus hæreſes capite 9. pag. 73. in quo mentionem facit quarumdam mulierum, quæ ad Eccleſiam Catholicam reverſæ, confeſſione declaraverant, ſe a quodam nebulone, cui nomen erat Marco, prava libidine accenſo, vitiatas fuiſſe. *Adhuc etiam & amatoria & adlectantia efficit, ut & corporibus ipſarum contumeliam irroget,*

hic idem Marcus quibusdam mulieribus, licet non universis. Hæ sæpissime conversæ ad Ecclesiam Dei CONFESSÆ SUNT, *& secundum corpus exterminatas se ab eo, & velut cupidine inflammatas valde illum dilexisse.* S. Epiphanius hujus Marci hæresim referens, de his mulieribus ait, ἐξωμολογήσαντο, ut eas confessas esse significet. Hæresi XXXIV.

Antequam hunc locum Irenæi accurate discutiamus, observare opus est, ejusmodi mulierum confessionem pro simplici ac spontanea declaratione, ac cuivis facta sui errati confessione, accipiendam non esse; sed ex ea intelligendam esse confessionem seu declarationem religiosam: quam quidem hæc verba, *conversæ ad Ecclesiam*, quæ hæc antecedunt, *confessæ sunt*, comprobant, & exemplum quod continuo sermone refertur, conjugis cujusdam Diaconi, quæ sibi stuprum ab eodem Marco illatum fuisse similiter confessa, impositam sibi gravem pœnitentiam perfecerat. Ex quo secundus S. Irenæi locus assumitur. *Et ut Diaconus eorum qui sunt in Asia, suscipiens eum in domum suam, inciderit in ejusmodi calamitatem. Nam cum esset uxor ejus speciosa, & sententia & corpore corrupta esset a mago isto, & secuta eum esset multo tempore, post deinde cum magno labore fra-*

tres eam convertissent, omne tempus in exomologesi consummavit, plangens & lamentans ob hanc quam passa est ab hoc mago corruptelam. Nemo dubitare potest, quin religiosa sit hujus mulieris confessio: quæ quidem eamdem refert speciem, quam aliarum confessio, quæ istum Marcum deperibant. Idem etiam dici potest de confessione Cerdonis hæretici ab eodem S. Irenæo relata lib. III. cap. 4. *Cerdon autem qui ante Marcionem, & hic sub Hygino, qui fuit octavus Episcopus, sæpe in Ecclesiam veniens, & exomologesim faciens, sic consummavit, modo quidem latenter docens, modo vero exomologesim faciens, &c.* Eusebius Cæsariensis hæc referens libro IV. Historiæ Ecclesiasticæ capite II. utitur hoc participio, ἐξομολογούμενος, quod vertit Abbas Billius, *pænitentiam agens*, & melius Henricus Valesius, *confessus est errorem suum.* Quæ cum ita esse, omni homini cum cura Sancti Irenæi opera legenti videantur, ego obfirmato pectore jure merito defendo, neminem hominem posse revocare in dubium, quin his temporibus confessionis peccatorum usus in Ecclesia receptus fuerit.

IV. Ecclesia catholica circa materiam confessionis unum defendit tantum, scili-

eet omnibus fidelibus post baptismum lapsis in peccata mortalia, impositam semper fuisse necessitatem ea confitendi ministris Ecclesiæ, sive clam, sive palam, ad obtinendam eorum veniam ministerio clavium. Fatemur enim perlibenter, quibusdam vicissitudinibus obnoxiam fuisse hanc disciplinam in Oriente & Occidente, tum ineunte, cum adulta ætate Ecclesiæ; sed substantiam seu naturam confessionis eamdem semper & immutabilem permansisse, uti fuse demonstravit R. P. Morinus libro v. Historiæ sacramenti Pœnitentiæ, quem hic exscribere non opus est. Sed cum ejusmodi confessio manifeste intelligatur ex tribus locis S. Irenæi modo citatis, inficiari nemo potest, quin bene ac sapienter a catholicis Theologis in rem confessionis proferantur.

V. Quamvis inter eruditos nemo homo negare possit, olim exomologesim pro integra actione pœnitentiæ acceptam fuisse ab antiquis Scriptoribus, ut observarunt doctissimus Gabriel Albaspinæus Episcopus Aurelianensis, in suis Observationibus, & R. P. Joannes Morinus in Historia sacramenti Pœnitentiæ, multique alii, istudque nomen etiam litaniæ aliquando continuis temporibus impositum fuisse, ut attestatur S. Isi-

dorus Hispalensis lib. VI. Originum, in fine. *Sed nunc utrumque vocabulum sub una significatione habetur, nec distat vulgo utrum litaniæ, an exomologesis dicantur.* Verumtamen hoc vocabulum grammatice sumptum nihil aliud significat, quam confessionem, nec ante hæresim Novatiani alteri rei impositum fuisse constat, scilicet ante annum Christi circiter CCLV. tempore Cornelii Papæ, annis CL. post mortem S. Irenæi, qui I. Februarii obiit anno CVIII. Nec dubitandi locus relinquetur, quin ita se res habuerit, ex omnibus stationibus pœnitentiæ sive gradibus, flentium, audientium, substratorum & consistentium, qui apud Autores qui post exortam hanc hæresim scripserunt, incurrunt, ex quibus integra constitit actio pœnitentiæ seu satisfactio. Quæ cum ita sint, non potuit S. Irenæus intelligere per exomologesim, nisi solam confessionem seu peccatorum simplicem declarationem. Idipsum vehementer comprobant Canones Apostolorum & Concilium Illiberitanum, antequam orco caput extulerit Novatianus, celebratum: ex quibus intelligimus non alias fuisse impositas pœnitentibus ab Ecclesia pœnas, præter depositionem seu abdicationem, ministris; & communionis interdictionem, laicis. *Episcopus,*

vel Presbyter, vel Diaconus, fornicationis vel perjurii vel furti convictus, deponatur, & non segregetur. κ᾽ μὴ ἀφοριζέσθω. Canon 24. Apostolorum, & 3. 5. 12. 13. 29. 43. 57. 58. 59. quibus congruunt Concilii Illiberitani canones 20. 22. 41. 46. 49. 62. & plures alii. At vero nemo sibi finxit, abdicationem aut segregationem a communione, ex verbo *exomologesis* intelligendam esse. Itaque concludendum, S. Irenæum hoc nomine nihil aliud significare voluisse, quam quod naturaliter & grammatice sonat, scilicet confessionem, & simplicem (nondum actione pœnitentiæ ad normam directa stationum & graduum) peccatorum enunciationem.

VI. Præterea cum certum atque evidens sit, diu post S. Irenæum hos pœnitentiæ gradus inventos fuisse; non solum improbabile, verumetiam incredibile est, aliunde *exomologesis* sensum atque explicationem accepisse, quam ex Novi Testamenti sacris Scriptoribus. At vero luce clarius patet, eos hoc vocabulo simplicem peccatorum confessionem significasse. S. Matthæi. cap. III. ℣. 6. ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, *confitentes peccata sua.* Epistola I. S. Joannis I. ℣. 9. ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. *Si confiteamur peccata nostra.* Epistola S. Ja-

cobi cap. v. ℣. 16. ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα. *Confitemini alii aliis offensiones.* Acta Apostolorum cap. XIX. ℣. 18. ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. *Confitentes & annunciantes actus suos.* Quamobrem cum continuo tempore hoc nomen integræ actioni pœnitentiæ datum fuerit, non aliam ob causam impositum fuisse videtur, nisi quia initio rerum christianarum nulla fuit pœnitentia aut actio pœnitentiæ sine peccatorum confessione : adeoque valde credibile est, hoc nomen quod primam ac præcipuam pœnitentiæ partem significabat, ad integram & universam pœnitentiæ actionem ac ritum translatum fuisse. Hæc conjectura fundamentum habet in Ecclesiæ traditione : ex qua intelligimus, nomen *Missæ*, quod initio soli sacrificio & oblationi corporis Christi competebat, ad alios Ecclesiæ ritus traductum fuisse, potissimum ex Concilio Milevitano II. *Vt preces vel orationes seu missæ quæ probatæ fuerint in Concilio, sive præfationes, sive commendationes, seu manus impositiones ab omnibus celebrentur.* Ex Cassiano lib. III. cap. 5. Institut. *Missa canonica celebrata, usque ad lucem post hæc vigilias extendunt.* Et cap. 6. *Nosse debemus nihil a senioribus nostris, qui hanc eamdem matutinam*

solemnitatem addi debere censuerunt, de antiqua Psalmorum consuetudine immutatum, sed eodem ordine missam, quo prius, in nocturnis conventibus perpetuo celebratam. Et capite 11. *Verum ne hoc quidem ignorandum, die Dominico unam tantum missam ante prandium celebrari.* Gregorius Turonensis lib. VI. Historiæ cap. 46. narrat, Chilpericum Francorum Regem *opuscula vel hymnos sive missas composuisse.* S. Isidorus Hispalensis in Regula Monachorum cap. VI. *In quotidianis officiis vigiliarum, primum tres Psalmi canonici recitandi sunt, deinde tres missæ Psalmorum, quarta Canticorum, quinta matutinorum officiorum.* Observat idem, suo tempore nomen *confessionis* ad litaniam traductum esse, ut supra jam animadvertimus.

CAPUT V.

Explicantur sententiæ Tertulliani & Origenis, probaturque, annis Christi CCXV. *&* CCLIV. *confessionem peccatorum lethalium usu receptam fuisse.*

PRIMUS Tertulliani locus assumitur ex libro de Pœnitentia cap. IX. pagin.

146. edit. Rigaltii ann. MDCXLI. *Tantum relevat confessio delictorum, quantum dissimulatio exaggerat. Confessio enim satisfactionis consilium est, dissimulatio contumaciæ. Hujus igitur pœnitentiæ secundæ, & unius, quanto in arto negotium est, tanto operosior probatio est; ut non sola conscientia præferatur, sed aliquo etiam actu administretur. Is actus, qui magis Græco vocabulo exprimitur & frequentatur, exomologesis est, qua delictum Domino nostrum confitemur, non quidem ut ignaro, sed quatenus satisfactio confessione disponitur, confessione pœnitentia nascitur, pœnitentia Deus mitigatur.* Hic est locus multa cogitatione reputandus.

I. Non spectat Tertullianus eo loci confessionem soli Deo factam, sed hominibus, etiamsi dicat, *qua delictum Domino confitemur.* Quippe cum de iis qui confiteri sua peccata non satagunt, mentione facta, eos comparet cum iis qui in reconditis partibus corporis saucii, insano timore ignominiæ sibi inferendæ affecti, occultis vulneribus pereunt. Enimvero peccata nostra sive confessione revelata, sive ea postposita, celata, Dei notitiam subterfugere nequeunt. *Plerosque tamen*, inquit Tertullianus, *hoc opus ut publicationem sui aut suffugere, aut de die in diem*

differre, præsumo, pudoris magis memores quam salutis; velut illi qui in partibus corporis verecundioribus contracta vexatione conscientiam medentium vitant, & ita cum erubescentia sua pereunt.

II. Constat etiam, Tertullianum jure divino institutam confessionem existimasse: quippe cum hujusce libri capite XII. dicat a Domino institutam exomologesim. *Peccator restituendo sibi institutam a Domino exomologesim sciens, præteribit illam, quæ Babylonium Regem in regna restituit?*

III. Quis insuper non videat, ipsum non solum omnia, sed & omnis generis peccata mortalia confessionis legibus subjecisse conceptis verbis capitis II. ejusdem libri? *Cui præministrans pœnitentiam destinabat purgandis mentibus præpositam, uti quicquid error vetus inquinasset, quicquid in corde hominis ignorantia contaminasset, id pœnitentia verrens & radens, & foras abjiciens, mundam pectoris domum superventuro Spiritui sancto paret, quo se ille cum cælestibus bonis libens inferat.* Credo enim difficiliter, omnis generis peccata clarius significari. Verumtamen capite IV. explicationem amplificat, ac peccata concupiscentiæ nominatim pœnitentia ejusmodi seu confessione expiari opor-

tere docet. *Omnibus ergo delictis seu carne, seu spiritu, seu facto, seu voluntate commissis, qui pœnam per judicium destinavit, idem & veniam per pœnitentiam spopondit, dicens ad populum: Pœnitere, & salvum faciam te.* Opiniosi esset hominis sibi persuadere, Tertullianum eo loci ad confessionem non respexisse, qui nominatim eam non exprimit: quippe cum continuo hujus libri de Pœnitentia sermone amplificato testificetur, nullam existere sine confessione pœnitentiam, dum ait cap. IX. supra laudato, *satisfactionem confessione disponi, confessionem pœnitentia nasci, pœnitentia Deum mitigari.*

IV. At inquit Dallæus libri III. de Confessione capite 4. pag. 207. & 208. Tertullianum recognoscere ejusmodi confessionem, de qua loquitur, hoc nomine Græco ἐξομολογήσεως significari, quod non oralem peccatorum enumerationem significabat, sed generalem cordis, non oris confessionem seu recognitionem, integra actione pœnitentiæ seu satisfactionis laboribus promulgatam, uti explicaverunt viri doctissimi Albaspinæus Episcopus Aurelianensis, Dionysius Petavius Jesuita, & clarissimus Rigaltius, ex conceptis Tertulliani verbis capite IX. libri de Pœnitentia. *Itaque exomologesis prosternendi*

& humilificandi hominis disciplina est, conversationem injungens misericordiæ illicem.

Inter homines literatos dubitat nemo, quin jure merito tanti viri existimaverint, ætate Tertulliani *exomologesim* non simplicem ac solitariam confessionem seu peccatorum enumerationem oralem significasse, sed totam & integram actionem pœnitentiæ, gradibus & stationibus fletus, auditionis & aliis comprehensam. Sed defendimus, hoc nomen *exomologesis* ad hanc pœnitentiæ actionem translatum fuisse & transivisse, quia istiusmodi oralis confessio semper reliquas pœnitentiæ partes antecedebat, cujus ascesis integra permansit, & a cujus obtemperatione & obedientia numquam mortalium peccatorum rei sive occulti, sive manifesti, liberi & soluti fuerunt. Præterea contendimus ita se rem habuisse tempore Tertulliani, quia docet *satisfactionem confessione disponi.* Igitur difficultatis caput eo devolvitur, ut investigemus utrum in solitarii aurem Presbyteri vel plurium confessio fieret, aut clam, aut palam coram frequenti senatu Ecclesiæ. Nam ex dictis antea abundanter intelleximus, omnis generis peccata mortalia fuisse legi confessionis subjecta.

Revera fateri necesse est, tempore Tertullianeo arcanorum peccatorum confessionem factam fuisse coram Presbyteris Ecclesiæ. Aliud enim non significant verba Tertulliani numero I. hujus capitis exscripta, quibus comparat peccatores a confessione abhorrentes, cum ægris qui reconditas corporis partes saucias occulunt, & insano timore probri, relicta medicorum ope pereunt. Hæc enim de confessione ejusmodi intelligenda sunt, cujus fuit in Ecclesia catholica diuturna permansio, ut ostendit R. P. Morinus libro II. Historiæ sacramenti Pœnitentiæ, ad quem nihil respondit Dallæus, sibi satis esse ratus, si diceret de hac exomologesi publica Tertulliani, pagina 210. *fatendum esse omnes omnino, vel certe pæne omnes fideles hujus Scriptoris ævo, exomologesim istam, quam nuper descripsimus, fecisse, adeoque pænitentiam publicam egisse : quod vehementer absurdum est, & ab omni tum ratione, tum veri specie alienum.* Sed hanc veritatem adeo perspicuam demonstravimus capite II. & III. hujus libri, ut nulla res infirmare possit.

V. Jam vero cum fateatur Dallæus, confessionem quandam fecisse eos qui exomologesi subjiciebantur, quoniam alioqui pœnas canonicas

canonicas Paſtores ſtatuere recte ac legitime non potuiſſent: conſequitur directe, confeſſionem peccatorum fuiſſe temporibus Tertullianeis pro omnibus omnino peccatis receptam: quippe cum numero III. hujuſce capitis ſupra demonſtraverimus, hac ætate exomologeſim ſeu pœnitentiam, non pro quibuſdam tantum peccatis, ſed pro omnibus & omnis generis mortalibus impoſitam fuiſſe. Cum vero Dallæus hujuſce argumenti vim ineluctabilem eſſe ſentiret, hunc tractatum de Pœnitentia Tertulliano abjudicare tentavit, ſuffultus opinionibus ac conjecturis Eraſmi, & Beati Rhenani, qui primi ex quadam, ſed ficta diſſimilitudine ſtyli excitati, hunc Tertulliani librum in ſuſpicione poſuerunt. Sed cum diverſæ partis Scriptores eruditi, Abrahamus Scultetus, Andreas Rivetus, ipſe Dallæus, & catholicæ Pamelius, Baronius & Rigaltius, hoc opus Tertulliano vindicent, his amplius immorari vitilitigationibus non neceſſe eſt. Jam ergo Origenis ſententiam excutiamus.

VI. Cum Origenis opera Græce ſcripta pauca poſteritati relicta ſint, ac parum fidæ Rufini interpretationes ſuperſint, atque omnes docti ſibi perſuadeant Græco textui de ſuo liberaliter nimis adjeciſſe: nemini homini mi-

rum videbitur, si pauca ex Origene argumenta sumamus ad comprobandam confessionem peccatorum. Verumtamen non adeo sterile prædium est Origenis, nec tanta laborat inopia, quin negotium facessat Dallæo, ut ex capite 7. libri III. de Confessione auriculari perspectum habemus.

Primus igitur locus Origenis assumitur ex Homilia II. in Leviticum, in qua posita quæstione, quam fieri posse a Christianis quibusdam putabat, de diverso genere remissionis peccatorum procuratæ in veteri & in nova Lege, ait: *Sed fortasse dicant auditores Ecclesiæ: Melius fere agebatur cum antiquis, quam nobiscum, ubi oblatis diverso ritu sacrificiis, peccantibus venia præstabatur. Apud nos uno tantum modo venia est peccatorum, quæ per lavacri gratiam in initiis datur. Nulla post hæc peccanti misericordia, nec venia ulla conceditur.* Et enumeratis variis modis, quibus peccatorum venia comparatur, scilicet baptismo, martyrio, eleemosyna, caritate & aliis, tandem ad septimum pervenit, & sic loquitur: *Est adhuc & septima, licet dura & laboriosa, per pœnitentiam remissio peccatorum, cum lavat peccator in lacrymis stratum suum, & fiunt ei lacrymæ suæ panes die ac nocte, & cum non erubescit Sacerdoti Domini indicare pecca-*

tum ſuum, & quærere medicinam, ſecundum eum qui ait: Dixi, Pronuntiabo adverſum me injuſtitiam meam Domino; & tu remiſiſti impietatem cordis mei. Nec Dallæus, nec ex Proteſtantibus ullus, cui opinionum tenacitas ſenſum communem non abſtulit, inficiari poteſt, ex his verbis intelligi, ope pœnitentiæ ac declarationis peccatorum Sacerdotibus factæ, Origenis tempore procuratam fuiſſe veniam ſeu remiſſionem. Quamobrem revera Dallæus non negat, ita ſe rem habuiſſe: ſed ſolummodo contendit, inter hodiernam & veterem pœnitentiæ diſciplinam, magnam diſſimilitudinem extitiſſe. Quod quidem fateri neceſſe eſt, cum ſit fidei chriſtianæ privilegium, ut immobilis & continua ſit ejus in veritate permanſio; econtra verò mores Eccleſiæ infinitis viciſſitudinibus pro temporum & locorum diverſitate obnoxii ſint.

Ait igitur, incredibile videri, adſcriptam fuiſſe temporibus Origenis aſceſim confeſſionis in aurem Sacerdotis, niſi mente captum fuiſſe Origenem exiſtimemus. *Qua rationis aut veri ſpecie*, inquit Miniſter pagin. 224. *Eccleſiæ auditores talia objectantes inducuntur ab Origene? Melius fere agebatur cum antiquis, quam nobiſcum.* . . . *Apud nos* UNO *tantum modo venia eſt peccatorum, quæ per la-*

vacri gratiam in initiis datur. Nulla post hæc peccanti misericordia, nec venia ulla conceditur. Profecto stupere eum aut insanire necesse est, qui in hodierna Romanorum hominum disciplina educatus talia quæsierit. Et continuo sermone hanc conclusionem colligit : *Ergo necessario fatendum est, vel delirasse Origenem, qui Ecclesiæ auditores ac domesticos ista objectantes inducit, vel certe alios tum fuisse, quam nunc sunt, Christianorum hac in parte ritus ac mores.*

Tam futilem objectionem diluere facile est, si attendere velimus, quo loco res Ecclesiæ essent ætate, qua hanc potuit Origenes Homiliam scribere. Constat enim eo tempore vehementes rumores fuisse de hæresi Montani, qui in ore & sermone omnium percrebuerant sub imperio Commodi, & pontificatu Soteris Papæ circa annum Christi CLXXXI. Et valde probabile est, hanc hæresim sortem reliquarum expertam esse, quæ inter catholicos viros non semper inveniunt adversarios studiosissimos, ac fidei tuendæ diligentissimos. Cum igitur ex capitibus hæresis Montani unum esset, quo potestatem Ecclesiæ ad peccata remittenda pernegaret: non incogitabile est, ejusmodi hæresis rumorem ad Origenis aures pervenisse, qui eo-

dem fere tempore natus erat, anno scilicet CLXXXV. quo exorta erat hæresis; adeoque potuisse ori quorumdam fidelium ejusmodi sermonem inducere, quibus fortasse hæc hæresis prima fronte non omnino displicuerat. Cum præsertim tamquam vulgatam & communem opinionem non adscribat, sed fortuitam, hoc est casu ac per sortem accidentem: *Sed fortasse dicant auditores Ecclesiæ.* Nihil igitur in hoc sermone supra vires humanas ac præter naturam esse videtur; adeoque non necesse est, delirasse Origenem, dum hanc quæstionem ori fidelium quorumdam induxit; sed de potestate mentis excessisse eum, qui sermonem ejusmodi fatuitatis accusaverit.

His vero ita subjectis, non poterat modo confessioni auriculari magis propitio hanc quæstionem solvere, quam inter varias remissionum peccatorum species recensendo confessionem seu enumerationem delictorum in aurem Sacerdotis. Quid enim aliud hæc verba significant? *Et non erubescit Sacerdoti Domini indicare peccatum suum, & quærere medicinam, secundum eum qui ait: Dixi, Pronunciabo adversum me injustitiam meam Domino; & tu remisisti impietatem cordis mei.*

VII. Verumtamen ex hac Origenis responsione concludit Dallæus, confessionem ei penitus ignotam fuisse. Enimvero si quis hodie adeo hebetis ingenii esset inter Christianos, ut hanc quæstionem poneret, utrum alia sit venia peccatorum præter eam quæ per lavacri gratiam in initiis datur: non dubitat ejusmodi hominem vehementer objurgatum iri, eo quod confessionis utilitatem non cognosceret, ac brevi tempore de mirabili usu tam singularis Sacramenti edoctum iri ab omnibus Sacerdotibus & fidelibus christianis. Adeoque cum econtra Origenes alias species remittendorum peccatorum recenseat, nec nisi loco septimo referat confessionem, quærit Dallæus, quid necesse fuerit tot mæandris ad eam pervenire.

Sed immo quis sensus communis compos salebras solo adæquatas non videat ad stabiliendam confessionem? Ibi enim explicat Origenes sacrificia quæ in veteri Lege pro peccatis Sacerdotum & populi offerri solebant, pro peccatis ignorantiæ, & aliis; & postea ait, *fortasse dicturos auditores Ecclesiæ, melius fere agi cum antiquis, quam cum Christianis, ubi oblatis diverso ritu sacrificiis, peccantibus venia præstabatur. Cum apud Chri-*

stianos uno tantum modo venia sit peccatorum, quæ per lavacri gratiam in initiis datur; nulla post hæc peccanti misericordia nec venia ulla concedatur.

Quis enim ad hæc respondeat econtra, per solitariam peccatorum confessionem peccata remitti? Cum ipsa fides christiana nos abundanter doceat, sæpe Sacerdote absente, aut obstantibus aliis difficultatibus, cum confessio fieri neutiquam potest, veniam procurari ope caritatis, eleemosynarum & aliorum bonorum operum. Præterea (etiam confessio dum fieri potest) infinita sunt peccata venialia, de quibus mentionem facit S. Augustinus Homilia XLIX. in Joannem, quæ oratione Dominica & bonis vitæ christianæ operibus, prætermissa confessione, remittuntur. At vero non ait eo loci Origenes, se solitariam spectare lethalium remissionem; quæ quidem aliquando juxta doctrinam * Concilii Tridentini per caritatem perfectam, priusquam actu suscipiatur sacramentum, veniam comparant. Quid ergo sibi vult Dallæus, & quas in hac Origenis responsione ambages reperit, quam omni homini non insanienti inducere opus esset? Præterea quis putet ipsum non insanire Dallæum, dum eam assumit

* *Concil. Trident. Sess. 14.*

ad concludendum, ignotam fuisse Origeni confessionem auricularem, & ait: *Vno verbo res confici poterat allato confessionis arcanæ sive pœnitentiæ sacramento: quod cum Origenes tali loco non fecerit, merito concludendum est, ignotum ei fuisse totum hoc mysterium.* Bene ac sapienter quidem hæc a Dallæo reposita sint: si Origenes explicatis variis veniæ obtinendæ modis confessionem prætermiserit, & si exaggeratis caritate, eleemosynis, & aliis bonis operibus, de confessione nullam mentionem fecerit. Sed cum conceptis verbis eam recenseat, atque ultimo loco tamquam præcipuam & aliarum perfectioni conducibilem & necessariam collocet, *& cum non erubescit Sacerdoti Domini indicare peccatum suum*: quis ad rectæ rationis normam composita mente cum Dallæo concludat, *ignotum fuisse Origeni totum hoc confessionis mysterium?*

VIII. At inquit Dallæus pag. 225. *Quod præter baptismum ac confessionem Sacerdoti factam, quinque alias rationes commemorat, quibus a Domino peccatorum remissio obtinetur. Non ergo iste putavit, sine vocali confessione apud Sacerdotem, vel in re, vel saltem in voto edita, nullius peccati remissionem haberi posse.*

Si attestaretur Origenes, se solitariam eo

loci peccatorum mortalium remiſsionem reſpicere, neutiquam vero venialium ſpectare; non omnino rationis expers videretur objectio Miniſtri; quippe cum ſubjectione clavibus Eccleſiæ poſtpoſita numquam mortalia remittantur. Sed cum indiſcriminatim de mortalibus & venialibus loquatur, nullus objectioni locus relictus eſt. Inſuper quinque modi remiſſionis procurandæ ab Origene prolati cum voto aut ipſamet ſuſceptione Sacramenti Baptiſmatis æque ac Confeſſionis valde ſociabiles ſunt. Eleemoſynæ enim ac reliqua bona opera ſine voto aut ipſa ſuſceptione Baptiſmi nihil attinent: & ex multis locis S. Auguſtini colligere non ſupervacaneum eſt, hæc omnia cum voto Baptiſmi, prætermiſſa ex quadam neceſſitate ipſa ſuſceptione, ſaluti comparandæ non eſſe conducibilia. Interim tamen quis Origenem aut Auguſtinum Baptiſmi ſuſcipiendi impoſitam admiſiſſe omnibus hominibus neceſſitatem perneget? Sed cum Calviniſtæ ab inſtitutis Patrum alieniores, indiſcriminatim omnia peccata eſſe lethalia ſibi perſuadeant, ut ipſe Dallæus fatetur libro 1. de Confeſſione cap. 4. pag. 16. *Si quod ſit tamen admiſſum in Deum peccatum, quod natura ſua veniale cenſendum ſit, quod nos quidem*

non admittimus; nec existiment Baptisma esse perfecte & absolute necessarium ad obtinendam peccatorum veniam: hac fortasse via difficultatem objectam dilui posse non reputabunt. Igitur dico, ex Origenis Homilia II. in Psalmum XXXVII. manifeste intelligi, ipsum absolute necessariam existimasse confessionem peccatorum ad obtinendam remissionem; adeoque hos quinque modos, de quibus jam diximus, ab eo proferri ad remissionem peccati conducibiles tanquam individua connexione cum voto confessionis faciendæ Sacerdotibus conjunctos. Hæc sunt verba Origenis hæc Scripturæ explicantis: *Quoniam iniquitatem meam pronuncio. Pronunciationem iniquitatis, id est, confessionem peccati frequentius diximus. Vide ergo quid edocet nos Scriptura divina: quia oportet peccatum non celare intrinsecus. Fortassis enim sicut ii qui intus habent inclusam escam indigestam, aut humoris vel phlegmatis, stomacho graviter & moleste imminentia, si vomuerint, relevantur; ita etiam hi qui peccaverunt, siquidem occultant & retinent intra se peccatum, intrinsecus urgentur, & propemodum suffocantur a phlegmate vel humore peccati. Si autem ipse sui accusator fiat, dum accusat semetipsum, & confitetur, simulque evomit & delictum, atque*

omnem morbi digerit causam. Tantummodo circumspice diligentius, cui debeas confiteri peccatum tuum: proba prius medicum, cui debeas causam languoris exponere, qui sciat infirmari cum infirmante, flere cum flente; qui condolendi & compatiendi noverit disciplinam: ut ita demum si quid ille dixerit, qui se prius & eruditum medicum ostenderit & misericordem, si quid consilii dederit, facias & sequaris: si intellexerit & præviderit talem esse languorem tuum, qui in conventu totius Ecclesiæ exponi debeat & curari, ex quo fortassis & cæteri ædificari poterunt, & tu ipse facile sanari: multa hoc deliberatione & satis perito medici illius consilio procurandum est.

Sed antequam ad res à Dallæo objectas respondeamus, hic locus Origenis multa est cogitatione reputandus.

1. Videtur Origenes non dubitasse, quin confessio peccatorum jure divino instituta sit, quippe quam Scripturæ sacræ autoritate confirmat: *Vide ergo quid edocet nos Scriptura divina, quia oportet peccatum non celare intrinsecus;* nec similiter, quin perfecte & absolute ad procurandam peccatorum lethalium veniam & salutem comparandam necessaria sit; ex comparatione quam profert peccatorum cum indigestis cibis & crudis

alimentis, quæ nisi per nauseam egerantur, sanitati corporis nocent, vitamque humanam in discrimen mortis adducunt.

2. Observat docetque quam necesse sit perito Sacerdoti sua peccata confiteri, ex comparatione cum perito medico.

3. Patet eo loci, tempore Origenis consilio Sacerdotis arcana conscientiæ sibi apertæ discutientis, aliquando coram congregatis Sacerdotibus Ecclesiæ peccatores sua peccata prodidisse: quod jam capite 11. supra observavimus. *Si intellexerit & prævideris talem esse languorem tuum, qui in conventu totius Ecclesia exponi debeat.*

4. Constat denique, Origenem sibi persuasisse, ejusmodi confessionem comitialem, seu coram conventu totius Ecclesiæ factam, optimum fuisse animæ remedium, & peccatorum saluberrimam antidotum, ex continuo sermone post hæc verba, *exponi debeat & curari, ex quo fortassis & cæteri ædificari poterunt, & tu ipse facile sanari.*

His vero ita subjectis, jam videamus qua arte aut industria hisce Origenianis vinculis se extricet Dallæus. *Sed multipliciter*, inquit, *fallitur Bellarminus.* 1. *Quod putat pœnitentes olim sua peccata publice prodidisse ac confessos esse; quod procul a vero est.* Probare

debebat Dallæus, si potuisset, hæc verba fuisse Origenis textui aliena manu aggregata. Nam cum conceptis verbis explicet hanc confessionem publicam consilio Sacerdotis fieri consuetam, hanc negare opiniosi hominis ac mente capti vitium est.

Sed alterum captat effugium pagina 230. sibi non magis propitium. *Quod vero ait hic Autor*, (scilicet Origenes) *languorem in conventu totius Ecclesiæ exponi & curari, eo non diserta & expressa singulorum nominatim peccatorum expositio, qualis hodie apud adversariorum Sacerdotes fieri solet, significatur; sed, quod optime est a Petavio Iesuita observatum, ea professio, quæ factis ipsis ac pœnitentium officiis editur, generalisque scelerum agnitio, & improbitatis suæ professio ac detestatio.*

Sed prorsus contrarium demonstrat comparatio quam prodidit Origenes inter Sacerdotem & medicum. Nam quemadmodum bonam valetudinem non recuperaret æger, si morbum suum generatim tantum medico exponeret, celatis morbi symptomatibus; ita peccator sibi veniam & remissionem neutiquam procurabit, si generatim tantum se peccatorem fateatur, sigillatim vero peccata Sacerdotes Dei celet, eorumque circumstantias graviores non explicet. Idem etiam

demonstrat peccatorum comparatio cum crudis & indigestis cibis, quibus stomachum non generatim tantum, sed generaliter & sigillatim exonerare necesse est. Revera Petavius doctissimus Jesuitarum, verba quæ habentur initio hujus Homiliæ Origenis explicans, defendit hanc confessionem comitialem intelligendam esse de peccatis publicis, neutiquam de arcanis & reconditis: adeoque hanc explicationem tuendam recipit, quia confessio & exomologesis peccati, non semper apud veteres Scriptores specialem peccatorum sigillatim enumerationem ac denunciationem significat, sed aliquando generalem scelerum agnitionem & improbitatis professionem. *Neque enim*, ait in Observationibus ad Epiphanium, hæresi LIX. Novatianorum pag. 249. *perpetuo legitima aliqua peccatorum declaratio ac singulorum expositio istiusmodi vocabulorum formulis intelligitur; sed ea plerumque professio, quæ factis ipsis ac pœnitentium officiis editur, aut si ore fortassis ac verbis, non ea singulorum criminum condicto loco ac tempore confessio fuit, ut vel ex scripto vel ex memoria pronunciarentur, sed generalis scelerum agnitio & improbitatis suæ professio ac detestatio: cujusmodi esse videtur generalis illa Confessionis formula, quam accuratæ ac pri-*

vata peccatorum explicationi, aut incruento Missæ sacrificio celebrando promittimus. Quod quidem fatendum est: licet revera apud veteres Scriptores interdum vocabulum *exomologesis* non illam generalem, sed specialem singulorum peccatorum confessionem & expositionem significet, ut ipsemet Petavius continuo sermone consulto a Dallæo prætermisso nos docet. *Neque tamen inficior, quin exomologesis interdum veram & Sacramenti propriam, adeoque privatam peccatorum expositionem significet; sed caute ac prudenter in hujus vocis interpretatione versandum est, ut ex ipso narrationis contextu, quo sensu a Patribus usurpata sit, dijudicare possimus.*

Sed econtra ipsemet Petavius hæc ultima verba ejusdem Homiliæ explicans, quæ ab his incipiunt, *Tantummodo circumspice diligentius, &c.* & his concluduntur, *consilio procurandum est;* eum sensum habere significat, quem his verbis adscripsimus, ac de confessione peccatorum arcanorum sigillatim facta intelligenda esse docet. *Item,* ait, *ejusmodi peccata illa sunt, quæ confiteri jubet,* (scilicet Origenes) *ut non temere in publico conventu debeant exponi, sed cum accurata deliberatione, & Sacerdotis consilio, quod posterior locus admonet.*

2. *In eo etiam fallitur Bellarminus*, (inquit Dallæus ad hunc locum Origenis) *quod omnia peccata privatim confiteri necessarium fuisse ex hoc loco colligit. Id enim neque Scriptor hic dicit, neque sane verum est. Nulla quippe apud veteres alia peccata ministris privatim confiteri fideles ex legibus Ecclesiæ tenebantur, nisi quibus publica ex Canonibus constituta erat pœnitentia, ut postea fuse suo loco demonstrabitur.*

Non dubito, tempore Origenis impositam fuisse necessitatem confitendi Sacerdotibus peccata, quæ publicæ pœnitentiæ subjiciebantur : quoniam ætate Origenis & diu post elapsam, usu receptum fuit ab Ecclesia pœnitentiam publicam pro peccatis arcanis & secretis peragere, ut capite II. & III. supra demonstravimus.

3. Persequitur Dallæus : *Eo etiam Bellarminus peccat, quod illum apud quem peccata sua fidelem privatim confiteri vult hic Scriptor,* (scilicet Origenes) *Sacerdotem esse ait. Atqui in toto hoc loco ne semel quidem Sacerdotis meminit.* Revera fateri opus est, eo loci Sacerdotem nominatim non designari : sed cum subjiciat Origenes supra laudata Homilia II. in Leviticum, hanc confessionem fieri Sacerdoti : *Et non erubescit Sacerdoti Domini indicare peccatum*

peccatum suum; sine vitilitigatione nemo defendet, eam alteri quam Sacerdoti fieri potuisse.

IX. Quartus locus Origenis confessioni propitius assumitur ex Homilia III. in Leviticum, in qua sic fatur: *Si peccaverit*, inquit, *unum aliquod de istis, pronunciet peccatum quod peccavit. Est aliquod in hoc mirabile secretum, quod jubet pronunciare peccatum. Etenim omni genere pronuncianda sunt, & in publicum proferenda cuncta quæ egerimus, si quod in occulto egerimus, si quod in sermone solo, vel etiam intra cogitationum secreta commisimus, cuncta necesse est publicari, cuncta proferri; proferri autem ab illo, qui & accusator peccati est & incentor. Ipse enim nunc nos ut peccemus, instigat; ipse etiam cum peccaverimus, accusat. Si ergo in hac vita præveniamus eum, & ipsi nostri accusatores simus, nequitiam diaboli inimici nostri & accusatoris effugimus. Sic enim & alibi Propheta dicit: Dic tu, inquit, iniquitates tuas prior, ut justificeris. Nonne evidenter mysterium, de quo tractamus, ostendit, cum dicit, Dic tu prior? Vt ostendat tibi quia tu prævenire illum debeas, qui paratus est ad accusandum. Tu ergo, inquit, dic prior, ne te ille præveniat: quia si prior dixeris, & sacrificium pænitentiæ obtuleris, secundum ea quæ in superioribus di-*

ximus offerenda, & tradideris carnem tuam in interitum, ut spiritus salvus fiat in die Domini, dicetur & tibi, Quia percepisti & tu in vita tua mala, nunc vero requiesce. Recte sane omnia, (respondet Dallæus Cardinali Bellarmino pag. 229.) *si unum illud demus*, Sacerdoti, *de quo nihil Origenes.*

Nihil revera Origenes in ea Homilia, sed in ea quæ antecessit, quam supra laudavimus, in qua diserte subjicit hanc confessionem suetam fieri Sacerdotibus: *Et cum non erubescit Sacerdoti Domini indicare peccatum suum.* Ibidem defendit Minister, Origenem eo loci spectare peccata censura ecclesiastica digna, quæ fletibus exomologesis expiari debebant. *In genere*, ait Dallæus, (Origenes) *de re tota loquitur, adeoque & si qua sint ecclesiastica censura digna, ea publice, ut tum moris erat, defleri, solemnique exomologesi apud Dei plebem procurari vult.*

Sed esto. Quid enim obstat, si tempore Origenis peccata recondita pœnitentiæ publicæ, ita ut manifesta, erant obnoxia? licet hæ voces, *ecclesiastica censura digna*, difficiliorem inventum habeant apud Origenem, quam vox *Sacerdotis. Cum non erubescit Sacerdoti Domini indicare peccatum suum.* Homilia 11. in Levitic. Quamobrem divinare

non possum, quo ex prædio rationis assumpserit Dallæus quæ dicit pagin. 229. *Fateor. Cætera quæ plurima sunt peccata, a nobis apud Deum Christumque Dominum, verum ac unicum nostrum Sacerdotem, proferri, agnosci, damnari debere intelligit: apud homines ministros, neque dicit, neque sane existimavit.* Enimvero si mens Origenis fuit, soli Deo Christo Domino & unico Sacerdoti ope confessionis exponenda esse peccata nostra: cur ait Homilia XVII. in S. Lucam, explicans verba Psalmi XXXII. *Dixi, Annunciabo injustitiam meam contra me Domino. Si enim hoc fecerimus, & revelaverimus peccata nostra non solum Deo, sed & his qui possunt mederi vulneribus nostris atque peccatis, delebuntur peccata nostra ab eo qui ait: Ecce delebo ut nubem iniquitates tuas, & sicut caliginem peccata tua.* Ex his enim luce meridiana clarius intelligimus, non soli Deo revelanda esse peccata recondita, (nam manifesta abundanter cognita sunt) sed iis qui remedium adferre possunt: *Non soli Deo, sed & his qui possunt mederi vulneribus nostris.* At vero quis dubitet, in eorum hominum potestate posita esse remedia vulnerum nostrorum, qui ligandi atque solvendi potestatem a Christo Domino acceperunt? qua præditos fuisse S. Petrum & Ec-

clesiæ catholicæ Episcopos docet Origenes conceptis verbis Commentario in Evangelium S. Matthæi (cujus autographum Græcum publici juris fecit clarissimus Petrus Daniel Huetius Rothomagi anno MDCLXVIII. ex codice MS. serenissimæ Christinæ Suecorum Reginæ, quem acceptum refert doctiss. Isacio Vossio diversæ partis Scriptori) pagina 279. *Vide autem quanta vi polleat petra, super quam a Christo ædificatur Ecclesia, & quicumque dicit: Tu es Christus filius Dei vivi; ut illius judicia firma maneant, quasi Deo in illo judicante, ut in ipso jure dicendo portæ inferi adversus eum non prævaleant. Adversus eum igitur qui injuste judicat, & non juxta verbum Dei ligat super terram, neque ex illius sententia solvit super terram, portæ inferi prævalent: adversus quem autem portæ inferi non prævalent, is juste judicat. Idcirco claves habet regni cælorum, aperiens iis qui soluti sunt super terram, ut & in cælis soluti sint ac liberi: & claudens iis qui justo illius judicio ligati sunt super terram, ut & in cælis ligati ac condemnati sint. Quoniam autem qui Episcopatus locum vendicant, dictum hoc usurpant, sicut Petrus, & acceptis a Servatore clavibus regni cælorum, docent ea quæ a se ligata sunt, hoc est, condemnata, ligata esse & in cælis, &*

quæ a se soluta sunt, soluta esse & in cælis; pronunciandum est recte illos dicere, si factum etiam habuerint propter quod Petro huic dictum est, Tu es Petrus; ac si tales sunt, ut super illos ædificetur Ecclesia a Christo, & ad illos jure id referri possit. ὅρα δὲ ὅσην ἔχει ἐξουσίαν ἡ πέτρα, ἐφ᾽ ἣν ὑπὸ Χριστοῦ οἰκοδομεῖται ἡ ἐκκλησία, καὶ πᾶς ὁ λέγων· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὥστε τὰς κρίσεις μένειν βεβαίας τούτου, ὡς κρίνοντος ἐν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐν αὐτῷ τῷ κρίνειν μὴ κατισχύσωσιν αὐτοῦ πύλαι ᾅδου· τοῦ μὲν οὖν ἀδίκως κρίνοντος, καὶ μὴ κατὰ λόγον Θεοῦ δεσμοῦντος ἐπὶ γῆς, μηδὲ κατὰ βούλησιν αὐτοῦ λύοντος ἐπὶ γῆς, πύλαι ᾅδου κατισχύουσιν. οὗ δὲ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύουσιν, οὗτος δικαίως κρίνει. διὸ ἔχει τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἀνοίγων τοῖς λυομένοις ἐπὶ γῆς, ἵνα καὶ ἐν οὐρανοῖς ὦσι λελυμένοι, καὶ ἐλεύθεροι· καὶ κλείων τοῖς κρίσει δικαίᾳ αὐτοῦ δεδεμένοις ἐπὶ γῆς, ἵνα καὶ ἐν οὐρανοῖς ὦσι δεδεμένοι, καὶ κεκριμένοι. ἐπεὶ δὲ οἱ τὸν τόπον τῆς ἐπισκοπῆς ἐκδικοῦντες χρῶνται τῷ ῥητῷ, ὡς Πέτρος, καὶ τὰς κλεῖδας τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἀπὸ τοῦ σωτῆρος εἰληφότες διδάσκουσί τε τὰ ὑπ᾽ αὐτῶν δεδεμένα, τουτέστι καταδεδικασμένα, καὶ ἐν οὐρανοῖς δεδέσθαι, καὶ τὰ ὑπ᾽ αὐτῶν ἄφεσιν εἰληφότα, καὶ ἐν οὐρανοῖς λελύσθαι, λεκτέον ὅτι ὑγιῶς λέγουσιν, εἰ ἔχουσιν ἔργον δι᾽ ὃ εἴρηται ἐκείνῳ τῷ Πέτρῳ· σὺ εἶ Πέτρος, καὶ εἰ τηλικοῦτοί εἰσιν, ὡς ἐπ᾽ αὐτοῖς ὑπὸ Χριστοῦ

οἰκοδομεῖσθαι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπ' αὐτοὺς ὁ λόγος τοῦτο ἀναφέροιτ' ἄν.

Jam ergo nihil Dallæo superest, nisi ut hasce Homilias Origenis in Leviticum & in Psalmos in suspicione ponat. Sed ejusmodi consilium tam infeliciter procedit, ut ei diu immorari supervacaneum sit. Revera objectat, has quidem Homilias a Cardinale Bellarmino elevari, nec magni ponderis existimari libro IV. de Verbo Dei, cap. II. quod de plerisque Homiliis Origenis verum est; sed speciatim eas quas protulimus, non spectat, in quibus errores quibus in suspicionem adducuntur, non occurrunt. Insuper citat adversus Homilias in Psalmos suffragium Erasmi, quas non sine quadam suspicione falsi Origeni adscribit. Sed cum ad eam quam adduximus, nominatim non respiciat, eam abjudicare Origeni nihil cogit. Utcumque res sit, cum in omnibus antiquis codicibus manuscriptis & impressis, a me citatæ Homiliæ reperiantur, Autori antiquo vindicari debent; adeoque manifeste consequitur, primis Ecclesiæ temporibus confessionem peccatorum, etiam reconditorum, Sacerdotibus factam ad obtinendam remissionem, usu & consuetudine receptam fuisse.

CAPUT VI.

Explicatur sententia S. Cypriani Martyris, Carthaginensis Episcopi, de confessione seu exomologesi peccatorum.

Antequam explicationem locorum Sancti Cypriani ingrediar, qui in rem confessionis auricularis a Scriptoribus ecclesiasticis proferri solent; quædam antea prioribus capitibus a nobis comprobata hic subjicienda sunt. 1. Olim aliquatenus publicam videri factam peccatorum occultorum, utpote graviorum confessionem. 2. Ex voce *exomologesis* sæpe apud veteres Scriptores intellectam esse plenam atque integram actionem pœnitentiæ, seu satisfactionem: ut recte observaverunt, abnuente quidem Bellarmino, doctissimi inter catholicos viros Gabriel Albaspinæus Episcopus Aurelianensis, P. Dionysius Petavius Jesuita, P. Joannes Morinus Oratorii Domini Jesu Presbyter, & plures alii. 3. Denique etiam aliquando hanc vocem *exomologesis* significasse ipsam peccatorum sigillatim enunciationem, seu clam aut palam factam peccatorum confessionem.

I. His ita ſubjectis contendo, S. Cyprianum libro de Lapſis pag. 203. editionis Rigaltii anni MDCXLVIII. hanc ſimplicem peccatorum confeſſionem ſpectaſſe, dum ait: *Denique quanto & fide majores & timore meliores ſunt, qui quamvis nullo ſacrificii aut libelli facinore conſtricti? quoniam tamen de hoc vel cogitaverunt, hoc ipſum apud Sacerdotes Dei dolenter & ſimpliciter confitentes, exomologeſim conſcientiæ faciunt, animi ſui pondus exponunt, ſalutarem medelam parvis licet & modicis vulneribus exquirunt; ſcientes ſcriptum eſſe: Deus non deridetur.*

1. Quis non ſimplicem peccatorum declarationem ex his verbis perſpiciat: *Apud Sacerdotes Dei dolenter & ſimpliciter confitentes, exomologeſim conſcientiæ faciunt, animi ſui pondus exponunt*; ſed potius graduum pœnitentiæ curriculum? 2. Conſtat hanc confeſſionem remedium ſaluberrimum fuiſſe pro gravioribus æque ac tenuioribus peccatis: *Salutarem medelam parvis licet & modicis vulneribus exquirunt.* 3. Peccata cogitationum iſtiuſmodi confeſſioni fuiſſe obnoxia: *Quanto & fide majores & timore meliores ſunt, qui quamvis nullo ſacrificii aut libelli facinore conſtricti? quoniam tamen de hoc vel cogitaverunt, &c.* 4. Denique ex continuo ſermo-

ne S. Cypriani intelligimus, ipsum existimasse, hanc confessionem peccatorum conducibilem esse peccatoribus, eo quod condonata a Sacerdotibus peccatorum remissio Deo grata & accepta erat, sive quia vi clavium & autoritate ministrorum Christi procurabatur. *Confiteantur*, inquit, *singuli, quæso vos fratres dilectissimi, delictum suum, dum adhuc qui deliquit, in sæculo est, dum admitti confessio ejus potest, dum satisfactio & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grata est.*

Verumtamen hæc omnia cohibere non potuerunt temeritatem Dallæi, ne tamquam bonum virum, hoc est insulsum hominem, Cardinalem Bellarminum verbis parum honorificis exciperet, eo quod ex hoc loco S. Cypriani argumentum assumpserit ad comprobandam confessionem auricularem. Quærit enim quam similitudinem habeat antiqua exomologesis cum hodierna peccatorum confessione, cujus tam trita & communis est in Ecclesia Romana ascesis; quam si probaverit Bellarminus, promittit a se judicatum iri, non hominem, sed heroem. *Hoc quidem si effecerit*, ait lib. III. de Confessione cap. 6. pag. 218. *illum ego non virum, sed heroem judicabo*. Jam quas habeat tantæ admiratio-

nis causas, excutere juvat. *Primo*, inquit, *non de cujusvis peccati, sed de solius idololatriæ cogitatione hic agitur. Ergo etiamsi concederem ex illius temporis disciplina ad exomologesim necessario coactos fuisse, qui de idololatria admittenda cogitaverant; non ideo tamen consequens esset, ut quicumque de quovis alio crimine, etiam minimo, cogitassent, eos pariter ad exomologesim compulsos fuisse.*

Revera fatemur, occasione data a peccato idololatriæ ita locutum esse S. Cyprianum. Sed ut perfecte ac plene perspectum habeamus, utrum omnis generis peccata mortalia, etiam cogitationum, exomologesi subjecerit, seu subjicienda reputaverit; non inhærendum est causæ seu occasioni quam habuit dicendi: consequeretur enim, præter crimen idololatriæ, de quo solo mentionem hic facit, nullum fuisse tempore S. Cypriani exomologesis severitati obnoxium; quod absurdum & intolerabile est: quippe cum constet ea ætate scelera homicidii & mœchiæ æquabiliter cum idololatria pœnitentiæ legibus fuisse cohibita. Sed ad rectæ rationis normam magis directum ac compositum videbitur, si argumenta & probationes excutiamus, quibus sanctissimus Martyr lege confessionis teneri idolorum cultores demon-

strat. Enimvero si ejusmodi argumenta in alia omnis generis peccata lethalia transferre facile sit, dubitandi locus non relinquetur, omnem peccati mortalis speciem ætate S. Cypriani obtemperatione legi exomologesis seu confessionis expiabilem fuisse. At vero S. Cyprianus continuo sermone de Lapsis pagina subsequenti, ut fideles ad agendam exomologesim adhortetur, exemplum prodidit Prophetæ Danielis, quod non solum idololatriæ crimen, sed omnem peccati speciem generatim spectat. * *Daniel quoque*, ait S. Cyprianus, *post fidei atque innocentiæ suæ multiplicem gratiam, post dignationem Domini circa virtutes ac laudes suas sæpe repetitam, jejuniis adhuc promereri Deum nititur, in sacco & cinere volutatur, exomologesim faciens dolenter & dicens: Domine Deus magnus & fortis & metuendus, qui servas testamentum tuum & miserationes eis qui te diligunt, & conservant imperia tua*, PECCAVIMUS, FACINUS ADMISIMUS, IMPII FUIMUS, TRANSGRESSI SUMUS AC DESERUIMUS PRÆCEPTA TUA ET JUDICIA TUA, NON AUDIVIMUS VERBA PUERORUM TUORUM PROPHETARUM, QUÆ LOCUTI SUNT IN NOMINE TUO SUPER REGES NOSTROS

* *Daniel. cap.* IX.

ET OMNES GENTES, ET SUPER OMNEM TERRAM.

Sed continenti sermone ait Dallæus eodem loci : *Nego verum esse, quod hinc conficere conatur Bellarminus, scilicet quicumque de sacrificiis & libellis vel cogitassent, eos olim Cypriani temporibus ex veteris Ecclesiæ disciplina ad exomologesim faciendam compulsos & coactos fuisse.*

Responsio facilis est, si nulli ad exomologesim faciendam cogebantur legibus ecclesiasticis, ex iis *qui quamvis nullo sacrificii aut libelli facinore constricti, de hoc tamen vel cogitaverant*, incogitabile esse, S. Cyprianum existimasse, exomologesis seu confessionis ope remissionem peccatorum ejusmodi procurari. At vero si istiusmodi cogitatio in mentem S. Cypriani non incurrit : cur tanta adhortatione compellit eos qui de hoc cogitaverant, ut exomologesim conscientiæ faciant ? Cur ait non desidia ac socordia conterendum esse vitæ tempus, dum admitti confessio peccatoris potest, & satisfactio & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grata est ? Sed examinanda est ratio, ex qua Dallæus concludit, hanc disciplinam confitendi peccata Sacerdoti ætate S. Cypriani non fuisse usu receptam. Hoc adeo absurdum

esse inquit Dallæus, ut incredibile videatur, Bellarminum in hanc sententiam ivisse, si exomologesim intellexisset. *Exomologesis enim est; non quod ipse magno errore existimat, simplex in aurem unius Sacerdotis delicti confessio, sed publicæ pœnitentiæ pars; ad quam coactos fuisse etiam qui sola cogitatione peccassent, plane est incredibile.*

Equidem non inficior, aliquando exomologesim apud veteres Scriptores integram actionem pœnitentiæ seu satisfactionem, & nonnunquam gemitus peccatorum significasse, non abnuente ipso Dallæo pag. 219. Sed contendo hæc non impedire, quominus frequenter & primulum simplicem peccatorum confessionem Sacerdotibus factam significaverit. Supervacaneum est ad argumenta confugere, quæ res fieri non posse, aut incredibiles esse comprobant, cum istæ res revera existunt. Quamobrem cum ex conceptis verbis Sancti Cyptiani supra laudatis intelligamus, confessionem factam fuisse Sacerdotibus, atque necessariam ad procurandam salutem habitam, hanc absurdam & incredibilem probare, insulsum & incogitabile est. Cum erroris arguit Bellarminum Dallæus, quod ex exomologesi simplicem peccatorum confessionem intellexerit, in

contrarium cucurrit non minus insulsum: ratus eo loci, S. Cyprianum per exomologesim pœnitentiam publicam seu satisfactionem & actionem pœnitentiæ significasse. Nec miscenda aut confundenda est pœnitentia publica omnibus gradibus ac stationibus completa, cum confessione publica Sacerdotibus fieri solita. Lege confessionis Sacerdotibus faciendæ omnes peccatores tenebantur: sed non omnibus statutum erat omnes gradus & stationes publicæ pœnitentiæ sigillatim percurrere. Cum autem prævideric Dallæus, faciliter ex his Cypriani verbis assumi probationem confessionis auricularis, obfirmato pectore propugnat, actionem pœnitentiæ per exomologesim significasse. Et quoniam si antiqua tempora cum recentioribus conferantur, durum & acerbum videtur recognoscere pœnitentiam publicam impositam fuisse peccatoribus occultis & reconditis, rem pene jam explicatam duobus effugiis implicavit. 1. Præconceptis opinionibus occupatus defendit contumaciter, S. Cyprianum his verbis, *exomologesim conscientiæ faciunt*, non intellexisse simplicem peccatorum confessionem sive clanculum, sive palam Sacerdotibus factam, sed plenam satisfactionem seu pœnitentiam suis flentium,

audientium, prostratorum & consistentium ritibus hispidam. 2. Defendit, eumdem Cyprianum eo loci non loqui de peccatis cogitationum, sed de peccatis revera commissis a libellaticis seu idololatris. Sed primo effugio evadere non potest, quandoquidem luce meridiana clarius patet, exomologesim revera sæpe integram actionem pœnitentiæ seu satisfactionem significasse, sed non semper; immo vero sæpe etiam simplicem peccatorum enarrationem designasse. Sed quoniam Dallæus intellexit, tempore S. Cypriani hanc confessionem seu declarationem peccatorum coram senatu Sacerdotum fieri: exomologesim publicam cum publica satisfactione miscuit, adeoque publicam confessionem & pœnitentiam publicam simplici voce *exomologesis* indiscriminatim significari sibi persuasit. Quod quidem Ecclesiæ Catholicæ seu Romanæ legibus & consuetudinibus de confessione auriculari nihil officeret, si pœnitentiam nunquam sine prævia confessione peractam fuisse rotunde fateretur: hoc est, semper necessariam fuisse confessionem peccatorum sive clam, sive publice, hoc est coram Presbyteris, recognosceret. Substantia igitur dogmatis Ecclesiæ Romanæ in necessitate confessionis peccatorum

lethalium Sacerdotibus faciendæ consistit, palam autem, & modò clam mutatis vicibus factam fuisse, non diffitetur, immo ex antiquis Scriptoribus intelligit. Sola fides immobilis, nullique vicissitudini temporum ac locorum obnoxia stat; sed alia sæcula alios mores postulant.

Alterum effugium Dallæo non magis propitium est. Falsum est enim, S. Cyprianum eos peccatores eo loci spectare, qui non sola cogitatione deliquerant, sed revera libelli ab ethnicis accepti crimine inquinabantur. Nam conceptis verbis mendacium exprobrat S.Cyprianus supra citatis: *Denique quanto & fide majores & timore meliores sunt, qui quamvis nullo sacrificii aut libelli facinore constricti? quoniam tamen de hoc vel cogitaverunt, hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter & simpliciter confitentes, exomologesim conscientiæ faciunt.* Rotunde fatetur Dallæus, S. Cyprianum eo loci non spectare idololatriæ crimine revera & actu pollutos homines, propter hæc verba, *nullo sacrificii facinore constricti.* Ergo & propter hæc, *nullo libelli facinore constricti*, etiam libelli facinore inquinatos non respexisse rotundius fateatur necesse est. Quæ cum ita sint, supersunt pœnitentes qui nec verbo, nec opere, sed lethali,

lethali, hoc est, cum voluntatis consensione, cogitatione sacrificandi idolis peccaverant; adeoque posita quæstio dirimitur aperte, constatque, tempore S. Cypriani peccata occultiora lethalia confessionis legibus obnoxia fuisse, & impudenter ac scurriliter Ministrum contendisse, sanctissimum Martyrem de confessione auriculari libro de Lapsis, non magis quam de triplici Papæ tiara agere.

CAPUT VII.

Argumentum ex Historia Ecclesiastica Eusebii Cæsariensis assumptum, Lactantius Firmianus, & Concilium Laodicense explicantur.

I. QUAMVIS Eusebius fœtore hæresis Arianæ inquinatus apud multos audiat: cum hæc hæresis confessionem auricularem non spectet, atque ab eo crimine Eusebium vindicare plerique Theologi non pertimescant; testimonia ejus rebus confessionis auricularis conducibilia prætermittere nefas est. Itaque sic fatur lib. VI. Historiæ Ecclesiasticæ capite 34. editionis Henrici Valesii, de Philippo, quem plerique veteres

Scriptores Ecclesiastici primum Imperatorem christianum existimant. *Interea cum Gordianus sex totis annis Romanum Imperium administrasset, Philippus una cum Philippo filio in ejus locum successit. Hunc utpote christianum, fama est in postrema Paschæ vigilia precationum in Ecclesia participem simul cum reliquo populo fieri voluisse: sed Episcopum qui huic Ecclesiæ præerat, non prius illi aditum permisisse,* QUAM CONFESSIONEM FECISSET, IIS QUI HUMANITUS LAPSI FUERANT, ET IN POENITENTIUM ORDINE STABANT, SESE ADJUNXISSET. *Quippe ob multa quæ commiserat crimina, numquam omnino ab Episcopo fuisset admissus, nisi id prius fecisset. Et Imperator quidem libenter obtemperasse dicitur, sincerumque ac religiosum affectum timoris Dei operibus ipsis declarasse.* ἢ ἐξομολογήσασθαι, καὶ τοῖς ἐν παραπτώμασιν ἐξεταζομένοις, μετανοίας τε χώραν ἴσχουσιν ἑαυτὸν καταλέξαι. Nemini homini videbitur hic exomologesis, ἐξομολογήσασθαι, pro integra actione pœnitentiæ seu satisfactione accipi, a qua consequentia verba perfecte eam disparant: *Iisque qui humanitus lapsi fuerant, & in pœnitentium ordine stabant, sese adjunxisset.* Igitur concludendum est, ante Concilium Nicænum celebratum anno Christi CCCXXV. institu-

tam fuisse in Ecclesia catholica & usu receptam confessionem peccatorum omnium. Nam confessionem Philippi non ad quædam tantum atrociora scelera contrahit Eusebius, sed indiscriminatim ad ea crimina multa, quæ commiserat Imperator. Nec dici potest adeo sponte legi hujus confessionis ac libere ipsum obtemperasse, ut cogi ac compelli non potuerit: *quippe cum ab Episcopo numquam omnino admissus fuisset, nisi id prius fecisset.* Ex quo manifeste consequitur, hoc testimonium Eusebii ad confessionem soli Deo factam non posse transferri.

II. Lactantii Firmiani, qui tribus annis post Concilium Nicænum vixit, anno scilicet CCCXXVIII. duo loci proferuntur. Primus ex libro IV. Institutionum capite 17. de vera Sapientia, in quo explicans, qua ratione circumcisio veteris Legis esset figura confessionis peccatorum quæ fit in nova, ait: *Quoniam pars illa corporis quæ circumciditur, habet quandam similitudinem cordis, & est pudenda; ob hanc causam Deus nudari eam jussit, ut hoc argumento nos admoneret, ne involutum pectus haberemus, id est, ne quod pudendum facinus intra conscientiæ secreta velemus. Hæc est cordis circumcisio, de qua Prophetæ loquuntur, quam Deus a carne mortali ad*

animam transtulit, quæ sola mansura est. Volens enim vitæ ac saluti nostræ pro æterna sua pietate consulere, pœnitentiam nobis in illa circumcisione proposuit: ut si cor nudaverimus, id est, si peccata nostra CONFESSI *satis Deo fecerimus, veniam consequamur, quæ contumacibus & admissa sua celantibus denegatur ab eo qui non faciem, sicut homo, sed intima & arcana pectoris intuetur.* Secundus locus ex ejusdem libri capite 30. exscribitur. *Sed quia singuli quique cœtus hæreticorum se potissimum christianos esse, & suam catholicam Ecclesiam putant: sciendum est, illam esse veram, in qua est* CONFESSIO *& pœnitentia, quæ peccata & vulnera, quibus subjecta est imbecillitas carnis, salubriter curat.*

Non intelligit Dallæus, qua ratione hæc Lactantii verba ad confessionem auricularem referantur; adeoque sic fatur lib. III. de Confessione capite 8. *Quamquam etiamsi ista Lactantii referantur ad confessionem, quæ a pœnitentibus apud homines ex veteri Ecclesiæ more fiebat; non ideo tamen quicquam promotum fuerit confessionis auricularis negotium. Neque enim Lactantius docet, hanc quam intelligit confessionem, vel omnium omnino delictorum fuisse, vel ab omnibus fidelibus exactam esse, vel denique uni Sacerdoti factam fuisse.*

III. Responsionem ejusmodi diluere non est valde difficile. Insulsum enim est sibi persuadere, Lactantium eo loci non loqui de omni specie peccati: quippe cum omne facinus, cujuscumque generis sit, legi confessionis subjiciat, dum ait: *Ne quod pudendum facinus intra conscientiæ secreta velemus*. Nullum enim peccatum est sigillatim acceptum, quod non juremerito *pudendum facinus* appellari possit.

IV. Non minus ab institutis sensus communis alienum est sibi fingere, Lactantium noluisse ejusmodi lege confessionis omnes homines teneri. Æquabili enim jure ea liberari ac solvi mulieres sibi persuadere quis posset, quoniam circumcisio, quam figuram esse confessionis peccatorum docet, mulieribus fieri non poterat. Ejusmodi autem inductio insana & intolerabilis videretur: quippe cum conceptis verbis doceat, *veniam contumacibus & admissa sua celantibus denegari.*

V. Certum est etiam, Lactantium eo loci non intelligere confessionem soli Deo factam: quippe cum loquatur de peccatorum declaratione, quæ Deo perfecte & intime cognita sunt, qui viscera cordis penetrat, & falli neutiquam potest, sicut homines,

quorum animus infinitis erroribus ludificatur. *Admissa sua celantibus venia denegatur ab eo qui non faciem, sicut homo, sed intima & arcana pectoris intuetur.* Sed ab ejusmodi explicatione Lactantii alienior non est ipse Dallæus: quippe cum libenter fateatur, eo loci respicere ad confessionem, quæ apud homines ex veteri Ecclesiæ ritu fieri consueverat. *Quamquam etiamsi ista Lactantii referantur ad confessionem, quæ a pœnitentibus apud homines ex veteri Ecclesia more fiebat.*

VI. Una superest igitur difficultas Dallæo: scilicet, qui fieri potuerit, ut Lactantius confessionem auricularem in unius aurem Sacerdotis factam intellexerit. *Vel denique uni Sacerdoti factam fuisse.* Sed hæc difficultas materiam quam tractamus, nihil attinet. Constat enim, dogma Ecclesiæ catholicæ nihil aliud de confessione constituere, nisi omnibus fidelibus per peccatum lapsis impositam esse necessitatem confitendi peccata mortalia sigillatim omnia Sacerdotibus, ad obtinendam vi clavium Ecclesiæ seu potestatis a Christo traditæ remissionem, sive in unius aurem Sacerdotis ista confessio fiat, sive palam coram pluribus Sacerdotibus & senatu Ecclesiæ. Primulum ineunte ætate Ecclesiæ, coram conventu Sacerdotum, non

ex lege imposita, peccata exposita fuisse, ac frequenti senatu de iis judicium latum fuisse, existimant quidam Scriptores catholici; sed semper in aurem Episcopi aut Presbyteri pœnitentiarii facta est confessio. Ex his autem intelligere facile est, quantum ab æquitatis & rectæ rationis institutis aliena sit exprobratio Dallæi adversus Ecclesiam Romanam, dum ait, confessionem auricularem πολιτικῶς invenisse, atque hanc conscientiarum lanienam instituisse, qua ministri Ecclesiæ *scire volunt secreta domus, atque inde timeri.* Multo acerbior laniena videretur, si Ecclesiæ catholicæ semper fuisset in eadem disciplinæ severitate permansio, & si nunc omnia sua, etiam magis recondita cordis peccata, quæ in unius aurem Sacerdotis clam & strictissimo sigillo clausa hodie recondunt, coram cœtu Episcopi & Presbyterorum pœnitentes enarrare tenerentur.

VII. His ita constitutis, insulsum est defendere, Lactantium secundo loco mox citato non intellexisse confessionem peccatorum, dum ait, mentione facta de vera Ecclesia, *in qua est religio, confessio & pænitentia, quæ peccata & vulnera, quibus subjecta est imbecillitas carnis, salubriter curat:* sed confessionem seu professionem fidei, uti con-

tendit plusquam potest Betuleius diversæ partis Scriptor, in suis ad hunc Lactantii locum notis, quas cum aliis variorum notis edidit Servatius Gallæus Lugduni Batavorum apud Franciscum Hackium anno MDC LX. *Confessionem*, inquit, *intellige, de qua est in priori canonica Ioannis cap.* IV. *Omnis spiritus qui confitetur*, JESUM CHRISTUM *in carne venisse, ex Deo est.* Non enim, si bona fide agatur, credibile est aut probabile, de confessione incarnationis Verbi loquutum esse Lactantium scribentem adversus Novatianos, qui semper profusis mentibus mysterium incarnationis Verbi admiserunt; sed econtra autoritatem ministrorum Ecclesiæ ad remissionem peccatorum procurandam, adeoque confessionis peccatorum necessitatem acriter pernegarunt.

VIII. Eamdem peccatorum confessionem fieri solitam, certa testificatione significat Concilium Laodicenum, quod ante Nicænum celebratum est sub Silvestro Pontifice Romano, canon. II. Περὶ τοῦ, τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ἐν διαφόροις πταίσμασι, καὶ προσκαρτεροῦντας τῇ προσευχῇ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας, καὶ τὴν ἀποστροφὴν τῶν κακῶν τελείαν ποιουμένους, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος, καιροῦ μετανοίας δοθέντος τοῖς τοιούτοις, διὰ τοὺς οἰκτιρ-

μοις, καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ προσάγεσθαι τῇ κοινωνίᾳ. *De his qui diversis facinoribus peccaverunt, & perseverantes in oratione confessionis & pœnitentiæ, conversionem a malis habuere perfectam, pro qualitate delicti, talibus pœnitentiæ tempus impensum, propter clementiam & bonitatem Dei communio concedatur.*

Fatetur ingenue Dallæus, peccatorum confeſsionem eſſe ex hoc canone intelligendam, ſed prorſus ab ea quæ uſu recepta eſt hodie, alienam. Contendit enim, Concilium Laodicenum hanc ſpectare exomologeſim, quam Albaſpinæus, Rigaltius & Petavius actionem pœnitentiæ ſeu ſatisfactionem eſſe exiſtimant; & obfirmato pectore propugnat, nihil in rem confeſsionis auricularis ex hoc canone aſſumi poſſe, ex quo non intelligimus conceptis verbis, omnia ſigillatim peccata fuiſſe iſti confeſsioni ſeu exomologeſi ſubjecta, aut eadem cum circunſtantiis & conditionibus expleviſſe Sacerdotum aures. Sed paucis verbis ejuſmodi reſponſionis laqueis extricare ſe facile eſt. 1. Illuſtriſſ. Albaſpinæus, Rigaltius & Petavius numquam exiſtimaverunt, vocem *exomologeſis* ſemper apud veteres Scriptores ſignificare actionem pœnitentiæ ſeu ſatisfactionem. Doctiſsimus Petavius in ſuis ad Epiphanium notis, ut jam

supra obſervavimus, diſerte docet, hanc vocem *exomologeſis* ambiguam eſſe & æquilibrem, modoque confeſſionem ſimplicem peccatorum, modo actionem pœnitentiæ ſeu ſatisfactionem reddere. 2. Non opus eſt probare, ejuſmodi confeſſionem factam fuiſſe in unius aurem Sacerdotis: ſed abundanter ſufficit Sacerdotibus peccata explicata fuiſſe, ſive clam, ſive coram ſenatu preſbyterii, & vi clavium eis a Chriſto commiſſarum, ſeu traditæ poteſtatis, veniam procuratam fuiſſe: cui non abnuere videtur ipſemet Dallæus, dum ait: * *Fateor, qui exomologeſim faciebant, eorum delicta Eccleſiæ præſidibus cognita fuiſſe, & ex eorum ratione variam ipſis ſecundum canones impoſitam fuiſſe pœnitentiam.* 3. Quis etiam ſibi perſuadeat, Concilium Laodicenum non omnia, ſed quædam tantum crimina lege confeſſionis comprehendere voluiſſe, dum ait, *eos qui in diverſis delictis peccant, &c.* περὶ τῦ, τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ἐν διαφόροις πλαίσμασι. Non enim poterant omnia ſigillatim peccata Sacerdotibus declaranda magis eleganter & indiſcriminatim explicari. 4. Nec dubitandi locus relinquitur, quin exiſtimaverit exponendas eſſe peccatorum circunſtantias, ex his canonis verbis,

* *Lib. II. de Confeſſ. cap. 9. pag. 234.*

tempore pœnitentiæ eis pro delicti proportione dato: altera habet versio, *pro qualitate peccati*, κὴ τὴν ἀναλογίαν τῆ πταίσματος. Constat enim, variis peccatorum circunstantiis & proportionem & qualitatem mutari, adeoque iis incognitis non posse scelera juste ac legitime judicari. Quis enim putet eadem pœna plectendum esse reum habitæ rei cum usuraria & publica muliere, & stupri virgini reluctanti illati? Quis non magis reum existimet Sacerdotem & aras & templa quæ sacravit ipse, fœdantem, homine plebeio eadem scelera commissuro? Igitur cum ætate Concilii Laodicensis tempus pœnitentiæ pro delicti proportione sive peccati qualitate daretur: non solum opus, verum etiam necesse erat ex circunstantiis & conditionibus explicatis peccatorum proportionem & qualitatem intelligi, & ad eam pœnitentiæ, sive a Sacerdotibus & judicibus impositæ pœnæ regulam & amussim dirigi. Quid ergo sibi vult Dallæus, dum ait libri III. de Confessione capite 8. pagina 234. *Omnia delicta exomologesi subjecta fuisse, & eorum quæ ei subjiciebantur, confessionem in aurem unius Presbyteri & necessario & particulatim, expressis etiam circunstantiis, factam fuisse nego hinc, nego aliunde ex illius quidem sæculi Scri-*

ptoribus haberi. Et concludit, *Ergo nullum est in hac Synodo auriculari confessioni præsidium.*

CAPUT VIII.

Explicantur S. Hilarius Pictaviensis, & S. Athanasius. Argumentum assumitur ex S. Ephrem Edessenæ Ecclesiæ Diacono.

I. CUM adversus Arianorum hæresim potissime scripserit S. Hilarius Pictaviensis Episcopus, fidemque Ecclesiæ catholicæ vindicaverit, non ei frequenter occasio dicendi de confessione offerri potuit. Verumtamen ex hoc Patre locum prodidit Cardinalis Bellarminus, ex quo licet invictissimum confessionis auricularis argumentum non assumpserit, Dallæo tamen negotium satis arduum facessit, ipsumque ad tantulas angustias adduxit, ut qua data porta ruere, ac temere & effrænate periculum declinare compulsus sit. Porro S. Hilarii locum exscripsit Bellarminus ex Commentario in S. Matthæum. Lege pag. 581. lit. B. editionis Paris. Operum S. Hilarii anni MDCLII. *Ad terrorem autem metus maximi, quo in præsens omnes continerentur, im-*

mobile severitatis apostolicæ judicium præmisit, ut quos in terris ligaverint, id est, peccatorum nodis innexos reliquerint, & quos solverint CONFESSIONE *videlicet veniæ receperint in salutem, hi apostolicæ conditione sententiæ in cælis quoque absoluti sint aut ligati.*

Duo ex hoc loco luce meridiana clarius intelliguntur. 1. In potestate Apostolorum Christum Dominum posuisse remissionem seu absolutionem peccatorum. 2. Hanc absolutionem esse ex confessione consectaneam. *Vt quos solverint confessione videlicet veniæ receperint in salutem.* Cum autem in his Dallæus surdus non fuerit, sed fortasse nimiam auditionem habuerit, defendit libro III. de Confessione capite 9. pag. 236. hanc vocem *confessione*, vitio scribæ aut typographi scriptam fuisse loco vocis *concessione*, ex qua sensus naturaliter ad normam rectæ rationis accurate directus exsurgit, *concessione videlicet veniæ*: cum econtra his verbis, *confessione videlicet veniæ*, obscurus & inexplicabilis inducatur. Revera si Dallæus antiquum & sincerum codicem MS. S. Hilarii in gratiam ejusmodi restitutionis grammaticæ proferret, rotunde fateremur, ejusmodi locum confessioni quam defendimus, propitium non esse, licet ex eo patrocinium maximum assumere

non desisteremus ad tuendam remissionem peccatorum in Apostolorum seu ministrorum Ecclesiæ potestate positam. Sed cum hæc vox *confessione*, non hæc *concessione*, in omnibus S. Hilarii editionibus, etiam Erasmi, confessioni auriculari parum æqui, immo & semper infesti, & in antiquis codicibus MSS. occurrat, præsertim Bibliothecæ Colbertinæ, in qua numero 886. codex sexcentorum annorum hanc vocem *confessione*, non *concessione* habet: quis dubitet propria manu Hilarii in autographo scriptam fuisse? Præterea sensus ex his vocibus, *confessione videlicet veniæ*, naturaliter exsurgit ad significandum confessionem esse ipsam veniam, seu causam veniæ peccatorum, quia ejus ope procuratur: cum præsertim S. Hilarius pœnitentiam, quam cum confessione indiscriminatim confundit, veniam esse peccati dicat, Enarratione in Psalmum CXVIII. pag. 950. lit. C. *Quia vera peccati confessio est sine intermissione temporis pænitere, hæc venia peccati est fonte fletuum flere, & largo lacrymarum imbre madefieri.*

Igitur si grammaticæ restitutioni locus hic esse videatur, non in voce *confessione*, sed potius in voce *veniæ* relinquitur: probabiliterque legendum est, *confessione videlicet*

veniâ, non *venia*; cum de confeſſione ſeu pœnitentia dicat Hilarius : *Hæc venia peccati eſt*, *&c.* & multo facilius fuerit ſcribæ fortaſſe diſtento, aut characteres celeriter efformanti, pingere *a'* pro *â*, & apoſtrophem ' loco accentus circumflexi ^ collocare, quam literam *c* in *ſ* mutare, & *confeſſione* pro *conceſſione* ſcribere.

II. Sed altius hoc negotium promovet Dallæus libro IV. de Confeſſione capite 33. quo contendit opinioſus homo S. Hilarium inter adverſarios confeſſionis auricularis recenſere, orique ejus inducit, ſufficere ſoli Deo peccata confiteri, ex Enarratione in Pſalmum LI. pag. 702. *Confeſſionis autem cauſam addidit dicens : Quia feciſti : autorem ſcilicet univerſitatis hujus Dominum eſſe confeſſus, nulli alii docens confitendum, quam qui fecit olivam fructiferam ſpei miſericordia in ſæculum ſæculi.* Sed non attendit Miniſter, S. Hilarium eo loci non ſpectare confeſſionem peccatorum, ſed laudum & nominis Dei, de qua inquit David Pſalmo VI. *In inferno autem quis confitebitur tibi ?* Id vero facile eſt intelligere ex conceptis verbis Hilarii locum citatum proxime præcurrentibus: *Interclusa eſt ergo libertas voluntatis, quia confeſſio nulla fit mortuis, ſecundum id quod di-*

ctum est: In inferno autem quis confitebitur tibi? Sperans ergo Propheta misericordiam in sæculum & in sæculum sæculi, confitetur tantum in sæcula: temporalia confessionis officia sæculi tempore gerens, spem vero æternam sæculorum æternitate protendens.

III. S. Athanasius argumentum non imbecillum usu receptæ suo tempore confessionis peccatorum suppeditat pag. 484. Vitæ quam scripsit S. Antonii, in qua refert, sanctissimum Orientalium Monachorum Patriarcham hunc morem ad evitanda peccata potissimum commendasse. *Ad cavenda peccata hoc etiam custodiatur.* ἔστω δὲ καὶ αὕτη πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν παρατήρησις. *Vnusquisque actiones animique affectiones tanquam alii nunciaturus notet conscribatque; nec dubium, quin pudore ac metu ne patefiat, non a peccato solum, verum & a pravis cogitationibus sibi prorsus caverit.* Hoc enim vocabulum παρατήρησις, *custodia*, S. Antonium non ad novum institutum suos discipulos instigare significat, uti sibi fingit Dallæus lib. IV. de Confess. cap. 13. sed ad obedientiam regulæ jam usu receptæ. Non enim res custodiuntur, nisi jam existant, seu institutæ sint. Eo sensu accipitur verbum τηρέω Matthæi capite XXVII. ℣. 54. ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐ-

τοῦ,

τῦ, πιεσθῦντες τῦ Ἰησοῦ. Et Joannis cap. 11. ℣. 10. σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. Actuum Apostolor. capite XXV. ℣. 21. τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτόν. *Et Paulo appellante servari se ad Augusti cognitionem, jussi servari eum.* 1. Corinth. cap. VII. ℣. 19. ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστι, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν Θεοῦ. *Circumcisio nihil est, neque præputium, sed observatio seu custodia mandatorum Dei.* Prætèrea ex alio S. Athanasii loco intelligimus, ipsum non dubitasse, quin Christus suis discipulis potestatem remittendi peccata reliquerit, qua uti, postposita peccatorum explicatione seu confessione, juste ac legitime non poterant. Lege, Tomo 1. Operum S. Athanas. tractatum in hæc verba Evangelii: *Profecti in pagum qui ex adverso est, invenietis pullum alligatum, &c.* pag. 990. lit. D. *Quod si nondum soluta sunt vincula, tradas te ipsum discipulis* JESU: *adsunt enim qui te solvant pro potestate ea, quam a Salvatore acceperunt. Quæcumque ligaveritis, inquit, in terra, erunt ligata in cælis; & quæcumque solveritis in terra, erunt soluta & in cælis: & si quibus remiseritis peccata, remittuntur eis.* εἰ δὲ μήπω λέλυνταί σου οἱ δεσμοί, ἐπίδος ἑαυτὸν τοῖς μαθηταῖς τοῦ Ἰησοῦ. πάρεισι γὰρ

οἱ λύοντες ἡμᾶς, ἐξουσίαν ταύτην εἰληφότες παρὰ τοῦ Σωτῆρος. ὅτι ὃ ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. His intricatus Dallæus, hoc opus S. Athanaſii cum Abrahamo Sculteto in Medulla Theologiæ Patrum, ſuæ partis Scriptore, in dubium revocat. Sed cum dubitandi locum, nec ex ſtyli diſſimilitudine, nec antichroniſmi contrarietate, aut manuſcripti codicis fide habeat: manifeſtum eſt, ipſam veritatem confeſſionis ex alto antiquitatis eccleſiaſticæ loco diductam, animum falſi cupidum ad ſuſpicionem traduxiſſe. At inquit Dallæus hanc autoritatem remittendi peccata in Eccleſiæ Sacerdotibus ex hac Athanaſii teſtificatione recognoſcere coactus: *Hoc vero vel ad catechumenos pertinet, qui nondum Baptiſmo tincti erant, vel ad eos etiam fideles, qui quod in aliquod ex iis peccatis quæ canonibus Eccleſiæ notata erant, incidiſſent, per publicam pænitentiam reconciliandi erant. Illos monet, ut ſuſcepto quamprimum Baptiſmo, peccatorum vinculis ſe exſolvant; hos ut pænitentiam agant: in quorum utroque neceſſarium erat Præſidum Eccleſiæ miniſterium.*

Ex ſola Homiliæ lectione perſpectum eſt, ipſum catechumenos non ſpectare, ſed fide-

les baptizatos. Hæc enim concepta verba ſolis baptizatis congruunt : *Vnuſquiſque enim noſtrum obligatus eſt vinculis peccatorum. Optamus igitur, ut & ad nos mittat diſcipulos ſuos* JESUS, *quo reſolvant vincula, quibus unuſquiſque noſtrum innodatur.* Oportet enim Athanaſium ipſum adhuc catechumenum fuiſſe, ſi ejuſmodi verba de catechumenis intelligantur. Altera Dallæo felicius non procedit ſolutio. Incredibile enim eſt, eo loci S. Athanaſium loqui de peccatis pœnitentiæ publicæ obnoxiis. Enimvero peccata legibus canonicis pœnitentiæ publicæ ſubjecta, erant idololatria, mœchia & homicidium, de quibus eo loci mentionem non facit S. Athanaſius ; ſed econtra de aliis peccatis, quibus nominatim canones pœnas non præſcripſerant : ſcilicet avaritia, ebrietate, ambitione, injuria proximo facta, uſura & rapina. *Hic enim*, inquit continuo ſermone pag. 985. lit. D. *obvincitur avaritia, ille implicatur fornicationibus, alius ebrietate alligatur, alius rurſum detinetur inani ambitione : eſt qui injurias faciat, eſt qui rapiat quæ ſunt ſui proximi & pauperis, alius uſuram uſuræ accumulat, & in ſumma, omnes laboramus noſtris vitiis, & indigemus Salvatoris curatione, eoque opus habemus, ut ad nos amandet diſcipulos ſuos, & libe-*

rent nos a diaboli compedibus. Hæc enim omnia clarissime demonstrant, non solum graviora quædam scelera fuisse clavibus Ecclesiæ subjicienda, verum etiam omnia & omnis generis peccata. καὶ γὰρ ὁ μὲν δέδεται φιλαργυρίᾳ, ὁ δὲ πλέκεται πορνείᾳ, καὶ ἄλλος μέθῃ συνδέδεται, ἕτερος κρατεῖται κενοδοξίᾳ, ἄλλος μὲν ἀδικεῖ, ὁ δὲ ἁρπάζει τὰ τοῦ πλησίου καὶ τοῦ πένητος, ἄλλος τόκον ἐπὶ τόκῳ λαμβάνει, καὶ τέλος, πάντες ἠσθενήσαμεν ἐν ταῖς ἀδικίαις ἡμῶν, καὶ χρῄζομεν τὸ παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἰάσεως, καὶ χρῄζομεν αὐτοῦ, ἵνα καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀποστείλῃ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ λύσωσιν ἡμᾶς ἐκ τῶν τοῦ διαβόλου δεσμῶν.

Non magis rationi congruit quod profert Minister ad explicandum hunc Athanasii locum. *Postremo concedo etiam aliquo sensu dici posse, quicumque ullo omnino peccato solvuntur, eos a discipulis* JESU *solvi; ita scilicet ut eorum vel propria manu & ministerio, ut baptizati & pænitentes, vel certe doctrina & instructione soluti intelligantur, ut ii qui audito vel lecto Evangelio compuncti, veroque delictorum sensu affecti, apud Deum gemunt & resipiscunt.* Quis enim sensus communis compos sibi persuadeat, S. Athanasium his vocibus significare voluisse doctrinam & instructionem, ἐξουσίαν ταύτην εἰληφότες; nec aliquod

privilegium Sacerdotibus adſcripſiſſe, quod tamen æquabiliter laicis, qui nonnunquam doctrina & instructione, ſaltem exemplo & vitæ ſanctimonia conducibiliores ſunt nonnullis Sacerdotibus, competeret? Præterea fatemur, vere reſipiſcentes audito vel lecto Evangelio compunctos, & vero delictorum ſenſu affectos, gemitibus ſibi procurare veniam peccatorum. Sed negamus, vero hoc delictorum ſenſu affici, qui nec animum nec voluntatem habent ſubjiciendi delicta ſua clavibus Eccleſiæ. Nec juvat Dallæum dicere, ejuſmodi explicationem a Doctoribus catholicis accipi debere, quoniam alioqui credere non poſſent, omnia peccata ad obtinendam remiſſionem miniſterio Sacerdotum indigere: quippe cum doceant multis modis venialia hoc miniſterio prætermiſſo ſolvi & expiari. *Alioqui ne ipſi quidem*, ait, *adverſarii tueri poſſunt, omnia omnino peccata Sacerdotum operam neceſſario deſiderare, qui, ut notum eſt, docent venialia ſine eorum miniſterio multis modis ſolvi ac expiari.* Sed ejuſmodi objectionis vim retundere non difficile eſt. Enimvero cum Doctores catholici exiſtiment, peccata venialia ſine miniſterio Sacerdotum multis aliis modis expiari, neceſſe eſt eos non putare, omnia omnino peccata etiam venialia

Sacerdotum operam necessario desiderare. Hanc quidem objectionem rotunde concludere fateremur, si inter eos modos recenserent Theologi catholici doctrinam & instructionem, quibus pœnitentes venialibus peccatis solvi intelligerentur. Sed ejusmodi doctrina in eorum mentem numquam incurrit, immo bonis operibus, eleemosynis, orationibusque ea deleri defendunt. Revera motus resipiscentiæ, compunctionis, verique doloris in visceribus peccatorum doctrina & instructione excitantur. Sed si quis in eo potestatem a Deo traditam Apostolis collocet ad remittenda peccata: cum ejusmodi motus ex lectione Enchiridii Epicteti, & librorum Senecæ & Ciceronis non difficiliter exsurgant; fateri opus erit, potestatem ligandi & solvendi plerisque Philosophis & Scriptoribus ethnicis æque ac Apostolis a Deo esse traditam. Quis enim intimo delicti sensu non afficitur, dum legit hæc verba Epistolæ XXI. Ciceronis libro V. L. Mescinio. *Tu si me diligis, fruere isto otio, tibique persuade, præter culpam ac peccatum, qua semper caruisti & carebis, homini accidere nihil posse quod sit horribile aut pertimescendum.* Et hæc Senecæ Tragici: *Illi mors gravis incubat, Qui notus nimis omnibus, Ignotus moritur sibi.* Ipse S. Au-

gustinus fatetur, ejusmodi pios affectus primulum sensisse ex lectione librorum Ciceronis, lib. VIII. Confessionum cap. 7. *Quoniam multi mei anni mecum effluxerant, forte duodecim anni, ex quo ab undevigesimo anno ætatis meæ lecto Ciceronis Hortensio, excitatus eram studio sapientiæ, & differebam contempta felicitate terrena ad eam investigandam vacare, cujus non inventio, sed vel sola inquisitio jam præponenda erat etiam inventis thesauris, regnisque gentium, & ad nutum circumfluentibus corporis voluptatibus.*

IV. Jam vero quid in rem confessionis prodiderit S. Ephrem Diaconus Ecclesiæ Edessenæ proferamus. Vixit sui nominis fama illustris ab anno Christi CCCLX. usque ad CCCLXXVIII. quo obiit Kalendis Februarii; & ex Bibliotheca Photii mentionem facientis Operum alterius Ephremi Patriarchæ Antiocheni, qui floruit anno DXXX. & obiit DXLVI. intelligimus, cavendum esse, ne isti cognomines Scriptores confundantur. Gerardus Vossius sive *Volkens*, Præpositus Tungrensis, Diaconi Edesseni, ex cujus lucubrationibus argumentum ad tuendam causam confessionis assumimus, Opera Latine scripta & amplificata edidit anno MDLXXXIX. eaque Sixto V. Pontifici Maxi-

mo dicavit, quæ jam prima vice publici juris facta fuerant Coloniæ anno MDXLVII. ex versione Ambrosii Florentini, Camaldulensium Præfecti Generalis. Porro quidam docti viri hæc Opera in suspicione posuerunt, quæ Bellarminus præ temporis angustia nondum examinata ait magis pia, quam sibi docta videri. Verumtamen judicium ejusmodi Operibus magis propitium tulerat S. Hieronymus libro de Scriptoribus Ecclesiasticis. *Ephrem*, inquit, *Edessenæ Ecclesiæ Diaconus, multa Syro sermone composuit, & ad tantam venit claritudinem, ut post lectionem Scripturarum publice in quibusdam Ecclesiis ejus scripta recitentur.* Ego vero non dubito omnium doctorum animos aggregatum iri ad hanc sententiam S. Hieronymi, ex codicibus manuscriptis qui in Bibliotheca Vaticana asservantur, si nova editio Operum hujusce Patris cum cura exprimeretur. Sed non debeo prætermittere locum ex libro 1. Admonitionum de compunctione cordis, in quo post multas scelerum enumerationes ait: *Et si te devictum in hoc senseris, festina sanitatem recipere, & statue custodiam in corde tuo, &* PER CONFESSIONEM *a spiritali patre & a medico quære medelam, ne rursum eadem patiaris. Si ita solicitudinem habueris omni hora,*

ſalvabis mercimonium tuum, & Domino tuo placebis, & tibimetipſi utilis eris. Cum autem Preſbyteri ſeu Sacerdotes populorum patres ac medici continua traditione habeantur, quis dubitet, S. Ephrem eo loci confeſſionem faciendam Sacerdotibus intelligere?

Plura ſunt & pæne infinita in his lucubrationibus non ſolum veritati Eccleſiæ catholicæ, ſed & ejus ritibus tuendis conducibilia: quamobrem homines Proteſtantes, ac præſertim Critici, Perkinſus, Cocus & Rivetus, de his judicium ſuſpicioſum non tam ex ſapienti conſilio, quam ex eventu fecerunt. Sed hæreticam cupiditatem doctiſſimus Labbeus Jeſuita tam nervoſe refutavit atque injurias retaliavit, ut neminem literatum hominem fore exiſtimem, quin jucundiſſima lectione animum explere velit Diſſertationum Hiſtoricarum de Scriptoribus eccleſiaſticis, præſertim Tom. 1. pag. 286. quas publicavit Pariſiis anno MDCLX.

CAPUT IX.

Explicantur SS. Patres, Basilius Magnus Cæsareæ in Cappadocia Episcopus, Gregorius Nazianzenus, Pacianus Barcinonensis, Gregorius Nyssenus: & invictissima argumenta ex eorum Lucubrationibus assumuntur.

ECCLESIA catholica de confessione auriculari constituit, impositam esse omnibus post Baptismum lapsis necessitatem exponendi sua peccata Sacerdotibus, seu Episcopis & Presbyteris ad obtinendam remissionem, in Apostolorum potestate ligandi & solvendi a Christo Domino positam. At vero istiusmodi dogmatis veritas ex continuis S. Basilii locis perfecte intelligitur.

I. Sic fatur Comment. in Psalmum XXIX. pag. 191. lit. B. Tom. I. editionis Paris. anni MDCXVIII. ὑπὲρ οὖν τοῦ ἐξιλασμοῦ τῶν ἡμαρτημένων, ἐξομολογεῖσθε περὶ τῶν οὐχ ὑγιῶς ὑμῖν προπεπραγμένων. *In propitiationem ergo remissionemve eorum quæ peccastis, confitemini de his quæ non recte prius nec sobrie facta sunt a vobis.* Quis vero dubitet hæc verba, omni exceptione postposita, omnia omnino pec-

cata generatim & generaliter ſignificare, οὐχ ὑγιῶς ὑμῖν προπεπραγμένων? Non minus conſtat, ejuſmodi confeſſionis ope procuratam fuiſſe peccatorum propitiationem ſive remiſſionem. At ex alio S. Baſilii loco intelligimus, non omnibus indiſcriminatim hominibus factam fuiſſe hanc confeſſionem, ſed iis tantummodo qui ligandi atque ſolvendi poteſtatem a Chriſto Domino acceperant: ſcilicet ex canone 74. Epiſtolæ 111. canonicæ ad Amphilochium. Tom. 11. pag. 777. lit. C. D. Ἐὰν μέν τοί γε ἕκαστος τῶν ἐν τοῖς προγεγραμμένοις ἁμαρτήμασι γενομένων, σπουδαῖος γένηται ἐξομολογούμενος, ὁ πιστευθεὶς παρὰ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας λύειν καὶ δεσμεῖν, εἰ φιλανθρωπότερος γένοιτο, τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἐξομολογήσεως ὁρῶν τοῦ ἡμαρτηκότος, εἰς τὸ ἐλαττῶσαι τὸν χρόνον τῶν ἐπιτιμιῶν, οὐκ ἔσται καταγνώσεως ἄξιος· τῆς ἐν ταῖς γραφαῖς ἱστορίας γνωριζούσης ἡμῖν, τοὺς μετὰ μείζονος πόνου ἐξομολογουμένους ταχέως τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν καταλαμβάνειν. *Si autem unuſquiſque eorum qui in prædictis peccatis fuere, confeſſus bonus evaſerit, & is cui a Dei benignitate ligandi & ſolvendi credita eſt poteſtas, ſi fiat clementior, videns ſummam ejus qui peccavit confeſſionem, ad diminuendum pœnarum tempus, non erit dignus damnatione, cum quæ eſt in Scripturis, nobis hiſtoria ſignificet, quod qui*

cum majori labore confitentur, Dei misericordiam celerius apprehendant. Supervacaneum esset respondere, ejusmodi disciplina non comprehendi omne genus peccati, sed manifestorum tantum scelerum speciem, quorum rei specie quadam pœnitentiæ publicæ purgabantur: quippe cum antea probaverimus capite II. & III. tempore S. Basilii ejusmodi impositam fuisse pœnitentiam publicam peccatoribus occultis, seu communione corporis Christi palam interdictum fuisse.

II. Sed usu receptam fuisse confessionem peccatorum, perspectum habemus potissime apud Monachos, ex Regulis brevioribus S. Basilii, ac præsertim ex Responsione ad quæstionem 288. his verbis concepta: *Necessario iis peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio mysteriorum Dei.* ἀναγκαῖον τοῖς πεπιστευμένοις τὴν οἰκονομίαν τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ ἐξομολογεῖσθαι τὰ ἁμαρτήματα. Certum est, S. Basilium non existimasse omnibus hominibus indiscriminatim traditam esse dispensationem mysteriorum; sed eo loci omnia omnino peccata cujuscumque generis intellexisse aperienda. Enimvero cum de quibusdam peccatis non restricte faciat mentionem, omnia comprehendere indefinita enunciatione necesse est. Mentem vero suam diserte ex-

plicavit de iis quibus mysteriorum dispensatio credita est, & restricte quibusdam tantum viris, non omnibus hominibus commissam fuisse significavit. Id enim abundanter intelligitur ex quæstione posita numero 288. ad quam respondet, his verbis concepta : *Qui peccata sua confiteri vult, numquid omnibus passim & quibusvis ea confiteri libet, aut certis quibusdam?* Idem omnino perspicimus ex Responsione ad quæstionem 229. *Omnino in peccatorum confessione eadem ratio est, quæ in apertione vitiorum corporis. Vt igitur vitia corporis nequaquam quibusvis temere homines aperiunt, sed iis tantummodo qui rationem qua ea curanda sint, teneant; eodem modo etiam peccatorum confessio fieri debet, apud eos videlicet qui ea possint curare.* ἡ ἐξαγόρευσις τῶν ἁμαρτημάτων τοῦτον ἔχει τὸν λόγον, ὃν ἔχει ἡ ἐπίδειξις τῶν σωματικῶν παθῶν, ὡς οὖν τὰ πάθη τοῦ σώματος οὐ πᾶσιν ἀποκαλύπτουσιν οἱ ἄνθρωποι, οὔτε τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς ἐμπείροις τῆς τούτων θεραπείας. Porro eadem ætate ascesim fuisse Monialium confitendi peccata sua Presbyteris, dubitandi locum non relinquit quæstio 110. in brevioribus Regulis : *Numquid conveniat, dum soror Presbytero confitetur, etiam Antistitam ipsam adesse?* Nisi enim Moniales tunc temporis sua peccata Presbytero confessæ fuis-

ſent, inſulſa ac futilis erat ejuſmodi interrogatio. Sed non ſolas Moniales, verum etiam integram plebem ſuis curis commiſſam ad hanc confeſſionis ſpeciem hortatur S. Baſilius Homilia in hæc verba, *Attende tibi ipſi.* pag. 345. lit. D. in fine. ἐν μέν γε ταῖς ἀσθενείαις, οἱ ἰατροὶ τοῖς κάμνουσι παρεγγυῶσι προσέχειν αὐτοὺς ἑαυτοῖς, καὶ μηδενὸς τῶν εἰς θεραπείαν ἡκόντων καταμελεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἰατρὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν ὁ λόγος τὴν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας κεκακωμένην ψυχὴν, διὰ τοῦ μικροῦ τούτου βοηθήματος ἐξιᾶται. πρόσεχε οὖν σεαυτῷ, ἵνα κατὰ ἀναλογίαν τοῦ πλημμελήματος, καὶ τὴν ἐκ τῆς θεραπείας βοήθειαν καταδέξῃ. μέγα καὶ χαλεπὸν τὸ ἁμάρτημα; πολλῆς σοι χρεία τῆς ἐξομολογήσεως, δακρύων πικρῶν, συντόνου τῆς ἀγρυπνίας, ἀδιαλείπτου τῆς νηστείας. *Infirmitate enim laborantes adhortantur medici, ſibi ipſis ut attendant neu quidvis negligant concernentium medelam ac ſoſpitatem. Nihiloſecius ſermo ſalutaris iſtius mandati, nempe animarum noſtrarum medicus, miſere affectam noxa lethalis peccati perſanat animam exiguo hoc auxiliari antidoto. Itaque attende tibi ipſi, ut pro delicti proportione huic quoque mutueris ex admota tibi medela valetudinis inſtaurandæ ſubſidium. Magnum eſt & grave peccatum? Multa opus habes* CONFESSIONE, *lacrymis amarulentis, peracri contentione vigi-*

liarum, indivulso & continenti jejunio.

At econtra Dallæus contendit lib. IV. de Confessione capite 33. S. Basilium docuisse soli Deo, postpositis Ecclesiæ ministris, sufficere factam confessionem, citatque Homiliam in Psalmum XXXVII. pag. 242. lit. C. οὐ γὰρ ἵνα τοῖς πολλοῖς φανερὸς γένωμαι, τοῖς χείλεσιν ἐξομολογοῦμαι· ἔνδον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ καρδίᾳ τὸ ὄμμα μύων, σοὶ μόνῳ τῷ βλέποντι τὰ ἐν κρυπτῷ, τοὺς ἐν ἐμαυτῷ στεναγμοὺς ἐπιδεικνύω, ἐν ἐμαυτῷ ὠρυόμενος. οὐδὲ γὰρ μακρῶν μοι λόγων χρεία ἦν πρὸς τὴν ἐξομολόγησιν· ἀπήρκουν γὰρ οἱ στεναγμοὶ τῆς καρδίας μου πρὸς ἐξομολόγησιν, καὶ οἱ ἀπὸ βάθους ψυχῆς πρὸς σὲ τὸν Θεὸν ἀναπεμπόμενοι ὀδυρμοί. *Non enim ut multis manifestus fiam, ore tantum fateor, sed corde ipso clausis oculis, tibi soli respicienti arcana, mecum ipse rugiens, ostendo meos gemitus. Non enim multis verbis mihi opus erat ad confessionem, ad quam & cordis mei suspiria, & ex animæ penetralibus ad te Deum meum transmissi questus sufficiebant.*

Responsio facilis est, eo loci Basilium non spectare confessionem peccatorum faciendam ex præscripto novæ Legis, sed veteris, & antequam remissionem peccatorum Christus Dominus in suorum Apostolorum potestate posuisset. Verba quippe citata indu-

cit ori Davidis Deo ſoli peccata ſua confitentis, & numen vero ſenſu delicti, & intimo cordis dolore affecti propitiantis. Hac arte S. Baſilius, & inducta proſopopœia mirabiliter explicat hæc verba regii Vatis: *Rugiebam a gemitu cordis mei;* eaque carpit hypocritas, qui ut auram captarent popularem, nomenque ſuum celebrarent, ſimulata modeſtia palam ſua peccata fatebantur, vitiaque ac ſcelera ſub ſpecie reſipiſcentium flagrantiſſime deſiderabant. Hæc igitur objectio Dallæi nihil attinet, nec valere poteſt argumentum ejuſmodi, niſi adverſus eos, qui craſſa ignorantia laborantes, ac ſenſu communi capti defenderent, in veteri, ut in nova Lege, confeſſionis auricularis ope procuratam fuiſſe peccatorum veniam.

III. Ad Sancti Baſilii rationes adjunxit ſe dubio procul S. Gregorius Nazianzenus, quicum multa familiaritate & neceſſitudine conjunctus erat, dum ait Oratione xv. pag. 236. μέγα κακίας φάρμακον, καὶ ὁμολογία καὶ φυγὴ τοῦ πταίσματος. *Magna vitii medicina, & confeſſio & peccati fuga.* Et inter optandas a Deo gratias recenſet, τὴν δὲ ἐξαγορεύσεως καὶ ἀτιμοτέρας ἀγωγῆς ἐπανόρθωσιν, *correctionem eam quæ ex peccati declaratione, contemptiorique vitæ genere exiſtit.* Non eſt credibile, Miniſtros par-

tis

tis Calvinianæ ex his intelligere per confessionem actionem pœnitentiæ. Non enim appellat S. Gregorius ἐξομολόγησιν, sed ὁμολογίαν, & ἐξαγόρευσιν, quæ apud omnes Autores simplicem peccatorum confessionem seu declarationem significant; neutiquam vero actionem pœnitentiæ seu satisfactionem.

IV. S. Pacianus Episcopus Barcinonensis Ecclesiam illustravit anno Christi circiter CCCLXXX. Refert S. Hieronymus libro de Scriptoribus ecclesiasticis, castitate & eloquentia tam vita quam sermone clarum extitisse, contra Novatianos scripsisse, & sub Theodosio Principe jam ultima senectute mortuum esse. Pauca opera posteris reliquit: sed inter ecclesiasticæ antiquitatis monumenta multa commendatione digna, & cum præsertim adversus hæresim Novatianorum scripserit, materiæ de pœnitentia quam tractamus, efformandæ valde conducibilia. Revera nullos puto inventum iri faciliter Scriptores ecclesiasticos, qui magis conceptis verbis confessionem peccatorum explicuerint, atque ab aliis actibus pœnitentiæ, ad quos nomen *exomologesis* jam translatum fuerat, elegantius distinxerint. Id enim luce meridiana clarius patet in Parænesi sive Exhortatione ad pœnitentiam: in qua potissime

carpit peccatores qui ſuis ſceleribus ac conſcientiæ arcanis Sacerdotibus detectis, remedia ſibi oblata repudiabant, aut actus alios pœnitentiæ neſciebant. *Tertio*, inquit, *de his erit ſermo, qui confeſſis bene apertiſque criminibus, remedia pænitentiæ, actuſque ipſos exomologeſis adminiſtrandæ aut neſciunt, aut recuſant.* At vero quis ſibi perſuadeat, eo loci Pacianum ſpectare ſolum manifeſta peccata; de quibus diceret quidem *confeſſis*, ſed non bene *apertiſque criminibus*: quod ſolis peccatis occultis congruit, & ex quo intelligimus, occulta crimina fuiſſe confeſſionis ope Sacerdotibus aperta. Quod inſuper perſpectum habemus ex comparatione quam profert inter peccata & vulnera obſcœnis & reconditis humani corporis partibus inflicta. *Rogo ergo vos, fratres, etiam pro periculo, meo per illum Dominum quem occulta non fallunt; deſinite vulneratam tegere conſcientiam: prudentes ægri medicos non verentur, ne in occultis quidem corporum partibus etiam ſecaturos, etiam peruſturos.*

V. Sed hanc non ſoli Deo factam fuiſſe confeſſionem, verum etiam Sacerdotibus, nos docet eadem Paræneſi ad pœnitentiam: quippe cum hac facta comparatione continuo ſermone exclamet: *Quid ergo faciam*

nunc Sacerdos, qui curare compellor? & mirifice comprobet adversus Novatianos, Epistola I. ad Sympronianum, potestatem solvendi ac retinendi peccata a Christo Domino Sacerdotibus relictam. Tomo I. Bibliothecæ Patrum pag. 235. & 236. lit. L. F. editionis Coloniensis MDCXVIII. *Numquam Deus non pœnitenti comminaretur, nisi ignosceret pœnitenti. Solus hoc, inquies, Deus poterit; verum est: sed & quod per Sacerdotes suos facit, ipsius potestas est.*

VI. Constat etiam, S. Pacianum non ad quædam capitalia & atrociora scelera tantummodo respicere, scilicet idololatriam, mœchiam & homicidium, quibus pœnas veteres canones præscripserant, sed ad omnia generaliter peccata lethalia. Vult enim non solum capitalia & atrociora, sed mortalia omnia peccata confessione expiari, quorum veniam seu remissionem in Ecclesiæ potestate positam recusabant Novatiani, uti patet ex initio Epistolæ III. ad Sympronianum. *Tractatus omnis Novatianorum, quem ad me confertis undique propositionibus destinasti, Sympronianc frater, hoc continet: quod post Baptismum pœnitere non liceat, quod mortale peccatum Ecclesia condonare non possit, immo quod ipsa pereat recipiendo peccantes.* Et ex

continenti ſermone ejuſdem Epiſtolæ pagin. 241. lit. G. quo rem objectam a Novatianis diluit : *Poſt hæc proponis & dicis ſcriptum eſſe per Dominum : Omne peccatum & blaſphemia remittetur hominibus ; qui autem in Spiritum ſanctum peccaverit, non dimittetur ei neque hic, neque in futuro. Aut ego fallor, aut iſtud exemplum contra te valet. Nam ſi omne peccatum & blaſphemia relaxabitur, vides veniam pœnitentibus non negari : ergo omne peccatum, ergo ipſa quoque blaſphemia.*

VII. Hæc omnia planiſſime demonſtrant, quam inſulſum & intolerabile ſit conſilium Dallæi lib. III. de Confeſſione auriculari capite 13. dum ait de Sancto Paciano : *Nimirum eos reprehendit, qui quæ publica pœnitentia digna geſſerant, ea Eccleſiæ Præſides celabant, & iis ignota, vel partim tantum cognita clam habebant. Vnde liquet, ut hoc obiter dicam, non omnes tum fideles peccata ſua Sacerdotibus in aurem omnia confiteri ſolitos.* Enimvero incogitabile eſt, hanc in Dallæi mentem incurriſſe concluſionem, niſi anticipata opinione occupatus, uſu receptam fuiſſe pro peccatis occultis pœnitentiam publicam repudiaſſet. Quam quidem opinionem non confregiſſe S. Pacianum, vix credibile eſt ea adhortatione, qua peccatores eadem Pa-

rænesi ad pœnitentiam, compellit ad declarationem & enunciationem peccatorum dubio procul arcanorum : (quippe cum manifesta, declaratione non indigeant, sed abundanter cognita sint) *Quid facis tu qui decipis Sacerdotem ? qui aut ignorantem fallis, aut non ad plenum scientem probandi difficultate confundis ?* Et insuper justa comparatione quam facit inter peccata, & arcana partium corporis reconditarum vulnera.

VIII. Hanc S. Paciani doctrinam de confessione docebat in Oriente eodem fere tempore S. Gregorius Nyssenus, qui quidem facta enumeratione sacrorum rituum, quibus Ecclesia uti sueverat, confessionem ad Baptismum, & observationem mandatorum Dei aggregat, Oratione decima contra Eunomium, pag. 277. editionis Paris. Claudii Morelli anni MDCXV. lit. B. *Si enim venerandorum & honorabilium nominum sanctæ Trinitatis confessio est inutilis, inutiles etiam sunt Ecclesiæ ritus : in his autem ritibus est sigillum, deprecatio, Baptisma,* PECCATORUM DECLARATIO, *ad mandata promptitudo, morum emendatio, temperanter & sobrie vivere, & ad id quod justum est respicere, cupiditatibus non assuescere, neque a voluptate vinci, neque a virtute deficere.* ἐν ᾗ τοῖς ἔθεσι πύ-

τοῖς ἐστὶν ἡ σφραγὶς, ἡ προσευχὴ, τὸ βάπτισμα, ἡ τῶν ἁμαρτιῶν ἐξαγορεύσεις, &c. Valde insulsum esset sibi persuadere, ejusmodi declarationem soli Deo factam fuisse, prætermissis Sacerdotibus; aut ea solum peccata manifesta enunciata fuisse, quibus pœnitentia publica canonibus præscripta fuerat. Nam ipse S. Gregorius Nyssenus conceptis verbis attestatur, factam fuisse Sacerdotibus, & explicata fuisse peccata latentia furti & avaritiæ, quibus, ut ipsemet observat Gregorius, pœnæ præscriptæ non fuerant a canonibus. Lege igitur hanc Epistolam ad Letoium Episcopum Melitines, Tom. 11. pag. 954. lit. A. & B. *Qui autem latenti ablatione sibi alienum usurpat, si deinde per declarationem peccatum suum Sacerdoti aperuerit, vitii studio in contrarium mutato, ægritudinem curabit.* ὁ δὲ δι' ἀφαιρέσεως λανθανούσης σφετεριζόμενος τὸ ἀλλότριον, εἶτα δι' ἐξαγορεύσεως τὸ πλημμέλημα ἑαυτοῦ τῷ ἱερεῖ φανερώσας, τῇ περὶ τὸ ἐναντίον τοῦ πάθους σπουδῇ θεραπεύσει τὴν ἀῤῥωστίαν. Idem intelligimus ex Homilia *in eos qui alios acerbe judicant*, pag. 969. lit. B. qua fiduciam habendam Sacerdoti commendat. *Quamobrem major tibi in eo fiducia sit, qui te in Deo genuit, quam in illis, a quibus corpore procreatus es. Audacter ostende illi quæ sunt recondita: animi*

arcana tanquam occulta vulnera medico retege; ipse & honoris & valetudinis tuæ rationem habebit. περὶ σωματικῶν πατέρων θάῤῥησον τῷ κατὰ Θεόν σε γεννήσαντι. δεῖξον αὐτῷ ἀνερυθριάστως τὰ κεκρυμμένα, γύμνωσον τὰ τῆς ψυχῆς ἀπόῤῥητα, ὡς ἰατρῷ πάθος δεικνύων κεκαλυμμένον· αὐτὸς ἐπιμελήσεται καὶ τῆς εὐσχημοσύνης, καὶ τῆς θεραπείας.

Insolenti effugio ab ejusmodi objectione se liberat Dallæus lib. III. de Confessione cap. 12. pag. 245. *Ego vero*, inquit, *nego eum causam adversariorum juvare: non enim quemvis fidelem alloquitur, sed eum cui pœnitentia sive exomologesis publica ex illius ævi canonibus opus erat.* Enimvero si Dallæo credimus toto libro de Confessione, olim pœnitentia publica expiabantur solitaria peccata publica. Hic vero S. Gregorius Nyssenus econtra occulta peccata spectat: *Quæ sunt recondita animi arcana, tamquam occulta vulnera medico retege.* Præterea Epistola ad Letoium eam tractat pœnitentiæ speciem, qua peccata a canonibus antiquis prætermissa expiabantur, sive quibus nullæ pœnæ antiquis legibus præscriptæ fuerant. Lege pag. 953. *Altera autem idololatriæ species:* (scilicet avaritia) *sic enim divinus Apostolus avaritiam appellat; nescio quomodo absque ulla pæna medela a Pa-*

tribus prætermissa sit. Igitur insulse prorsus ac perperam hac effugere se posse putat Dallæus: ex his enim luce meridiana clarius constat, ætate S. Gregorii Nysseni omnia peccata mortalia indiscriminatim fuisse ad procurandam remissionem, confessioni Sacerdotibus faciendæ obnoxia; sive eis pœnas publicas veteres canones præscripserint, sive prætermiserint.

IX. Quæ cum ita sint, usque ad articulorum fragorem non possum cohibere admirationem, dum libro IV. de Confessione, capite 23. hunc locum S. Gregorii Nysseni profert Dallæus, ut lege confessionis Sacerdotibus faciendæ peccata mortalia avaritiæ & furti solvat ac liberet. His potissimum nititur S. Gregorii verbis ex eadem Epistola ad Letoium pag. 953. *Et tamen hæc morbi species inconsiderata & absque ulla ejus cura prætermissa est.* Et paulo inferius continuo sermone: *Sed de iis, quoniam id a Patribus prætermissum est, sufficere existimo, publica doctrinæ ratione ea, quomodo fieri potest, curare, veluti quosdam morbos ex repletione ortos, inexplebilis avaritiæ affectiones oratione purgantes.* καὶ ὅμως τὸ τοιοῦτον εἶδος παρεώφθη τῆς νόσου ἀνεπίσκεπτόν τε καὶ ἀτημέλητον. . . . .
ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, διὰ τὸ παρεῖσθαι τοῖς

πατέρων ἡμῶν, ἀρκεῖν ἡγούμεθα τῷ δημοσίῳ τῆς διδασκαλίας λόγῳ, ὅπως ἂν οἷόν τε ᾖ, θεραπεύειν, ὥσπερ τινὰ πάθη πληθωρικὰ, τὰς πλεονεκτικὰς ἀρρωστίας διὰ τοῦ λόγου καθαίροντες. Ex his non sine emphasi concludit, confessionem auricularem ejusmodi peccatorum lethalium veniæ procurandæ inutilem fuisse, & ait: *Locus palmarius, qui totum confessionis Innocentianæ mysterium, illo sæculo (id est, quarto pæne præcipiti) Ecclesiæ Christianæ adhuc incognitum fuisse, plane liquidoque demonstrat.*

Sed incredibiliter animo fallitur Dallæus. Enimvero S. Gregorius Nyssenus neutiquam existimavit, istiusmodi lethalium peccatorum reos lege confessionis esse liberos. Æquabili enim ratiocinatione consequeretur, omni resipiscentia ac pœnitentia immunes ac solutos reliquisse: quod insulsum & improbabile est; & tamen ab institutis veritatis non alienum videretur, si hæ voces, ἀρκεῖν, *sufficere*, ἀνεπίσκεπτον, *inconsideratum*, & ἀτημέλητον, *prætermissum*, summo jure & rigide acciperentur. Igitur ab ejusmodi figmento alienissimus Gregorii Nysseni animus fuit: at tantummodo recognovit, Ecclesiam veterem suis canonibus pœnas ejusmodi peccatis non imposuisse, seu exomologesis actionem ac satisfactionis normam non direxisse,

quemadmodum idololatriæ, mœchiæ & homicidio; sed ea oratione, eleemosyna, aliisque virtutis actibus, post peractam confessionem seu ἐξαγόρευσιν, in Sacerdotum potestate purganda atque delenda reliquisse. Hæc autem liquido constant ex continuis ejusdem Epistolæ ad Letoium conceptis verbis jam citatis ex pag. 954. numero VIII. quæ toto de Confessione opere Dallæus aciem oculorum fortasse perstringentia nimis inconsiderata & prætermissa reliquit. *Qui autem latenti ablatione sibi alienum usurpat, si deinde per declarationem peccatum suum Sacerdoti aperuerit, vitii studio in contrarium mutato, ægritudinem curabit.* Supervacaneum esset ex his verbis, *si deinde per declarationem peccatum Sacerdoti aperuerit*, concludere, necessitatem confessionis impositam non fuisse, sed spontaneam ac liberam semper fuisse. Enimvero hæc particula *si* in Græco textu non incurrit; & hæ voces, εἶτα δι' ἐξαγορεύσεως τὸ πλημμέλημα ἑαυτοῦ τῷ ἱερεῖ φανερώσας, melius his Latinis redderentur: *Deinde per declarationem peccatum suum Sacerdoti aperiens, studio in contrarium passionis curabit ægritudinem.* τῇ περὶ τὸ ἐναντίον τοῦ πάθους σπουδῇ θεραπεύσει τὴν ἀρρωστίαν. Particula *si* Græce semper redditur per εἰ, ἐὰν, εἴπερ, ἐπειδὰν, quæ hic non occurrunt.

Verum hic prætermittere non expedit, ex Protestantibus Scriptoribus homines non indoctos, Abrahamum Scultetum Medullæ Patrum pag. 889. & 968. & Andream Rivetum libri III. Critici sacri capite 24. pag. 325. & 326. hanc Epistolam S. Gregorii ad Letoium in falsi suspicione posuisse; sed perperam & insulse, cum eam tanto Doctori adscribere non abnuant ipse Dallæus toto opere de Confessione, præsertim libri III. capite 12. & Hugo Grotius libri II. de Jure belli & pacis capite 19. pag. 311. dubio procul adducti testimonio Græcorum, qui diu ante Balsamonem & Bessarionem Ecclesiam illustrarant; qui ad hanc Epistolam respexisse videntur canone II. Concilii Constantinopolitani in Trullo celebrati anno Christi DCXCII. sub Imperio Justiniani Imperatoris, dum aiunt: ἐπισφραγίζομεν δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἱεροὺς κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων ἡμῶν ἐκτεθέντας, τουτέστι τῶν τε ἐν Νικαίᾳ συναθροισθέντων τιη' θεοφόρων ἁγίων πατέρων, &c. . . . ἀλλὰ μὴν καὶ Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης. *Obsignamus vero & reliquos omnes canones compositos a sanctis & beatis Patribus nostris, hoc est, in Nicæa congregatis CCCXVIII. sanctis & deiferis Patribus, &c. . . . sed & Gregorii Episcopi Nyssæ.*

CAPUT X.

Assumitur argumentum ex institutione & abdicatione Presbyteri Pœnitentiarii tempore Nectarii Episcopi Constantinopolitani facta, ad comprobandum ex antiqua rerum ecclesiasticarum memoria, usu receptam fuisse confessionem auricularem.

I. FATENTUR libenter omnes Theologi, nulla speciali lege sancitum ac constitutum fuisse publice aut secreto facere peccatorum confessionem. Revera S. Leo Papa I. ut ex continua hujus Operis serie perspectum erit, publicæ confessionis usum sua ætate in Ecclesia alicubi receptum, uti periculosum improbavit: & quamvis ea fidelibus non interdixerit, saltem ne exigerent Sacerdotes, vetavit, nullaque lege promulgata, sufficere confessionem secretam ad obtinendam peccatorum veniam declaravit. Porro ex his intelligimus, a lege confessionis neminem hominem eximi, sed publice aut occulte ei obtemperare licitum ac liberum esse pœnitentibus, licet Sacerdotibus publicam exigere sit prohibitum.

Enimvero inficiari non possumus, primulum videri aliquando coram senatu Cleri, tempore S. Irenæi, Tertulliani & Cypriani, peccata renunciata fuisse etiam occulta, & coram ipsa plebe Christiana, ætate Origenis. Nam alienus ab his institutis sensus conceptis verbis Origenis induci non potest Homilia II. in Psal. XXXVII. explicantis hunc sacri textus locum: *Amici mei & proximi mei adversum me appropinquaverunt & steterunt. Si ergo* (ait de homine resipiscente & Deum propitiante) *hujusmodi homo memor delicti sui, confiteatur quæ commisit, & humana confusione parvipendat eos qui exprobrant eum confitentem, & notant, vel irrident; ille autem intelligens per hec sibi veniam dari, &c. Si ergo sit aliquis ita fidelis, ut si quid conscius sit sibi, procedat in medium, & ipse sui accusator existat: hi autem qui futurum Dei judicium non metuunt, hæc audientes cum infirmantibus quidem non infirmentur, cum scandalizantibus non urantur, cum lapsis non jaceant; sed dicant: Longe te fac a me, neque accedas ad me, quoniam mundus sum; & detestari incipiant eum quem ante admirabantur, & ab amicitiis recedant ejus qui delictum suum noluit occultare: super his ergo consequenter dicit qui exomologesim, hoc est, confessionem facit.* Sed hujusce confes-

ſionis publicæ conditiones vehementius continuo ſermone amplificat, quem hic repetere tædio eſſet, abundanter ſupra expoſitum capite v. quo patet, conſilio Preſbyteri peccata ſibi occulte renunciata ponderantis & prudenter diſcutientis, modo recondita permanſiſſe, modo palam evulgata fuiſſe.

II. Sed confeſſionis peccatorum lethalium occultorum uſum receptum in Eccleſia inviɑiſſime confirmat hiſtoria rerum geſtarum ſuper negotio Pœnitentiarii Conſtantinopolitani, de cujus inſtitutione primo, deinde de abdicatione dicturi ſumus. Confido enim libenter, omnes Doctos ex his bene ſapienterque reputatis faciliter convictum iri, eſſentiam ſeu ſubſtantiam confeſſionis auricularis ſartam tectamque continuo permanſiſſe. Ipſe Calvinus rotunde fatetur, iſtiuſmodi confeſſionis uſum perantiquum eſſe. Inſtitutionis libro III. cap. 4. numero 6. pag. 217. *Cujus* (ait, ſcilicet confeſſionis) *equidem vetuſtiſſimum eſſe uſum fatemur*. At vero integram hujuſce Pœnitentiarii hiſtoriam ex Socrate Scholaſtico intelligimus, quam ipſemet acceptam refert Eudemoni teſti oculato & omni exceptione majori, qui abdicandi pœnitentiarum Præfecti Nectario autor fuerat. *Hæc ego* (inquit Socrates libro

v. Historiæ capite 19.) *cum ab Eudemone acceperim, Historiæ huic inserere minime dubitavi. Postquam Novatiani se ab Ecclesia sejunxissent, eo quod cum illis qui persecutione Deciana lapsi fuerant, communicare noluissent, ex illo tempore Episcopi pœnitentiarium Presbyterum albo ecclesiastico adjecerunt, ut qui post Baptismum lapsi essent, coram Presbytero ad eam rem constituto delicta sua confiterentur.* Eccum videre licet Presbyterum Constantinopoli ad audiendas confessiones præfectum. Revera nominatim non explicat Socrates, an ejusmodi confessione arcana, vel manifesta tantum peccata enunciarentur: generatim ait, *delicta sua confiterentur.* Sed dubitandum non est, hujusce Pœnitentiarii institutione seu creatione primulum institutam non fuisse confessionem, quam Sacerdotibus & Presbyteris antea fieri solitam abundanter demonstravimus; & tam perspicua est apud Sozomenum libro VII. Historiæ cap. 16. ut nulla res infirmare possit, dum ait, *in petenda venia peccatum necessario confiteri oportere*, & ascesim confessionis & pœnitentiæ faciendæ *Episcopos urbis Romæ jam inde ab ultima vetustate ad nostram usque ætatem custodiisse.* Revera patet, ante institutionem Pœnitentiarii confessionem peccatorum arcanorum publi-

cam fuisse : quippe cum tam severæ disciplinæ causa abrogandæ procreatum fuisse referat Sozomenus hominem singulari prudentia ac taciturnitate exornatum. *Grave ac molestum ab initio jure merito visum est Sacerdotibus, id est, Episcopis, tamquam in theatro circumstante totius Ecclesiæ multitudine, crimina sua evulgare. Itaque ex Presbyteris aliquem, qui vitæ integritate spectatissimus esset, & taciturnitate ac prudentia polleret, huic officio præfecerunt: ad quem accedentes ii qui deliquerant, actus suos confitebantur. Ille vero pro cujusque delicto quid aut facere singulos, aut luere oporteret, pœnæ loco indicens, absolvebat confitentes a seipsis pœnas criminum exacturos.* Quæ accurate congruunt cum iis quæ ex Origenis Homilia II. in Psalmum XXXVII. capite V. retulimus. At vero decidentibus moribus, quos semper alia tempora alios postulant, hujusce pœnitentiarii Presbyteri temeritas seu inconsideratio abdicationi locum dedit Nectario Episcopo Constantinopolitano, sarta tectaque manente confessionis peccatorum, quæ antea Episcopis fieri solebat, disciplina. Hæc autem sic refert Socrates libro V. capite 19. *Homoousiani vero qui nunc Ecclesias obtinent, cum hoc institutum diu retinuissent,* (scilicet Pœnitentiarii) *tandem*

Necta-

Nectarii Episcopi temporibus abrogarunt ob facinus quoddam quod in Ecclesia commissum fuerat. Mulier quædam nobilis ad pœnitentiarium Presbyterum accedens, delicta post Baptismum a se perpetrata sigillatim confessa erat. Presbyter vero præcipit mulieri, ut jejuniis & orationibus continuis vacaret, quo scilicet una cum delictorum confessione opus etiam pœnitentiæ conveniens ostenderet. Progressu temporis mulier aliud facinus confessa est, Ecclesiæ videlicet Diaconum cum ipsa stupri consuetudinem habuisse. Id cum dixisset, Diaconus quidem Ecclesia ejectus est: populus vero graviter commoveri cœpit. Neque enim solum ob scelus quod patratum fuerat, indignabantur, verum etiam eo quod labes haud mediocris atque infamia hoc facto adspersa videbatur Ecclesiæ. Cum igitur eam ob causam Ecclesiastici homines dicteriis appeterentur, Eudæmon quidam Ecclesiæ Presbyter, Alexandria oriundus, Episcopo Nectario suasit, ut pœnitentiarium quidem Presbyterum expungeret, unumquemque vero pro arbitrio & pro animi sui conscientia ad Sacramentorum communionem sineret accedere: neque enim aliter fieri posse, ut Ecclesia ab omni probro libera esset. Idem fere refert conceptis verbis Sozomenus libro VII. Historiæ capite 16. pag. 727. *Donec matrona quædam nobilis ob peccata*

quæ confessa fuerat, jussa ab hoc Presbytero jejunare, ac Deum suppliciter orare, dum hujus rei causa in Ecclesia moraretur, a Diacono se stupratam prodidit: quo cognito plebs omnis vehementer succensuit, eo quod contumelia illata esset Ecclesiæ: nec mediocri probro expositi erant sacri ordinis viri. Nectarius vero cum diu multumque dubitasset, quidnam in hoc negotio agendum esset, eum qui stuprum admiserat, a Diaconatu exuit. Cumque nonnulli consilium ei dedissent, ut unicuique prout sibi conscius esset, ac fiduciam sui haberet, ad sacrorum mysteriorum communionem accedendi liberam faceret potestatem, Presbyterum, qui agendæ pœnitentiæ præpositus erat, abolevit. Atque ex eo tempore id firmum ac stabile permansit, vetustate eique adjuncta gravitate ac severitate jam tum, ut opinor, in laxam ac dissolutam vivendi rationem paulatim delapsa. Nam antea, ut equidem existimo, minora erant peccata, tum ob verecundiam eorum qui sua ipsi delicta annunciabant, tum ob severitatem judicum, qui ad id erant constituti. Jam vero si ejusmodi narrationes attenta cogitatione reputemus, ex iis colligere necesse est, 1. Peccata quæ confessionis ope renunciabantur Pœnitentiario, fuisse occulta seu secreta. Non enim probabile est, peccatum hujusce mulieris quæ

confessa est stuprum sibi illatum, fuisse publicum: nisi enim ignotum fuisset, in tantam plebis offensionem non cecidisset. Hoc etiam patet ex conceptis verbis Sozomeni: *A Diacono se stupratam prodidit.* ἐκπεπορνεῦσθαι παρ' ἀνδρὸς διακόνου κατεμήνυσεν. Quid est enim, prodere, nisi rem occultam atque intus latitantem reserare? 2. Non solum quædam capitalia scelera confessione explicabantur, sed sigillatim omnia post Baptismum commissa: quis enim aliud intelligat ex historia hujusce vitiatæ mulieris a Diacono, quæ *delicta post Baptismum a se perpetrata sigillatim confessa erat*, ut refert Socrates lib. v. cap. 19. ἣ κατὰ μέρος ἐξομολογεῖται τὰς ἁμαρτίας, ἃς ἐπεπράξει μετὰ τὸ βάπτισμα. 3. Constat, publicam fuisse hujusce mulieris confessionem, sive talem sponte peregerit, sive consilio aut jussu Pœnitentiarii sibi præscriptam: confessio enim secreta non adeo Ecclesiam miscuisset, aut offensioni fuisset. 4. Pœnitentiarius pro aliis peccatis præter crimen stupri, quæ confessione renunciaverat hæc mulier, publicam pœnitentiam imposuerat. Hoc enim intelligitur ex Socratis verbis: *Presbyter vero præcipit mulieri, ut jejuniis & orationibus continuis vacaret, quo scilicet una cum delictorum confessione opus etiam pœniten-*

tia conveniens ostenderet. ἵνα σὺν τῇ ὁμολογίᾳ καὶ ἔργον τι δεικνύειν ἔχῃ τῆς μετανοίας ἄξιον. Opus enim conveniens pœnitentiæ absconditæ seu occultæ non ostenditur. Valde autem probabile est, reliqua hujusce mulieris peccata fuisse arcana ac recondita, quæ usque in præsentem diem nemini homini cognita sunt; atque exinde manifeste consequitur, eo tempore usu receptam fuisse disciplinam imponendæ pœnitentiæ publicæ pro peccatis secretis. Porro his ita subjectis, cum nec dubitandi locus relinquatur, quin ex scandalo seu offensione plurium exorta ex hac confessione publica, abrogandi Pœnitentiarii consilium ceperit Nectarius, cujus exemplo plures Orientis Episcopi instigati sunt: tria jam examinanda nobis restant. 1. An abdicato Pœnitentiario secreta confessio abdicata sit. 2. An publica solum confessio peccatorum occultorum. 3. An pœnitentia publica, quæ reconditis peccatoribus imponi sueverat. Dubitandum enim non est, quin Ecclesiæ catholicæ semper fuerit in eadem sententia faciendæ pœnitentiæ publicæ pro peccatis publicis perpetua permansio.

III. Contendit Calvinus libro III. Institutionis cap. 4. numer. 7. pag. 218. Nectarium confessionem auricularem seu secre-

tam penitus abrogasse. *Ob id facinus*, inquit, *Nectarius, vir & sanctitate & eruditione clarus, illius Ecclesiæ Episcopus, confitendi ritum abrogavit. Hic aures asini isti arrigant. Si lex Dei erat auricularis confessio, qui ausus esset Nectarius eam refigere ac convellere?* Wolfgangus Musculus inter primipilos Germaniæ Protestantes celebris, qui obiit anno MDLXIII. ab opinione Calvini non recedit: quippe cum hunc titulum capiti quo Sozomenus hanc historiam refert, dedita opera inscripserit, *Quomodo privata peccatorum confessio sublata sit Constantinopoli*: ausus eo loci & infinitis aliis insolenti versione Græci textus sinceritatem temerare in editione nova Historiæ Sozomeni, ad quam incubuit anno MDLVII. & quam Eduardo VI. Anglorum Regi dicavit. Enimvero de hisce Græcis vocibus: *ὅπως καὶ δι᾽ ἣν αἰτίαν ἀνεπαύθη ὁ ἐν ἐκκλησίᾳ τῶν μετανοούντων πρεσβύτερος.* Latine scribendum erat non deterius: *Quomodo & ob quam causam sublatus est in Ecclesia Presbyter, qui pœnitentibus præerat.*

Petrus Molinæus Calvinianæ partis Minister satyricus, ad eamdem opinionem tuendam voluntatem aggregavit libro I. de Pœnitentia & Clavibus pag. 35. Sedani impressso anno MDCLII.

In hos igitur ac plures alios ejusdem opinionis defensores transferre juvat hanc exprobrationem Calvini : *Hic aures asini isti arrigant.* Nam Dallæus eorum opinionem aperto Marte frangit, totisque viribus defendit, confessionem auricularem a Nectario non fuisse abrogatam. *Ultro enim Petavio, cæterisque adversariis*, inquit lib. IV. de Confessione capite 24. pag. 463. *id quod magnopere cupiunt, concedimus, non fuisse Innocentianam, sive, ut ipsi vocant, sacramentalem vel auricularem confessionem a Nectario abrogatam, & e nostris qui id contenderunt, hallucinatos fuisse confitemur.* Porro ad ejusmodi sententiam adductus est Dallæus ex opinione anticipata, qua mentem occupavit, scilicet numquam ab Ecclesia catholica usu receptam fuisse confessionem peccatorum occultorum. *Quæso enim*, ait continuo sermone, *qui a Nectario abrogari potuit, quæ nusquam vel a Patribus vetustioribus ulla lege instituta, vel apud Fideles illorum temporum usitata fuisse deprehenditur : immo quæ ne multis quidem post Nectarium sæculis cognita, octingentis demum post ejus Episcopatum annis, sub Innocentio III. Roma Pontifice nata est?* Non sol a terra magis distat, quam in hoc negotio Dallæus a Calvino, qui rotunde fatetur, ut jam ob-

servavimus, *usum confessionis vetustissimum esse*. Jam vero ad conscientiam ipsorum hominum Protestantium appello. Non enim eruditos homines ex eorum societate inventum iri spero, quin ex hac lucubratione faciliter judicent, & ante & post abdicationem Pœnitentiarii, constantem & incorruptum confessionis lethalium peccatorum occultorum usum & ascesim permansisse.

Jam vero quis pœnitentiam publicam pro peccatis occultis ex hac Pœnitentiarii abdicatione abrogatam perspiciat? Cum enim Dallæus eam ita ut confessionem auricularem, numquam usu receptam fuisse existimet, abrogationi obnoxiam non potest reputare. Verumtamen cum eam in Ecclesia constitisse invictissime capitibus II. & III. hujusce libri demonstraverim, & ante, & post Pœnitentiarii abdicationem, cum doctissimis antiquitatis ecclesiasticæ testibus omni exceptione majoribus, Cardinali Groppero, *de disciplina Ecclesiastica*, pag. 226. editionis Lugdunensis anni MDLXVI. Dionysio Petavio Jesuita, Antonio Arnaldo Doctore Sorbonico, & Joanne Morino Congregationis Oratorii Presbytero; neminem hominem puto fore inter Protestantium partium & Catholicarum Theologos, quin opinioni nostræ jam

faciliter annuat. Solitaria igitur superest peccatorum arcanorum confessio publica, quæ cum Pœnitentiario Constantinopolitano abrogata sit, quæ in horribilem Christianæ plebis offensionem venerat occasione vitiatæ a Diacono mulieris, quæ abdicando pœnitentiarum Præfecto locum dederat. Porro nullus dubitandi locus relinquitur, quin ista publice confitendi disciplina, sarta tectaque manente substantia confessionis auricularis, penitus abrogari potuerit; & ita se rem habuisse, non solum probabile, verum etiam credibile est. Res enim & leges quæ mores ac disciplinam spectant, mutationi obnoxiæ sunt, cum econtra fidei capita semper immota & immobilia consistant.

IV. At inquiunt: Consilium Nectarii in hac abdicatione fuit, ut quisque pro arbitrio & animi sui conscientia ad Eucharistiam accederet: quod quidem sine generali abrogatione omnis confessionis intelligi non potest. Hoc enim patet ex verbis Socratis; *Eudæmon quidam Ecclesiæ Presbyter, Alexandria oriundus, Episcopo Nectario suasit, ut pœnitentiarium quidem Presbyterum expungeret, unumquemque vero pro arbitrio & pro animi sui conscientia ad Sacramentorum communionem sineret accedere*. Idem fere habet Sozomenus:

Cumque nonnulli consilium ei dedissent, ut unicuique prout sibi conscius esset, ac fiduciam sui haberet, ad sacrorum mysteriorum communionem accedendi liberam faceret potestatem, Presbyterum, qui agendæ pœnitentiæ præpositus erat, abolevit. Sed hæc nihil aliud significant, nisi datum ei esse consilium, ut res pœnitentiæ in pristinum statum restitueret, seu unusquisque solutus jugo Pœnitentiarii occasione hæresis Novatianæ instituti, consulto suo Episcopo, ut antea moris erat, eique denunciatis peccatis, ad Eucharistiam accederet. Cum vero continenti tempore ejusmodi peccatorum occultorum publica declaratio magnum non solum Ecclesiæ, sed & reipublicæ intertrimentum adferre videretur, sarta tectaque manente confessione peccatorum secreta, lege aut consuetudine confessionis publicæ pœnitentes soluti sunt. Hæc autem intelligere non erit difficile ex sequentibus hujusce lucubrationis capitibus XII. XIV. & XVII. quibus S. Chrysostomum, S. Augustinum & S. Leonem explicabimus.

CAPUT XI.

Explicatur S. Ambrosius Episcopus Mediolanensis.

I. OMNES homines eruditi rotunde fatentur, libros de Pœnitentia adversus Novatianos scripsisse S. Ambrosium, atque iis tuendam recepisse causam autoritatis Ecclesiæ ad procurandam veniam seu remissionem peccatorum. Ea quippe de causa fœtorem hæresis, quo inquinabantur, conceptis verbis exprobrat lib. II. capite 7. *Nam & vos indignamini, & contra Ecclesiam congregatis concilium: qui videtis mortuos in Ecclesia reviviscere, & peccatorum indulta venia resuscitari.* Et ejusdem libri capite 9. diserte docet, quomodo subeundus sit Sacerdotalis potestatis usus ad comparandam remissionem peccati. *Nonnulli*, inquit, *ideo poscunt pœnitentiam, ut statim sibi reddi communionem velint. Hi non tam se solvere re cupiunt, quam Sacerdotem ligare.*

His vero subjectis, recognoscere necesse est, tempore S. Ambrosii usu receptam fuisse peccatorum sive occultorum, sive publi-

eorum confessionem non solum Deo, verum etiam Sacerdoti. Alias enim incogitabilis & insulsa prorsus ratio seu causa videretur, qua homines ad ducendam vitam christianam & intaminatam adhortatur & compellit, Opusculo cum libris de Pœnitentia compacto sub titulo *Exhortationis ad agendam pœnitentiam*, in quo sic fatur: *Non solum post pœnitentiam ab istis intus homo observare se debet, sed & ante pœnitentiam, dum sanus est; quia nescit si possit ipsam pœnitentiam accipere, & confiteri Deo & Sacerdoti peccata sua.*

II. Hujusce veritatis testimonium omni exceptione majus nobis suppeditat Paulinus Presbyter Ecclesiæ Mediolanensis, qui sub Episcopatu Venerii anno Christi circiter CCCCI. rogationi S. Augustini non abnuens, post mortem Simpliciani successoris S. Ambrosii, ejus Vitam scripsit. In ea enim summis laudibus extollit potissime caritatem, qua S. Ambrosius audiendis confessionibus pœnitentium præerat, ac prudentem tenacitatem qua sibi revelata arcana peccata clausa tenebat. Denique fructus uberes ex recepto confessionis usu percipiendos commendat. *Siquidem*, ait, *quotiescumque illi aliquis ob percipiendam pœnitentiam lapsus suos confessus*

esset, ita flebat, ut & illum flere compelleret: videbatur enim sibi cum jacente jacere. Causas autem criminum, quas illi confitebantur, nulli nisi Domino soli, apud quem intercedebat, loquebatur: bonum relinquens exemplum posteris Sacerdotibus, ut intercessores apud Deum magis sint, quam accusatores apud homines. Nam & secundum Apostolum, circa hujusmodi hominem confirmanda caritas est, quia ipse sui accusator est, nec expectat accusatorem, sed prævenit, ut CONFITENDO *suum alleviet ipse delictum, nec habeat quod adversarius criminetur. Ideoque Scriptura dicit: Iustus in principio sermonis accusator est sui. Vocem enim eripit adversario, & quasi dentes quosdam paratos ad prædam criminationis infestæ, peccatorum suorum confessione confringit, dans honorem Deo, cui nuda sunt omnia, & qui vult vitam magis peccatoris, quam mortem. Nam & ipsi pœnitenti non sufficit sola confessio, nisi subsequatur & emendatio facti, ut pœnitens non faciat pœnitenda.*

III. Igitur comprobandum superest, omnia generaliter peccata lethalia ejusmodi confessioni, de qua loquitur S. Ambrosius, fuisse obnoxia, nullosque homines tam severa lege fuisse liberos. Hoc autem extra omnem controversiæ aleam positum vide-

bitur, si paullo attentius quæ dicit lib. II. de Pœnitentia cap. 3. auscultaverimus. *Etenim quotiescumque sanguinem Domini sumimus, mortem Domini annunciamus. Sicut ergo semel pro omnibus immolatus est, ita quotiescumque peccata donantur, corporis ejus sacramentum sumimus, ut per sanguinem ejus fiat peccatorum remissio. Ergo evidentissime Domini prædicatione mandatum est etiam gravissimi criminis reis, si ex toto corde & manifesta confessione peccati pœnitentiam gerant, sacramenti cælestis refundendam gratiam. Unde nihil vobis ad excusationem resedisse certum est.*

Constat apud omnes Christianos, remissionem peccatorum epoto sanguine Christi procuratam non spectare quædam tantummodo peccata, sed omnia generaliter cujuscumque generis sint ac speciei. *Sicut ergo semel pro omnibus immolatus est, ita quotiescumque peccata donantur, corporis ejus sacramentum sumimus.* Nec dubitandi locus relinquitur, S. Ambrosium ex hoc dogmate sanguinem Christi pro omnibus effusum constituente collegisse, omnes omnis generis peccatores vero sensu resipiscentiæ affectos & confessos debere in corporis Christi communionem restitui. Cum ergo non dubitaverit, omnis generis peccata ope sanguinis

Christi deleri, eadem existimasse confessioni generaliter subjicienda ante communionem corporis Christi necesse est.

IV. Sed luce meridiana clarius id intelligitur ex capite VI. ejusdem libri, quo assumptis ex Scriptura documentis, explicat S. Ambrosius veram rationem peragendæ pœnitentiæ. Citat enim exscripta quædam ex capite XXXI. Jeremiæ, & ex XLIII. Isaiæ, quæ omne genus peccati mortalis & omnes omnino homines respiciunt. *Ego sum, ego sum qui deleo iniquitates, & memor non ero.* Ea vero sunt peccata, quæ lege divina confessionis teneri affirmat. *Si vis justificari, fatere delictum tuum: solvit enim criminum nexus verecunda confessio peccatorum. Vides quid a te exigat Deus tuus, ut memor sis ejus quam accepisti gratiæ, & non glorieris, quasi non acceperis. Vides qua remissionis pollicitatione te provocet ad confitendum.* Hoc idem significat in eandem sententiam capite VII. *Timeamus Dominum, præveniamus eum confitendo peccata nostra.* Supervacaneum esset sibi persuadere, ibi spectare confessionem soli Deo factam, postpositis Presbyteris & ministris Ecclesiæ; quippe cum eodem capite dicat adversus Novatianos: *Nam & vos indignamini, & contra Ecclesiam congregatis concilium:*

qui videtis mortuos in Ecclesia reviviscere, & peccatorum indulta venia resuscitari. Et ejusdem libri capite x. *An quisquam ferat, ut erubescas Deum rogare, qui non erubescis rogare hominem? & pudeat te Deo supplicare quem non lates, cum te non pudeat peccata tua homini quem lateas, confiteri?* Et in Exhortatione ad pœnitentiam: *Nescit si possit ipsam pœnitentiam accipere, & confiteri Deo & Sacerdoti peccata sua.*

V. Quis dubitet etiam, S. Ambrosium omne genus peccati & omnem hominum speciem, omni postposito discrimine, comprehendisse, dum ait Epistola 111. ad Simplicianum lib. 1. Epistolarum: *Quid tam rarum, quam ut invenias virum qui seipsum coarguat, & factum condemnet suum? Rara itaque confessio de peccato, rara pœnitentia, rara in hominibus verbi ejus assertio.* Fatuumque esset sibi fingere, eo loci mentionem non facere confessionis factæ Sacerdotibus: quippe cum de ea continuo sermone dicat: *Hanc ergo culpam Sacerdotes non auferunt, neque peccatum ejus qui in dolo se offert, & adhuc in studio delinquendi est.*

VI. Respondet Dallæus, hæc omnia non esse tuendæ aut probandæ confessioni auriculari conducibilia, quæ de exomologesi seu

publica confessione intelligenda sunt, pro peccatis tantum manifestis fieri solita, quæ a confessione auriculari seu in unius aurem Presbyteri toto cælo differt. Insuper addit *, S. Ambrosium eo loci tractare confessionem, qua pœnitens veram contritionem veris lacrymis, humili prece, totiusque corporis abjectione significat. *Plane exomologesim seu* ὑπόπτωσιν *describit: confessionem, fateor, verum publicam, non arcanam; apud Deum & apud Ecclesiam, non apud unum sacrificulum; in conspectu sanctæ plebis, non in aure unius hominis; qua pænitens & peccata & dolorem contritionemque animi, non verbis inanibus, sed veris lacrymis, humilique prece & totius corporis abjectione confitetur.*

Sed ejusmodi responsionem invictissime confutare non est difficile. 1. Ad comprobandam Ecclesiæ Romanæ de confessione sententiam nihil attinet subjicere, publicam aut reconditam fuisse, scilicet uni vel pluribus Sacerdotibus factam fuisse. Tantummodo recipit Ecclesia Romana tuendam confessionis omnium peccatorum lethalium necessitatem omnibus fidelibus post Baptismum lapsis impositam ad obtinendam remissionem, sive uni, sive pluribus ac frequenti senatu Sacerdotibus factam. Recognosci- mus

* *Lib.* III. *de Conf. cap.* II. *pag.* 241.

mus enim, tempore S. Ambrosii adhuc in Occidentis quibusdam partibus publice seu coram senatu Presbyterii & Episcopi renunciata fuisse peccata. Quamobrem incogitabile est, Dallæum instituta doctrinæ Romanæ tantopere declinasse, cum ipse fateatur, ex his S. Ambrosii locis confessionem apud *Deum & Ecclesiam* factam intelligi debere. 2. Quamvis apud Ecclesiam fieret hujusmodi confessio, non consequitur, nec intelligitur ex locis Patrum, lege præscripta factam fuisse coram universa plebe, licet dubitandum non sit, tempore sancti Ambrosii satisfactionem pro peccatis occultis alicubi palam & in conspectu omnium peractam fuisse. Hoc enim perspectum habemus ex capite 16. libri 1. de Pœnitentia, capite 11. hujus Operis citato, & a corruptela Dallæi vendicato. *Si quis igitur occulta crimina habens, propter Christum tamen studiose pænitentiam egerit; quomodo isthic recipit, si ei communio non refunditur?* 3. Absurdum est etiam, differentiam confessionis antiquæ & hodiernæ constituere in eo *quod pænitens & peccata & dolorem contritionemque animi, non verbis inanibus, sed veris lacrymis significat.* Omnes enim Theologi cum Concilio Tridentino existimant, contritionem omni tempore fuisse ad

obtinendam veniam peccatorum necessariam. Solam vero attritionem omni amore Dei spoliatam sufficere, numquam in Ecclesia statutum est, etiam cum sacramento pœnitentiæ. Immo vero confessionem inanibus, verbis, & non veris lacrymis, saltem interioribus, hoc est, sanioris animi gemitibus, factam, supervacaneam & inanem universa semper Ecclesia catholica reputavit. Quis enim, si cerebrum habeat, hanc doctrinam ex Concilio Tridentino non intelligat Sessione XIV. capite 4. & Sessione VI. cap. 6. quas hic exscribere non necesse est.

VII. Sed objectionem Dallæus proponit libro IV. de Confessione capite 33. silentio non prætermittendam, assumptam ex Commentario S. Ambrosii in Lucam pagin. 1787. lit. A. editionis Parif. anni MDLXIX. *Petrus doluit & flevit, quia erravit ut homo. Non invenio quid dixerit; invenio quod fleverit. Lavant lacrymæ delictum, quod voce pudor est confiteri, & veniæ fletus consulunt. Verecundæ lacrymæ sine horrore culpam loquuntur. Lacrymæ crimen sine offensione verecundiæ confitentur. Lacrymæ veniam non postulant, sed merentur.* Ex his quippe colligit, lacrymas omnem supplere confessionem, & S. Ambrosium eam procurandæ veniæ supervacaneam existimasse.

v. Responsio facilis est, neminem hominem catholicum unquam sibi finxisse, S. Petro præter lacrymas ac sensum veri doloris, quo affectus fuit, impositam fuisse necessitatem confessione renunciandorum Sacerdotibus peccatorum, ad comparandam remissionem. Nondum enim suis Apostolis potestatem remittendi aut retinendi peccata Christus donaverat, cum Petrus peccavit, & flevit, ex qua lex confessionis consecuta est. Igitur hoc exemplum S. Petri flentis & nihil dicentis perperam adducitur. Eadem via diluimus alteram objectionem ex Homilia III. S. Maximi Taurinensis *de pœnitentia S. Petri* assumptam, quæ conceptis verbis ex hoc loco S. Ambrosii exscripta est. Et eo lubentius ei hanc explicationem inducimus, quo ex ipso Maximo intelligimus Homilia *in natali beatissimorum Petri & Pauli Apostolorum*, relata Tom. V. Bibliothecæ Patrum pag. 32. edit. Colon. MDCXVIII. hanc potestatem remittendorum peccatorum ipsimet Petro & aliis Apostolis post lacrymarum effusionem atque intimi doloris testificationem, a Christo, postquam mirabiliter revixit, concessam fuisse: *Clavis enim cæli lingua est Petri; quia singulorum merita censendo Apostolus unicuique regnum cælorum aut claudit aut aperit. Non est*

ergo clavis ista mortalis apta manu, sed data a Christo potestas est judicandi. Denique ait eis: Quorum remiseritis peccata, remissa sunt; & quorum retinueritis, retenta sunt.

VIII. Unicum restat Dallæo effugium, scilicet ut quædam Opera S. Ambrosii a nobis citata in falsi suspicione ponat. Sed ejusmodi agendi ratio, haud scio an industriam dixerim, tam infeliciter procedit, ut ei immorari non opus sit. 1. Suspectæ fidei esse existimat Autorem Vitæ S. Ambrosii, quam S. Paulino Erasmus abjudicat. Sed quid tum? modo antiqui sit Scriptoris, & ex veterum codicum manuscriptorum fide, extra omnem falsi aleam posita sit. Dubitandi de sinceritate hujus Operis rationem non habuit Erasmus confessioni plus æquo infensus, præter manifestam in gratiam ejus testificationem. 2. Exhortationem ad pœnitentiam S. Ambrosio adscribi ægre fert Dallæus, quam inter Homilias S. Augustini L. numero XLI. invenit. Sed quid inde conficere potest? nisi fœtum esse genuinum, aut S. Ambrosii, aut sibi æqualis S. Augustini, vel denique antiqui Scriptoris ecclesiastici: adeoque testis confessionis peccatorum lethalium apud Sacerdotes faciendæ veteris Ecclesiæ moribus & usu receptæ, om-

ni exceptione majoris, & fide dignissimi.

CAPUT XII.

Probatur confessionis auricularis usus, ex S. Ioanne Chrysostomo.

AD bene & accurate intelligendam S. Chrysostomi de confessione peccatorum sententiam, duo capita inter dogmata sancti Patris extra omnem controversiam posita subjicere opus est, quibus non solum difficultates elevantur, sed omnes salebræ ad inveniendam veritatem solo faciliter adæquantur.

I. Inficiari nemo potest, sanctum Chrysostomum non dubitasse, quin Sacerdotes Christus Dominus ligandi ac solvendi animas potestate exornaverit, omnino pari & simili potestati, quæ penes Principes terræ existit, qua corpora subditorum vinculis solvunt aut coarctant: adeoque rata habeantur in cælis quæcumque ab iis in terris gesta sint. Hoc enim comprobat assumptis ex S. Joannis cap. xx. verbis. *Quorumcumque remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorumcumque reti-*

nueritis, *retenta sunt*. Libro III. de Sacerdotio cap. 5. pag. 32. tomo IV. dum ait: *Etenim qui terram incolunt, atque in ea versantur, iis commissum est, ut ea quæ in cælis sunt, dispensent: iis datum est, ut potestatem habeant, quam Deus optimus neque Angelis, neque Archangelis datam esse voluit: neque enim ad illos dictum est: Quæcumque alligaveritis in terra, erunt alligata & in cælo; & quæcumque solveritis in terra, erunt soluta & in cælo. Habent quidem & terrestres Principes vinculi potestatem, verum corporum solum. Id autem quod dico Sacerdotum vinculum, ipsam etiam animam contingit, atque ad cælos usque pervadit: usque adeo, ut quæcumque inferne Sacerdotes confecerint, illa eadem Deus superne rata habeat, ac servorum sententiam Dominus confirmet. Etenim quidnam hoc aliud esse dicas, nisi omnem rerum cælestium potestatem illis a Deo concessam? Quorumcumque enim, ait, peccata remiseritis, remittuntur eis; & quorumcumque retinueritis, retenta sunt. Quænam, obsecro, potestas hac una major esse queat?* Οἱ γὰρ τὴν γῆν οἰκοῦντες, καὶ ἐν ταύτῃ ποιούμενοι τὴν διατριβὴν, τὰ ἐν οὐρανοῖς διοικεῖν ἐπετράπησαν, καὶ ἐξουσίαν ἔλαβον, ἣν οὔτε ἀγγέλοις, οὔτε ἀρχαγγέλοις ἔδωκεν ὁ Θεός. οὐ γὰρ πρὸς ἐκείνους εἴρηται· ὅσα ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα καὶ ἐν τῷ οὐρα-

νῷ· καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. ἔχουσι μὲν γὰρ καὶ οἱ κρατοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς τὴν τοῦ δεσμοῦ ἐξουσίαν, ἀλλὰ σωμάτων μόνον. οὗτος δὲ ὁ δεσμὸς αὐτῆς ἅπτεται τῆς ψυχῆς, καὶ διαβαίνει τοὺς οὐρανούς· καὶ ἅπερ ἂν ἐργάσωνται κάτω οἱ ἱερεῖς, ταῦτα ὁ Θεὸς ἄνω κυροῖ, καὶ τὴν τῶν δούλων γνώμην ὁ δεσπότης βεβαιοῖ. καὶ τί γὰρ ἀλλ' ἢ πᾶσαν αὐτοῖς τὴν οὐράνιον ἔδωκεν ἐξουσίαν; ὧν γὰρ δή, φησιν, ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφέωνται· καὶ ὧν ἂν κρατῆτε, κεκράτηνται. τίς ἂν γένοιτο ταύτης ἐξουσία μείζων;

II. Certum eſt, S. Chryſoſtomum recognoſcere, Preſbyteros ſeu Sacerdotes tam ſublimi poteſtate præditos, eſſe animarum noſtrarum medicos, ac debere ſcrutari ac penetrare totis viribus intimos cordis noſtri receſſus ac viſcera, uti remedia ſalutaria propinent, & curationibus eorum ſubmiſſi peccatores bonam valetudinem recuperent. Hoc enim conceptis verbis docet libri II. de Sacerdotio cap. 4. pag. 20. *Itaque nihil horum relinquendum eſt, quod probe non excutiat atque examinet Epiſcopus: quin omnia accurate ac ſtudioſe perſcrutatum tum demum illum oportet ſua ipſius remedia congrue, apte, accommodate afferre.* Χρὴ τοίνυν μηδὲν τούτων ἀνεξέταστον ἀφεῖναι· ἀλλὰ πάντα διερευνησάμενον ἀκριβῶς, καταλλήλως τὰ παρ' αὐτοῦ προσάγειν τὸν ἱερωμένον. Et ejuſdem

libri cap. 3. pag. 19. *Quamobrem multa quidem arte opus est, ut qui laborant Christiani, ultro sibi ipsi persuadeant Sacerdotum curationibus sese submittere oportere: neque id solum, sed ut etiam curationis ac medicinæ nomine gratiam illis habeant, &c.* Διὰ τοῦτο πολλῆς χρεία τῆς μηχανῆς, ἵνα πεισθῶσιν ἑκόντες ἑαυτοὺς ὑπέχειν τὰς παρὰ τῶν ἱερέων θεραπείαις οἱ κάμνοντες, καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ χάριν εἰδῶσι τῆς ἰατρείας αὐτοῖς.

Porro ex his ita subjectis naturaliter consequitur, morbos animarum nostrarum curationibus Sacerdotum sanabiles, non esse solum manifestos, verum etiam occultos ac reconditos, cum eos scrutari accurate teneantur: rerum enim manifestarum & ab omnibus cognitarum investigatio futilis & supervacanea videretur. Cum autem occulta vulnera tractare medicus nequeat, nisi detecta & aperta sint; morbos animi Sacerdotibus explicari ac revelari sincera confessione non solum opus, verum etiam necesse est. Ego vero defendo, S. Chrysostomum ejusmodi confessionem significare voluisse conceptis verbis Homiliæ XXX. in Genesim pag. 425. & 426. tom. II. Ἐπεὶ δὴ εἰς τὴν μεγάλην ταύτην ἑβδομάδα ἐφθάσαμεν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, νῦν μάλιστα καὶ τῆς νηστείας τὸν δρόμον ἐπιτεῖναι, καὶ τὰς δι-

χὰς εὐτονωτέρας ποιεῖσθαι, καὶ πολλὴν καὶ ἀκριβῆ τὴν ἐξομολόγησιν τῶν ἡμαρτημένων ἐπιδείξασθαι. *Quia in magnam hanc hebdomadam pervenimus Dei gratia, nunc maxime & jejunii cursus intendendus, & magis continuanda sunt preces, faciendaque diligens & pura peccatorum confessio.*

Contendit Dallæus plusquam potest, libro III. de Confessione capite 14. pag. 248. hæc verba confessionem auricularem non spectare, vocemque *exomologesis* numquam significare sigillatim peccatorum declarationem ac revelationem, sed tantummodo & generatim detestationem atque intimum doloris sensum. At vero non animadvertit cautus Minister, S. Chrysostomum continuo sermone pag. 440. ejusdem Homiliæ, mentione speciatim facta confessionis peccatorum, qua suam conscientiam hebdomada sancta pœnitentes exonerare solebant, eam appellare declarationem, apertionem & detectionem vulnerum medico ad obtinendam sanitatem. *Scit enim inimicus noster*, inquit S. Chrysostomus, *quod per tempus illud possumus de iis quæ ad nostram salutem attinent, loqui, & peccata declarare seu aperire, & detegere vulnera medico, & sanitatem consequi.* Ἐπειδὴ γὰρ οἶδεν, ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δυνάμεθα περὶ τῶν συνεχόντων ἡμᾶς διαλεχθῆν-

τες, καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἐξαγορεύσαντες, καὶ τὰ τραύματα τῷ ἰατρῷ δείξαντες, πολλῆς ἐπιτυχεῖν τῆς θεραπείας. Conceptis verbis docet S.Chrysostomus, exomologesim fuisse expressam & accuratam peccatorum occultorum revelationem. Homilia de muliere Samaritana, tomo VI. pag. 421. in qua (postquam demonstravit, peccatum quod confessa erat Christo Samaritana, fuisse occultum ac secretum, ut his verbis patet ejusdem Homiliæ pag. 416. lit. C. & D. καὶ ἤρξατο λοιπὸν ἡ γυνὴ τὰς ἑαυτῆς ἁμαρτίας ἀνακαλύπτειν· ἤρξατο λοιπὸν ἐξομολογεῖσθαι, καὶ λέγειν, οὐκ ἔχω ἄνδρα. *Cœpitque deinceps aperire peccata sua mulier: cœpit deinceps confiteri, ac dicere, Non habeo virum.*) omnes Fideles eloquenti adhortatione compellit, ne temere peccatorum suorum declaratione erubescant, aut ignavo timore probri apud homines afficiantur: quoniam peccator qui timore delictum celat, die Domini magno & horribili extremi judicii infanda explebitur contumelia, stupentibus Angelis & hominibus. μιμησώμεθα τὴν γυναῖκα ταύτην τὴν Σαμαρεῖτιν καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐπὶ τοῖς οἰκείοις ἁμαρτήμασι μὴ αἰσχυνώμεθα, ἀλλὰ φοβώμεθα τὸν Θεόν· νυνὶ δὲ τὸ ἐναντίον ὁρῶ γινόμενον· τὸν μὲν γὰρ μέλλοντα κρίνειν ἡμᾶς οὐ δεδοίκαμεν· τοὺς δὲ οὐδὲν ἡμᾶς παραβλάπτοντας, τούτους φρίττομεν, καὶ

τὴν παρ' αὐτῶν αἰσχύνην δεδοίκαμεν· διὰ τοῦτο ἐν οἷς δεδοίκαμεν, ἐπὶ τούτων διδόαμεν τὴν τιμωρίαν. ὁ γὰρ ἐπαισχυνόμενος ἀνθρώπῳ ἀποκαλύψαι τὰ ἁμαρτήματα· Θεοῦ δὲ ὁρῶντος μὴ αἰσχυνόμενος πρᾶξαι, μηδὲ θέλων ὁμολογῆσαι, καὶ μετανοῆσαι, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐνώπιον ἑνὸς ἢ δύο, ἀλλὰ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ὁρώσης παραδειγματίζεται). *Imitemur & nos hanc mulierem Samaritanam, & ob propria peccata non erubescamus, sed Deum timeamus. Iam vero contrarium fieri video. Nam eum qui nos judicaturus est, non reformidamus; eos vero, qui nullatenus nos lædunt, perhorrescimus, & ignominiam ab ipsis inurendam reformidamus: quapropter in iis quæ timemus, pœnam sustinemus. Qui enim homini detegere peccata erubescit, Deo vero cernente facere non erubescit, neque confiteri vult, & pœnitentiam agere; in die illa non coram uno vel duobus, sed universo terrarum orbe spectante traducetur.*

III. Non animadvertit Dallæus, apud S. Chrysostomum nullam constitui dissimilitudinem inter autoritatem Sacerdotum, qua venia peccatoribus procuratur, & vulneribus medicina admovetur, & ipsammet Dei potentiam; sed utramque indiscriminatim & promiscue accipi. Docet enim potestatem judicandi a Patre Filio traditam, ad Sacer-

dotes ab ipso Filio esse traductam. Libro III. de Sacerdotio cap. 5. pag. 33. lit. B. *Pater omne judicium Filio dedit: cæterum video ipsum omne judicium a Deo Filio illis*, scilicet Sacerdotibus, *traditum. Nam quasi jam in cælum translati, ac supra humanam naturam positi, atque nostris ab affectibus exempti, sic illi ad principatum istum perducti sunt.* πᾶσαν τὴν κρίσιν ἔδωκεν ὁ πατὴρ τῷ υἱῷ. ὁρῶ δὲ πᾶσαν αὐτὴν τούτοις ἐγχειρισθέντας ὑπὸ τοῦ υἱοῦ. ὥσπερ γὰρ εἰς οὐρανοὺς ἤδη μετατεθέντες, καὶ τὴν ἀνθρωπίαν ὑπερβάντες φύσιν, καὶ τῶν ἡμετέρων ἀπαλλαγέντες παθῶν, οὕτως εἰς ταύτην ἤχθησαν τὴν ἀρχήν. Revera deinceps de confessione ac peccatorum declaratione quasi soli Deo facta loquitur: sed ex conditionibus hujus confessionis intelligimus, eam apud Sacerdotes fieri. Appellat verbi gratia *declarationem* & *detectionem*, quod confessioni soli Deo factæ non congruit, cui nihil est occultum ac reconditum, adeoque quod revelari ac detegi possit. Ait tamen S. Chrysostomus, τὰ ἁμαρτήματα ἐξαγορεύοντες, *peccata detegentes*. Et in morali Homiliæ IX. in caput VI. Epistolæ ad Hebræos: *Cujusmodi ergo est medicamentum pœnitentiæ, & quomodo conficitur? Primum ex peccatorum suorum condemnatione & declaratione.* πρῶτον, ἀπὸ καταγνώσεως τῶν

οἰκείων ἁμαρτημάτων, καὶ ἀπὸ ἐξαγορεύσεως. Præterea si ætate S. Chrysostomi soli Deo sua confiteri peccata, postpositis Sacerdotibus, necesse erat, supervacaneum videbatur eorum sigillatim rationem ac calculum inire ac subducere. Hanc tamen necessitatem peccatoribus imponit S. Chrysostomus continuo sermone hujus Homiliæ, nec satis esse docet, generatim ea detestari, atque vero doloris sensu affici : sed postquam pœnitentiæ ad normam dirigendæ conditiones præscripsit, & qua ratione se gerere oporteat in Sacerdotes, inter præcipuas recensuit : τὸ πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἔχειν οἰκείως· *& se in Sacerdotes ut convenit gerere :* paulo inferius ait : *Sin autem dicit, Sum peccator ; ea autem per species non cogitat ac supputat, & non dicit, Hoc & illud peccatum admisi ; numquam cessabit, semper quidem confitens, curam autem nullam gerens correctionis.* ἂν δὲ λέγῃ, ἁμαρτωλός εἰμι, μὴ ἀναλογίζηται αὐτὰ κατ' εἶδος, καὶ λέγῃ, ὅτι τόδε καὶ τόδε ἥμαρτον· οὐδέποτε παύσεται, ἀεὶ μὲν ὁμολογῶν, φροντίζων δὲ οὐδέποτε τῆς διορθώσεως. Iisdem rationibus adducti nobis persuademus, confessionem soli Deo, postpositis Sacerdotibus, factam ipsum non significare, dum ait Homilia xx. in Genesis cap. 4. pag. 222. *Attamen qui hæc fecit, si voluerit, ut decet, uti conscientia*

adjumento, & ad confessionem facinorum festinare, & medico ostendere ulcus, qui curet & non exprobret, atque ab illo remedia accipere, & soli ei loqui, nullo alio conscio, & omnia dicere cum diligentia, facile peccata sua emendabit. Confessio enim peccatorum, abolitio etiam est delictorum. ἀλλ' ὁ ταῦτα εἰργασμένος ἐὰν βουληθῇ εἰς δέον χρήσασθαι τῇ ἀπὸ τοῦ συνειδότος βοηθείᾳ, καὶ ἐπὶ τὴν ἐξομολόγησιν τῶν πεπραγμένων ἐπειχθῆναι, καὶ τῷ ἰατρῷ δεῖξαι τὸ ἕλκος τῷ θεραπεύοντι, καὶ μὴ ὀνειδίζοντι, καὶ τὰ παρ' ἐκείνου φάρμακα δέξασθαι, καὶ μόνος αὐτῷ διαλεχθῆναι μηδενὸς εἰδότος, καὶ πάντα εἰπεῖν μετὰ ἀκριβείας, ταχεῖαν ποιήσεται τὴν διόρθωσιν τῶν ἐπταισμένων· ἡ γὰρ ὁμολογία τῶν ἡμαρτημένων ἀφανισμὸς γίνεται τῶν πλημμελημάτων. Quid enim tam stricte jubet *ostendere ulcus medico qui curet*, si tanta sit medici sagacitas & perspicacitas, ut uno ictu oculi omnia usque ad intima cordis viscera penetret, nec in ægri potestate aut industria positum sit ei quicquam occulere? Quid necesse existimat *omnia peccata cum diligentia dicere, & confiteri facinora*; ea supputare, ac dicere, *Hoc & illud admisi*, &c. si quæcumque sint peccata quantumvis arcana ac recondita, Dei notitiam effugere nequeant? Igitur quamvis de confessione soli Deo facta mentionem facere videatur S. Chryso-

ſtomus, eam revera reſpicit, quæ fit etiam Sacerdotibus; omni diſcrimine remoto inter poteſtatem Sacerdotum, & Dei ad procurandam peccatorum veniam: non alienior a ſententia Autoris Exhortationis ad pœnitentiam, S. Ambroſio aut S. Auguſtino adſcriptæ, qui ait indiſcriminatim *confiteri Deo & Sacerdoti*; & S. Paciani Epiſcopi Barcinonenſis Epiſtola 1. ad Sympronianum: *Sed & quod per Sacerdotes ſuos facit, ipſius poteſtas eſt.* Cæterum difficile eſt intelligere, cur Dallæus confeſſionem apud homines ſeu Sacerdotes factam, conſcientiarum tormentum ac carnificinam appellet, eo quod tanta curatione ad peccatorum ſingulorum recenſionem ac ſupputatam rationem incumbant: ſiquidem ab ejuſmodi ſolicitudine & anxietate conſcientiæ confeſſio ſoli Deo facta ex S. Chryſoſtomi ſententia non ſit libera. Reſtat jam ut diluamus res objectas a Dallæo temere S. Chryſoſtomi patrocinium ſuis figmentis vendicante, & tredecim locos ex Operibus variis S. Patris aſſumptos, quos in caput 25. libri IV. de Confeſſione dedita opera congeſſit, explicemus.

CAPUT XIII.

Tredecim loci S. Chrysostomi specie difficiles & obscuri, adversus confessionem auricularem a Dallæo prolati, in gratiam ejusdem, ex Græci textus & Latini collatione, ex iis quæ antecedunt & consequuntur, sincere & faciliter explicantur.

I. PRIMUS locus assumitur ex Homilia XXI. ad populum Antiochenum, his verbis conceptus: Οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἐστὶ τὸ θαυμαστὸν, ὅτι ἀφίησιν ἡμῖν τὰ ἁμαρτήματα, ἀλλ' ὅτι αὐτὰ οὐδὲ ἐκκαλύπτει, οὐδὲ ποιεῖ φανερὰ, καὶ δῆλα, οὐδὲ ἀναγκάζει παρελθόντας εἰς μέσον ἐξειπεῖν τὰ πεπλημμελημένα, ἀλλ' αὐτῷ μόνῳ ἀπολογήσασθαι κελεύει, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐξομολογήσασθαι. καίτοι γε ἐκ τῶν ἔξωθεν δικαστῶν εἴ τις εἴποι τινὶ τῶν ἁλόντων λῃστῶν ἢ τυμβωρύχων, εἰπεῖν τὰ πεπλημμελημένα καὶ ἀφεθῆναι τῆς κολάσεως, πάσῃ προθυμίᾳ ἂν κατεδέξαντο τοῦτο, τῆς σωτηρίας ἐπιθυμίᾳ, τῆς αἰσχύνης καταφρονοῦντες. ἐνταῦθα δὲ οὐ τοῦτό ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἀφίησι τὰ ἁμαρτήματα, καὶ οὐκ ἀναγκάζει παρόντων τινῶν αὐτὰ ἐκπομπεύειν, ἀλλ' ἓν μόνον ζητεῖ, ὅπως αὐτὸς ὁ τῆς ἀφέσεως ἀπολαύων μάθοι τῆς δωρεᾶς τὸ μέγεθος. πῶς οὖν

οὐκ

οὐκ ἄτοπον, ἐν οἷς αὐτὸς ἡμᾶς εὐεργετεῖ, εἰ ἀρκοῖτο τῇ παρ' ἡμῶν μαρτυρίᾳ μόνῃ, ἡμεῖς δὲ ἐν οἷς αὐτὸν θεραπεύομεν, ἑτέρους ἐπιζητοῦμεν μάρτυρας, καὶ πρὸς ἐπίδειξίν τι ποιοῦμεν. *Neque hoc tantum est admirabile, quod nobis peccata dimittit, verum & quod ipsa non revelat, nec manifesta facit, aut conspicua, nec cogit in medium procedentes, quæ peccavimus, enunciare; sed sibi soli rationem reddere jubet, & sibi confiteri. Etenim ex secularibus judicibus, si quis alicui captorum latronum, vel eorum qui sepulcra effodiunt, diceret, ut peccata confiteretur, & a pœna dimitteretur, omni certe promptitudine hoc suscepissent, salutis cupiditate pudorem contemnentes. Hic vero non hoc est, verum & peccata dimittit, nec cogit præsentibus quibusdam ipsa enunciari: sed unum solum exigit, ut ipse remissione fruens, doni magnitudinem discat. Quomodo igitur non absurdum, ut in quibus nos ipse beneficio afficit, solo nostro testimonio contentus sit; nos autem in quibus ipsum colimus, alios testes quæramus, & ad ostentationem quicquam faciamus?* Ad hunc locum exclamat Dallæus, & ait: *Nihil disertius adversus necessariam istorum confessionem dici potuit.*

Facile possem ad hujus loci explicationem respondere, duplicis confessionis speciem in Oriente usu receptam fuisse: priorem, qua

in aurem ſolitarii Preſbyteri peccata enarrabantur; alteram, qua ejuſdem Preſbyteri conſilio, ex enarratis ſibi clam peccatis quædam publice vulgabantur coram totius Eccleſiæ cœtu. Hæc eſt apud Origenem Homilia II. in Pſalmum XXXVII. tam perſpicua veritas, ut nulla res infirmare poſſit. *Tantummodo circumſpice diligentius, cui debeas confiteri peccatum tuum: proba prius medicum, cui debeas cauſam languoris exponere, qui ſciat infirmari cum infirmante, flere cum flente; qui condolendi & compatiendi noverit diſciplinam: ut ita demum ſi quid ille dixerit, qui ſe prius & eruditum medicum oſtenderit, & miſericordem, ſi quid conſilii dederit, facias & ſequaris: ſi intellexerit & prævider it talem eſſe languorem tuum, qui in conventu totius Eccleſiæ exponi debeat & curari, ex quo fortaſſis & cæteri ædificari poterunt, & tu ipſe facile ſanari: multa hoc deliberatione & ſatis perito medici illius conſilio procurandum eſt.* Poſſem igitur reponere, S. Chryſoſtomum hanc tantum confeſſionis publicæ aſceſim oppugnare; ſecretam vero & auricularem ſartam tectamque relinquere, quam a ſoli Deo facta non diſcernit; cum *omne judicium* exiſtimaverit *Patrem Filio dediſſe*, & *Filium Sacerdotibus jam quaſi in cælum tranſlatis*, & *ſupra*

humanam naturam positis. Libro III. de Sacerdotio pagin. 33. Verumtamen quamvis hæc solutio viris doctis non displiceat; rotunde fateor, S. Chrysostomum eo loci spectare confessionem soli Deo factam, prætermissis Sacerdotibus. Nec mirum esse debet, cum ejusmodi Concionem seu Homiliam XXI. ad populum Antiochenum habuerit, non ut Fideles baptizatos institueret & erudiret, sed speciatim Catechumenos: ut quid eis præstandum esset ad digne riteque Baptismum suscipiendum ex ea documentum caperent. Ideo pœnitentiæ Catechumenis præscriptæ modos ac rationes explicat, quibus omissis ad Baptismum accedere vetat, omnique ad Ecclesiam & religionem ingressu interdicit. *Propterea*, inquit, *& prius dixi, & nunc dico, & dicere non desistam, si quis morum vitia non correxit, nec sibi facilem paravit virtutem, ne baptizetur.* Διὰ τοῦτο καὶ πρόσθεν εἶπον, καὶ νῦν λέγω, καὶ λέγων οὐ παύσομαι, εἴ τις τὰ ἐλαττώματα τῶν τρόπων μὴ διώρθωσε, μηδὲ παρεσκεύασεν ἑαυτῷ τὴν ἀρετὴν εὔκολον, μὴ βαπτιζέσθω. Atque huic Homiliæ hunc titulum inscripsit, κατήχησις πρὸς τοὺς μέλλοντας φωτίζεσθαι, *Catechesis ad illuminandos*, qui baptizatis jam illuminatis non convenit. Quid mirum igitur, si de confessione peccatorum

ſoli Deo facienda mentionem faciat? Quis enim ſibi perſuaſit unquam, Catechumenis & nondum baptizatis confeſſionis apud Sacerdotes faciendæ neceſſitatem impoſitam fuiſſe? Quis præter baptizatos hac lege teneri defendit? Quis igitur abſurdum ac ſupervacaneum fuiſſe non intelligat S. Chryſoſtomo ejuſmodi Homilia præceptis & inſtitutis confeſſionis auditores ſuos erudire, niſi ſoli Deo faciendæ?

II. Secundus locus exſcribitur ex Homilia xxx. ſive v. *de incomprehenſibili Dei natura*, pag. 349. lit. D. E. tom. 1. editionis Frontonis Ducæi. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ, καὶ δέομαι, καὶ ἀντιβολῶ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Θεῷ συνεχῶς· οὐδὲ γὰρ εἰς θέατρόν σε ἄγω τῶν συνδούλων τῶν σῶν, οὐδὲ ἐκκαλύψαι τοῖς ἀνθρώποις ἀναγκάζω τὰ ἁμαρτήματα, τὸ συνειδὸς ἀνάπτυξον ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτῷ δεῖξον τὰ τραύματα, καὶ παρ' αὐτοῦ τὰ φάρμακα αἴτησον· δεῖξον τῷ μὴ ὀνειδίζοντι, ἀλλὰ θεραπεύοντι. κἂν γὰρ σιγήσῃς, οἶδεν ἐκεῖνος ἅπαντα· εἰπὲ τοίνυν, ἵνα κερδάνῃς· εἰπὲ, ἵνα ἐνταῦθα ἀποθέμενος ἀπέλθῃς ἐκεῖ καθαρὸς, καὶ τῆς ἀφορήτου δημοσιεύσεως ἐκείνης ἀπαλλαγῇς. *Quas ob res vos hortor, & rogo, & oro, fratres cariſſimi, crebrius Deo immortali confiteamini, & enumeratis veſtris delictis, veniam petatis, & numen propitium. Non te in theatrum conſervorum*

tuorum duco, non hominibus peccata tua detegere cogo: repete coram Deo conscientiam tuam, & explica: ostende Deo medico præstantissimo vulnera, & pete ab eo medicamentum: ostende ei qui nihil opprobret, sed humanissime curet. Licet enim taceas, cuncta optime ille novit. Dic, atque enumera, ut fructum maximum consequaris: dic, ut abstersis hic tuis maculis, abeas illuc mundus, & sine ullo dedecore, ut intolerabili promulgatione illa delictorum tuorum libereris. Ad hæc vero inquit Dallæus: *Neque hic aliud a peccatore exigit, nisi ut Deo confiteatur, conscientiam coram Deo expandat, vulneraque ipsi nudet, veluti fidissimo medico, & morbos nostros ita curanti, ut minime exprobret.*

RESPONS. Revera nihil aliud exigit eo loci S. Chrysostomus, nec aliud potuit aut debuit præter confessionem soli Deo factam, quam omnibus Fidelibus nullo peccato mortali inquinatis necessariam, ac tuendæ humilitati christianæ valde conducibilem omnes Theologi fatentur. Sed ex eo neutiquam consequitur, inutilem existimasse confessionem auricularem peccatoribus veniam post Baptismum postulantibus. Hoc autem ex consilio quod cepit in hac Homilia S. Chrysostomus, intelligere facile est. Institutum enim ejus est erudire Fideles de modis ac ra-

tionibus ad praxim reducendæ humilitatis christianæ, ejusque usum insontibus hominibus ac justis necessarium comprobare. Quamobrem exemplum assumit Publicani & Pharisæi, quorum unus speciem quamdam justitiæ ad superbiam aggregaverat, alter vero sublimi humilitate præditus delicta sua libenter confitebatur, Pharisæi insultationes de calamitate sustinens. Docet exemplum vitæ christianæ esse ex facto Publicani petendum, seque illud ex Evangelio non ponere, *ut licentius peccaretur, sed ut animus humilis ac modestus servaretur. Hæc tamen*, inquit, *non ob eam rem dixi, ut licentius peccaremus, sed ut animum servaremus humilem & modestum.* Ταῦτα δὲ λέγω οὐχ ἵνα ἁμαρτάνωμεν, ἀλλ' ἵνα ταπεινοφρονῶμεν. Atque ex eo quod Publicanus peccatis suis propositis, & rem ut erat, confessus, tantam benevolentiæ testificationem a Deo obtinuerit, concludit quantum meritum sibi homines christiani procurare possint, qui cum præclara egerunt bona, nihil magni fecisse existiment. Εἰ γὰρ τελώνης ἄνθρωπος τὸ ἔσχατον τῆς κακίας εἶδος, οὐχὶ ταπεινοφρονήσας, ἀλλ' εὐγνωμονήσαι μόνον, καὶ τὰ ἁμαρτήματα εἰπὼν, καὶ ὅπερ ἦν ὁμολογήσας, τοσαύτην εὔνοιαν ἐπεσπάσατο παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅσην οἱ μεγάλα μὲν κατωρθωκότες ἀγαθὰ, μηδὲν δὲ

μέγα περὶ ἑαυτῶν νομίζοντες ἐπισπάσονται τὴν βοήθειαν. *Nam si homo publicanus ultimum vitiorum genus non humili, sed facili quodam & pio dumtaxat animo peccatis propositis, & rem, ut erat, confessus, tantum benevolentiæ apud Deum contraxit: quantum meritum sibi homines comparare possint, qui cum præclara egerunt bona, nihil magni fecisse arbitrentur.* Insuper addit exemplum trium Puerorum in fornace ardentium, qui cum amore Dei vehementissimo flagrarent, & ad tantum innocentiæ sive justitiæ gradum pervenerint, ut animam certo vitæ suæ periculo exposuerint; confitebantur tamen, & post tot tantaque virtutis officia referebant: * *Non possumus aperire os, confusio & opprobrium facti sumus servis tuis, & colentibus te.* Igitur luce meridiana clarius constat, totum S. Chrysostomi scopum fuisse, ut ostenderet, justos & innocentes in conspectu Dei mundos non esse, & causam non tam culpæ diluendæ, quam tuendæ innocentiæ ageret, ad quam sinceram peccati confessionem seu recognitionem coram Deo, privatim, nulloque alio conscio, non solum conducibilem, sed necessariam esse demonstrat. Enimvero * *si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* At ne-

* *Danielis cap. 3. ℣ 33.* * *1. Ioan. cap. 1. ℣. 8.*

mini homini Theologo unquam in mentem incurrit defendere, legem confessionis Sacerdotibus faciendæ impositam fuisse justis & nullo peccato mortali inquinatis. Igitur insulsum ac supervacaneum fuisset Chrysostomo ejusmodi confessionem hic recensere: adeoque tantulæ admirationi locus non relinquitur, si soli Deo factam protulerit, quæ in rem quam defendit, esse videbatur. Concionatores Romani quotidie plebem christianam de confessione soli Deo facienda, ad humilitatem servandam & modestiam erudiunt, & ad verum doloris sensum de peccatis remissis adhortantur; nec tamen in suspicionem cadunt postpositæ aut repudiatæ confessionis auricularis: quippe cum quotidie plebem christianam doceant autoritatem ligandi & solvendi animas a Christo Sacerdotibus traditam; ipsos Sacerdotes esse medicos, quorum curationibus Christiani ultro se submittere debent; medicamenta pœnitentiæ primum ex peccatorum condemnatione & declaratione confici; nihil esse relinquendum quod probe non excutiat atque examinet Episcopus; quin omnia accurate ac studiose perscrutatum tum demum illum oportere sua ipsius remedia congrue, apte & accommodate afferre. Quamobrem cum

hæc omnia ex S. Chryſoſtomi lib. III. de Sacerdotio, & Commentario in Epiſtolam ad Hebræos ſupra citatis planiſſime intelligantur, dubitandi locus non relinquitur, quin ſuſpicione repudiatæ confeſſionis auricularis liber atque immunis ſit.

III. *Tertius ſuccedat jam alibi a nobis ſupra deſcriptus locus,* inquit Dallæus, *in quo de Pauli præcepto, Probet ſe homo, & ſic de pane illo comedat, hæc habet: Non revelavit ulcus, non in commune theatrum accuſationem produxit, non delictorum teſtes ſtatuit: intus in conſcientia adſtante nemine, præter eum qui cuncta videt Deum, inſtitue judicium & peccatorum examen atque inquiſitionem. & cætera de quibus nos ſupra uberius.* οὐκ ἀπεκάλυψε τὸ ἕλκος· οὐκ εἰς κοινὸν θέατρον ἤγαγε τὴν κατηγορίαν· οὐ παρέστησε μάρτυρας τῶν πλημμελημάτων· ἔνδον ἐν τῷ συνειδότι μηδενὸς παρόντος, πλὴν τοῦ πάντα ὁρῶντος Θεοῦ, ποιοῦ τὴν κρίσιν, καὶ τῶν ἡμαρτημένων τὴν ἐξέτασιν, καὶ πάντα τὸν βίον ἀναλογιζόμενος ὑπὸ τοῦ νοῦ τὸ κριτήριον ἄγε τὰ ἁμαρτήματα. *Tom. I. Op. S. Chryſ. Homil.* LVI. *quæ eſt* VIII. *de Pænitentia, pag. 622. lit.* D.

RESPONS. Ex his nihil aliud intelligimus, niſi diu multumque tentandam probandamque eſſe conſcientiam, antequam ad Euchariſtiam accedamus. Nam revera non ſpectat

eo loci S. Chrysostomus confessionem Sacerdoti faciendam. Sed ex eo neutiquam consequitur, illam alibi repudiasse, quam econtra conceptis verbis dedita opera constituit libris de Sacerdotio citatis, & Commentario in Epistolam ad Hebræos. Prætermittit in hac Homilia eleemosynam, quam sequenti pag. 627. lit. A. inter peccatorum antidota recenset. *Hanc amando faciamus, cui nihil æquale: potens est enim peccata alia delere, judiciumque propulsare.* ταύτην ἀσπασώμεθα, ἧς οὐδὲν ἴσον. ἱκανὴ ἐστι καὶ ἄλλας ἁμαρτίας ἐξαλεῖψαι, καὶ τὴν κρίσιν ἀπελάσαι. Idem S. Chrysostomus eadem Homilia VIII. de Pœnitentia, his verbis Evangelii, *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est in corde suo*, vim singularem ad delenda peccata tribuit. *Sufficiunt*, inquit, *omnem peccati morbum purgare nuda hæc verba recitata.* ἀρκεῖ πᾶσαν τῆς ἁμαρτίας τὴν σηπεδόνα καθᾶραι ψιλὰ ἀναγνωσθέντα ταῦτα τὰ ῥήματα. Quis tamen mentis compos ex his colligere velit, procurandæ veniæ peccatorum eleemosynam inutilem existimasse S. Chrysostomum? Eadem Homilia, prætermissis Pœnitentia & Baptismo, ait: *Dominum considera, atque omnino morbum curabis.* ἐννόησον τὸν δεσπότην, καὶ πάντως καταπαύσεις τὸ νόσημα. Neminem hominem inventum iri mi-

hi perſuadeo, qui ex his concludat, nec Baptiſmum nec Pœnitentiam comparandæ remiſſioni peccatorum eſſe conducibilem, niſi de poteſtate mentis exceſſerit. Quis igitur jam non videat, quam imbecillum ac parum propitium ſit figmentis Dallæi ejuſmodi argumentum negativum? Vix ab eo aſſumptum fuiſſet, ſi paulò attentiori cogitatione hæc verba Homiliæ ſequentis, ſcilicet IX. de Pœnitentia, reputaſſet: *Peccator es: Eccleſiam ingredere; dic, Peccavi; & ſolviſti peccatum.* ἁμαρτωλὸς εἶ; εἴσελθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν· εἰπὲ, ὅτι ἡμάρτηκα· καὶ ἔλυσας τὴν ἁμαρτίαν. Quid enim hæc verba significant; *Ingredere Eccleſiam; dic, Peccavi?* Sufficitne pedem in fundo Eccleſiæ ponere, & pronunciare ore patulo, *Peccavi*, ad obtinendam veniam? Hoc abſurdum & inſulſum videretur. Igitur S. Chryſoſtomus his verbis significare voluit neceſſitatem confugiendi ad Eccleſiam, & abjiciendi ſe ad pedes Sacerdotum, ad medicos animarum, & ſalutis procuratores; qui rerum conſcientiæ noſtræ ſatagere debent, cordiſque & mentis intima viſcera ſcrutari & penetrare, ut ſupra docuiſſe oſtendimus.

IV. Quartus locus aſſumitur ex Homilia LVII. ſive IX. de Pœnitentia, pagina 630. in

qua varios modos rationesque agendæ pœnitentiæ explicat. *Deo soli*, inquit, *dic peccatum tuum. Tibi soli peccavi, & malum coram te feci. & dimittitur tibi peccatum tuum.* Θεῷ μόνῳ εἰπὲ τὴν ἁμαρτίαν σου. σοὶ μόνῳ ἥμαρτον, καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα· καὶ συγχωρεῖταί σου ἡ ἁμαρτία. Ad hæc verba Dallæus exclamat: *Illa vero ejusdem in Homilia sequenti quam dulcia, quam egregia sunt! uni, ut vides, Deo confitendum statuit, nullius Sacerdotis conscientiam in hoc negotio requirit.*

Respons. Non est tantulæ exclamationi locus. Quis enim dubitet, horum verborum sensum, Θεῷ μόνῳ εἰπὲ τὴν ἁμαρτίαν σου. *Deo soli dic peccatum tuum*, non alienum habere sensum ab iis Scripturæ ex Psalmo L. a S. Chrysostomo citatis, *Tibi soli peccavi*: quæ quidem significant, *Contra te solum peccavi*; uti intelligimus ex II. Regum cap. 12. ℣. 13. *Et dixit David ad Nathan, Peccavi Domino.* Καὶ εἶπε Δαυὶδ τῷ Νάθαν, Ἡμάρτηκα τῷ Κυρίῳ: חָטָאתִי לַיהוָה & ipsemet recognovit Sebastianus Munsterus partium Protestantium Scriptor, ex Franciscano Calvinista, in sua translatione Psalmi L. Cum igitur ait S. Chrysostomus, *Dic Deo soli peccatum*, sensus non est, soli Deo, postposito Sacerdote, enunciandum esse peccatum, sed recognos-

cendum cum Davide peccatum nostrum esse *contra solum Deum*, cui soli competit supremum de peccatis nostris ferre judicium. Si verbis S. Chrysostomi alius inducatur sensus, ad id quod agit ac probare vult, apposite & accommodate non citat hæc verba Psalmi L. *Tibi soli peccavi*. Licet enim omnia peccata sive occulta, sive publica, sint contra solum Deum; directe, non consequitur peccata omnis generis, sive publica, sive recondita, deberi soli Deo enunciari, neutiquam vero Sacerdotibus: quippe cum ipse Dallæus libenter fateatur, usu receptam fuisse pro peccatis publicis pœnitentiam publicam tempore S. Chrysostomi, libri IV. de Confessione capite 32. Cum econtra ex eo quod omne peccatum sit contra Deum solum, ad normam rectæ rationis directa ratiocinatione consequatur naturaliter, necesse esse recognoscere contra solum Deum esse peccatum nostrum, sive Deum solum esse supremum omnium creaturarum judicem. Quæ cum ita sint, ut hæc oratio S. Chrysostomi recta verborum constructione conformetur, intelligendum est, has voces, *Deo soli*, Θεῷ μόνῳ, regi hac voce, *peccatum*, τὴν ἁμαρτίαν: quemadmodum Psalmo L. *tibi soli*, per hoc verbum, *peccavi*, non vero per

verbum, *dic*, *εἰπέ*. Sicque sensus erit : Dic in corde, sive agnosce intus in corde, peccatum tuum esse contra solum Deum. Porro his ita subjectis, luce meridiana clarius patet, quam insulsum & supervacaneum sit ejusmodi locum Sancti Chrysostomi in rem confessionis soli Deo faciendæ proferre, de qua ne quidem cogitavit.

V. Quintus exscribitur ex Homilia XX. in Genesim, quem supra capite XII. abundanter explicatum hic refricare non opus est : quo ostendimus confessionem Deo factam non insociabilem esse confessioni Sacerdotibus faciendæ : cum etiam hujus loci solutio ex continuo sequentium explicatione faciliter intelligatur.

VI. *Idem quoque docet Chrysostomus*, inquit Dallæus, *in Psalmum* L. *Homilia altera.* τὰ δὲ ἁμαρτήματά σου σὺ λέγε, ἵνα ἐξαλείψῃς αὐτά. ἀλλ' αἰσχύνη εἰπεῖν, διότι ἥμαρτες. λέγε αὐτὰ καθ' ἡμέραν ἐν τῇ ψυχῇ σου. καὶ τί; μὴ γὰρ λέγω, εἰπὲ τῷ συνδούλῳ τῷ ὀνειδίζοντί σε; εἰπὲ τῷ Θεῷ τῷ θεραπεύοντι αὐτά. οὐ γὰρ, ἐὰν μὴ εἴπῃς, ἀγνοεῖ αὐτὰ ὁ Θεός. μὴ γὰρ παρὰ σοῦ βούλεται αὐτὰ μαθεῖν; ὅτε ἔπραττες αὐτὰ, παρῆν· ὅτε εἰργάζου αὐτὰ, παρίστατο, ἠπίστατο. εἰργάζου, καὶ οὐκ ᾐσχύνου; τὰ πράγματα τὰ καταισχύνοντά σε οὐκ ᾐσχύνθης, καὶ τὰ ῥήματα τὰ δικαιοῦντά σε

αἰσχυνῃ; εἰπὲ ὧδε, ἵνα μὴ ἐκεῖ εἴπῃς. εἰπὲ, καὶ δάκρυσον· ἐν βιβλίῳ γέγραπται τὰ ἁμαρτήματά σου· σπόγγος ἐστὶ τὰ δάκρυά σου. δάκρυσον, καὶ ἐξαλείφονται· δάκρυσον, καὶ εὑρίσκεται καθαρὸν ἐκεῖ τὸ βιβλίον. μέγας σπόγγος τὰ δάκρυα τῶν ἁμαρτιῶν. *Peccata autem tua ipse commemora, ut ea deleas. At pudet te peccata confiteri? Dic ea quotidie in oratione. Num enim dico, ut ea conservo exponas, qui te probris impetat? Dic Deo, qui iis medetur. Neque enim, si non dixeris, ignorat ea Deus. Neque enim ex te ea scire vult. Nam cum ea perpetrares, aderat: cum ea admitteres, adstabat, sciebat. Perpetrabas ea, nec pudore commovebaris. Ob ea quæ tibi probrum ac dedecus afferebant, non erubescebas: & nunc ob verba ea, quibus justitia tibi comparatur, erubescis? Hic narra, ut non illic narres. Dic, & lacrymas funde. Peccata tua in libro scripta sunt: spongiæ autem instar sunt lacrymæ tuæ. Lacrymas mitte: & obliterantur. Lacrymas mitte: & purus illic liber invenitur. Magna peccatorum spongia sunt lacrymæ.* Et paulo inferius: ὅταν ᾖ ἐπὶ τὴν κοίτην ἔλθῃς, ἐπὶ τὴν λιμβάδα τὴν ἀκύμαντον, καὶ μηδείς σοι διενοχλῇ, εἰπὲ τῇ καρδίᾳ τῇ σῇ καὶ τῇ ψυχῇ· ἀνηλώσαμεν τὴν ἡμέραν σήμερον, ὦ ψυχή. τί ἀγαθὸν εἰργασάμεθα; ἢ τί πονηρὸν ἐπράξαμεν; καὶ μνήσθητι τῆς γεέννης, ἵνα τῷ φόβῳ παρεθῇς τῷ

ἀγαθῷ, καὶ τὸ πονηρὸν ἀνέλῃς. ἐὰν ᾖς ἐν τῇ κλίνῃ καὶ ἀναμνησθῇς σου τὰ ἁμαρτήματα, δάκρυσον, καὶ δύνασαι ἐν τῇ κλίνῃ ἐξαλεῖψαι αὐτά. παρακάλεσον τὸν Θεόν σου, καὶ οὕτω παράπεμψον τὴν ψυχήν σου τῷ ὕπνῳ, μαρτυράμενος τὰ ἁμαρτήματα. *Cum autem in lectum, hoc est, ad tranquillum portum te conjecisti, nec ullus est, qui tibi molestiam exhibeat, dic cordi tuo, atque animæ tuæ: Exegimus hodiernam diem, o anima: quid boni fecimus, aut quid mali admisimus? ac gehennæ recordare, ut metu affectus bonum augeas, malum autem de medio tollas. Si in lecto sis, atque tibi peccata tua in memoriam venerint, collacryma: atque ea hac ratione in lecto delere potes. Deum tuum roga atque obsecra: sicque corpus somno trade, posteaquam prius peccata confessus fueris.*

RESPONS. S. Chrysostomus eo loci nec soli Deo, nec Sacerdotibus factam confessionem peccatorum spectat. Consilium ejus est vehementer adhortari homines, ne peccata ignorantiæ committant: uti sæpius plerique solent, quorum exempla prodidit pag. 1002. & 1003. hujusce Homiliæ; adeoque animadvertit nos quamdam pactionem tacitam permutationis cum Deo facere. *Contractus quidam ac vicissitudo est. Dat Deus: dat item ille, cui salus affertur. Deus misericordiam dedit:*

dedit: confessionem vicissim is dedit, qui salutem accepit. συνάλλαγμά ἐστι. δίδωσιν ὁ Θεὸς, δίδωσιν ὁ σωζόμενος. ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἔλεος, ἔδωκεν ὁ σωζόμενος ἐξομολόγησιν. Ac continuo sermone explicans confessionem quam homo cum Deo misericordia commutat, docet ipsam esse quam pauci consequuntur, proprii peccati cognitionem. τί δίδως, ὦ Δαβίδ, ἵνα σωθῇς; ἵνα κεράσω τὸ φάρμακον; ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω. τοῦτο δίδως; καὶ ἔστιν ἄνθρωπος ὁ μὴ γινώσκων τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ; ναί. πόσοι εἰσὶν ἁμαρτάνοντες, καὶ παῤῥησιαζόμενοι; πόσοι ἁρπάζουσι, καὶ οὐδὲ οἴδασιν ὅτι ἁρπάζουσι; πόσοι πλεονεκτοῦσι, καὶ οὐδὲ αἰσθάνονται; πόσοι γυμνοῦσι χήρας, καὶ ἄλλας περιεργάζονται; πόσοι θλίβουσιν ὀρφανοὺς, καὶ οὐδὲ πενθοῦσιν, οὐδὲ δακρύουσιν, οὐδὲ ἐξομολογοῦνται; πῶς οὖν δύνανται σωθῆναι, μηδὲ εἰδότες ὅτι ἁμαρτάνουσιν; *Quid tribuis, David, ut salutem accipias, atque ut pharmacum misceam?* QUONIAM INIQUITATEM MEAM EGO COGNOSCO. *Hoccine tribuis? Estne quisquam qui peccatum suum minime cognoscat? Est sane. Quotnam enim sunt, qui peccant, & fidentem animum gerunt? Quotnam sunt, qui rapiunt, & se rapere ignorant? Quotnam sunt, qui suum alteri detrahunt, nec id sentiunt? Quotnam sunt, qui viduas spoliant, atque alienas formas curiosius intuentur? Quotnam sunt,*

qui pupillos opprimunt, nec propterea plorant, lacrymasque emittunt, nec confitentur? Quonam igitur pacto salutem assequi possunt, cum ne id quidem sciant quod peccent?

Hac de causa Fideles hortatur S. Chrysostomus, ut conscientiam suam cum cura examinent, dum cubitum discedunt, ac quotidie sibi ipsis sua peccata confiteantur, dum in cubili curis rerum domesticarum ac solicitudinibus liberi, nondum consopiti recumbunt. Quis autem ex Concionatoribus & Doctoribus Ecclesiæ Romanæ ejusmodi adhortatione auditores suos non compellat? & propterea in suspicionem veniat repudiatæ confessionis auricularis? Nullus sane: quippe cum palam doceant Fideles, Sacerdotes esse animarum nostrarum medicos, vulnerum secretorum scrutatores a Christo institutos, divina autoritate ad peccata remittenda exornatos, qua ipsos reliquit expertes Deus Angelos. Cum igitur ea omnia ex S. Chrysostomo assumant, libris scilicet de Sacerdotio & aliis supra laudatis; quid adversus confessionem auricularem rebus Protestantium conducit locus a Dallæo prolatus; & quid in his omnibus contrarium ac insociabile videtur? cum præsertim S. Chrysostomus omnes peccatores ad occultorum peccatorum con-

fessionem exemplo Samaritanæ adhortetur, ut supra capite XII. observavimus ex tomo VI. pag. 421.

VII. *Sed non minus clara sunt, immo etiam aliquanto luculentiora, quæ ex aliis ejusdem Viri scriptis petita sequuntur:* inquit Dallæus, *qualia sunt illa ex Homilia in Lazarum* IV. *plane divina*, tom. V. pag. 87. οὐδὲν γὰρ οὕτως ὀλέθριον τῇ ἁμαρτίᾳ, ὡς κατηγορία καὶ κατάγνωσις σὺν μετανοίᾳ καὶ δάκρυσι. κατέγνως σὺ τὴν ἁμαρτίαν; ἀπέθου τὸ φορτίον. καὶ τίς ταῦτά φησιν; αὐτὸς ὁ δικάζων Θεός. λέγε σὺ τὰς ἁμαρτίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς. τίνος γὰρ ἕνεκεν αἰσχύνῃ καὶ ἐρυθριᾷς, εἰπέ μοι, τὰ ἁμαρτήματα εἰπεῖν; μὴ γὰρ ἀνθρώπῳ λέγεις, ἵνα ὀνειδίσῃ σε; μὴ γὰρ τῷ συνδούλῳ ὁμολογεῖς, ἵνα ἐκπομπεύσῃ; τῷ δεσπότῃ, τῷ κηδεμόνι, τῷ φιλανθρώπῳ, τῷ ἰατρῷ τὸ τραῦμα ἐπιδεικνύεις. μὴ γὰρ κἂν σὺ μὴ εἴπῃς, ἐκεῖνος οὐκ οἶδεν, ὅσγε καὶ πρὸ τοῦ πραχθῆναι ἠπίστατο; τίνος οὖν ἕνεκεν οὐ λέγεις; μὴ γὰρ ἐκ τῆς κατηγορίας φορτικώτερον γίνεται τὸ ἁμάρτημα; ἐλαφρότερον μὲν οὖν καὶ κουφότερον. καὶ διὰ τοῦτο βούλεταί σε εἰπεῖν, οὐχ ἵνα κολάσῃ, ἀλλ᾽ ἵνα συγχωρήσῃ· οὐχ ἵνα αὐτὸς μάθῃ τὴν ἁμαρτίαν· πῶς γὰρ, ὁ εἰδώς; ἀλλ᾽ ἵνα σὺ μάθῃς πόσον σοι συγχωρεῖ χρέος. βούλεται δέ σε μαθεῖν τῆς χάριτος τὸ μέγεθος, ἵνα εὐχαριστῶν διατελῇς, ἵνα ὀκνηρότερος πρὸς ἁμαρτίαν ᾖς, ἵνα προθυμότερος εἰς ἀρε-

τήν. ἂν μὴ εἴπῃς τοῦ χρέους τὸ μέγεθος, οὐκ ἐπιγνώσῃς τῆς χάριτος τὴν ὑπερβολήν. οὐκ ἀναγκάζω, φησὶν, εἰς μέσον ἐλθεῖν σε θέατρον, καὶ μάρτυρας περιστῆσαι πολλούς. ἐμοὶ τὸ ἁμάρτημα εἰπὲ μόνῳ κατ' ἰδίαν, ἵνα θεραπεύσω τὸ ἕλκος, καὶ ἀπαλλάξω τῆς ὀδύνης. *Nihil enim tam exitiale peccato, quam peccati accusatio* CONDEMNATIOQUE *cum pœnitudine lacrymisque conjuncta.* CONDEMNASTI *tuum peccatum? deposuisti sarcinam. Quis hæc dicit? Ipse judex Deus. Dic tu peccata tua prior, ut justificeris. Cur igitur, te quæso, pudescis & erubescis dicere peccata tua? Num enim homini dicis, ut te probro afficiat? Num enim conservo confiteris, ut in publicum proferat? Imo vero ei qui Dominus est, ei qui tui curam gerit, ei qui humanus est, ei qui medicus est, ostendis vulnera. Neque enim ignorat, etiamsi tu non dixeris, qui sciebat etiam antequam perpetrares. Quid igitur est causæ, quo minus dicas? Non enim ex accusatione tua fit gravius peccatum: imo vero mitius ac levius. Et ob hoc ipsum Deus vult te dicere: non ut puniaris, sed ut relaxeris: non ut ipse sciat peccatum: cur enim id postulet, quum jam sciat? Sed ut scias, quantum tibi debitum remittatur. Ideo vero vult te scire beneficii magnitudinem, ut perpetuo gratias agas, ut segnior fias ad peccandum, ut ad virtutem prom-*

ptior. Nisi dixeris debiti magnitudinem, non agnosces donationis eminentiam. Non, inquit, cogo te in medium prodire theatrum, ac multos adhibere testes. Mihi soli dic peccatum privatim, ut sanem ulcus, teque dolore liberem.

RESPONS. Eodem consilio hæc scripsit S. Chrysostomus, quo Homiliam alteram in Psalmum L. proxime explicatam, & LVII. de Pœnitentia. Hortatur scilicet peccatores, ut peccatum suum recognoscant & condemnent coram Deo. Enimvero vocabulum, κατάγνωσις, quo utitur, *condemnationem* & *agnitionem* æquabiliter significat. Et ideo nobis a Deo insitam conscientiam asserit: διὰ τοῦτο τὸ συνειδὸς ἡμῖν ἐπεστάτησε: ut ejus angoribus ac solicitudinibus exesi peccatum nostrum coram Deo fateamur, adeoque ex cognita debiti magnitudine donationis eminentiam intelligamus. ἂν μὴ εἴπῃς τοῦ χρέους τὸ μέγεθος, οὐκ ἐπιγνώσῃ τῆς χάριτος τὴν ὑπερβολήν. *Nisi dixeris debiti magnitudinem, non agnosces donationis eminentiam.* Quid vero insociabile est in ejusmodi doctrina cum confessione auriculari? Confessionem soli Deo factam opponit theatrali & publicæ, neutiquam auriculari. Immo vero auricularem sive Sacerdotibus factam admisisse necesse est, in quo-

rum potestate positam remissionem peccatorum conceptis verbis recognoscit Sermone 1. *de utilitate lectionis Scripturæ*, pag. 682. & 683. καὶ γὰρ εἰρήκαμεν, ὅτι κύριος τοῦ δῆσαι καὶ λῦσαί ἐστιν ὁ ἄρχων. ὅρα δὴ ταύτην τὴν ἀρχὴν τοὺς ἀποστόλους ἔχοντας. Ὅσους γὰρ ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, φησιν, ἔσονται δεδεμένοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς. *Diximus enim, in potestate situm esse magistratus, ut vinciat & solvat. Vide rursus hoc imperium esse penes Apostolos. Quoscumque enim ligaveritis super terram, inquit, erunt ligati in cælis.* Et infra : βούλει μαθεῖν πῶς κύριοι ἦσαν καὶ ὀφλήματα ἀφεῖναι; καὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα πολὺ τὸ διάφορον ὄψει. οὐ γὰρ ὀφλήματα χρημάτων, ἀλλ' ὀφλήματα ἁμαρτημάτων ἀφίεσαν. Ὧν γάρ, φησιν, ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφέωνται αὐτοῖς· καὶ ὧν ἂν κρατῆτε, κεκράτηνται. *Vis intelligere, quo pacto in potestate illorum esset & debita dimittere? siquidem hic quoque multum discriminis offendes. Neque enim pecuniarum debita, sed peccatorum debita remittebant. Quorum enim, inquit, remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.*

At vero si jure merito S. Chrysostomus ex potestate remittendi peccata, quæ Deo competit, colligit confessionem Deo faciendam, ut delicti gravitatem ex eminentia donationis perspectam habeamus : quis ean-

dem potestatem toties a S. Chrysostomo Sacerdotibus & ministris Ecclesiæ vindicatam non assumat ad concludendum iisdem peccatorum confessionem fieri debere? cum præsertim judicium exercere, nisi cognita per confessionem causa, non possint; ipse vero Deus, prætermissa confessionis ope, intima cordis viscera penetret, ac magis reconditas cogitationes perspectas habeat.

VIII. Octavus exscribitur ex Sermone LVII. *de peccatis fratrum non evulgandis*, pag. 754. tom. V. οὐ γὰρ εἰς μέσον ἄγοντες τοὺς ἡμαρτηκότας, οὕτω δημοσιεύομεν αὐτῶν τὰ ἁμαρτήματα· ἀλλὰ κοινὴν ἅπασι προθέντες τὴν διδασκαλίαν, τοῖς τῶν ἀκροωμένων συνειδόσι καταλιμπάνομεν, ὥστε ἕκαστον τὸ κατάλληλον φάρμακον τῷ οἰκείῳ τραύματι ἐκ τῶν λεγομένων ἐπισπάσασθαι. *Neque enim in medium adductis peccatoribus, eorum peccata sic divulgamus: sed communi omnibus doctrina proposita, conscientiæ relinquimus auditorum, ut convenientem suo vulneri ex iis quæ dicta sunt, eliciant medicinam.* Et paulo inferius eadem pagina: πρόεισι μὲν οὖν φανερῶς ὁ λόγος, εἰς δὲ τὸ ἑκάστου συνειδὸς ἐγκαθεζόμενος, λανθανόντως καὶ τὴν παρ' ἑαυτοῦ θεραπείαν παρέχει, καὶ πρὶν ἢ δημοσιευθῆναι τὸ νόσημα, τὴν ὑγείαν πολλάκις ἐπήγαγεν. *Procedit igitur aperte sermo, & cujusque conscientiæ insidens, laten-*

ter suam adhibet medicinam, & priusquam ægritudo publicetur, sæpe restituit sanitatem. Ad hæc inquit Dallæus: *Istorum quidem, ut patet, peccata sine confessionali mysterio sanari credidit.*

RESPONS. Ejusmodi conclusio non est hominis sui compotis: quippe S. Chrysostomus bene ac sapienter explicat eo loci, qua ratione verbum Dei seu conciones sacræ remedium adferant morbis animarum nostrarum, atque iis sanitatem procurent; ostenditque hoc genus medicinæ vehementer ab eo differre, quo in curandis corporum morbis homines uti solent. Porro ex eo capite dissimilitudinem assumit, quod medicis corporum sigillatim morbi occultiores, ac vulnera recondita explicentur, quibus non generatim, sed particulatim & nominatim remedia atque antidota decernunt: concionatores vero, seu verbi divini præcones generatim tantum morbos defricant, atque remedia adhibent; adeo ut in arbitrio & judicio auditorum relinquant usum remediorum, quæ suis morbis ægri accommodata ac propria esse intelligunt. Verbi gratia, avarus aut mulierosus, recondita permanente avaritia aut libidine sua, haurit ex concione adversus avaros aut mulierosos vitiorum suo-

rum remedia, iisque clam & ad libitum utitur. Quis ita se rem habere in Ecclesia Romana dubitet, aut ejusmodi S. Chrysostomi doctrinæ subscribere renuat? Quid enim officit legibus confessionis auricularis, si concionatores ignotorum ægrorum morbos & vulnera curent? Enimvero cum S. Chrysostomus locis supra citatis Sacerdotes cum medicis comparet, atque eis jus & potestatem vindicet examinandi, penetrandi viscera conscientiarum, ac de iis judicandi: quis dubitet tantum Doctorem existimasse, Sacerdotibus non secus ac medicis morbos occultiores ac vulnera magis arcana retegi atque explicari debere? Immo ipse conceptis verbis docet eodem Sermone LVII. pagina 756. veniam peccatis nostris ope confessionis procurari, quam soli Deo faciendam esse non significat. *Novit quippe*, inquit, Diabolus scilicet, *probe novit, si providi vigilesque accesserint, & peccata sua dixerint*, (vertit Fronto Ducæus, *confessi fuerint*) *animaque ferventi defleverint, multam illos veniam impetraturos*. Οἶδε γὰρ, οἶδε σαφῶς, ὅτι ἂν προσέλθωσι νήφοντες, καὶ εἴπωσι τὰ ἡμαρτημένα, καὶ ἀποδύρωνται ζεούσῃ τῇ ψυχῇ, πολλὴν λαβόντες συγγνώμην ἀπέρχονται. Eodem Sermone ait, *hominem ab ira immunem, cito etiam immunem*

fore a peccatis. ὅτως ὁ καθαρὸς ἂν ὀργῆς, καθαρὸς καὶ ἁμαρτημάτων ἔσαι ταχέως. Ex eo tamen insulsum esset colligere, verbi divini prædicationem curandis morbis animi, seu extergendis vitiis, non esse conducibilem. De quo initio hujus Sermonis ait: τῶν δὲ ἁμαρτημάτων τούτων καὶ τῶν τραυμάτων τὸ φάρμακον, ὁ λόγος ἐστί. *Porro peccatorum istorum ac vulnerum medicamentum est sermo.*

Verumtamen Dallæus objectionem obfirmato pectore persequitur libri IV. de Confessione cap. 12. pag. 395. atque ex eadem Homilia LVII. *de peccatis fratrum non evulgandis*, pag. 755. verba profert, quæ sibi propitia perperam existimat. ἀλλ' ὔτε τούτοις, ὔτε ἐκείνοις ἴσμεν· ἡ δὲ ἄγνοια ἀμφοτέροις χρήσιμος αὕτη. πῶς, ἐγὼ λέγω. ὁ τῶν ἐγκωμίων ἀκούσας τῆς ἀρχῆς, καὶ συνειδὼς ἑαυτῷ συνέσιν, εἰ πολλοὺς εἶχε μάρτυρας τῶν ἐγκωμίων, πρὸς ἀπόνοιαν ἂν ἐξωλίσθησε· νυνὶ δὲ λανθανόντως δεξάμενος τὸν ἔπαινον, πάσης ἀλαζονείας ἀπήλλακται. πάλιν ὁ συνειδὼς ἑαυτῷ ῥαθυμίαν, τῆς κατηγορίας ἀκούσας, ἐγένετο βελτίων ἀπὸ τῆς κατηγορίας, ὐδὲ ἕνα χρὸν τῆς ἐπιτιμήσεως γνωστὸν ἀνθρώπων. τῦτο δὲ αὐτὸν ὐχ ὡς ἔτυχεν ὤνησε. διὰ γὰρ τὸ πρὸς τὴν τῶν πολλῶν ἐπτοῆσθαι δόξαν, ἕως μὲν ἂν λανθάνειν νομίζωμεν ὄντες κακοὶ, σπουδάζομεν γίνεσθαι βελτίους· ἐπειδὰν δὲ πᾶσι γενώμεθα κατάδηλοι, ἐπὶ τὸ

ἐκ τοῦ λανθάνειν ἀπολέσωμεν παραμυθίαν, ἀναισχυντότεροι καὶ ῥαθυμότεροι μᾶλλον γινόμεθα. Καὶ καθάπερ τὰ ἕλκη γυμνούμενα, καὶ ἀέρι ψυχρῷ συνεχῶς ὁμιλοῦντα, χαλεπώτερα γίνονται· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἡμαρτηκυῖα, ἂν μεταξὺ πολλῶν ἐλέγχηται ἐφ' οἷς ἐπλημμέλησεν, ἀναισχυντοτέρα γίνεται. Ἵν' οὖν μὴ τοῦτο γένηται, λανθανόντως ὁ λόγος ὑμᾶς ἐθεράπευσε. *Verumtamen neque hi nobis, neque illi sunt noti : atque hac ignorantia prodest utrisque. Quo pacto id fiat, exponam. Qui laudes orationis audivit, & sua diligentia conscius est, si multos haberet laudum testes, in superbiam laberetur : jam vero laudem clam excipiens ab omni ostentatione est immunis. Rursus is qui sibi conscius est negligentia, dum vituperationem audit, hac vituperatione fit melior, cum neminem sua reprehensionis habeat spectatorem. Hoc vero non mediocriter illi prodest : nam cum vulgi existimationi simus addicti, quamdiu quidem latere nos putamus, qui mali sumus, fieri meliores studemus : postquam autem omnibus innotuimus, & solatium illud ex occultatione perdidimus, eo magis impudentes ac negligentes evadimus. Et quemadmodum qua deteguntur ulcera, semperque frigido aeri exponuntur, acerbiora fiunt : ita quoque anima peccati rea, si coram multis, ob ea qua deliquit, reprehendatur, impudentior evadit.*

Ne igitur hoc accideret, clam vos sermo curavit.

Sed quid hæc ad confessionem peccatorum attinent? Nemini enim homini dubium subolere potest, quin necesse sit concionatores, ne rempublicam misceant, nominatim non designare, sive indigitare homines peccatis inquinatos, quæ vehementius carpunt & insectantur. Nec dubium est etiam, minus periculum fieri probri, si personæ prorsus sint concionatoribus incognitæ. Nihil igitur in hac Oratione S. Chrysostomi esse videtur, quod non faciliter inducatur ori cujuslibet concionatoris Romani, & confessionis auricularis patroni.

IX. Nonus assumitur ex Sermone LVIII. tom. v. pag. 772. lit. A. ἀλλ' αἰσχύνῃ καὶ ἐρυθριᾷς τὰ ἁμαρτήματα ἐξειπεῖν; μάλιστα μὲν εἰ καὶ ἐπ' ἀνθρώπων ἔδει ταῦτα λέγειν καὶ ἐκπομπεύειν, οὐδὲ οὕτως αἰσχύνεσθαι ἔδει, (αἰσχύνη γὰρ τὸ ἁμαρτάνειν, οὐ τὸ ὁμολογῆσαι τὰ ἁμαρτηθέντα) νυνὶ δὲ οὐδὲ ἀνάγκη παρόντων μαρτύρων ἐξομολογεῖσθαι. παρὰ τοῖς λογισμοῖς τοῦ συνειδότος γινέσθω τῶν πεπλημμελημένων ἡ ἐξέτασις· ἀμάρτυρον ἔστω τὸ δικαστήριον. ὁ Θεὸς ὁράτω σε μόνος ἐξομολογούμενον, ὁ Θεὸς ὁ μὴ ὀνειδίζων τὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ λύων τὰ ἁμαρτήματα ἀπὸ τῆς ἐξομολογήσεως. ἀλλὰ καὶ οὕτως ὀκνεῖς καὶ ἀναδύῃ; οἶδα κἀγὼ, ὅτι σὺκ

ἀνέχεται τὸ συνειδὸς τῆς μνήμης τῶν οἰκείων πλημμελημάτων. ἂν γὰρ ἔλθωμεν μόνον εἰς ἀνάμνησιν τῶν πεπλημμελημένων ἡμῖν, καθάπερ πῶλός τις ἀδάμαστος καὶ δυσήνιος, σκιρτᾷ ἡ διάνοια. ἀλλὰ κάτασχε, χαλίνωσον, κατάψηχε τῇ χειρὶ, ἥμερον αὐτὴν ποίησον· πεῖσον ὅτι ἂν μὴ νῦν ἐξομολογήσηται, ἐκεῖ ἐξομολογήσεται, ὅπου πλείων ἡ κόλασις, ὅπου μείζων ὁ παραδειγματισμός· ἐνταῦθα ἀμάρτυρόν ἐστι τὸ δικαστήριον, καὶ σὺ σαυτὸν δικάζεις ὁ ἡμαρτηκώς· ἐκεῖ δὲ εἰς μέσον τὸ θέατρον τῆς οἰκουμένης ἅπαντα παραχθήσεται, ἂν μὴ προλαβόντες ἐνταῦθα αὐτὰ ἀπαλείψωμεν. *At verecundaris & erubescis enunciare peccata? Sane quidem si coram hominibus ea dicenda essent & evulganda, non tamen ita pudere te oportuit: (pudor enim est & ignominia peccare, non quæ peccaveris, confiteri) jam vero neque necessarium est testibus præsentibus confiteri. Apud conscientiæ rationes fiat inquisitio delictorum: sine testibus sit judicium: Deus te confitentem solus audiat, Deus qui peccata non exprobrat, sed confessione peccata delet. At hoc pacto etiam pigritaris ac detrectas? Scio equidem conscientiam suorum delictorum memoriam minime ferre. Nam si tantum subeat animum eorum quæ deliquimus recordatio, tamquam pullus quidam indomitus ac frænatu difficilis, mens resilit. Sed tu coerce illam ac refrana, demulce manu,*

cicurem illam redde, persuade fore, ut nisi nunc confiteatur, illic confiteatur, ubi major pœna, ubi diffamatio major. Hic judicium fit sine testibus, ac tu ipse in te judicium exerces, qui peccasti: at illic in medium orbis terrarum cuncta producentur, nisi prius hic fuerint a nobis deleta.

RESPONS. Toto hujus Sermonis contextu probare nititur S. Chrysostomus, quantum animus concionatoris Christiani ab adulatione & mellito sermone alienus esse debeat; sed econtra quantis viribus teneatur contendere, ut æterni terrore supplicii auditorum corda concutiat: quippe docet ejusmodi timorem eodem modo peccata diluere, quo calor solis ceram: adeoque forti ac nervosa, ut solet, elóquentia suis auditoribus suadet, ne memoria excidere permittant sua delicta; sed ut ea continuo ob oculos habere, & Deo confiteri nunquam desistant, omni pudore ac vano probri timore postposito: quippe cum ejusmodi confessio sine testibus fiat, probrumque & contumelia, non ex confessione, sed ex commissione peccati exsurgat. At vero sanctus Doctor confessionem Deo factam confessioni auriculari seu Sacerdotibus faciendæ non opponit. Confessio enim, de qua mentionem facit,

non magis ſpectat homines peccato revera inquinatos, quam ab eo per pœnitentiam liberos & immunes, ſive juſtos & Dei gratia liberatos. Ejuſmodi autem confeſſionis ſpecies, eam de qua cum hominibus Proteſtantibus diſputamus, nihil attinet: non enim quæſtionem ponimus de illa confeſſione viris juſtis & Deo gratioſis neceſſaria; ſed e contra hominibus revera vitiis ac peccatis inquinatis, & ad Chriſti gratiam ac veniam peccatorum ſibi procurandam exercitiis pœnitentiæ laborantibus. Confeſſionem defendimus, quæ peccati contumelia expletos & vinculis implicatos homines ſolvit ac liberat: ſanctus vero Chryſoſtomus eam prædicat, quæ peccatum avertit, ſeu periculum quod in homines juſtos intenditur, propulſat: hæc reparat, altera ſervat. Duæ ſunt Chriſtiani hominis clavæ: hæc peccata domat, illa tuetur innocentiam. S. Chryſoſtomus ad poſterioris aſceſim fideles ac juſtos excitat, ac revera compellit. Eam enim confirmat exemplo S. Pauli dicentis: * *Non ſum dignus vocari Apoſtolus, quoniam perſecutus ſum Eccleſiam Dei*. Et, * *Chriſtus* Jesus *venit in mundum peccatores ſalvos facere, quorum primus ego ſum*. Qui quidem tunc temporis Deo gratioſus erat, & juſtitiæ ac innocentiæ acceſſionibus

* 1. *Cor. c.* 15. ℣. 9. * 1. *Tim. c.* 1. ℣. 15.

cumulatus, ut ipsemet observat S. Chrysost. ejusdem Sermonis LVIII. pag. 773. οὐκ εἶπεν, ἤμην, ἀλλ' εἰμί. ἡ συγχώρησις ἐγένετο τῶν ἁμαρτημάτων παρὰ τῷ Θεῷ, καὶ ἡ μνήμη τῶν συγκεχωρημένων ἁμαρτημάτων οὐκ ἠφανίζετο παρὰ τῷ Παύλῳ· ἅπερ ὁ δεσπότης ἀπήλειψε, ταῦτα αὐτὸς ἐξεπόμπευεν. *Non dixit, eram, sed, sum. Facta erat remissio peccatorum apud Deum, & apud Paulum peccatorum memoria non delebatur. Quæ Dominus deleverat, hæc ipse divulgabat.* Profert etiam exemplum sancti Job viri justi ac Deum timentis: *Quod si cum sponte peccassem, expavi frequentiam multitudinis, ut non enunciarem peccata mea.* Præterea non eos tantummodo ad confessionem hortatur S. Chrysostomus, & ad conscientiæ examen in lecto faciendum quotidie, qui peccato revera inquinantur; verum etiam ipsos justos, ac comparata venia suis culpis ac vitiis liberos, dum ait: *Iudicium in lecto excitemus, ut Deum nobis propitium ejusmodi habita quæstione reddamus.* Constat igitur S. Chrysostomum eo loci spectare confessionem quæ peccatum avertit, non eam quæ innocentiam restituit, ac peccatum expungit. Sed dogma confessionem ejusmodi constituens nihil contrarium habet aut insociabile confessioni auriculari peccata commissa delenti ac propul-

propulſanti. Quis enim ex concionatoribus Romanis quotidie ad ejuſmodi confeſſionem ſingulis noctibus Deo faciendam impellentibus homines juſtos, & ad conſcientiæ examen inſtigantibus, in ſuſpicionem veniat repudiatæ confeſſionis auricularis? Cum igitur S. Chryſoſtomus infinitis locis remiſſionem peccatorum in Sacerdotum poteſtate poſitam recognoſcat, eoſque judices ac medicos animarum noſtrarum eſſe doceat, nullam denique diſſimilitudinem inter poteſtatem Chriſti & Sacerdotum conſtituat, ut jam ſupra demonſtravimus: quam inſulſum & ſupervacaneum ſit ejuſmodi locum S. Chryſoſtomi adverſus confeſſionem auricularem proferre, nemo non videt.

X. Ex Sermone LXVIII. de pœnitentia & mœſtitia Regis Achab, tomo V. pag. 1003. lit. C. ἁμαρτωλὸς εἶς; μὴ ἀπογνῷς, ἀλλ' εἴσελθε μετάνοιαν προβαλλόμενος· ἥμαρτες; εἰπὲ τῷ Θεῷ ὅτι ἡμάρτηκα. ποῖος κάματος τοῦτο; ποία περίοδος; ποία στενοχωρία λόγον εἰπεῖν, ὅτι ἥμαρτον; μὴ γὰρ σύ, σαυτὸν ἐὰν μὴ εἴπῃς ἁμαρτωλὸν, οὐκ ἔχεις κατήγορον τὸν διάβολον; πρόλαβε, καὶ ἅρπασον αὐτοῦ τὸ ἀξίωμα, τὸ κατηγορεῖν. τί οὖν οὐ προλαμβάνῃς αὐτὸν, καὶ λέγῃς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἐξαλείφῃς τὸ ἁμάρτημα, εἰδὼς ὅτι τοιοῦτον κατήγορον ἔχεις σιγῆσαι μὴ δυνάμενον; ἥμαρτες;

εἴσελθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰπὲ τῷ Θεῷ ὅτι ἥμαρτον. οὐδέν σε ἄλλο ἀπαιτῶ, ἢ τοῦτο μόνον. ἡ γὰρ θεία γραφή φησι· λέγε σὺ τὰς ἀνομίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς· εἰπὲ τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα λύσῃς τὴν ἁμαρτίαν. *Peccator es? ne despondeas animum, sed ingredere, ac pœnitentiam obtende. Peccasti? Dic Deo, Peccavi. Quis hic labor est? quis circuitus? quæ fatigatio? quæ angustiæ, verbum hoc proferre, Peccavi? Num enim tu, nisi te ipsum dixeris peccatorem, a Diabolo non accusaberis? præoccupa, & eripe illi suam dignitatem accusatoris. Cur igitur illum non prævenis, & peccatum dicis, & crimen purgas, cum probe scias talem accusatorem tibi, qui tacere nequeat, imminere? Peccasti. In Ecclesiam ingredere, dic Deo, Peccavi? Nihil aliud abs te nisi solum istud exigo. Ait enim Scriptura sacra: Dic tu primus iniquitates tuas, ut justificeris: dic peccatum, ut solvas peccatum.*

RESPONS. Cum hic locus integer fere exscriptus sit ex Sermone IX. de Pœnitentia, sive LVII. tomi I. Operum S. Chrysostomi, quem numero IV. hujusce capitis enucleavimus, objectionem ex eo assumptam iterum diluere parum necesse videtur. Verumtamen cum Dallæus iterare objectionem non pertimescat, solutionem paucis amplificare supervacaneum non erit. Dico igitur,

eo Sermone S. Chrysostomum adhortari Fideles, sive revera peccato inquinatos, sive ab eo immunes & justos ac gratia exornatos, uti se peccatores recognoscant, juxta illud Scripturæ * : *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus; ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Adeoque sigillatim non spectare confessionem necessariam ad obtinendam peccatorum commissorum veniam; sed indiscriminatim eam, qua se humili doloris sensu peccator reum agnoscens, & commissa dolet, & committenda avertit ac propulsat. Hoc enim intelligimus ex conceptis hujusce Sermonis verbis : *Sive enim peccator sis, ingredere in Ecclesiam, ut peccata tua dicas : sive justus sis, ingredere, ne a justitia excidas. Portus enim est utrique Ecclesia.* Ex Davidis exemplo, quod continuo sermone profert, abundanter perspicimus, per confessionem eo loci significare delicti recognitionem, quod plerique ignorabant. Enimvero David adulterium quod patrarat, ante admonitionem Prophetæ Nathan peccatum non reputabat, seu se peccasse non noverat. καὶ ἦν ὁ προφήτης ἐν μοιχείᾳ, ὁ μαργαρίτης ἐν βορβόρῳ· ἀλλ' οὔπω ᾔδει ὅτι ἥμαρτεν, οὕτως ἦν κεκαρωμένος τῷ πάθει. *Et erat in adulterio Propheta, in me-*

* 1. Joan. cap. 1. ℣. 8.

dio luto margarita. Verumtamen se peccasse non noverat : adeo perturbatione animi sopitus erat. Et paulo inferius : τί οὖν ὁ Δαβὶδ ; ἐμοίχευσεν· ἀλλ' οὐκ ᾔδει, οὔτε ἐλέγχετο ὑπό τινος. *Itaque commisit adulterium David : sed nesciebat, neque ab ullo arguebatur.* Igitur ad simplicem peccati cognitionem comparandam hortatur Chrysostomus homines, qui ex ignorantia peccare consueverant, seu se peccata gravissima committere non noverant. Sed hæc confessionis auricularis Sacerdoti faciendæ dogmati neutiquam repugnant ; immo vero maxime accommodata videntur: necesse enim est peccatum cognoscere, antequam confitearis. At inquit Dallæus ; *Negat diserte se aliud a peccatore requirere*, uti ex his verbis perspectum est, *Nihil aliud abs te nisi solum istud exigo*, postquam dixit : *Ingredere in Ecclesiam ; dic Deo, Peccavi.* Ergo præter generalem & simplicem peccati recognitionem aliam confessionem peccatorum non intellexit Chrysostomus. Sed luce meridiana clarius patet, S. Chrysostomum rem quam tractat, eloquentia qua pollet sublimi exaggerare. Enimvero cum ex sincera & perfecta peccati cognitione doloris sensus ac sinceræ resipiscentiæ consequatur affectus , hanc peccati cognitionem præsertim & unice deside-

rat, ex qua dolorem, ſeu contritionem, confeſſionem & reliquas pœnitentiæ partes conſectaneas fore non dubitat. Hac quippe dicendi & agendi ratione ait eodem Sermone: ταπεινοφρόνησον, καὶ ἔλυσας τὰς σειρὰς τῶν ἁμαρτημάτων. *Humilis eſto, & peccatorum vincula ſolviſti.* Licet præterea deſideret *Deo dici peccatum*, & *in Eccleſiam ingreſſum*. Sic eleemoſynam oratione exaggerat omni virtutum genere exaggeratus Chryſoſtomus Homilia IX. de Pœnitentia, ex qua pene exſcripta eſt LXVIII. de pœnitentia & mœſtitia Regis Achab. Pag. 627. tom. I. *Ita ergo quotquot talia habueris peccata, eleemoſyna tua omnibus eſt gravior.* ὥστε οὖν ὅσας ἔχεις ἄλλας ἁμαρτίας, ἡ ἐλεημοσύνη σου βαρεῖ τὰς ὅλας. Et ibidem pag. 626. *Et quænam ea eſt? Eleemoſyna, regina virtutum, homines celerrime ipſorum in cœlorum axes adducet, advocati optimi loco fungens.* ποίαν δὲ ταύτην; λέγω δὴ τὴν ἐλεημοσύνην τὴν βασιλίδα τῶν ἀρετῶν, τὴν ταχέως ἀνάγουσαν εἰς τὰς ἀψῖδας τῶν οὐρανῶν τοὺς ἀνθρώπους, τὸν συνήγορον τὸν ἄριστον. Similiter orationis donum amplificat eadem Homilia IX. de Pœnitentia pag. 629. ὅτι δὲ εὐχὴ ἀφίησιν ἁμαρτίας, ἐκ τῶν θείων εὐαγγελίων τοῦτο παιδεύθητι. *Quod autem oratio peccatum dimittat, vel ex divinis Evangeliis diſce.* Quis tamen ex his concludat,

ipſum præter eleemoſynam & orationem nullum intellexiſſe peccatorum noſtrorum antidotum : quippe cum Homilia XXXIX. adverſus Judæos tomo 1. pagin. 473. lit. E. de caritate erga proximum dicat : ὅπερ οὐδὲ νηστεία, οὐδὲ χαμευνία, οὐδὲ παννυχίδες, οὐκ ἄλλο τι δύναται ἐργάσασθαι, τοῦτο ἡ τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρία ποιεῖ. ἐννόησον σου τὸ στόμα, πόσα πολλάκις ἥμαρτε, πόσα ἐφθέγξατο αἰσχρὰ ῥήματα, πόσας βλασφημίας, πόσας λοιδορίας ἐξέβαλε· καὶ πάντως ἀντιλήψῃ τῆς τοῦ πεπτωκότος προνοίας. διὰ γὰρ ἑνὸς τούτου τοῦ κατορθώματος, πᾶσαν ἐκκαθᾶραι δυνήσῃ τὴν κηλῖδα ἐκείνην. *Quod neque jejunium, neque humi peracta cubationes, neque pervigilia, neque aliud quidpiam poteſt efficere ; id efficit fratris procurata ſalus. Cogita quam multa tuum os frequenter peccaverit, quam multa verba obſcœna protulerit, quam multa convicia, quam multa maledicta evomuerit, & omnino ſuſcipies collapſi curam. Nam hoc uno benefacto omnem illam delere maculam poteris.*

XI. *Eandem quoque doctrinam*, inquit Dallæus, *habet in Matthæum orationem Dominicam interpretans*. Homilia XX. in caput 6. pag. 200. lit. A. εἶτα, ἐπειδὴ συμβαίνει καὶ μετὰ τὸ λουτρὸν τῆς παλιγγενεσίας ἁμαρτάνειν, πολλὴν καὶ ἐνταῦθα τὴν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ ἐπιδεικνύμενος,

κελεύει περὶ τῆς τῶν ἁμαρτημάτων τούτων ἀφέσεως προσιέναι τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ, καὶ λέγειν οὕτως: ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. Εἶδες φιλανθρωπίας ὑπερβολήν; μετὰ τοσούτων κακῶν ἀναίρεσιν, καὶ δωρεᾶς μέγεθος ἄφατον, πάλιν ἁμαρτάνοντας ἀξιοῖ συγγνώμης. *Deinde, quia contingit, ut etiam post regenerationis lavacrum delinquamus, plurimum hic quoque miserationis ostendens, etiam pro horum peccatorum remissione ad misericordem Deum accedere jubet, ac sic dicere: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Vidisti misericordiæ cumulum, post tantorum quippe abolitionem malorum, & ineffabilem gratiæ largitatem, iterum peccantibus dignatur ignoscere. Neque hic aliud,* persequitur Dallæus, *ad consequendam delictorum remissionem ac veniam exigit vir sanctus, nisi ut eam a Domino confitentes petamus.*

RESPONS. Fatentur libenter omnes Ecclesiæ Romanæ Theologi, Dominicæ orationis ope veniam peccatorum procurari; sed hæc repugnare dogmati confessionem auricularem constituenti ad eamdem veniam comparandam pernegant. Hanc vero doctrinam ex continuis S. Chrysostomi verbis eodem loci prolatis intelligunt. εἰ τοίνυν πιστοῖς

πεπεδημένοι ἢ οὐχί· εὔχονται ἢ ἤτοι ἁμαρτήματα ἑαυτοῖς ἀφεθῆναι δεόμενοι, δῆλον ὅτι οὐδὲ μετὰ τὸ λουτρὸν ἀνῄρηται τῆς μετανοίας τὸ κέρδος. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἐβούλετο δεῖξαι, οὐκ ἂν τοῦτο ἐνομοθέτησεν εὔχεσθαι. *Si igitur Fidelibus hæc aptatur oratio; orant autem & ligati, ut sua peccata donentur: manifestum est, quia neque post Baptisma remedium pœnitentiæ denegetur. Nisi enim hoc docere voluisset, numquam sic præcepisset orare.* At vero qui sunt ligati, δεδεμένοι, ab iis qui potestatem ligandi & solvendi acceperunt, ligati sunt, quam Christus Petro reliquit, Matthæi XVI. ℣. 19. Καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Et Apostolis cap. XVIII. ℣. 18. ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. Porro ita se rem habere docet ipse S. Chrysostomus libris de Sacerdotio, & aliis a nobis citatis locis supra: adeoque manifeste constat, non solitariam orationem Dominicam esse peccatorum alexipharmacum intellexisse, sed ipsam pœnitentiam, & remissionem a Sacerdotibus procuratam.

XII. Ex Homilia XXVIII. in primam ad Corinthios, qua explicat hæc verba Apostoli, *Probet autem seipsum homo*, &c. Sed cum hæc objectio ab ea quam diluimus supra numero III. non differat, amplius in ea morari non opus est.

XIII. Ultimus locus assumitur ex Homilia XXXI. in caput XII. Epistolæ ad Hebræos pag. 1956. πείθωμεν ἑαυτοὺς, ὅτι ἡμάρτομεν. μὴ τῇ γλώττῃ λέγωμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ διανοίᾳ· μὴ ἁμαρτωλοὺς καλῶμεν ἑαυτοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἀναλογιζώμεθα, κατ' εἶδος ἕκαστον ἀναλέγοντες. οὐ λέγω σοι, ἐκπόμπευσον σαυτὸν, οὐδὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις κατηγόρησον, ἀλλὰ πείθεσθαι συμβουλεύω τῷ προφήτῃ λέγοντι· Ἀποκάλυψον πρὸς κύριον τὴν ὁδόν σου. ἐπὶ τοῦ Θεοῦ ταῦτα ὁμολόγησον, ἐπὶ τοῦ δικαστοῦ ὁμολόγει τὰ ἁμαρτήματα, εὐχόμενος, εἰ καὶ μὴ τῇ γλώττῃ, ἀλλὰ τῇ μνήμῃ, καὶ οὕτως ἀξίου ἐλεηθῆναι. *Persuadeamus nobis ipsis, quod peccavimus. Non lingua solum dicamus, sed etiam mente ac cogitatione. Ne nos dicamus peccatores, sed etiam peccata recenseamus, speciatim unumquodque enumerantes. Non tibi dico ut ea tamquam pompam in publicum proferas, neque ut te accuses, sed ut pareas Prophetæ dicenti: Revela Domino viam tuam. Apud Deum ea confitere, apud judicem confitere peccata tua, orans, si non lingua, saltem memoria: & ita roga ut tui misereatur.*

Peccatori, ut vides, inquit Dallæus, *Domini misericordiam pollicetur apud unum Dominum, vel sola mente ac memoria confitenti & precanti.*

RESPONS. Hujusce Homiliæ moralis integra dedita opera conscripta est adversus eos qui peccata sua nec fateri nec recognoscere volunt. *Scio*, inquit, *quod resiliat conscientia, & non patiatur se flagellari a memoria malorum: sed fortiter stringe animam, & chamum ei impone. Difficiliter enim tolerat sicut equus effrenatus, nec vult sibi persuadere quod peccaverit. Hoc totum plene est satanicum.* οἶδα ὅτι ἀποπηδᾷ, καὶ οὐκ ἀνέχεται τὸ συνειδὸς ὑπὸ τῆς μνήμης μαστίζεσθαι τῶν κακῶν. ἀλλ' ἄγχε τὴν ψυχὴν, καὶ ἐπίθες αὐτῇ κημόν. καθάπερ γὰρ ἵππος δυσήνιος, οὕτως δυσανασχετεῖ, καὶ οὐ βούλεται πεῖσαι ἑαυτὴν, ὅτι ἥμαρτε. τοῦτο δὲ ὅλον ἐστὶ σατανικόν. Quod vero intertrimentum hæc adferunt confessioni auriculari, & quid vetat S. Chrysostomum eam recognoscere & admittere? cum præsertim Sacerdotum autoritatem prædicet, & potestatem ligandi ac solvendi peccata eis a Christo concessam passim doceat. Ipse Dallæus fatetur ingenue, nec hunc locum, nec cæteros supra explicatos usui confessionis auricularis obesse: sed solummodo defendit impositæ necessitati confessionis officere. Libri IV. de Confessione capite 32. *Ejus necessitatem ubique tollit, ac evertit, usum nusquam damnat.* Et infra eodem capite pag. 505. *Quæ loca,*

inquit, (Chrysostomi scilicet) *ut quivis intelligit, necessitatem solam confessionis apud hominem, sive apud homines faciendæ tollunt; nemini libertatem eripiunt peccata apud Pastorem, si ita velit, confitendi.* Insuper etiam toto contextu hujus capitis, quod hic exscribere tædio esset, fatetur hæc omnia non repugnare necessitati confessionis peccatorum publicorum & capitalium apud Sacerdotes Ecclesiæ, quam ætate S. Chrysostomi omnibus Fidelibus post peccatum lapsis impositam fuisse recognoscit. Quæ cum ita sint, nullus dubitandi locus relinqui potest, quin etiam eadem ætate arcana & recondita peccata confiteri apud Sacerdotes non solum usu receptum, verum etiam necesse fuerit. Enimvero jus ac potestatem Sacerdotum, peccatorum publicorum finibus numquam circumscribit S. Chrysostomus: immo semper de peccatis publicis & occultis eadem autoritate delendis promiscue & indiscriminatim mentionem facit. Hoc enim luce meridiana clarius intelligimus ex libro III. de Sacerdotio supra laudato capite XII. & ex Homilia XVII. in Matthæum, qua diserte denunciat, communione interdictum iri plebi Christianæ pro peccatis occultis, adeoque confessis. (nam de iis judicium ferre alias

Sacerdotes non potuissent) Quisquis enim paulo attentius legere voluerit hanc Homiliam, totam conscriptam esse faciliter animadvertet, adversus homines pravis cogitationibus traditos, obscœnis aspectibus mulierum inquinatos, atque aliis sceleribus occultis & reconditis pollutos; nec pertimuisse Chrysostomum templorum vacuitatem, aut solitudinem exsurgentem ex innumerabili multitudine pœnitentium, & communione carentium, extra fores Ecclesiæ veniam deprecantium. κἂν ἐπιμένοντας ἴδω, ἀπαγορεύσω λοιπὸν ὑμῖν τῶν ἱερῶν τούτων ἐπιβῆναι προθύρων, καὶ τῶν ἀθανάτων μετασχεῖν μυστηρίων, ὥσπερ τοῖς πορνεύουσι καὶ μοιχεύουσι, καὶ ἐπὶ φόνοις ἐγκαλουμένοις. καὶ γὰρ βέλτιον μετὰ δύο καὶ τριῶν τοὺς τοῦ Θεοῦ φυλαττόντων νόμους τὰς συνήθεις ἀναφέρειν εὐχὰς, ἢ πλῆθος ἐπισύρεσθαι παρανομούντων καὶ τοὺς ἄλλους διαφθειρόντων. *Si videro vos in iisdem manentes, etiam interdicam omnino vobis sacri istius ingressionem vestibuli, & immortalis participationem mysterii, sicut fornicatoribus & adulteris, & his qui de homicidiis arguuntur. Melius namque est cum duobus ac tribus divinæ legis præcepta servantibus orationes Deo offerre solitas: quam inique agentium, cæterosque corrumpentium multitudinem congregare.*

Quæ cum ita sint, ex his directe conficitur, ejusmodi loca S. Chrysostomi non minus negotii facessere hominibus Protestantibus, quam Catholicis viris. Enimvero nisi explicationes a nobis expositæ accipiantur, & si hæc verba S. Chrysostomi, *Dic Deo soli peccatum tuum, sine testibus, non conservo qui exprobret, intus in conscientia, nemine præsente, id solum exigit;* ex quibus integræ vires ac nervi rerum a Dallæo objectarum coalescunt, confessionem soli Deo faciendam strictim & unice constituant: non minus necessitati confessionis publicæ peccatorum publicorum, (quam superstitio Calviniana non repudiat) quam secretæ occultorum repugnant.

CAPUT XIV.

Quædam minoris momenti ex S. Chrysostomo objecta, continua explicatione diluuntur.

I. HIs jam retusis arietibus, quædam leviora a Dallæo ex eodem S. Chrysostomo passim objecta prætermittere non debemus, quæ sibi adversus confessionem

auricularem valde propitia & accommodata existimat libri IV. de Confessione capite 12. pag. 393. quo plusquam potest revera contendit, ut ætate S. Chrysostomi receptam usu non fuisse ejusmodi peccatorum apud Sacerdotes confessionem demonstret. Profert in hanc rem hæc verba libri II. de Sacerdotio capite 2. quæ sibi persuadet ori S. Chrysostomi insulse prorsus ac perperam induci, si ex confessionibus in aurem sibi factis peccata recondita resciviſſet. τὰς δὲ τῶν ἀνθρώπων ἀῤῥωστίας, πρῶτον μὲν οὐκ ἔστιν ἀνθρώπῳ ῥᾴδιον ἰδεῖν. οὐδεὶς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ. πῶς οὖν τις προσαγάγοι τῆς νόσου τὸ φάρμακον, ἧς τὸν τρόπον οὐκ οἶδε; *Principio hominum morbos haud facile est nosse. Nemo enim hominum ea quæ sunt hominis, novit præter spiritum hominis qui in ipso est. Qui igitur pharmacum adhibere quis possit morbo ei, cujus curationem & genus nequaquam intelligat?*

Sed profecto mihi videtur incredibile, hominem mente non captum, si semel in Chrysostomi libros oculum conjecerit, ejusmodi objectionem ponere. Quis enim dubitat cordis humani infinitos esse mæandros, & immensam esse voraginem, ac profundum gurgitem vitiorum turpitudinumque om-

nium, atque ita semper a viris prudentibus ac sapientibus visum iri, quantumvis auricularis confessio lege sancita atque usu generali omnium gentium recepta fuerit? Immo vero ex hac cordis humani penetrandi difficultate assumit conclusionem S. Chrysostomus, quæ confessionis auricularis necessitatem & usum invictissime constituit. *Quamobrem*, ait, *multa quidem arte opus est, ut qui laborant Christiani, ultro sibi ipsi persuadeant Sacerdotum curationibus sese submittere oportere: neque id solum, sed ut etiam curationis ac medicinæ nomine gratiam illis habeant.* Ex eodem principio ibidem colligit, quamvis opera carnis manifesta sint, omnia conscientiæ repagula Sacerdotis examini ac discussioni debere subjici. *Itaque nihil horum relinquendum est, quod probe non excutiat atque examinet Episcopus: quin omnia accurate ac studiose perscrutatum tum demum illum oportet sua ipsius remedia congrue, apte, accommodate afferre.* Hæc Græce hic scribere non necesse est, quæ jam capite XII. hujus libri relata sunt. Sed hæc quæ continenti sermone habet, prætermittere nefas est, quibus Confessariorum & Pastorum Ecclesiæ catholicæ partes & officia mirabiliter exprimit. Διὰ τοῦτο πολλῆς δεῖ τῆς συνέσεως τῷ

ποιμένι, καὶ μυρίων ὀφθαλμῶν, πρὸς τὸ περισκοπεῖν πάντοθεν τὴν τῆς ψυχῆς ἕξιν. ὥσπερ γὰρ εἰς ἀπόνοιαν αἴρονται πολλοὶ, καὶ εἰς ἀπόγνωσιν τῆς ἑαυτῶν καταπίπτουσι σωτηρίας, ἀπὸ τοῦ μὴ δυνηθῆναι πικρῶν ἀνασχέσθαι φαρμάκων· οὕτως εἰσί τινες, οἳ, διὰ τὸ μὴ δοῦναι τῶν ἁμαρτημάτων τιμωρίαν ἀντίῤῥοπον, εἰς ὀλιγωρίαν ἐκτρέπονται· καὶ πολλῷ γίνονται χείρους, καὶ πρὸς τὸ μείζονα ἁμαρτάνειν προάγονται. *Quocirca multa quidem opus est Pastori prudentia, sexcentis etiam, ut sic dicam, oculis: ut recte undique humani animi habitum circumspicere possit. Nam sicut aliquoties usuvenit, ut animum plerique despondeant, atque in suæ salutis proruant desperationem; non ob aliud, nisi quod ab amaris acerbisque medicamentis abhorreant: ita nonnullos reperias, qui hoc ipso quod pœnas peccatis suis pares non luerint, in negligentiam, ac contemptum dilabantur, ac longe deteriores facti, majorem peccandi licentiam sibi vendicent.* Quis enim non videat ibi peccata occulta æque ac manifesta perstringi, adeoque debuisse ad curationem procurandam Sacerdotibus æquabiliter subjici?

II. Eodem capite 12. scilicet libri IV. de Confessione, alterum locum S. Chrysostomi profert Dallæus ex capite 4. libri VI. de Sacerdotio, non magis propitium ac suæ opinioni

nioni tuendæ conducibilem, his verbis conceptum : *Peccatorum autem quæ ſubditorum quiſque commiſerit, Epiſcopo ſive Paſtori ne minima quidem pars nota eſſe poteſt.* τῶν δὲ ἁμαρτημάτων οὐδὲ τὸ πολλοστὸν αὐτοῖς μέρος δυνατὸν γενέσθαι καταφανές. Ex his vero concludit, nullius peccatoris confeſſionem excepiſſe Epiſcopos aut Paſtores : quippe cum ejus ope peccata ſibi revelata faciliter cognoviſſent.

Sed cum hæc verba facile in ætatis noſtræ Epiſcopos & nonnullos majorum urbium Paſtores transferri poſſent, qui non ſecus ac ætate S. Chryſoſtomi pleroſque homines ſuæ curæ commiſſos ne quidem de facie noverunt : πῶς γὰρ, ὧν τοὺς πλείονας οὐδὲ ἐκ προσόψεως ἴσασι ; *qui enim nota foret, cum illorum complures ne de facie quidem ille noverit?* ſatis patet quam abſurdum ſit, ejuſmodi concluſionem aſſumere, praximque contrariam confeſſioni auriculari tempori S. Chryſoſtomi vendicare : ſiquidem æquabili jure uſus confeſſionis auricularis ætate noſtra ignotus exiſtimari poſſet.

III. Eodem recidit locus a Dallæo objectus ex Homilia v. ejuſdem Patris in Epiſtolam 1. ad Timotheum. οἱ ἱερεῖς οὐ πάντας ἴσασι τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ ἀναξίως τῶν μυστη-

ειων μετέχοντας. Sacerdotes non norunt omnes peccatores, & indigne mysteria percipientes. De quo ait Minister, *Quidni norint, si omnes peccatores omnia sua delicta iis confiteantur, & accurate recenseant?*

Sed responsio facilis est, S. Chrysostomum conqueri de peccatoribus indigne sacrum Christi corpus sumentibus, seu sine doloris sensu ac morum corruptorum emendatione, vix hebdomade Paschatis ad Eucharistiam accedentibus, adeoque omni pœnitentia postposita atque relicta. Ejusmodi autem querimoniæ multitudine innumerabiles peccatores ætate nostra locum amplissimum dare videntur: qui quamvis adulteria, fornicationes, danistias, cæteraque crimina in aures Sacerdotum liberaliter effundant, ad meliorem frugem non revertuntur; sed infinita peccata communionis & confessionis ad normam veræ pœnitentiæ male compositæ, ac sæpe sacrilegæ accessionibus cumulant. Quis tamen ex agendi ratione tam iniqua & impia colligat, ætate nostra confessionis auricularis usum abrogatum fuisse? & ex eo quod plerique homines ejusmodi criminibus inquinati, Episcopis & Sacerdotibus sigillatim non sint noti, concludat similiter, confessionis usum

nec receptum, nec notum esse? Eandem explicationem inducimus verbis ejusdem S. Chrysostomi, quæ ex Homilia XXIV. tomi I. de Baptismo Christi, objectat Dallæus: *Eos vero qui nobis ignoti sunt, Deo relinquemus, qui mentis cujusque secreta novit.* τοὺς δὲ ἀγνώστους ἡμῖν τῷ Θεῷ καταλείψωμεν τῷ τὰ ἀπόρρητα τῆς ἑκάστου διανοίας εἰδότι. Hæc enim omnia prodidit S. Chrysostomus, ut negligentiam Fidelibus exprobraret, qui celatis animi morbis atque occultis vulneribus, sive peccatis Sacerdotibus non explicatis; curationibus eorum sese non submittunt. Quamobrem rectæ rationi multo congruentius videtur ejusmodi locis confessionem auricularem stabilire ac confirmare, quam eandem convellere & infirmare.

IV. Eodem capite difficultatem ponit Dallæus, qua nos extricare non valde arduum est, assumptam ex Homilia I. S. Chrysostomi contra Judæos, quæ est XXXIV. tomi I. pag. 392. lit. B. πιστεύσατε, τὴν κεφαλὴν πρότερον ἀποθήσομαι, ἢ περιόψομαί τινα τῶν τὰ τοιαῦτα νοσούντων, ἐὰν ἴδω· ἐὰν δὲ ἀγνοήσω, συγγνώμην ὁ Θεὸς δώσει πάντως. *In capitis discrimen prius adducar, credite, quam ullum istiusmodi morbo oppressum negligam, si videro. Sin me latebit: Deus omnino ignoscet.* Ad quam obser-

vat, S. Patrem hortari plebem Christianam, ut Judaizantes homines proderet, & ait: *Quid opus erat id negotii laicis hominibus dare, si confessio apud istos in usu erat?* Sed cum potissimum arguat Christianos, qui omni resipiscentia postposita, in Judaicos errores recidebant, homines alloquitur, quorum vitia ope confessionis ei patefieri non poterant. Adeoque mirum non est, S. Chrysostomum hac via confessionis eorum peccata perspecta non habuisse; sed laicis hominibus negotium dedisse, ut eos explorarent, & ejusmodi erroribus inquinatos Ecclesiæ renunciarent.

CAPUT XV.

Explicantur Marcus Eremita, & Innocentius Papa I.

ORDINE suo venit opportune Marcus Eremita post S. Chrysostomum, cujus credibile & probabile est discipulum fuisse. Hunc tamen in sæculum nonum relegat Dallæus, sed perperam & immerito. Incogitabile enim est, Photium doctissimum Archiepiscopum Constantinopolitanum, sibique

æqualem, si nono sæculo vixit, tanquam veterem & antiquum Scriptorem illum recen fuisse. Quod tamen intelligimus ex codice c c. Bibliothecæ Photii, quo laudat opera ascetica Marci Eremitæ, & mentionem facit lucubrationum adversus Melchisedecianos (de quibus scripserunt S. Epiphanius & S. Augustinus) eo sæculo vix cognitos; adeoque adversus quos laborare non minus absurdum fuisset, quam si quis hodie dedita opera Pattalorynchitas, aut eosdem Melchisedecianos opere denso confutaret.

I. At vero ex præscriptis ab eo Marco faciendæ confessionis regulis intelligimus, ejus ætate usu valde receptam fuisse. Enimvero admonet, ne sub specie confessionis accurate faciendæ diabolus in memoriam & mentem nostram revocet pravas imagines ac simulacra peccatorum, atque eis ob oculos positis obscœnas cogitationes excitet, focumque libidinis accendat. Quippe sic fatur libro sub titulo *de iis qui putant se ex operibus justificari*. prima vice publici juris facto Parisiis typis Græcis Guillelmi Morelli anno M D LXIII. pag. 69. numero 139. & 140. αἱ παλαιαὶ ἁμαρτίαι κατ᾽ εἶδος μνημονευθεῖσαι, βλάπτουσι τὸν εὔελπιν· μετὰ λύπης μὲν γὰρ ἀναδοθεῖσαι, τὰς ἐλπίδας ἀφιστῶσιν· ἀλύπως δὲ ἐξεικο-

νισθεῖσαι, τὸν παλαιὸν μολυσμὸν ἐναποτίθενται). ὅταν ὁ νοῦς κρατήσῃ δι' ἀρνήσεως τὴν μονολόγιστον ἐλπίδα, τότε ὁ ἐχθρὸς προφάσει ἐξομολογήσεως, τὰ προγεγραμμένα κακὰ ἐξεικονίζει, ἵνα τὰ χάριτι Θεοῦ ἐπιληθέντα πάθη ἀναζωπυρήσῃ, καὶ λεληθότως ἀδικήσῃ τὸν ἄνθρωπον· τότε γὰρ κἂν φαιδρὸς καὶ μισοπαθὴς ὑπάρχῃ, ἐξ ἀνάγκης σκοτισθήσεται, συγχυθεὶς ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις. κἂν ὁμιχλώδης ἔτι, καὶ φιλήδονος εἴη, συγχρονίσει πάντως καὶ ἐμπαθῶς προσομιλήσει ταῖς προσβολαῖς, ὡς πρόληψιν εὑρεθῆναι τὴν τοιαύτην μνήμην, καὶ οὐκ ἐξομολόγησιν. ἂν θέλῃς Θεῷ προσφέρειν ἀκατακρίτως ἐξομολόγησιν, μὴ μνημόνευε κατ' εἶδος τὰς παρατροπάς· λίαν γὰρ μολύνεις τὴν διάνοιαν· ἀλλ' ὑπόμενε γενναίως τὰς τούτων ἐπαγωγάς. *Præterita peccata specie quadam memoria repetita nocent homini in bona spe constituto: nam cum tristitia apparentia a spe abducunt: sine tristitia autem sub imagine quadam concepta in animo, veteri inquinatione hominem contaminant. Cum mens per vitiorum abnegationem & renunciationem spem unice considerandam apprehenderit, tunc inimicus sub confessionis prætextu ante menti impressa vitia effingit, ut affectus gratia Dei oblivioni traditos iterum incensos exsuscitet, & hominem latenter injuria afficiat. Tunc enim si clarus & affectibus inimicus existat, necessario obtenebra-*

bitur, detentus & confusus propter perpetrata vitia. Et si nebulosus adhuc, & voluptatum amans fuerit, omnino una perseverabit, & affecto animo cum occurrentibus affectionibus familiaritatem contrahet: ut mentis anticipatio talis memoria, & non confessio inveniatur. Itaque si volueris Deo offerre irreprehensibilem confessionem, secundum speciem errorum non recorderis, (nam valde inquinares animum) verum illorum illecebras generose perferto. Verum adeo ex his intellexit Dallæus confessionem auricularem, ut sic loquatur lib. IV. de Confessione capite 41. pag. 544. *Hæc quidem ille,* (scilicet Marcus) *tum primum incipientem delicta omnia sigillatim confitendi usum damnans, acuteque prospiciens, quantam illa consuetudo piorum animis labem afferat.* Quod confirmat his ejusdem tractatus verbis: ὁ γνωστικὸς καὶ εἰδὼς τὴν ἀλήθειαν οὐ διὰ μνήμης τῶν πραχθέντων, ἀλλὰ δι' ὑπομονῆς τῶν ἐπερχομένων ἐξομολογεῖται τῷ Θεῷ. *Scientia præditus, quique veritatem novit, nequaquam memoria rerum factarum, sed tolerantia rerum contingentium, confitetur Deo.* Sed falsum est, ab hoc Autore condemnari usum confessionis peccatorum sigillatim. Etenim hæ voces Græcæ κατ' εἶδος non significant *sigillatim*; sed *secundum speciem, secundum formam* & *ima-*

ginem : quæ quidem ſcelerum imagines dum repræſentantur, mentem caſtam libidinis fœtore conſpurcare ſolent. *Secundum ſpeciem errorum ne recorderis, nam inquinant animum.* Si *ſigillatim* ſignificare voluiſſet, καθ' ἕκαστον, non κατ' εἶδος dixiſſet; multum enim diſſimilitudinis habent confeſſio peccatorum ſigillatim, & eorumdem ſecundum ſpeciem repræſentatio. Confiteri optimum, nimis repræſentare & oculis offerre pernicioſum eſt.

II. Idem Autor praxim confitendi peccata magis arcana, ſeu cogitationes pravas, ſuo tempore invaluiſſe nos docet libro de Baptiſmo, quo nervoſe frangit opinionem eorum, qui ſibi perſuadebant Deum cauſam eſſe in nobis pravarum cogitationum. Ait quippe nihil eſſe delectabilius, hoc eſt, inſidioſius opinione quæ peccatum cogitationis a nobis extraneum ſubjicit. Lege libro de Baptiſmo pagina 170. τί γὰρ ταύτης ἡδυπαθέστερον ἀλλοτρίαν τὴν λογικὴν ἁμαρτίαν ὑποτιθεμένης, καὶ γαυριᾶν, καὶ ἐπαίρεσθαι, ὡς ἀναιτίους μᾶλλον, ἢ ἐξομολογεῖσθαι καὶ πενθεῖν ἐπὶ τοῖς πονηροῖς βουλεύμασι παρασκευαζούσης; *Quid enim delectabilius opinione quæ ſubjicit peccatum cogitationis a nobis extraneum eſſe, & facit nos gloriari, & quaſi innocentes extolli potius, quam*

præparet ad confiteri & lugere de malis consiliis? Eccam vides peccatorum cogitationum lethalium nativis coloribus expressam confessionis imaginem. Supervacaneum esset reponere, eo loci Marcum non indigitare confessionem apud Sacerdotem faciendam; cum agnoscat ipse Dallæus, eo tempore primulum incœpisse usum delicta omnia sigillatim confitendi, atque ipsum Marcum acute prospexisse, quantam illa consuetudo piorum animis labem adferret.

III. Succedat igitur Innocentius Papa I. ex cujus Epistola 1. ad Decentium Eugubinum Episcopum locus assumitur ad comprobandam confessionem, capite scilicet 7. *De pœnitentibus vero, qui sive ex gravioribus commissis, sive ex levioribus pœnitentiam gerunt, si nulla interveniat ægritudo, quinta feria ante Pascha eis remittendum Romanæ Ecclesiæ consuetudo demonstrat. Cæterum de pondere æstimando delictorum, Sacerdotis est judicare, ut attendat ad confessionem pœnitentis, & ad fletus atque lacrymas corrigentis, ac tum jubere dimitti, cum viderit congruam satisfactionem. Sane si quis in ægritudinem inciderit, atque usque ad desperationem devenerit, ei est ante tempus Paschæ relaxandum, ne de sæculo absque communione discedat.* Porro hæc ver-

ba confessionis auricularis usum & necessitatem demonstrantia multa cogitatione reputanda sunt. Enimvero de pœnitentibus publicis hic locus intelligi non potest, si vera est observatio Dallæi libri III. de Confessione capite 15. quo ait per *pœnitentes* intelligi *publicos*, cum hac voce *pœnitens* vel *pœnitentes* solitarie, hoc est, sine alterius accessione, veteres Scriptores utuntur. Hic vero non ita se res habet. Nam legimus, *De pœnitentibus vero, sive qui ex gravioribus commissis, sive ex levioribus pœnitentiam gerunt.* Quæ quidem eo tempore duplicis generis pœnitentiam extitisse significant: scilicet peccatorum graviorum, & leviorum. At si Dallæo credimus, de solis gravioribus, capitalibus & manifestis criminibus rei pœnitentiæ publicæ lege tenebantur, libri IV. de Confessione cap. 32. Adeoque ex hac Epistola Innocentii per *pœnitentes* non ii solum qui publicæ pœnitentiæ stadium percurrebant, verum etiam qui aliorum peccatorum pœnas luebant, intelligendi sunt.

IV. Dato non concesso, utcumque res sit, Innocentium hic spectare pœnitentiam publicam, neutiquam consequeretur eo loci non spectari confessionem peccatorum occultorum; quippe quam conceptis verbis si-

gnificat Innocentius. *Cæterum de pondere æstimando delictorum, Sacerdotis est judicare, ut attendat ad confessionem pænitentis.* Non enim loquitur de confessione publica, scilicet ea ætate penitus abrogata: ergo de secreta, sine qua delicti pondus cognoscere, ac de eo judicare non potuisset, ut ipsemet passim fatetur Dallæus. Adeoque consequitur luce meridiana clarius, tempore hujusce Pontificis Innocentii I. usu receptam fuisse pœnitentiam publicam, pro peccatis indiscriminatim mortalibus, sive publicis, sive occultis, levioribus, sive gravioribus. *Sive ex gravioribus commissis, sive ex levioribus.*

V. Improbabile est, per confessionem sanctissimum Pontificem intellexisse exomologesim, quam plerique cum integra actione pœnitentiæ sive satisfactione confundunt. Has enim conceptis verbis egregie distinguit. *Ut attendat ad confessionem pænitentis.* en confessionem. *& ad fletus atque lacrymas corrigentis, ac tum jubere dimitti, cum viderit congruam satisfactionem.* en reliquum opus pœnitentiæ. His autem significari confessionem soli Deo, postposito ministro Ecclesiæ, factam non existimat Dallæus. Rotunde enim fatetur eo capite 15. pœnitentes publicos confessos esse Sacerdoti-

bus. *Ex his quæ sunt,* inquit, *indubitata, apparet ex hoc Innocentii loco haberi quidem, qui publicam illam apud veteres solemnem pœnitentiam suscipiebant, eos apud Dei ministrum, a quo eam petebant, & accipiebant, lapsum suum confessos fuisse: quod nemo negat, & idem apud nos quoque fit.* At vero non habet aliam explicandorum Sacerdotibus peccatorum publicorum causam præter necessitatem cognitionis, sine qua rite recteque judicare non potis est. Quamobrem cum de reconditis judicare sine confessione, ex qua sola cognitio haberi potest, difficilius sit, quam de publicis, quæ ex hominum testificatione abundanter innotescunt; majorem esse confessionis occultorum quam publicorum necessitatem, concludere necesse est.

VI. At inquit Dallæus lib. IV. de Confessione capite 12. pag. 396. *Idem Innocentius clarissime docet nos, Sacerdotes suo sæculo in ea tantum crimina animadvertisse, quæ sibi alieno indicio essent prodita; unde sequitur, nullam adhuc tum fuisse confessionalem alterius Innocentii* (scilicet III.) *disciplinam.* Et in hanc rem citat caput 4. Epistolæ III. Innocentii I. ad Exuperium Tolosanum Episcopum. *Sed viros suos mulieres non facile de adulterio accusant, & non habent latentia pec-*

sata vindictam: viri autem liberius uxores adulteras apud Sacerdotes deferre consueverunt, & ideo mulieribus, prodito earum crimine, communio denegatur: virorum autem latente commisso, non facile quisquam ex suspicionibus abstinetur. Qui utique submovebitur, si ejus flagitium detegatur. Cum ergo par causa sit, interdum probatione cessante, vindictæ ratio conquiescit.

Sed respondere facile est, ejusmodi peccata non fuisse ex confessione intellecta, quoniam eorum conscii homines aut nimis contumaces fortasse non confitebantur, aut adeo clam Sacerdotibus detegebant, ut ea clausa tenere cogerentur, adeoque palam corrigere atque arguere jure non possent. *Sic agamus*, inquit S. Augustinus capite 8. Homiliæ XVI. de verbis Domini, *& sic agendum est, non solum quando in nos peccatur, sed quando peccatur ab aliquo, ut ab altero nesciatur. In secreto debemus corripere & corrigere: quod si inimicus quærit audire quod puniat? Novit enim nescio quem homicidam Episcopus, & alius illum nemo novit. Ego volo illum publice corripere, & tu quæris inscribere. Prorsus nec prodo, nec negligo: corripio in secreto: pono ante oculos Dei judicium: terreo cruentam conscientiam, persuadeo pœnitentiam.* Idem habet S.

Leo Pontifex, de quo infra dicturi sumus. Verumtamen dubitandum non est, tempore S. Augustini & Innocentii I. confestim peractam fuisse pœnitentiam publicam pro peccatis occultis. Neque enim res est eadem, publice arguere peccatorem, peccatumque ei coram multitudine exprobrare; & pœnitentiam publicam imponere. Sæpe fervore pietatis atque instinctu, primis temporibus Christiani publicæ pœnitentiæ onera sustinebant, eaque sibi perhonorifica ac gloriosa ducebant. Enimvero exprobratio peccati aut turpitudinis propter peractam pœnitentiam res est omni memoria antiquitatis ecclesiasticæ omnino inaudita. Itaque nihil vetat, ea ætate quosdam peccatores sua scelera Episcopis clam confessos, eorum inductu sibi persuasisse, ut pœnitentiam agerent, [*Persuadeo pœnitentiam.*] peccatis eorum occultis atque alto silentio sepultis permanentibus. Ejusmodi agendi ratio non est ab ætatis nostræ institutis alienior. Quis enim nescit, infinita peccata occulta publicis eleemosynis, jejuniis, peregrinationibus, victu ac vestitu monastico quotidie expiari? adeoque pœnitentes opera & actus suos stragulis seu conopeis pietatis simplicis ac religionis obumbrare? Insulsum igitur est sibi persuadere

pœnitentia publica ſcelera occultiora manifeſta ac publicata fuiſſe, uti capite II. & III. ſupra demonſtravimus. Revera enim plerique veteres Chriſtiani, ut obſervat Tertullianus, pœnitentiam agebant, non ſolum ut peccata delerent, verum etiam ut legi Divinæ obtemperarent.

CAPUT XVI.

Probatur, ætate S. Hieronymi & S. Auguſtini exiſtimatam fuiſſe confeſſionem auricularem neceſſariam ad obtinendam peccatorum veniam, adeoque uſu continuo receptam fuiſſe.

SANCTUS Hieronymus S. Chryſoſtomi & S. Innocentii Papæ I. æqualis, de confeſſione auriculari tam conceptis verbis mentionem facit, ut ipſum aliter ſenſiſſe nemo dixerit, niſi de poteſtate mentis exceſſerit. Verumtamen Dallæus ad tuendam inſolentem opinionem quam defendendam recepit, ſanctum Doctorem inter adverſarios confeſſionis recenſet, eodem capite, quo verba Innocentii I. excuſſit, novamque explicationem ejus verbis a Cardinale Bellarmino in rem confeſſionis adductis inducere nititur

exſcriptis ex Commentario in caput x. Eccleſiaſtæ ad hæc verba, *Si momorderit ſerpens in ſilentio, non eſt amplius habenti linguam.* pag. 59. tomi VII. editionis Operum S. Hieronymi, Eraſmi cura factæ Baſileæ anno MDXXV. *Si quem ſerpens diabolus occulte momorderit, & nullo conſcio eum peccati veneno infecerit; ſi tacuerit qui percuſſus eſt, & non egerit pœnitentiam, nec vulnus ſuum fratri & magiſtro voluerit confiteri, magiſter qui linguam habet ad curandum, facile ei prodeſſe non poterit. Si enim erubeſcat ægrotus vulnus medico confiteri, quod ignorat medicina, non curat.* Porro tria ex hoc loco extra omnem controverſiæ alcam poſita intelliguntur.

I. Loquitur S. Hieronymus de peccatis occultis lethalibus, neutiquam vero de manifeſtis. Nihil enim aliud ſignificant hæc verba: *Si quem ſerpens diabolus occulte momorderit, & nullo conſcio eum peccati veneno infecerit.* Nam peccatores publicos non occulte, ſed publice mordet diabolus, pluribuſque conſciis eos peccati veneno inficit.

II. Confeſſionem ejuſmodi peccatorum ad procurandam ſalutem neceſſariam exiſtimat: quippe cum hac confeſſione prætermiſſa, Sacerdos peccatori prodeſſe faciliter neutiquam poſſit. *Et non egerit pœnitentiam,*

nec

nec vulnus suum fratri & magistro voluerit confiteri, magister qui linguam habet ad curandum, facile ei prodesse non poterit. Si enim erubescat ægrotus vulnus medico confiteri, quod ignorat medicina, non curat. His autem perspectam habemus necessitatem confessionis ex necessitate cognitionis peccati: quippe cum medicus ignotos morbos curare nequeat.

III. Dubium non est, ibi per magistrum intelligi Sacerdotem sive Episcopum, cum S. Hieronymus infinitis Operum locis vices & functiones magistri Sacerdotibus adscribat & vendicet, præsertim Epistola ad Nepotianum de vita Clericorum & Sacerdotum pag. 14.

IV. Nihil etiam tam insulsum videtur & a rectæ rationis institutis alienum, quam quod negat Dallæus: scilicet S. Hieronymum existimare omnes Fideles lege confessionis teneri jure divino. Enimvero cum hunc sensum defendat esse verborum Scripturæ sacræ, necesse est Scripturæ autoritate, adeoque jure divino sancitam confessionis legem intellexisse.

V. Mente etiam non assequor, quo artificio Dallæus hæc verba S. Hieronymi ad habitudinis peccata transferat, nec quid rebus Dallæi conducat ejusmodi conjectura.

Semper enim consequeretur, peccata habitudinis fore confessioni obnoxia: quibus ita constitutis, quo jure peccata quæ actualia vocantur, eadem lege soluta ac libera censerentur?

VI. Non levioris momenti locus alter assumitur ex Operibus S. Hieronymi, qui verbis jam citatis non minorem lucem rependit, quam ab iis acceptam refert; scilicet libro III. Commentarii in caput XVI. Evangelii S. Matthæi, pag. 30. tom. IX. ad hæc verba: *Et tibi dabo claves regni cælorum. Istum locum Episcopi & Presbyteri non intelligentes, aliquid sibi de Pharisæorum assumunt supercilio: ut vel damnent innocentes, vel solvere se noxios arbitrentur: cum apud Deum non sententia Sacerdotum, sed reorum vita quæratur. Legimus in Levitico de leprosis: ubi jubentur, ut ostendant se Sacerdotibus; & si lepram habuerint, tunc a Sacerdote immundi fiant: non quo Sacerdotes leprosos faciant & immundos; sed quo habeant notitiam leprosi & non leprosi, & possint discernere qui mundus, qui ve immundus sit. Quomodo ergo ibi leprosum Sacerdos mundum vel immundum facit: sic & hic alligat, vel solvit Episcopus & Presbyter: non eos qui insontes sunt vel noxii: sed pro officio suo, cum peccatorum audierit varieta-*

tes, ſcit qui ligandus ſit, quive ſolvendus.
Ex hoc loco manifeſte intelligitur poteſtas ligandi atque ſolvendi data Sacerdotibus, & jus ope confeſſionis diſcernendi peccata, *cum peccatorum audierit varietates*. Inſuper quemadmodum omnes leproſi autoritati Sacerdotum veteris Legis ſubjiciebantur, ut lepram a lepra diſcernerent; ita novæ Legis Sacerdotum judiciali foro peccatores obnoxii ſunt.

Reſpondet Dallæus, S. Hieronymum non comprehendere omnem ſpeciem peccati, ſed quædam graviora & capitaliora. At ejuſmodi reſponſionem frangere facile eſt. Non enim intelligit quandam tantum ſpeciem lepræ a Sacerdotibus veteris Legis fuiſſe diſcretam, ſed omnem omnino. Igitur omnia peccata ſive capitaliora, ſive leviora, cujuſque generis, Sacerdotum novæ Legis judicio ſubjici debere exiſtimat.

Addit præterea Dallæus, non ſignificare S. Hieronymum, peccatores ea lege confeſſionis jure divino teneri. Sed cum peccatorum ac lepræ par ſit omnino & eadem ratio, ejuſmodi objectio futilis & incogitabilis eſt. Jam ergo ſuccedat S. Auguſtinus.

VII. Primus locus in rem confeſſionis profertur ex capite 3. Homiliæ XLIX. ex L.

pag. 202. lit. D. quo ſic fatur S. Auguſtinus adverſus adulteros : *Qui poſt uxores veſtras vos illicito concubitu maculaſtis, ſi præter uxores veſtras cum aliqua concubuiſtis, agite pœnitentiam, qualis agitur in Eccleſia Dei, ut oret pro vobis Eccleſia. Nemo ſibi dicat: Occulte ago, apud Deum ago : novit Deus qui mihi ignoſcit, quia in corde ago. Ergo ſine cauſa dictum eſt: Quæ ſolveritis in terra, ſoluta erunt in cælo? Ergo ſine cauſa ſunt claves datæ Eccleſiæ Dei?* At vero ſi occulte pœnitentiam agenti & coram Deo, poſtpoſito Sacerdote, dicendum eſt, ſine cauſa Chriſtum reliquiſſe in poteſtate Diſcipulorum jus ſolvendi in cælo quæ in terra ſoluta ſunt, & ſine cauſa claves datas eſſe Eccleſiæ Dei : invictiſſime conſequitur, uſu receptam fuiſſe ætate S. Auguſtini conſuetudinem exponendi peccata miniſtris ad procurandam ſolutionem, & accipiendum ab iis ſatisfactionis modum, ut Homilia L. obſervat S. Auguſtinus.

At, inquit Dallæus libro III. capite 16. pag. 259. S. Auguſtinus ſolitarium peccatum adulterii ſpectat eo loci, quod antiquis canonibus, qui tunc temporis confeſtim agebantur, legi pœnitentiæ publicæ ſubjiciebatur; confeſſionem vero non reſpicit, ſed pœnitentiam. Ego vero fateor, ea Homilia S.

Augustinum mentionem facere de solitario peccato adulterii; sed indiscriminatim, sive occulto, sive publico: adeoque publica satisfactione æquabiliter plectendo. Sed Homilia proxime sequenti, sive L. conceptis verbis docet, non solum adulterium, sed omnia peccata mortalia contra Decalogum commissa, Ecclesiæ clavibus esse obnoxia, omni discrimine remoto occultorum aut publicorum criminum. *Tertia actio est pœnitentiæ, quæ pro illis peccatis subeunda est, quæ legis Decalogus continet, & de quibus Apostolus ait: Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt.* Et ibid. pag. 206. lit. C. & D. *Et cum ipse*, scilicet peccator, *in se protulerit severissimæ medicinæ, sed tamen medicinæ sententiam, veniat ad Antistites, per quos illi in Ecclesia claves ministrantur, & tamquam bonus jam incipiens esse filius, maternorum membrorum ordine custodito, a præpositis sacramentorum accipiat satisfactionis suæ modum.* At vero ejusmodi peccata solitariæ confessionis ope subjiciebantur clavibus: quippe cum plurima esse non possent, nisi recondita & occulta, verbi gratia, contra præceptum, *Non concupisces*, perpetrata, quæ intus nihil exterius erumpente committuntur; & alia cogitationum lethalia, de quibus mentionem fa-

cit S. Augustinus tractatu XLIX. in Joannem pag. 146.

Præterea nemini homini in mentem venit, omnia peccata contra Decalogum, etiam publica, antiquis canonibus fuisse pœnitentiæ publicæ speciatim præscriptis pœnis obnoxia. Sed revera, sive publica, & interdum occulta, expiabantur pœnitentia publica ad arbitrium sapientis & prudentis Episcopi aut Presbyteri tempus ac modum satisfactionis opportune decernentis. *Vt si peccatum ejus* (inquit continuo sermone Augustinus) *non solum in gravi ejus malo, sed etiam in tanto scandalo est aliorum, atque hoc expedire utilitati Ecclesiæ videtur Antistiti, in notitia multorum, vel etiam totius plebis agere pænitentiam non recuset.* Denique nullus dubitandi locus relinquitur, existimasse S. Augustinum imponendam etiam pœnitentiam publicam pro gravibus peccatis occultis, ex continenti sermone hujus Homiliæ: *Nos vero prohibere a communione quemquam non possumus, quamvis hæc prohibitio nondum sit mortalis, sed medicinalis, nisi aut sponte confessum, aut in aliquo sive sæculari, sive ecclesiastico judicio nominatum atque convictum.* Et infra: *Noluit enim hominem*, scilicet Apostolus, *ab homine judicari ex arbitrio suspicionis, vel etiam ex-*

traordinario usurpato judicio : sed potius ex lege Dei secundum ordinem Ecclesiæ, sive ultro confessum, sive accusatum atque convictum. Quæ sunt enim peccata quæ sponte confitemur, nisi occulta ? & de quibus convincimur, nisi de publicis, seu in multorum conspectu commissis ? At vero de utrisque indiscriminatim ait, seu tam ex confessione cognitis, quam ex convictione probatis. *Et tamen certiores sunt claves Ecclesiæ, quàm corda regum, quibus clavibus quodcumque in terra solvitur, etiam in cælo solutum promittitur; & multo honestior est humilitas, qua se quisque humiliat Ecclesiæ.*

VIII. Secundus locus assumitur ex tractatu XLIX. in Joannem pag. 150. *Quando contemnis, mortuus jaces; & si tanta quanta dixi, contemnis, sepultus jaces : quando confiteris, procedis. Quid est enim procedere, nisi ab occultis velut exeundo manifestari ? Sed ut confitearis, Deus facit magna voce clamando, id est, magna gratia vocando.* De confessione peccatorum occultorum dubio procul mentionem facit : nunquam enim hæc verba, *Quid est enim procedere, nisi ab occultis velut exeundo manifestari ?* peccata publica significare possunt; nisi occulta & publica synonyma sint. Constat etiam, ejusmodi confes-

ſionem ſeu peccatorum declarationem factam fuiſſe apud miniſtros Eccleſiæ, quos repræſentabant, teſte S. Auguſtino, miniſtri, quibus Chriſtus Dominus juſſit ut Lazarum ſindone colligatum ſolverent, poſtquam mirabiliter revixit, ut ex continuo ſermone intelligimus: *Ideo cum proceſſiſſet mortuus adhuc ligatus, confitens & adhuc reus: ut ſolverentur peccata ejus, miniſtris hoc dixit Dominus, Solvite illum, & ſinite abire. Quid eſt enim, Solvite, & ſinite abire? Quæ ſolveritis in terra, ſoluta erunt & in cælo.*

At inquit Dallæus pag. 261. hæc numquam intelligi poſſe de peccatoribus ſua delicta in aurem Sacerdotis enarrantibus, qui, quod Auguſtinus affirmat diſerte, ab occultis velut exeundo ſe manifeſtare dici non poſſunt. Sed immo congruentiùs multo hoc dicitur de peccatoribus occulta & intima ſuæ conſcientiæ Sacerdoti revelantibus, quam de peccatoribus publicis. Præterea cum ætate S. Auguſtini uſus pœnitentiæ publicæ pro peccatis occultis manifeſte receptus fuerit, quid vetat ex occultis dici peccata per pœnitentiam procedere, & velut exeundo manifeſtari? Sed quid reſpondebunt Dallæus & omnes ſectatores Calvini, ſi percontarer libenter quam ſpeciem confeſſionis

hic ſpectet S. Auguſtinus? Enimvero de confeſſione ſoli Deo facta non loquitur: repugnant enim hæc verba, *Miniſtris hoc dixit Dominus, Solvite illum, & ſinite abire.* Neque de confeſſione peccatorum publicorum, de quibus dici non poteſt, *Ab occultis procedere, & velut exeundo manifeſtari.* Reſtat igitur confeſſio peccatorum occultorum in aurem Sacerdotum Eccleſiæ, quibus ab occultis velut exeundo manifeſtabantur.

IX. Tertius locus hanc veritatem mirabiliter confirmat, ex Homilia XXVII. ex L. pagin. 178. cap. 3. *Elevatus eſt Lazarus, proceſſit de tumulo: & ligatus erat: ſicut ſunt homines in confeſſione peccati agentes pœnitentiam; jam proceſſerunt a morte: nam non confiterentur, niſi procederent. Ipſum confiteri, ab occulto & tenebroſo procedere eſt: ſed quid Dominus Eccleſiæ ſuæ, Quæ ſolveritis in terra, ſoluta erunt in cælo?*

Tria ex hoc loco manifeſta intelliguntur. 1. Ejuſmodi confeſſionem non fieri ſoli Deo, ſed Eccleſiæ, penes quam jus exiſtebat remittendi peccata. *Sed quid Dominus Eccleſiæ ſuæ, Quæ ſolveritis in terra, ſoluta erunt in cælo?* 2. Hanc confeſſionem eſſe peccatorum occultorum quæ miniſtris Eccleſiæ manifeſtabantur. *Ipſum confiteri, ab occulto & tene-*

broso procedere est. Peccatum enim publicum, occultum ac tenebrosum dici non potest.

5. Hac confessione explicata fuisse peccata, non solum selecta quædam graviora, sed omnia omnino, nullo dempto, mortalia: quippe cum hujusce Homiliæ continuo sermone doceat nos S. Augustinus, hæresim esse negare dandam esse pœnitentiam quibuscumque peccatis, quasi in quibusdam peccatis pia mater Ecclesia viscera perdiderit. *Fuerunt enim qui dicerent, quibusdam peccatis non esse dandam pœnitentiam, & exclusi sunt de Ecclesia, hæretici facti sunt: in quibuscumque peccatis non perdit viscera pia mater Ecclesia.* Insuper observat, sui temporis gentiles exprobrasse Christianis licentiam quam dabant peccandi, sibi persuadendo remissionem omnium peccatorum in Ecclesiæ potestate positam esse.

X. His addere possem Homiliam XLI. S. Augustini, in qua hæc verba occurrunt confessioni valde propitia. *Quia si ad ultimum vitæ steterit, nescit si ipsam pœnitentiam accipere, ac Deo & Sacerdoti peccata sua confiteri poterit.* Quam S. Ambrosio superius adscripsi: sed Sancto Augustino & S. Ambrosio quamvis Dallæus abjudicet, saltem veteri & antiquo Scriptori ecclesiastico fide dignissimo denegare non potest.

XI. At vero inquit Dallæus lib. IV. de Confess. cap. 33. *Docet Augustinus corde contritis atque pœnitentibus etiam ante vocalem confessionem peccata remitti.* Et in hanc rem citat hæc verba in Psalm. XXXI. Enarratione 2. *Dixi, Pronunciabo adversum me injustitias meas Domino, & tu remisisti impietatem cordis mei. Dixi, inquit. Quid dixisti? Non jam pronunciat, sed promittit se pronunciaturum, & ille jam dimittit. Attendite, fratres. Magna res: dixit, Pronunciabo: non dixit, Pronunciavi, & tu dimisisti. Dixit, Pronunciabo, & tu dimisisti: quia eo ipso quod dixit, Pronunciabo, ostendit quia nondum ore pronunciaverat, sed corde pronunciaverat. Hoc ipsum dicere, Pronunciabo, pronunciare est: ideo & tu remisisti impietatem cordis mei. Confessio vero mea ad os nondum venerat: dixeram enim, Pronunciabo adversum me: verumtamen Deus audivit vocem cordis mei. Vox mea in ore nondum erat, sed auris Dei jam in corde erat.*

Sed facilis est responsio, neminem in Ecclesia Romana unquam dubitasse, quin contritio vera caritate perfecta & voto confitendi conjuncta, procuret remissionem peccati ante vocalem confessionem. Hoc docet conceptis verbis Concilium Tridentinum Sessione XIV. cap. 4. omnesque Theologi

Romani defendunt, hoc non repugnare dogmati necessitatem confessionis constituenti: quippe cum Fideles veram contritionem sine voto ac desiderio confitendi peccata sibi comparare nequeant.

XII. Ex his consequitur, insulsam ac supervacaneam esse objectionem, quam profert Dallæus ejusdem libri IV. capite 34. quam assumit ex eo quod S. Augustinus aliique Patres non dubitaverint, salutem sibi comparasse Fideles iterum lapsos, eo tempore quo leges Ecclesiæ confestim agebantur, quibus relapsis absolutione & reconciliatione interdictum erat. Citat in hanc rem Epistolam Sancti Augustini LIV. ad Macedonium. *In tantum autem*, inquit, *hominum aliquando iniquitas progreditur, ut etiam post actam pœnitentiam, post altaris reconciliationem, vel similia vel graviora committant: & tamen Deus facit etiam super tales oriri solem suum; nec minus tribuit quam ante tribuebat, largissima munera vitæ ac salutis. Et quamvis eis in Ecclesia locus humillimæ pœnitentiæ non concedatur, Deus tamen super eos suæ patientiæ non obliviscitur.*
» Tum alicui ex istis petenti, utrum sibi aliquid
» ad vitam futuram profuturum sit, si in ista
» vita illecebrosissimæ voluptatis blandimenta
» contempserit, si libidinum incitamenta fre-

naverit, &c. si vixerit melius, si pauperes sustentaverit largius, &c. Si denique reliquis & pœnitentiæ & pietatis & caritatis operibus diligentius incubuerit: *Quis nostrum ita* (inquit Augustinus) *desipit, ut huic homini dicat, Nihil tibi ista proderunt; vade, saltem hujus vitæ suavitate perfruere? Avertat Deus tam immanem sacrilegamque dementiam. Quamvis ergo caute salubriterque provisum sit, ut locus illius humillimæ pœnitentiæ semel in Ecclesia concedatur, ne medicina vilis minus utilis esset ægrotis, quæ tanto magis salubris est, quanto minus contemptibilis fuerit: quis tamen audeat dicere Deo: Quare huic homini, qui post primam pœnitentiam rursus se laqueis iniquitatis obstringit, adhuc iterum parcis? Quis audeat dicere erga istos non agi quod ait Apostolus, Ignoras quia patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? aut istis exceptis esse definitum quod scriptum est, Beati omnes qui confidunt in eum? aut ad istos non pertinere quod dicitur, Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Dominum?* Denique ex his continenter concludit, super peccatores tantam esse patientiam, tantam misericordiam Dei, ut in hac temporali vita moribus emendatis non damnentur in æternum.

Verumenimvero hæc omnia nihil aliud

probant, nisi ope contritionis procurari veniam peccatorum, etiam cum ea confiteri Sacerdoti non potis est. Quod quidem omnes Ecclesiæ Romanæ Theologi fatentur perlibenter. Sed ex eo quod S. Augustinus existimat posse homines salvari absque confessione & absolutione, cum obtinere non potis est; neutiquam consequitur, ipsum repudiasse dogma necessitatem confessionis auricularis constituens. Quippe cum magnum Fidelibus adferri intertrimentum magnamque perniciem doceat ex absentia pastorum, qui tempore persecutionis effugere & exulare cogebantur: Epistola CLXXX. ad Honoratum. *Ubi si ministri desint, quantum exitium sequitur eos qui de isto sæculo vel non regenerati exeunt, vel ligati? quantus etiam luctus fidelium suorum, qui eos secum in vitæ æternæ requie non habebunt?* Si præter lacrymas, intimum doloris sensum ac resipiscentiam, nihil desiderandum existimasset ad procurandam remissionem; incredibile videretur sanctissimum Patrem docuisse, æquabili ratione dandam absolutionem moribundis Fidelibus in paroxysmo nulla rationis signa edentibus, ac Baptisma Catechumenis morbo repentino de potestate mentis excedentibus. Libro I. de adulter. conjugiis contra Pollentium, in fine:

Quæ autem Baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit. Nec ipsos enim ex hac vita sine arrha suæ pacis exire velle debet mater Ecclesia.

XIII. In hoc fundo non subsidet Dallæus; novam profert objectionem lib. IV. de Confessione capite 12. pag. 396. ex Homilia XVI. S. Augustini de verbis Domini, pag. 30. tom. X. edit. Antuerp. MDLXXVII. *Sunt homines adulteri in domibus suis: in secreto peccant: aliquando nobis produntur ab uxoribus suis, plerumque zelantibus, aliquando maritorum salutem quærentibus.* Et ex Homilia XLIX. cap. 4. & 6. *Nolite viros vestros permittere fornicari: interpellate contra illos Ecclesiam. Non dico, Iudices publicos, non Proconsulem, non Vicarium, non Comitem, non Imperatorem; sed Deum Patrem, & Christum, & Spiritum sanctum.* Contendit numquam questurum fuisse S. Augustinum sibi incognita adulteria, si revera ex confessione sua ætate usu recepta ea faciliter cognovisset. Nec credibile putat, necesse fuisse Augustino confugere ad mulieres, si conjugum arcana ex confessione rescivisset. Sed quam imbecillum sit ejusmodi argumentum, nemo non videt. Adulteri enim de quibus loquitur S. Augu-

ſtinus, erant contumaces & obſtinati, ab inſtitutis confeſſionis peccatorum longe alieniſſimi, qui ſibi perſuadebant vanis deluſi teſtimoniis peccata carnis vitia non eſſe, atque ad ea nullam eſſe Deo curationem: uti perſpicimus ex Homilia eadem XVI. de verbis Domini, cap. 8. *Quod aliquando qui committunt, neſcio qua perverſitate contemnunt, & neſcio unde ſibi teſtimonia nulla & vana conquirunt, dicentes, Peccata carnis Deus non curat.* Ætate S. Auguſtini adulteria graviſſimis pœnis puniebantur, ſive occulta, ſive publica: quamobrem mirum non eſt, pleroſque homines ejuſmodi ſceleribus inquinatos induratos & contumaces ea confeſſione non explicuiſſe, metu ſcilicet pœnæ: lege enim implacabili interdictum erat communione ſponte confeſſis aut convictis peccatoribus.

CAPUT

CAPUT XVII.

Explicatur Canon XLIII. *Codicis Ecclesiæ Africanæ. Fides Sozomeni de confessione auriculari vindicatur ab insigni corruptela Dallæi.*

I. ISTE Canon legitur exscriptus ex Concilio Carthaginensi anno Christi CCCXCVII. habito Cæsario & Attico Consulibus, Kalend. Septembris, in Codice Ecclesiæ Africanæ confecto in Concilio Carthaginensi anno CCCCXIX. cui S. Augustinus interfuit. *Vt pœnitentibus, secundum differentiam peccatorum, Episcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur: & ut Presbyter inconsulto Episcopo non reconciliet pœnitentem, nisi absentiæ Episcopi necessitate cogente. Cujuscumque autem pœnitentis publicum, & vulgatissimum crimen est, quod universam Ecclesiam commoverit, ante absidem manus ei imponatur.* 1. Patet ex hoc Canone, longitudinem temporis pœnitentiæ circumscriptam fuisse ab Episcopo, nec Presbyterum eo inconsulto, nisi absente, reconciliasse pœnitentes. 2. Brevitatem aut diuturnitatem pœnitentiæ ex

gravitate aut levitate criminis definitam ac decretam fuisse. 3. Id recte ac jure fieri non potuisse, nisi peccata cognoscerentur. Hæc omnia fatetur Dallæus: sed defendit, pœnitentes & pœnitentias quas spectat iste Canon, fuisse publicas; adeoque nihil attinere ad confessionem auricularem peccatorum reconditorum, & ait: *Quæ cum stultissima sint atque absurdissima, conclusum esto, Africanum Canonem nihil ad præsentem causam pertinere*. Rotunde fateri expedit istum Canonem revera tractare pœnitentias publicas. Sed ex eo neutiquam consequitur, spectare solummodo peccata manifesta & publica. Immo vero ex continentibus verbis Canonis, quæ consulto prætermisit Dallæus, argumentum invictissimum assumitur impositæ eo tempore pœnitentiæ publicæ pro peccatis gravibus occultis, adeoque ex confessione intellectis. *Cujuscumque autem pœnitentis publicum, & vulgatissimum crimen est, quod universam Ecclesiam commoverit, ante absidem manus ei imponatur.* Quis enim non videat differentiam seu dissimilitudinem peccatorum publicorum ab occultis? quippe cum publicis ritus specialis impositionis manus ante absidem, sive thronum aut cathedram Episcopi, adscribatur.

Non est eadem omnium Doctorum de hac enunciatione *ante absidem* sententia. Zonaras existimat significare impositionem manus ad valvas Ecclesiæ fieri consuetam, qua resipiscentes peccatores ad pœnitentiam admittebantur. Balsamon econtra putat esse ipsam peccatorum capitalium remissionem clam extra Ecclesiam procuratam, ne Fideles ejusmodi pœnitentiæ publicatione excitarentur & scandalo commoverentur. Illustris Sorbonæ Socius Gabriel Albaspinæus, Episcopus Aurelianensis, de ea sic censet Commentario in hunc Canonem, Observationum Ecclesiasticarum pag. 199. *Canonis tamen hujus veram hanc sententiam esse censeo, si unde omnium Fidelium exulcerantur animi, quod quidem omnium oculis pateat, peccatum, crimenque atrocissimum patratum sit, omnino esse præstandum, ut a quo id admissum est, is præter communem aliorum consuetudinem atque morem, supplicio quodam exquisito, quod pro exemplo sit, pœnas luat: sed ita, ut ne transversum quidem unguem discedat a præscripto ceremoniarum, aut asperitatum, quæ tertio gradu comprehenduntur, in terram sese abjiciat, crebra illa manuum impositione ante absidem purgetur, cæteraque precum ac purgationum genera non negligat, idque non illo protrito, aut usitato, aut aliis tertii*

gradus pœnitentibus destinato, retro ambonem loco fiat, sed ante absidem: hoc est in patenti Ecclesia, & in loco unde ejusmodi pœnitentes, eorumque purgationes ab omnibus conspici possent. Omnibus quidem pœnitentibus tertii gradus manus crebro imponebantur, & purgabantur retro ambonem, qui locus est extra: sed juxta chorum, ut vocant: an vero ante absidem idem sit, ac retro ambonem, & hoc canone nihil aliud sibi velint Patres, nisi ut retro ambonem purgentur ejusmodi gravia crimina: (alibi enim si ita visum fuisset Episcopo, poterant purgari) an vero ante absidem, sit extra Ecclesiam, ut aiunt Græci, lectoris erit judicium.

Ego vero mihi persuadeo, hanc formulam *ante absidem* significare ante thronum sive cathedram Episcopi. *Absis* enim tempore S. Augustini, qui Concilio Carthaginensi anno CCCCXIX. interfuit, sedem Episcopalem seu cathedram significat. Id enim intelligimus ex Epistola CCIII. S. Augustini, quam Maximino scripsit anno circiter CCCXCII. paucis scilicet annis, antequam Codex Ecclesiæ Carthaginiensis compingeretur. *Transit*, inquit, *honor sæculi, transit ambitio. In futuro Christi judicio nec* ABSIDÆ *gradatæ, nec cathedræ velatæ, nec sanctimonialium occursantium atque cantantium greges adhibentur ad de-*

fensionem, ubi cœperit accusare conscientia, & conscientiarum arbiter judicare. Quæ hic honorant, ibi onerant; quæ ibi relevant, hic gravant. Ista quæ pro tempore propter Ecclesiæ utilitatem honori nostro exhibentur, defendentur forte bona conscientia, defendere autem non poterunt malam. Jam vero ad Sozomenum procedamus.

II. Cardinalis Bellarminus lib. III. de Pœnitentia capite 9. hunc locum Sozomeni profert ex libro VII. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 16. *Cum prorsus non peccare, natura sit humana divinioris: pœnitentibus, quamvis frequenter deliquissent, veniam dare Deus jussit, & ad impetrandam veniam, confiteri peccata necessarium est.* Cum vero de Pœnitentiarii abdicatione a Nectario facta Constantinopoli mentionem faciat Sozomenus, dubium non est eo loci, quin spectet confessionem peccatorum Sacerdoti fieri eo tempore adsuetam; neutiquam vero confessionem soli Deo faciendam, quam passim plusquam potest vindicare contendit Dallæus. Sed inventum facilem habuit in cerebro Ministri hujusce difficultatis solutio prorsus insolens & singularis, quam prodidit libro III. de Confessione, capite 17. Quippe sic alloquenti Bellarmino: *Hic audis ab homine Græco, & jus divinum, & confessionis necessitatem:* re-

spondet : *Audio quidem, verum non ab homine Græco ; sed a Latino, eoque Græca, quod aiunt, id est pessima fidei, hominis Græci interprete. Illa enim ultima verba*, AD IMPETRANDAM VENIAM PECCATA CONFITERI NECESSARIUM EST : *Bellarmini sunt, non Sozomeni, apud quem loco citato nihil plane legitur hujusmodi.*

Si revera hæc in autographo Græco Sozomeni non occurrant, non poterat objectionem Bellarmini fortius retaliare Dallæus: quippe verba Patrum repugnantia, sibi propitia fabricare turpissimum est. Sed si fida est ejusmodi interpretis versio, nec de bonis Græcis Latine melius scribi potuerit, & si Græci textus sinceritas insignis mendacii ac probri Ministrum superstitionis Calvinianæ arguit : quid de Dallæo fiet ? ad quod effugium perventurus est ? habet enim inter literatos viros ingens fama tribunal, quo falsariorum hominum æque ac testamentariorum nomen rapitur. Porro ita se habent verba concepta Sozomeni in autographo Græco, juxta omnes editiones, ac præsertim Henrici Valesii Parisiis M DC LXVIII. ἐπεὶ γὰρ τὸ μὴ παντελῶς ἁμαρτεῖν, θειοτέρας ἢ κατὰ ἄνθρωπον ἐδεῖτο φύσεως, μεταμελουμένοις δὲ καὶ πολλάκις ἁμαρτάνουσι; συγγνώμην νέμειν ὁ Θεὸς πα-

ῥεκγῆσάσατο, ἐν τῷ παραιτεῖσθαι συνομολογεῖν τὴν ἁμαρτίαν χρεών. Quis vero dixerit falsam esse versionem a Bellarmino citatam? Nam hæc verba, ἐν τῷ παραιτεῖσθαι συνομολογεῖν τὴν ἁμαρτίαν χρεών, *ad veniam obtinendam confiteri peccata necessarium est*, significant. Valesius traduxit: *Cumque in petenda venia peccatum necessario confiteri oporteat.* Παραιτεῖσθαι est præsens infinitivi medii verbi παραιτέομαι, quod significat *excuso, veniam peto*, juxta Lexicon Schrevelii, Calvinistæ Grammatici, pagin. 594. & ipsummet Theodorum Bezam, qui hæc verba S. Lucæ capite XIV. ℣. 18. καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες, sic traduxit cum Vulgata versione: *Et omnes cæperunt uno ore se excusare.* Unde & παραίτησις *deprecationem* & *veniæ petitionem* significat apud Platonem in Gorgia, Thucydidem libro I. & Plutarchum in Numa. Cum veniam seu abdicationem postulabant olim Episcopi, retento nihilominus honore Episcopatus, hoc nomine verbali παραιτήσεως usos fuisse intelligimus ex Epistola Synodi Ephesinæ ad Synodum in Pamphylia, de Eustathio Metropolitano: διακεχειρίσθαι τὰς παρὰ τῶν ἐπιφυομένων αὐτῷ δυσφημίας δυνάμενος, παραιτήσεως οὐκ ἴσμεν ὅπως προτεινόμενος βιβλίον. *Cum maledicta quæ in eum ab imminen-*

tibus adversariis congerebantur, facile amoliri posset, abdicationis libellum nihilominus nescio quomodo obtulit. Decernitur in Epistola Cyrilli ad Domnum, quam citant Zonaras & Balsamon in suis ad hanc Epistolam Synodi Ephesinæ Commentariis, *ne ulli Sacerdotes libellos abdicationis offerant.* λιβέλλους παραιτήσεως μὴ προσάγειν τινὰς τῶν ἱερέων. Hoc est, ne veniam petant abdicando, ad retinendum Episcopatus nomen, honorem, & communionem: uti de Eustathio κατ᾽ οἰκονομίαν statuerat Synodus Ephesina eadem Epistola: δίχα πάσης ἀντιλογίας, ἔχειν αὐτὸν τό τε τῆς ἐπισκοπῆς ὄνομα, καὶ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν κοινωνίαν. *Ut sine contradictione Episcopatus nomen habeat, & honorem, & communionem.* Συνομολογεῖν, sive ὁμολογεῖν significat *confiteri* juxta Scapulam, Lexici pag. 8958. & Joannem Casparum Suicerum, SS. Ling. in Schola Tigurina Professorem publicum, tomo II. Thesauri Ecclesiastici e Patribus Græcis Amstelædami impressi apud Henricum Westenium anno MDCLXXXII. pag. 476. Ἁμαρτία, *peccatum,* juxta eumdem Suicerum, tom. I. pagin. 203. & χρεών, *necesse est,* juxta Schrevelium pag. 835. cujus thema est χρεία, id est, *necessitas,* a quo verbum impersonale χρὴ, *oportet.* Quo jure igitur Dallæus exprobrat corruptelam

Bellarmino, & adjectionis horum vocabulorum in Latina versione insimulat? Cur fidei Græcæ, hoc est, pessimæ interpretem accusat, & ait hæc verba, *ad impetrandam veniam peccata confiteri necessarium est*, Bellarmini esse, non Sozomeni, apud quem loco citato nihil plane legitur hujusmodi? Cur & hæc addit: *Ergo cum hanc ille* (scilicet Bellarminus) *laciniam, non a Sozomeno, sed ex suo unius cerebro habeat, non est quod in ea excutienda tempus teramus?* Nullus enim fortasse in antiquis Scriptoribus locus est, in quo magis tempus terere necesse fuerit. Ex quo luce meridiana clarius intelligimus, ætate Sozomeni, sive anno Christi CCCCXL. necessariam existimatam fuisse ad veniam obtinendam peccatorum confessionem, eamque usu & consuetudine receptam fuisse.

Primus hunc Autorem qui Latine vertit Epiphanius Scholasticus tempore Cassiodori, cujus instigatione Theodoriti, Socratis & Sozomeni Historias convertit de Græcis, revera contra mentem Sozomeni hunc locum expressit, ut observat doctissimus Valesius in suis ad hanc Historiam Notis: verumtamen dogmati confessionis fraudi non fuit. *Qui vero confiteri refugiunt, majus peccatorum onus acquirunt*. Wolfgangus Musculus, Protestan-

tium partium Scriptor, Ecclesiæ Romanæ hostis infensissimus, etiamsi de Græcis hunc locum deterius scripserit; attamen quod patrocinatur confessioni, eo loci penitus expungere non ausus est. Quippe sic traduxit: *Et illis qui peccata sua confiteri detrectant, delicta, ut credibile est, aggravantur.* Nicephorus, qui post vocem χρεὼν subdistinctionem apponendam esse non animadverterat, quod observarunt Christophorsonus, Savilius, & Valesius, hunc locum Sozomeni hoc modo interpolavit confessioni auriculari non repugnante: ἡμῖν δὲ τῇ παραβάσει καθάπαξ κληρωσαμένοις τὸ πλημμελεῖν, συγγνώμην κελεύει Θεὸς μεταμέλῳ ἀναλόγῳ χρωμένοις τῷ παραιτεῖσθαι τοῦ λοιποῦ καὶ συνομολογεῖν τὸ ἁμάρτημα. Quæ Langus ita vertit: *Nos autem qui per transgressionem peccandi hæreditatem adivimus, peccatorum veniam eis concedere Deus jussit, qui legitima & convenienti pænitentia usi, deinceps simul peccatum & aversantur & confitentur.*

Solus igitur Dallæus ipse falsarius Bellarminum falsi eo loci accusare ausus est. Sed nihil tam admirationem movet, quam cum oculis propriis video textum Græcum Sozomeni integre ab ipso Dallæo relatum, atque hæc verba non omissa, ἐν τῷ παραιτεῖσθαι συνομο-

λογεῖν· τὴν ἁμαρτιῶν χρειῶν· & tamen ab eo quæri & exclamari : *In quibus quid, quæso, est, unde illa verba* AD IMPETRANDAM VENIAM PECCATA CONFITERI NECESSARIUM EST, *a Bellarmino allata exsculpi possint?* Incredibile enim est Dallæum ignorasse linguam Græcam : sed incredibilius esse deberet, hominem literatum, & honestum virum voluisse famam Bellarmini cum tanto mendacii probro traducere, & lectores non semper Græce scientes tam impudenter ludificare.

CAPUT XVIII.

Explicantur Cassianus, Autor Librorum de Vita contemplativa, & Theodoretus.

I. CASSIANUS S. Chrysostomi Diaconus, qui ad annum CCCCXLVIII. illustris Monachorum rector extitit, nonnihil scripsit multa cogitatione reputandum, cap. 8. Collationis XX. ex quo Dallæus argumentum assumit adversus confessionem, lib. IV. de Confess. cap. 35. Postquam enim uberes fructus pœnitentiæ a Christianis perceptum iri demonstravit, *per quos ad expia-*

tionem criminum pervenitur, atque inter eos caritatem recensuit, eleemosynas, confessionem, cordis & corporis afflictionem, emendationem morum, orationes Deo in fide & misericordia oblatas, sic ait: *Videtis ergo quantos misericordiæ aditus patefecerit clementia Salvatoris, ut nemo salutem cupiens desperatione frangatur, cum videat se tantis ad vitam remediis invitari. Si enim pro infirmitate carnis, afflictione jejuniorum abolere te peccata non posse causaris, nec potes dicere, Genua mea infirmata sunt a jejunio, & caro mea immutata est propter oleum: quia cinerem tanquam panem manducabam, & poculum meum cum fletu miscebam: eleemosynarum ea redime largitate. Indigenti si non habeas quod impartiaris, (licet nullum ab hoc opere necessitas inopiæ ac paupertatis excludat, quandoquidem & illius viduæ duo tantum æra ingentibus divitum muneribus præferuntur, & pro calice aquæ frigidæ mercedem se redditurum Dominus repromittit) certe absque illis morum poteris emendatione purgari. Quod si perfectionem virtutum extinctione vitiorum omnium non potes adipisci, solicitudinem piam erga utilitatem alienæ salutis impende. Si autem te idoneum huic ministerio non esse conquereris, operire peccata poteris caritatis affectu. In hoc quoque si te fragilem fe-*

serit qualibet mentis ignavia, oratione saltem, atque intercessione sanctorum remedia vulneribus tuis humilitatis affectu submissus implora. Postremo quis est qui non possit suppliciter dicere, Peccatum meum cognitum tibi feci, & injustitiam meam non operui; ut per hanc confessionem etiam illud confidenter subjungere mereatur, Et tu remisisti impietatem cordis mei? Quod si verecundia retrahente revelare coram hominibus erubescis, illi quem latere non possunt, confiteri ea jugi supplicatione non desinas, ac dicere, Iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper; tibi soli peccavi, & malum coram te feci; qui & absque illius verecundiae publicatione curare, & sine improperio peccata donare consuevit. Post istud quoque tam promptum certumque subsidium, aliud quoque adhuc facilius largita est nobis Divina dignatio, ipsamque remedii opem nostro commisit arbitrio, ut indulgentiam nostrorum scelerum pro nostro praesumamus affectu: dicentes ei, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Quisquis igitur ad indulgentiam suorum criminum desiderat pervenire, istis semetipsum aptare studeat instrumentis, nec obdurati cordis pervicacia a remedio salutari fontem tantae pietatis avertat; quia etiamsi haec omnia fecerimus, non erunt idonea

ad expiationem ſcelerum noſtrorum, niſi ea bonitas Domini clementiaque deleverit, qui cum religioſi conatus obſequia ſupplici mente a nobis oblata perſpexerit, exiguos parvoſque conatus immenſa liberalitate proſequitur, dicens, Ego ſum, ego ſum, qui deleo iniquitates tuas propter me; & peccatorum tuorum jam non recordabor.

Exiſtimat Dallæus, Caſſianum alternatim proponere varios procurandæ remiſſionis peccatorum modos, adeo ut homini caritate exornato, aut eleemoſynas facienti, vel mores emendanti, confeſſione non opus ſit. Inſuper pluſquam poteſt contendit, hanc ſententiam Caſſiani eſſe ipſius S. Chryſoſtomi. Atque ex his concludit, nulla lege teneri peccatores ſua crimina Sacerdotibus explicare; adeoque ab onere & jugo confeſſionis eſſe liberos, dummodo ſoli Deo confiteri, quem latere non poſſunt peccata, neutiquam renuant.

II. Ejuſmodi nodi non ſunt inextricabiles. Enimvero 1. non proponit alternatim hos procurandæ remiſſionis modos Caſſianus: ſed ſive conjunctim, ſive ſeparatim, uti conducibiles. Verbi gratia, caritas facile procurat remiſſionem ſine confeſſione, cum fieri non potis eſt. Ipſa vero confeſſio ſine amore

Dei veniam peccati non comparat, ſaltem (ut Theologi loquuntur) initiali: fides etiam quæ montes transferret, ſine caritate nihil eſt; idque de eleemoſyna & emendatione morum dici æquabiliter poteſt. Ea enim vera eſt Caſſiani & omnium Chriſti diſcipulorum ſententia: *Charitatem autem non habuero, nihil ſum.* 2. Etiamſi ex Sancto Chryſoſtomo aſſumpſerit hæc quæ profert Caſſianus ejus diſcipulus hoc capite 8. Collationis XX. non conſequeretur inutilem eſſe ac ſupervacaneam confeſſionem, uti explicato Chryſoſtomo abundanter oſtendimus, 3. Denique perperam hunc Caſſiani locum profert Dallæus. Nam quæſtio poſita eſt de confeſſione ſacramentali, quæ Preſbyteris & Epiſcopis fieri debet ſigillatim. Caſſianus vero loquitur de confeſſione coram hominibus fieri ſolita, tuendæ vitæ aſceticæ ſanctitati valde conducibili & accommodata, ad ſalutem vero comparandam non abſolute neceſſaria. Hujuſce confeſſionis publicæ & non ſacramentalis aſceſim tritam fuiſſe apud Monachos intelligimus ex capite 11. collationis II. Caſſiani: adeoque patet quam ſupervacaneum ſit argumentum, quod ex his Caſſiani verbis aſſumit Dallæus libro IV. de Confeſsione cap. 35. quæ quidem le-

gibus hujusce confessionis monasticæ & coram hominibus faciendæ solvunt; neutiquam vero confessionem sacramentalem, quæ fieri debet Episcopis aut Presbyteris, sigillatim spectant.

III. Jam Autorem Librorum de Vita contemplativa excutiamus. Hanc lucubrationem adscribunt S. Prospero Patres Concilii Aquisgranensis celebrati anno Christi DCCCXVI. ad reformationem Canonicorum & Monialium, Gratianus & plures alii Scriptores Ecclesiastici: quamvis Gennadius de hoc opere nullam mentionem faciat in Catalogo librorum S. Prosperi, qui vixit anno CCCCLX. Gennadius vero anno CCCCXC. Isidorus Hispalensis anno DCXXX. hos Libros nominatim tribuit Juliano Pomerio, capite XII. Catalogi Scriptorum Ecclesiasticorum, ejusque sententiam confirmant plures codices MSS. quos laudat doctiss. Jesuita Jacobus Sirmondus in suis ad Concilium Aquisgranense Notis pag. 684. tom. II. Conciliorum Galliæ. Ipse vero Autor Librorum de Vita contemplativa libri II. capite 9. Hilarium Arelatensem quasi antiquum Scriptorem laudat: quod convenire neutiquam potest S. Prospero Hilarii æquali. Quæ cum ita sint, hi Libri de Vita contemplativa

templativa probabilius Juliano Pomerio, quam S. Prospero adjudicari videntur. At vero hic Autor ait lib. II. de Vita contemplativa cap. 7. de confessione peccatorum occultorum Sacerdotibus fieri solita, & sua ætate usu recepta: *Porro illi, quorum peccata humanam notitiam latent, nec ab ipsis confessa, nec ab aliis publicata, si ea confiteri aut emendare noluerint, Deum quem habent testem, ipsum habituri sunt & ultorem.* Defendit Dallæus lib. III. de Confessione capite 19. istum Autorem alternatim proponere confessionem aut emendationem peccati; idque ex hac particula *aut* vehementer comprobat, quam disjunctivam, ut Grammatici dicunt, esse mirabiliter contendit, atque ex hac conjectura tertium & vigesimum argumentum assumit adversus confessionis auricularis necessitatem, libri IV. de Confessione capite 36. pag. 528.

Sed faciliter respondeo, particulam *aut* non semper esse disjunctivam, sed sæpe conjunctivam, ac pro particula *&* vel *que* frequenter usurpari: v. g. apud Virgilium Æneidos libro IX.

nec te tua funera mater
Produxi, pressive oculos, AUT *vulnera lavi,*
Veste tegens.

Et libro IV.

Non cœpta assurgunt turres: non arma juventus
Exercet, portusve AUT *propugnacula bello*
Tuta parant.

Apud Plautum Mostellariæ actu 1. scena 2. versibus 43. & 44.

sibique AUT *materiæ ne parcunt,*
Nec sumptus ibi sumptui esse ducunt.

Præterea ex Autoris contextu abundanter patet, particulam hanc *aut* conjunctim accipi. Alias enim sibi persuasisset, emendationem sine confessione sufficere, & confessionem vice versa sine emendatione ad obtinendam veniam; quod absurdum est & incredibile: cum præsertim eodem capite Autor communione Fidelium & societate non confessis & emendari renuentibus interdicat. *Ita isti*, inquit, *qui emendari despiciunt, & in suo morbo persistunt, si moribus depravatis in sanctorum societate permanserunt, eos exemplo suæ proditionis inficiunt.* Verumtamen defendit Dallæus, ex continuis seu sequentibus verbis abundanter intelligi hanc particulam disjunctim accipi. *Quod & verba sequentia,* inquit pag. 529. *docent, in quibus nullam facit Sacerdotis, aut cujusquam alterius mentionem; hoc unum ab istis requirit,* UT IPSI SIBI

JUDICES FIANT, ET VELUTI SUÆ INIQUITATIS ULTORES IN SE VOLUNTARIAM POENAM SEVERISSIMÆ ANIMADVERSIONIS EXERCEANT. *Atqui neque sibi ipse judex est, qui apud Sacerdotis tribunal reus consistit, cujusque causa ab illius examine ac sententia omnis pendet; neque voluntaria pœna dicenda est, quam nos non propria voluntate sumptam, sed nobis alterius judicio constitutam necessario subimus.* Hoc jure merito respondere videretur Dallæus, si Ecclesia Catholica doceret, valere pœnitentias coactas & invito susceptas: sed econtra nihil ipsa pœnitentia Christiana liberius est, quæ sponte suscipi debet, non vi, ut docet Concilium Tridentinum Sessione XIV. cap.4. Seipsum judicet homo, antequam ad Dei judicium se sistat. Quis ex hoc concludat, non debere homines seipsos judicare, cum Deum judicem habeant? Idem igitur de judicio Ministrorum Ecclesiæ, seu Sacerdotum Christi dicendum est, quos Dominus conscientiarum nostrarum cognitores, suæque autoritatis sequestros constituit, ut ex S. Chrysostomo supra demonstravimus.

IV. Jam succedat Theodoretus Episcopus Cyri. Dubitandi locum non relinquit de

confessione peccatorum occultorum, libro IV. Hæreticarum Fabularum, capite 10. pag. 242. editionis Sirmondi, quo Audianos hæreticos carpit, non quod peccata confiterentur, sed quod nec rite & integre confessis suis pœnitentibus, peccata graviora celantibus, absolutionem seu peccatorum remissionem darent. οὗτοι δὲ ἄφεσιν ἁμαρτημάτων ποιεῖσθαι νεανιεύονται. διχῇ γὰρ τὰς ἱερὰς βίβλους μετὰ τῶν νόθων διελόντες, διαφερόντως γὰρ ταύτας νομίζουσιν ἀποκρύφους καὶ μυστικάς, καὶ στιχηδὸν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τεθεικότες, διαβαίνειν ἕκαστον μεταξὺ τούτων κελεύουσι, καὶ τὰ πλημμεληθέντα ὁμολογεῖν. εἶτα τοῖς ὡμολογηκόσιν δωροῦνται τὴν ἄφεσιν· οὐ χρόνον ὁριζόμενοι εἰς μετάνοιαν, καθὰ κελεύουσιν οἱ τῆς ἐκκλησίας θεσμοὶ, ἀλλ᾽ ἐξουσίᾳ ποιούμενοι τὴν συγχώρησιν. εἰδότες δὲ οἱ διαβαίνοντες παιδιὰν τὸ γινόμενον, τὰ μὲν ἀληθῆ πλημμελήματα κατακρύπτουσι, σμικρὰ δέ τινα λέγουσι, καὶ γέλωτος ἄξια, ἃ καὶ λέγειν ὀκνήσαιμεν ἄν τις, εἰ μὴ τὴν τούτων ἔχοι φρενοβλάβειαν. *Hi autem* (scilicet Audiani) *peccatorum remissionem dare se jactant. Duas enim in partes libros sacros cum adulterinis dividentes, (hos enim eximie arcanos & mysticos existimant) & ordine hinc inde collocantes, inter hos jubent transire unumquemque, & peccata sua confiteri: deinde confessis dant veniam; non tempus ad pœnitentiam definientes, sicut*

Ecclesiæ leges præcipiunt; sed potestate condonantes. Scientes autem qui sic transeunt, ludum esse quod agitur, vera peccata celant, & parva quædam risu digna dicunt, quæ & dicere aliquem pigeat, nisi eadem qua ipsi amentia teneatur. Ex his enim intelligimus, errorem Audianorum fuisse, quod peccata sua celarent; adeoque doctrinam Ecclesiæ fuisse, ea ministris revelare. Cum autem manifesta & publica peccata non revelentur, aliunde satis perspecta: planissime consequitur, eo tempore occulta & arcana Sacerdotibus fuisse explicata ad obtinendam remissionem.

CAPUT XIX.

Argumentum assumitur a Sancto Leone Papa I. Diluuntur objectiones ex eodem S. Leone, & S. Laurentio Novariensi, a Dallæo proposita.

I. CONFESSIONIS auricularis necessitas apud S. Leonem adeo perspicua est, ut nulla res infirmare posse videatur, quam ipse Dallæus responsionum suarum imbecillitate mirabiliter sustentat. Primus locus profertur ex capite 2. Epistolæ CXXXVI. juxta editionem R. P. Paschasii Quesnelli,

Oratorii Domini JESU Presbyteri doctissimi, nobis amicissimi, quæ in anterioribus editionibus erat LXXX. *Illam etiam contra Apostolicam regulam præsumptionem, quam nuper agnovi a quibusdam illicita usurpatione committi, modis omnibus constituo submoveri: ne videlicet de singulorum peccatorum genere libello scripta professio publicetur, cum reatus conscientiarum sufficiat solis Sacerdotibus indicari confessione secreta. Quamvis enim plenitudo fidei videatur esse laudabilis, quæ propter Dei timorem apud homines erubescere non veretur: tamen quia non omnium ejusmodi sunt peccata, ut ea qui pœnitentiam poscunt, non timeant publicare; removeatur tam improbabilis consuetudo: nec multi a pœnitentiæ remediis arceantur, dum aut erubescunt, aut metuunt inimicis suis sua facta reserari, quibus possint legum constitutione percelli. Sufficit enim illa confessio, quæ primum Deo offertur, tum etiam Sacerdoti, qui pro delictis pœnitentium precator accedit. Tunc enim demum plures ad pœnitentiam poterunt provocari, si populi auribus non publicetur conscientia confitentis.*

Plura sunt in his S. Leonis verbis multa cogitatione reputanda & animadversione digna. 1. Pravam consuetudinem scripto publico exarata peccata recitandi palam abrogare vult sanctissimus Pontifex. 2. Causam

habet abrogationis, quoniam sufficit solis Sacerdotibus indicari peccata confessione secreta, & plures poterunt ad pœnitentiam instigari, si celata conscientia confitentis coram plebe non manifestetur. *Sufficit enim illa confessio, quæ primum Deo offertur, tum etiam Sacerdoti. Cum reatus conscientiarum sufficiat solis Sacerdotibus indicari confessione secreta. Tunc enim demum plures ad pœnitentiam poterunt provocari, si populi auribus non publicetur conscientia confitentis.*

Verumtamen intendit animo Dallæus libri III. de Confessione capite 18. hunc locum nihil attinere: quoniam S. Leo spectat pœnitentes publicos, qui peccata publica tantum confitebantur; neutiquam vero recondita, de quorum confessione necessario Sacerdotibus facienda tota quæstio est.

Dubium non est, S. Leonem eo loci loqui de pœnitentibus publicis: id enim invictissime demonstravit R. P. Petavius, Jesuitarum doctissimus, in suis ad S. Epiphanium Notis pag. 148. Sed non consequitur, præter confessionem peccatorum publicorum nullam fuisse occultorum. Immo vero ipse Petavius nos docet ibidem, tempore S. Leonis fieri solitas pro peccatis occultis publicas pœnitentias: adeoque valde probabile

est, eo loci S. Leonem spectare confessionem secretam peccatorum occultorum, quæ publicis satisfactionibus expiabantur. Enimvero si animo intenderet solitariam confessionem peccatorum publicorum, perperam diceret, pravam fuisse consuetudinem ea revelandi publice, quæ palam omnibus perspecta erant: nec posset deterior abrogandæ confessionis publicæ ratio proferri. *Tunc enim demum plures ad pœnitentiam poterunt provocari, si populi auribus non publicetur conscientia pœnitentis.* Quippe cum nihil magis auribus populi publicetur, quam conscientia peccatoris publici. Cum præsertim leges ac canones confestim agerentur, quibus specialis ac singularis ritus absolvendi a peccatis publicis institutus fuerat in Concilio Carthaginensi anno Christi CCCCXIX. annis circiter quadraginta antequam S. Leo hanc Epistolam scriberet. *Cujuscumque autem pœnitentis publicum & vulgatissimum crimen est, quod universam Ecclesiam commoverit, ante absidem manus ei imponatur.*

II. Secundus locus exscribitur ex Epistola LXXXII. *Multiplex misericordia Dei ita lapsibus subvenit humanis, ut non solum per Baptismi gratiam, sed etiam per pœnitentiæ medicinam spes vitæ reparetur æternæ, ut qui regenerationis do-*

na violassent, proprio se judicio condemnantes, ad remissionem criminum pervenirent: sic Divinæ bonitatis præsidiis ordinatis, ut indulgentia Dei nisi supplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri. Hucusque nemo non videt, S. Leonem omnem peccatorum lethalium animo intendisse speciem, tum occultorum, cum publicorum. Quamobrem continua ejusdem loci verba de iisdem peccatis indiscriminatim occultis & publicis confessione purgandis intelligere necesse est. *Mediator Dei & hominum homo Christus* Jesus *hanc præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & eosdem salubri confessione purgatos, ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.*

Respondet Dallæus, hæc omnia spectare pœnitentes publicos & pœnitentiam publicam; quod quidem libenter fatemur. Sed neutiquam consequitur, confessionem de qua loquitur S. Leo, non fuisse peccatorum reconditorum, & solummodo significare generalem peccatorum manifestorum & palam commissorum recognitionem, atque intimum & publicum doloris ac resipiscentiæ sensum, seu ipsam satisfactionem & pœnitentiæ actionem. Enimvero confessio de qua mentionem facit S. Leo, præcurrebat actioni pœni-

tentiæ: quippe cujus diuturnitatem aut brevitatem Sacerdotes ex parta cognitione per confeſsionem ſtatuebant ac circumſcribebant. Revera Dallæus fatetur, illam confeſſionem quæ in aurem Epiſcopi fieri ſolebat, de qua loquitur S. Leo, fuiſſe ſecretam & non publicam. *Confeſſionem, qua de lapſibus ſuis pœnitens Epiſcopum docebat, concedo non fuiſſe publicam, idque ex ſuperiore Leonis loco validè probari.* Sed obfirmato pectore pernegat, occulta ac ſecreta peccata ejuſmodi confeſsione enunciata fuiſſe. Quamobrem ſuggillat Bellarminum, & ait: *Ex quibus denique apparet, quam partim ludicra, partim falſa ſit Bellarmini concluſio, Leonem loqui de confeſſione ſecreta, & peccatis omnibus, etiam occultis.* Sed quid neceſſe erat, peccata publica ſecreta confeſsione explicare? ad quid ejuſmodi confeſsio conducibilis erat, qua peccata omnibus nota declarabantur? Nemini homini ſanæ mentis compoti in cogitationem unquam incurrit, clam committere fidei alicujus rem manifeſtam atque omnibus perſpectam, niſi ludificare voluerit. Quapropter jure merito transferendum videtur in Dallæum, quod ipſe de Bellarmino irridicule dixit: „Ex quibus denique ap„paret, quam partim ludicra, partim falſa

ſit Dallæi concluſio, Leonem loqui de con-
feſsione ſecreta, ſed de peccatis quibuſdam
tantum, ſcilicet publicis & vulgatiſsimis, ab
univerſa Eccleſia notis.

III. Interim Dallæus eadem via qua cœpit pergit, & argumentum propugnat lib. IV. de Confeſſ. capite 12. pag. 397. ac defendit, tempore S. Leonis prorſus ignotam fuiſſe confeſsionem auricularem, quoniam ait Sermone XLII. ſive V. de Quadrageſima, cap. 3. ſibi conſcientias ſingulorum patere non poſſe. *Quia nobis conſcientiæ ſingulorum patere non poſſunt.* Atque ex his concludit, non poſſe ori hominis induci ejuſmodi ſermonem, cujus ætate confeſsio auricularis uſu recepta ſit.

Revera mirum eſt ejuſmodi objectionem incurrere in caput hominis qui cerebrum habeat. Nam S. Leo queritur, ignotas ſibi hominum conſcientias, qui peccata ſua confiteri & pœnitentiam agere renuebant, & inſolenti audacia ad Chriſti menſam, largaſque tempore Paſchatis Euchariſtiæ dapes accedere non verebantur. Quamobrem inobedientes ejuſmodi peccatores ad pœnitentiam hortatur vehementer. *Non ſunt longæ*, inquit, *vitæ mortalis induciæ, nec diuturna eſt licentia inſipientium voluptatum in æternarum dolorem*

transitura pœnarum: si dum justitiæ sententia suspenditur, pœnitentiæ medicina non quæritur. Igitur facile retorqueri posset argumentum Dallæi. Siquidem integra causa querimoniæ S. Leonis de ignotis sibi hominum conscientiis exsurgat, ex eo quod sua delicta Sacerdotibus confiteri & explicare negligerent; consequitur manifeste, legibus confessionis auricularis eo tempore omnes homines obnoxios fuisse.

IV. Venio jam ad Laurentium Novariensem. Vulgo creditur floruisse labente sexto Ecclesiæ sæculo, dubitaturque numquid non de eo mentionem fecerit Sigebertus capite CXX. Libri de Scriptoribus Ecclesiasticis, sub nomine Laurentii Melliflui, quem ait homilias ore quasi mellito declamasse. Utcumque res sit, duas tantum habemus superstites hujusce Autoris Homilias, de Pœnitentia scilicet & Eleemosyna: tomo VI. Bibliothecæ Patrum, editionis anni MDCXVIII. pag. 333. ex quarum altera, videlicet de Pœnitentia, intendit animo Dallæus assumere argumentum invictissimum adversus confessionem auricularem, quod quidem prima fronte aciem oculorum perstringit, sed revera imbecillum, & non est unde suppeditetur. Hunc vero locum citat libri IV. de Confessione capite 38.

pag. 531. *Ex illa die illaque hora qua egressus es de lavacro, ipse tibi fons jugis, & diuturna remissio. Non opus habes doctore: non dextra Sacerdotis. Mox ut ascendisti de sacro fonte, vestitus es veste alba, & unctus es unguento mystico; facta est super te invocatio, & venit super te trina virtus, qua vas novum hac nova perfudit doctrina. Exinde te ipsum statuit tibi judicem & arbitrum; deditque tibi notitiam, ut possis ex te discere bonum & malum, id est, inter meritum & peccatum. Et quia non poteras manens in membris corporisque compage, liber existere a peccato, immunisque esse a noxa, post Baptisma remedium tuum in te ipso statuit, remissionemque in arbitrio tuo posuit, ut non quæras Sacerdotem, cum necessitas flagitaverit; sed ipse jam ac si scitus, perspicuusque magister, errorem tuum intra te emendes, & peccatum tuum pænitudine abluas. Itaque desinat duritia, cesset desperatio; desinat ignavia; fons nunquam deficit; aqua intus est; ablutio in arbitrio est; sanctificatio in solertia est; remissio in rore est lacrymarum. Noli te te solvere in segnitiem. Fons est in homine conservatus perpetua pænitudo.*

Tota hujusce loci difficultas exsurgit ex eo quod ait S. Laurentius, peccatorem post Baptismum *non opus habere doctore, non*

dextra Sacerdotis, & *remissionem in arbitrio positam esse, ut non quærat Sacerdotem, cum necessitas flagitaverit.* Ego vero ex eo contrariam conclusionem assumendam esse defendo. Hæc enim verba, *cum necessitas flagitaverit*, non significant vocandum non esse Sacerdotem, cum eo opus est, & ejus ministerio indigemus, seu necessitas flagitat; hoc enim insulsum & futile videretur: consequeretur enim, necesse esse confugere ad Sacerdotem aliquando, & eo tamen opus non esse. Sensus igitur est, in casu necessitatis, seu cum opis nostræ non est habere Sacerdotem, si peccato semel inquinati simus post Baptismum, intimo doloris sensu, vera resipiscentia, jejuniis ac lacrymis extergi posse peccatum, ac remissionem procurari sine ministerio Sacerdotis. Quod quidem nihil ab institutis & doctrina Ecclesiæ Romanæ alienum habet. Immo vero si Laurentii Novariensis sensus est, cum necessitas flagitaverit, hoc est, in casu necessitatis peccatorem non egere ministerio Sacerdotis ad procurandam sibi peccati mortalis remissionem; consectaneum necessarium est ipsum existimasse, cum necessitas non flagitaverit, hoc est, extra casum necessitatis vocandos esse Sacerdotes: adeoque locum hunc a Dallæo perperam ci-

tatum dogmati confessionem auricularem constituenti vehementer patrocinari.

CAPUT XX.

Explicantur S. Cæsarius Arelatensis Episcopus, Canon VIII. *Concilii Cabilonensis celebrati anno Christi* DCL. *& Canon* CII. *Concilii Quinisexti in Trullo.*

I. TANTI fecerunt majores nostri Homilias S. Cæsarii, ut plerasque cum Augustinianis miscuerint. At vero duo loci ex Operibus hujusce Patris in rem confessionis auricularis proferuntur, quorum primus exscribitur ex Homilia XIV. pag. 759. tomi V. Bibliothecæ Patrum anni MDCXVIII. his verbis conceptus: *Si vero peccata peccatis cœperit addere, & animarum vulnera* TEGENDO *vel defendendo putrescere, quæ* CONFITENDO *& pœnitentiam agendo curare noluit, timendum est ne in illo impleatur illud quod Apostolus dixit, &c.* Porro ex his tria potissime intelligimus. 1. Confessionem, si ea uti velimus, curandis animi vulneribus valde conducibilem, *quæ confitendo & pœnitentiam agendo curare noluit.* 2. Hoc remedium esse ma-

xime accommodatum curandis peccatis secretis: nihil enim aliud hæc verba significant, *Et animarum vulnera tegendo vel defendendo putrescere*: quippe cum peccatum tegere sit idipsum occulere, & clausum tenere. 3. Ex integro Homiliæ contextu clarissime patet, S. Cæsarium spectare peccata mortalia & capitalia: sed præsertim ex his verbis exordii: *Rogo vos, fratres carissimi, ut si forte aliquis ex vobis, ut se habet humana fragilitas, calliditate diaboli fuerit superatus, & capitalibus criminibus involutus.*

Secundus locus assumitur ex initio Homiliæ XVII. *Unde vos frequenter admonui, fratres carissimi, iterum atque iterum admoneo, & contestor, ut qui se cognoscit de litore continentiæ tempestate libidinis in pelago luxuriæ fuisse jactatum, & castitatis incurrisse naufragium: peccatorum confessionem, velut tabulam fractæ navis, velociter apprehendat, ut per ipsam de abysso ac profundo luxuriæ possit evadere, & ad portum pænitentiæ pervenire.* Ex qua valde probabile est, S. Cæsarium confessionem peccatorum occultorum spectasse; cum fere semper, non raro, aut plerumque clam, remotis arbitris, & in abditis latebris castitatis periculum fiat. Verumtamen sibi Dallæus de inventa mirabili solutione gratulatur lib.

III.

III. de Confess. capite 22. dum ait, S. Cæsarium eo loci indigitare voluisse solitariam confessionem quorumdam graviorum & atrociorum criminum manifestorum, pro quibus veteres canones pœnitentiæ publicæ stadium præscripserant : & contendit ex eo nihil colligi posse ad patrocinium aut præsidium confessionis omnis generis peccatorum, occultorum scilicet & publicorum indiscriminatim, quæ in unius aurem Sacerdotis fieri solet, obtemperando legi omnibus hominibus post Baptismum lapsis impositæ. Sed hoc effugium infeliciter procedit Dallæo: feram enim iterum agitare facile est. Nam S. Cæsarius per capitalia peccata, non solum intelligit ea quæ pœnitentiæ publicæ subjiciebantur canonibus antiquis ; qualia scilicet erant, mœchia, homicidium, & idololatria : verum etiam falsum testimonium, furtum, rapinam, superbiam, invidiam, avaritiam, iram, ebrietatem, (quibus expiandis antiqui canones nullam pœnam præscripserant) uti intelligimus ex Homilia VIII. hujusce Patris, quæ inter Augustinianas de Sanctis XLI. locum occupat. Præterea pœnitentia publica a canonibus imposita criminibus, non erat quotidiana ; seu laboribus ejus obeundis Fideles omnes singulis diebus non

tenebantur. Pœnitentia vero de qua loquitur Cæſarius, confeſtim agenda eſt quotidie, & ab ea Clerici & laici, Sacerdotes & Monachi non ſunt immunes. Hæc enim abundanter perſpecta ſunt ex Homilia IX. inter eas quas doctiſſimus Baluzius ad fidem codicis MS. Regii publici juris fecit Pariſiis anno Chriſti MDCLXIX. *Et quia nobis, dilectiſſimi fratres, non ſolum minuta peccata, ſed etiam crimina majora die noctuque conantur obripere, nos non ad illam pœnitentiam, quæ in finem accipitur, reſervemus: ſed omni die quamdiu vivimus, pœnitentiam agere ſtudeamus. Quam rem non ſolum laici & Clerici, ſed etiam ipſi Monachi & Sacerdotes debent jugiter exercere.*

II. Attamen fateri opus eſt, S. Cæſarium his locis ſpectare ſpeciem quandam pœnitentiæ publicæ, qua peccata gravia etiam ſecreta plerumque ejus ætate expiabantur; neutiquam vero eam pœnitentiam ritualem, tot gradibus diſtinctam, & antiquis canonibus præſcriptam certis quibuſdam peccatis, idololatriæ, mœchiæ & homicidii. Ea vero ſpecies pœnitentiæ publicæ, quæ in interdictione ab Euchariſtia præſertim conſiſtebat, ad Epiſcopi arbitrium & prudentiam circumſcribebatur omnibus aliis peccatis

lethalibus, sive occultis, sive publicis.

De hac veritate nullus dubitandi locus relictus est tempore S. Cæsarii, quo videmus pœnitentes publicos potuisse secretius agere pœnitentiam sibi impositam: quod numquam de peccatis, quibus a canonibus præscripta erat pœnitentiæ norma, dictum est. Porro id satis patet ex Homilia I. earum quas publicavit clariss. Baluzius anno MDCLXIX. *Et ille quidem qui pœnitentiam publice accipit, poterat eam secretius agere.* Igitur nihil magis est a veritatis institutis alienum, quam sibi persuadere, S. Cæsarium existimasse, confessione quædam tantum peccata atrociora & capitalia speciatim deleri; neutiquam vero generaliter omnia peccata mortalia, sive occulta, sive publica.

III. Eodem capite Dallæus non se facilius objectione Bellarmini lib. III. de Pœnitentia cap. 5. extricat, assumpta ex Canone VIII. Concilii Cabilonensis celebrati anno Christi DCL. tom. I. Concil. Gall. Sirmondi, pag. 491. sub hoc titulo: *De pœnitentia peccatorum a Sacerdotibus indicenda. De pœnitentia vero peccatorum, quæ est medela animæ, utilem hominibus esse censemus: & ut pœnitentibus a Sacerdotibus data confessione, indicatur pœnitentia, universitas Sacerdotum noscitur consentire.*

Quis enim ex his accurate deſcriptam confeſſionem peccatorum apud Sacerdotes non intelligat? Supervacaneum eſſet hæc omnia in pœnitentiam publicam transferre. Enimvero cum ea ætate nondum obſoleta eſſet conſuetudo pœnitentiæ publicæ pro quibuſdam gravibus peccatis occultis, manifeſte ſemper conſequeretur, Sacerdotibus omne genus peccati indiſcriminatim occulti & publici enunciatum fuiſſe.

IV. Comprobandæ ſententiæ noſtræ moram injicere non debet Canon CII. Concilii Quiniſexti Conſtantinopolitani in Trullo. Δεῖ δὲ τοὺς ἐξουσίαν λύειν καὶ δεσμεῖν παρὰ Θεοῦ λαβόντας, σκοπεῖν τὴν τῆς ἁμαρτίας ποιότητα, καὶ τὴν τοῦ ἡμαρτηκότος πρὸς ἐπιστροφὴν ἑτοιμότητα, καὶ οὕτω κατάλληλον τὴν θεραπείαν προσάγειν τῷ ἀῤῥωστήματι. *Oportet autem eos, qui ſolvendi & ligandi poteſtatem a Deo accepere, peccati qualitatem conſiderare, & ejus qui peccavit, ad converſionem promptum ſtudium, & ſic morbo convenientem adferre medicinam.* Nihil enim juvat de pœnitentia publica hunc intelligere: ſiquidem ea ætate pro peccatis occultis æque ac publicis confeſtim ageretur. At vero ex hoc Canone intelligimus, Sacerdotes eſſe animarum noſtrarum medicos, adeoque debere conſcientiarum repagula & viſcera

intime penetrare, & accurate speculari; quod sola confessionis ope fieri potest. Quid enim hæc verba significant, τ̃ ἁμαρτίας ποιότητα σκοπεῖν, *nisi peccati qualitatem accurate speculari?* Quod valde congruit Concilio Laodiceno, de quo supra, quod hanc peccati qualitatem nuncupat τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος. Ex eodem Canone c I I. in Trullo intelligimus, necesse esse Sacerdotes intimos animarum nostrarum recessus penetrare, ex comparatione Sacerdotis cum medico, dum ait: *Oportet primum ejus qui peccavit, affectionem, seu animum, disquirere.* πρότερον χρὴ τ̃ τοῦ ἡμαρτηκότος διάθεσιν ἐπισκέπτεσθαι. Nam apud Græcos, ὁ ἐν διαθέσει λόγος, sermonem animo conceptum significat, sive intimum cordis & animi secretum; & Autores sacri hoc verbo ἐπισκέπτομαι uti solent, ut significent, res occultas & intimas scrutari & videre. Matthæi cap. XXV. ℣. 36. ἠσθένησα, ϗ ἐπεσκέψασθέ με, *Ægrotavi, & visitastis me.* Jeremiæ cap. V. ℣. 9. μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι; *Numquid super his non visitabo?* Igitur dubitandi locus non relinquitur, confessione secreta, hoc Canone præscripta, ea ætate peccata expiata fuisse, ejusque usum sine repugnantia receptum fuisse.

CAPUT XXI.

Explicatur S. Ioannes Climacus, Abbas Manasterii Montis Sinai, anno Christi DLXXX.

CARDINALIS Bellarminus lib. III. de Pœnitentia capite 10. testimonium hujusce Patris confessioni auriculari valde propitium profert, assumptum ex gradu IV. libri sub titulo Scalæ Paradisi. περὶ πάντων ἐξομολογησώμεθα τῷ καλῷ ἡμῶν δικαστῇ, καὶ μόνῳ. εἰ δὲ κελεύει, καὶ πᾶσι. Quod sic traduxit Ambrosius Florentinus, Camaldulensium Præfectus generalis: *Ante omnia vero culpas nostras præclaro judici nostro soli confiteamur; omnibusque, si ita ille jusserit, confiteri parati simus.* Vi loci istiusmodi decretorii constrictus Dallæus multis contendit verbis, S. Joannem spectare singularem Monachorum ascesim, ex qua conclusio generalis adversus omnes Fideles perperam colligitur; & quæ ille de disciplinis Monachorum dicit, ea inscite ac perperam ad omnes omnino Fideles trahi. Lib. III. de Confess. cap. 21.

I. Revera fateri necesse est, repugnare sensui communi hominum, inficiari S. Joannem Climacum eo loci spectasse quemdam peculiarem usum atque ascesim Monachorum quibus præerat. Sed etiamsi ita se res habeat, non impedit quominus ex ea recte colligatur, omnes Fideles lege confessionis suorum peccatorum apud Sacerdotes teneri. Ea enim confessione, cujus necessitas omnibus imposita est, prætermissa, nullus remissione peccatorum suorum potietur. At quis dubitet eam esse, quam exigit S. Joannes Climacus? de qua sic ait : *Quocirca jam & illos ad confessionem hoc exemplo provoco, qua sine nullus remissione potietur.* καὶ διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐκείνους εἰς ἐξομολόγησιν προτρεπόμενος, ἧς χωρὶς οὐδεὶς ἀφέσεως τεύξεται. Hoc confessioni asceticæ & monachali non competit, sine qua quotquot sunt homines non Monachi veniam obtinent. Nec dicendum est, confessionem sacramentalem quam defendimus, non esse publicam ; eam vero de qua loquitur Climacus, omnibus fieri ad libitum præsidis. εἰ δὲ κελεύει, καὶ πᾶσι. Non enim opus est tædiosa repetitione iterare quæ supra diximus de tempore Origenis, quo palam coram universa Ecclesia ad arbitrium Sacerdotis seu Episcopi, prout æquum ju-

ſtumque exiſtimabat, peccata enunciabantur: oſtendimus enim, hanc diſciplinam pro temporum varietate mutationi obnoxiam fuiſſe. Sed inſuper non de publicatione aut occultatione confeſſionis ait S. Joannes Climacus: *ſine qua nemo remiſſione potietur:* ſed de ipſa confeſſione apud Sacerdotem facta ſolitarium, vel apud omnes coram univerſa Eccleſia, prout Abbas bene ac ſapienter arbitrabatur. Quamobrem hæc Dallæi inſulſa & abſurda videtur exclamatio: *Quis enim non videt, quam ſtultum, quamque abſurdum ſit negare quemquam ſine illa publica peccatorum quam ſignificat,* ἐξαγορεύσει, *enunciatione veniam aut ſalutem conſequi poſſe?* Quippe cum ipſe continenter ſtrictim acceptis his S. Joannis Climaci verbis, *ſine qua nemo remiſſione potietur*, ea de confeſſione peccatorum generatim & generaliter intelligat. *Quid ergo eſt, inquies?* (ait) *Profecto, aut fatendum eſt iſtum Monachum* (ſcilicet Climacum) *parum conſiderate hæc locutum eſſe, adeoque merito a nobis negligendum; aut ejus verba, nonnulla quidem, ſed exigua vi adhibita, ſic ſumenda ſunt, ut exomologeſim in genere intelligat quamcumque confeſſionem cum vera peccatorum deteſtatione conjunctam; ſive ea apud Eccleſiam publice, (quod iſti maxime placuiſſe vi-*

detur) sive apud præsidem in arcano, sive denique apud Deum solum fiat. Nam & hanc quin intellexerit, vix dubitari potest; cum verbis ea quæ descripsimus, immediate antecedentibus locum illum Prophetæ recitaverit, qui de confessione apud unum Deum est. Dixi, Confitebor adversum me injustitiam meam Domino; & tu remisisti iniquitatem cordis mei. Jam ergo investigare nostri instituti potissimum esse videtur, utrum animo falsus sit Dallæus, dum S. Climacum de confessione soli Deo facienda loqui existimat.

II. Cum ex iis quæ superioribus capitibus dicta sunt, abundanter perspectum sit, veteres Ecclesiæ Patres potestatem remittendi peccata hominibus a Christo concessam, ab ea quæ Deo competit omni discrimine remoto promiscue intellexisse: nullus admirationi locus relictus est ex eo quod plerumque verba Scripturæ, quæ confessionem Deo faciendam comprobant, in confessionem peccatorum apud Sacerdotes peragendam transtulerint. Idipsum præstat S. Joannes Climacus eo loci, quo postquam protulit locum Psalmi, *Dixi, Confitebor adversum me injustitiam meam Domino*, ex quo Deo facta confessio intelligitur; loquitur tamen de confessione facta *soli præsidi, & si jubeat, co-*

rum omnibus. ἐ μόνῳ, εἰ δὲ κελεύει, καὶ πᾶσι. Sed nec mihi, nec Dallæo credendum est; nemo enim homo propriæ causæ judex est: sed ad ipsum Joannem, aut Scriptores ipsi æquales, & mentis ejus æquos interpretes appellandum est, & ab iis, an soli Deo faciendam confessionem peccatorum intellexerit, addiscendum. 1. Ipse mentem suam apertissime verbisque dilucidis explicat: nam eodem gradu hujusce Scalæ Paradisi de confessione Sacerdoti, non soli Deo facienda sic ait pagina 69. editionis Græco-Latinæ Matthæi Raderi Jesuitæ doctissimi, anno MDCXXXIII. ψυχὴ ἐξαγόρευσιν ἐννοουμένη, ὡς ὑπὸ χαλινοῦ, ὑπὸ ταύτης κατέχεται μὴ ἁμαρτάνειν. τὰ γὰρ ἀνεξαγόρευτα ὡς ἐν σκότει ἀδεῶς λοιπὸν πράττομεν. *Qui confessionem peccatorum semper animo revolvit, ab illa tamquam freno, ne peccet coercetur. Celanda enim deinceps velut tenebris sepelienda secure admittimus.* Et continenter pagina 72. μὴ ἀπαξιώσῃς ὡς Θεῷ, τῷ βοηθῷ ἐν καταβεβλημένῳ ἤθει τὴν ἐξομολογίαν ποιήσασθαι. *Non dedigneris velut Deo, adjutori tuo animo submisso confessionem facere.* 2. Joannes Abbas Raythu, cujus instigatione S. Joannes Scalasticus Scalam Paradisi composuerat, dedita opera scholiis ad hanc lucubrationem factis, dum adhuc in vivis Autor

erat, hæc verba, *ad confessionem, qua sine nullus remissione potietur*, explicat aperte, non de confessione soli Deo, sed de confessione apud Sacerdotes facienda, cujus fuit omnibus Divino mandato necessitas imposita. Lege tom. VI. Bibliothecæ Patrum Coloniæ MDCXVIII. pag. 302. lit. C. *Ad confessionem, qua sine nullus remissione, &c. Quia confiteri simpliciter peccata tenemur* EX NECESSITATE DIVINI MANDATI, *patet ex Apostolicis traditionibus, & regulis ab eis propositis Ecclesiæ Catholicæ per Spiritum sanctum, quorum canones & instituta tenentes*, DEI SACERDOTIBUS *juxta eorum præceptum peccata confitentes, indulgentiam & remissionem accipere efficimur digni.*

III. Propterea tamen Dallæus opinionem quam tuendam recipit, defendere non desistit: & cum amplius negare non possit, S. Climacum eo loci spectasse confessionem sua ætate ex obtemperatione mandato Divino apud homines factam, contendit ea explicata fuisse solitaria peccata mortalia, postpositis venialibus; adeoque ad omnia sigillatim peccata diffusam non fuisse. Quod quidem Ecclesiæ Catholicæ doctrinæ ac dogmati de confessione auriculari nihil officit, cui sola peccata mortalia necessario obnoxia

fuisse fatemur perlibenter. Insuper addit, hæc mortalia peccata ad manifesta & capitalia esse contrahenda: quippe cum ad ea quæ clausa & occulta remanebant, confessio non porrigeretur. *Eorum*, inquit, *scilicet quæ & capitalia & manifesta sunt; qualia erant scelera latronis qui confessus fuerat.* Sed ejusmodi responsio infeliciter procedit, nec Dallæo propitium effugium faciliter aperit. Nam luce meridiana clarius patet, S. Joannem Climacum eo loci spectare peccata occulta & recondita. Quis enim, nisi excesserit de potestate sensus communis, aliud intellexerit ex hac adhortatione ad confessionem? *Qui confessionem peccatorum semper animo revolvit, ab illa tanquam freno, ne peccet coercetur. Celanda enim deinceps velut tenebris sepelienda secure admittimus.* τὰ γὰρ ἀνεξαγόρευτα ὡς ἐν σκότει ἀδεῶς λοιπὸν πράττομεν.

CAPUT XXII.

Confeſſionis auricularis uſus tempore S. Gregorii Magni Papæ I. continuo receptus comprobatur.

INVENTUM difficilem haberet poſt Concilium Tridentinum Theologus, qui de confeſſionis neceſſitate apud Sacerdotes faciendæ dilucidius ſcripſerit S. Gregorio Magno. Hoc enim abundanter perſpectum habemus ex Homilia XXVI. in caput XX. Evangelii S. Joannis; ex qua intelligimus apparatum ſeu diſpoſitionem, cujus nemini homini vacationem habere licet ad veniam peccatorum ſuorum adſpiranti. *Ex qua conſideratione* (inquit de Lazaro ad priſtinam vitam revocato) *intuendum eſt, quod illos nos debemus per paſtoralem autoritatem ſolvere; quos autorem noſtrum cognoſcimus per ſuſcitantem gratiam vivificare: Quæ nimirum vivificatio ante operationem rectitudinis, in ipſa jam cognoſcitur confeſſione peccati. Unde & huic ipſi mortuo Lazaro nequaquam dicitur, Reviviſce: ſed, Veni foras. Omnis quippe peccator dum culpam ſuam intra conſcientiam abſcon-*

dit, introrsum latet, in suis penetralibus occultatur. Sed mortuus venit foras, cum peccator nequitias suas sponte confitetur. Lazaro ergo dicitur, Veni foras: ac si aperte cuilibet mortuo in culpa diceretur: Cur reatum tuum intra conscientiam abscondis? Foras jam per confessionem egredere, qui apud te interius per negationem lates. Veniat itaque foras mortuus, id est, culpam confiteatur peccator. Venientem vero foras solvant discipuli; ut pastores Ecclesiæ ei pœnam debeant amovere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit. Porro ex his tria apertissime intelliguntur.

I. Dubium non est, S. Gregorium eo loci mentionem facere confessionis peccatorum occultorum. Quis enim aliam explicationem his verbis inducat? *Omnis quippe peccator dum culpam suam intra conscientiam abscondit, introrsum latet, in suis penetralibus occultatur.* Atque his continenter: *Cur reatum tuum intra conscientiam abscondis? Foras jam per confessionem egredere, qui apud te interius per negationem lates.* At vero si jam inficiari non possit Dallæus, quin spectet S. Gregorius peccata recondita; non potest defendere, S. Gregorium eo loci respicere peccata pœnitentiæ publicæ obnoxia. Quippe cum infinitis locis sui Operis de Confes-

ſione auriculari aperto Marte propugnet, ejuſmodi peccata clauſa & occulta numquam fuiſſe incudi pœnitentiæ publicæ reddita. Vel ſaltem, ſi adeo anticipatæ opinionis tenax ſit, ipſum recognoſcere neceſſe eſt, ætate ſanctiſſimi Pontificis Gregorii officinam pœnitentiæ publicæ occultis non ſecus ac publicis peccatis reſeratam fuiſſe.

II. Certum eſt, hac confeſſione de qua loquitur S. Gregorius, enunciata fuiſſe tantum peccata mortalia; neutiquam vero venialia, uti nos docet his verbis: *Lazaro ergo dicitur, Veni foras: ac ſi aperte cuilibet* MORTUO IN CULPA DICERETUR: *Cur reatum tuum intra conſcientiam abſcondis?* Et ſequentibus: *Veniat itaque foras* MORTUUS, *id eſt, culpam confiteatur peccator.* Ut ipſemet recognoſcit Dallæus lib. III. de Confeſſione capite 20.

III. Dilucidis etiam verbis docet S. Gregorius eadem Homilia, quam neceſſe ſit pœnitenti habere peccati ſui contritionem ſeu compunctionem per ſuſcitantem gratiam vivificantem, ut autoritate Epiſcopi aut Preſbyteri ſolvi poſſit. *Cauſæ ergo*, inquit, *penſandæ ſunt, & tunc ligandi atque ſolvendi poteſtas exercenda. Videndum eſt quæ culpa præceſſit, aut quæ ſit pœnitentia ſecuta poſt culpam: ut quos omnipotens Deus per compunctionis gra-*

tiam visitat, illos pastoris sententia absolvat. Tunc enim vera est absolutio præsidentis, cum æterni arbitrium sequitur judicis. Et infra: *Ex qua consideratione intuendum est, quod illos nos debemus per pastoralem autoritatem solvere, quos autorem nostrum cognoscimus per suscitantem gratiam vivificare.* Idem beatissimus Papa docet, ex confessione peccatorum perspectam haberi illam compunctionem cordis per suscitantem gratiam vivificantem. *Quæ nimirum*, inquit, *vivificatio ante operationem rectitudinis, in ipsa jam cognoscitur confessione peccati.* Quamobrem ipse Dallæus quædam peccata confessioni esse obnoxia fatetur; & in potestate Episcoporum positam esse remissionem scelerum recognoscit. *Ergo*, inquit, *non aliud ex Gregorio sequitur, nisi hoc unum, quoddam esse peccatorum genus confessioni apud Pastores edendæ obnoxium; quod nos libenter concedimus.* Sed effugium mirabiliter invenit sibi fingens, S. Gregorium spectare eo loci peccata manifesta, & pœnitentiæ publicæ obnoxia, quæ sola putat esse vere lethalia. Quis vero non videat quam insulse ad ejusmodi rudentem confugiat Minister? & quis sibi persuadeat, S. Gregorium, dum ait, culpam intra conscientiam abscondi & latere, & in penetralibus occultari, culpam publicam

blicam & manifestam significare voluisse? Præterea incredibile est, veteres Patres vere lethalia non reputasse peccata mendacii, ebrietatis & usuræ, quamvis ea pœnitentiæ publicæ, antiquis canonibus præscriptæ ritibus non expiarentur.

IV. R. P. Morinus, Congregationis Oratorii Presbyter doctissimus, libro 1. Historiæ Sacramenti Pœnitentiæ, capite 13. pag. 32. citat locum Sancti Gregorii, confessioni auriculari valde propitium, ex Commentario in cap. 15. libri 1. Regum, quem hic prætermittere nefas est. *Tria*, inquit, *in unoquoque considerandæ sunt veraciter pænitente, videlicet conversio mentis, confessio oris, & vindicta peccati. Nam, qui corde non convertitur, quid prodest ei, si peccata confiteatur? Peccatum, quod diligitur, confitendo minime deletur. Nonnulli quidem sunt, qui peccata confitendo aperiunt, sed non convertendo, nequaquam detestantur. Hi profecto confitendo nihil agunt, quia quod loquendo ejiciunt, amando introducunt. Vnde & salubriter confiteri volentibus Scriptura insinuat dicens: Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Quid est corde credere ad justitiam, nisi voluntatem dirigere ad fidem per dilectionem operantem? Cum ergo quis cordis intentionem ad justitiam per*

amorem dirigit, per initium bonæ voluntatis, fructum habet bonæ conversionis. Hic certe jam ad salutem confitetur: quia plus loquendo de vulnere ejicit, quam conversione compunxit. Incredibile videtur per hæc verba, *In unoquoque veraciter pœnitente*, S. Gregorium significare noluisse omnes generaliter a peccatis suis resipiscentes homines; sed quosdam tantum legibus pœnitentiæ publicæ obnoxios peccatores. Præterea quis non intelligat, confessionem de qua loquitur, non esse simplicem delicti recognitionem, aut intimum de eo doloris sensum; sed oralem enunciationem, qualis in Ecclesia catholica quotidie fieri solet, ex his verbis, *confessio oris, quod loquendo ejiciunt?* Ergo ex his concludendum est, tempore S. Gregorii Papæ legem confessionis non secus ac resipiscentiæ & doloris de peccatis mortalibus occultis omnibus impositam & sancitam fuisse.

Doctissimus Antonius Arnaldus, Doctor & Socius noster Sorbonicus, hanc veritatem confessionis apud Sacerdotes faciendæ de peccatis lethalibus occultis mirifice confirmat verbis ejusdem S. Gregorii assumptis ex cap. 5. lib. III. Commentarii in lib. I. Regum cap. 7. *Quæ tamen afflictio pœnitentiæ ad delenda peccata tunc demum idonea est, cum*

Sacerdotis fuerit judicio imperata, cum ab eo confitentium actibus discussis, pro modo criminis, onus eis decernitur afflictionis.

Hanc ascesim confessionis auricularis valde communem & usu receptam fuisse in Oriente, ea ætate S. Gregorii intelligimus ex libro Pœnitentiali Joannis Jejunatoris, Patriarchæ Constantinopolitani, quem publici juris fecit R. P. Morinus, Oratorii Domini JESU Presbyter, in fine Historiæ Sacramenti Pœnitentiæ. Nemini enim dubium subolere potest ex lectione hujus Pœnitentialis, quin omnia omnis generis peccata occulta in autem Sacerdotis ad obtinendam veniam sigillatim & particulatim enunciarentur. Idem etiam abundanter constat ex Canonario Joannis Monachi, ab eodem Patre publicato, Autoris (ut valde probabile est) synchroni, & ex Sermone de sacra Synaxi, Anastasii Sinaitæ, Episcopi Antiocheni, qui obiit XXI. Aprilis anno Christi DXCIX. quem primus edidit e Græco in Latinum ex codice MS. Bibliothecæ Ducis Bavariæ, Henricus Canisius, in quo pro confessione auriculari non verba, sed tonitrua & fulgetra cerebrum Calvinianum findunt. *Nec satis est*, inquit, *in Dei Ecclesiam ingredi, Divinasque sanctarum imaginum figuras, venerandasque cruces*

honorare & osculari; neque vero manus aqua abluere, id purgatio est. Sed fuga & ablutio sordium peccati, inque confessione & lacrymis, animoque humiliato, ac supercilio detracto peccatorum abstergere maculas, sicque ad intemerata mysteria accedere. Et infra: *Confitere Christo* PER SACERDOTES PECCATA TUA. *Condemna actiones tuas, & ne erubescas: est enim confusio adducens peccatum; & est confusio gloria & gratia. Condemna te* IN CONSPECTU HOMINUM, *ut coram Angelis totoque mundo Iudex te justificet.*

CAPUT XXIII.

Explicantur sententiæ Venerabilis Bedæ, S. Eligii Noviomensis Episcopi, & Nicephori Chartophylacis.

NIHIL est in antiquis Scriptorum Ecclesiasticorum Lucubrationibus tam sanctum, aut Ecclesiæ catholicæ propitium, quod insanis & pravis hæreticorum & opiniosorum hominum interpretationibus fœdari non possit: si sensus a Dallæo verbis Venerabilis Bedæ inductus accipiatur. Objectionem assumpserat Cardinalis Bellarmi-

nus * ex Expositione Bedæ in caput v. Epistolæ S. Jacobi, pag. 959. juxta editionem Basileensem, in qua explicans hæc verba: *Confitemini ergo alterutrum peccata vestra, & orate pro invicem, ut salvemini*; sic ait: *In hac autem sententia illa debet esse discretio, ut quotidiana leviaque peccata alterutrum coæqualibus confiteamur, eorumque quotidiana credamus oratione salvari. Porro gravioris lepræ immunditiam, juxta Legem Sacerdoti pandamus, atque ad ejus arbitrium, qualiter & quanto tempore jusserit, purificari curemus.*

I. Duplex genus confessionis ex his verbis apertissime intelligitur; peccatorum scilicet venialium, quæ alterutrum confiteri debemus, & quorum veniam Orationis Dominicæ supplicio nobis procuramus: & lethalium, quæ sunt lepra animæ nostræ, quam Sacerdoti detegere necesse est, & diuturnæ ad ejus arbitrium impositæ pœnitentiæ laboribus expiare. At vero contendit Dallæus, *per gravioris lepræ immunditiam* Bedam neutiquam significare omne genus peccati mortalis. *Nego a Beda*, inquit cap. 23. libri III. de Confessione, pag. 279. *eo nomine significari omnia illa peccata, quæ hodie apud suos Sacerdotes necessario confitenda esse statuunt ad-*

* *Lib. III. de Pænitent. cap. 10.*

versarii : negat mecum Arnaldus Sorbonæ Doctor. Quod spectat doctissimum Arnaldum, supervacaneum est ei adscribere opinionem constituentem peccata lethalia lege confessionis apud Sacerdotes faciendæ immunia, aut sibi fingere, ipsum existimasse in eam ivisse sententiam Venerabilem Bedam. Nam econtra nihil aliud intelligitur ex conceptis verbis libri de Frequenti Communione, nisi omnia & singula peccata mortalia debere interdictione à communione expiari : quippe cum nulla sint lege confessionis soluta, ac longioris pœnitentiæ lacrymis non abluenda. Hanc veritatem confirmat testimonio Venerabilis Bedæ, parte II. libri de Frequenti Communione, capite 7. pag. 240. editionis Latinæ Parisiis anno MDCXLVII. *Cum igitur existimare sit nefas, Ecclesiam, cum maxime sanctitatis laude effloruit, sponsi sui gravissimam legem, qua Fideles omnes, qui se mortiferis peccatis inquinarint, ad ministrorum suorum tribunal reos sisti voluit, tanto tempore infregisse : consequens profecto est, ut cum tot sæculis Sacerdotes non in alios, saltem vulgo, quam quos a communione prohibuerant, autoritate sibi a Christo data usos esse videamus, eos omnes a communione prohibuerint, qui mortiferum aliquod facinus admisissent.*

II. At vero contendit Dallæus, Venerabilem Bedam per lepram intelligere certa quædam tantummodo lethalia peccata; probatque verbis ex Homilia x. in decem leprosos assumptis, ex quibus argumentum conficit adversus confessionem peccatorum apud Sacerdotes, capite 38. libri IV. de Confessione; quæ recenset iterum Venerabilis Beda lib. v. in caput XVII. Evangelii secundum Lucam, cap. 69. pag. 421. ad hæc verba: *Quos ut vidit, dixit: Ite, ostendite vos Sacerdotibus. Et factum est, dum irent, mundati sunt. Nullum Dominus eorum, quibus hæc corporalia beneficia præstitit, invenitur misisse ad Sacerdotes, nisi leprosos; quia videlicet Sacerdotium Iudæorum figura erat futuri Sacerdotii regalis, quod est in Ecclesia, quo consecrantur omnes pertinentes ad corpus Christi, summi & veri Principis Sacerdotum. Et quisquis vel hæretica pravitate, vel superstitione gentili, vel Iudaica perfidia, vel etiam schismate fraterno, quasi vario colore per Domini gratiam caruerit, necesse est ad Ecclesiam veniat, coloremque fidei verum quem acceperit ostendat. Cætera vero vitia, tamquam valetudines, & quasi membrorum animæ atque sensuum, per semetipsum interius in conscientia & intellectu Dominus sanat & corrigit.* Sed ejusmodi argumentum diluere non difficile

est. Enimvero licet Beda eo loci per lepram crimina hæresis, idololatriæ, Judaismi ac schismatis significare velit; non ait, alia peccata lethalia, quibus post lapsum primi parentis inquinatus est homo, hac significatione non comprehendi. Immo vero sibi satis esse ducit, si modo non absurde istiusmodi lepra ad eos qui pravæ doctrinæ fœtore inquinantur, transferri possit, initio capitis 69. hujusce Commentarii. *Et factum est, &c. Occurrerunt ei decem viri leprosi. Leprosi non absurde intelligi possunt, qui scientiam veræ fidei non habentes, varias doctrinas profitentur erroris, &c.* Alibi enim passim per lepram omnia generaliter peccata mortalia, quibus homo post lapsum primi parentis obnoxius factus est, significat. Hoc enim potissime intelligimus ex Commentario in caput VIII. S. Matthæi, lib. II. pag. 31. quo hæc verba Christi ad leprosum de monte descendentis explicat: *Vade, ostende te Sacerdoti, & offer munus, quod præcepit Moyses, in testimonium illis. Mystice vir iste peccatis languidum genus humanum designat, quod extenta manu Salvatoris, hoc est, incarnato Dei Verbo, humanamque contingente naturam, ab erroris prisci varietate mundatum est, & Sacerdoti ostensum, de quo dicitur, Tu es Sacerdos in æternum.*

Nisi enim quis opiniosus homo sibi perperam persuadeat, mysterium Incarnationis solitaria peccata hæresis, idololatriæ, Judaismi, ac schismatis, spectasse: dubitandi locus non relinquitur, Bedam significationem lepræ ad reliqua peccata æquabiliter transtulisse. Eadem verba repetit lib. 1. cap. 1. in S. Marcum pag. 14. Igitur nemini homini dubium jam subolere potest, quin Venerabilis Beda per vocem *lepræ*, non solum certa quædam peccata lethalia, verum etiam omnia generatim & generaliter intellexerit; adeoque confessionis ope expianda & eluenda docuerit.

At vero non diffitemur, trecentis post Venerabilem Bedam annis, Guillelmum Goffridi Abbatis Vindocinensis quondam præceptorem, ea opinione anticipata mentem occupasse, ut sibi persuaserit, Bedam existimasse præter hæc quatuor peccata, scilicet hæresim, idololatriam, Judaismum, & schisma, reliqua lege confessionis fuisse soluta ac libera. Sed ejusmodi opinionem aperto Marte oppugnavit ac confregit discipulus Goffridus Abbas Vindocinensis, Epistola 16. libri V. Epistolarum, quas publici juris fecit doctissimus Jesuita Jacobus Sirmondus, anno Christi MDCX. Ex ea quippe Epistola facili-

ter intelligimus, ducentis ante Concilium Lateranense annis usu receptam fuisse in Ecclesia catholica confessionem auricularem. *Unde necesse est*, (inquit Guillelmo Goffridus) *ut quicumque istis peccatis, vel uno ex ipsis polluuntur, non jam soli Sacerdoti, sicut in cæteris agitur, sed universæ Ecclesiæ confiteantur: & sic ad ejus unitatem redeant, cujus fidem antea impugnabant. Iustum est enim, ut qui alios diabolica præsumptione infidelitatem docent, eos etiam publica satisfactione in fide confirment: & quibus ante fuerunt occasio & exemplum publicæ perditionis, forma & exemplum fiant publicæ reconciliationis. Cætera vero vitia, sicut dicis, per semetipsum Dominus sanat & corrigit. Licet enim omnia quæcumque sanantur, Dominus sanet & corrigat; quædam tamen per semetipsum sanare atque corrigere perhibetur: ea videlicet, quæ sibi privata in confessione revelantur, ut sanentur. Sibi dico: quia illi, qui in ejus loco esse dinoscitur. Certum est, nihil hoc certius, omnia peccata vel crimina confessione indigere & pœnitentia: & quamvis quædam ex ipsis per publicam pœnitentiam puniri videantur; nulla tamen alia publica confessione opus habent, nisi ea quæ communem Ecclesiæ fidem violare conantur.*

Contendit plusquam potest Dallæus lib.

IV. de Confessione capite 38. Goffridum Vindocinensem non assecutum esse sensum seu mentem Venerabilis Bedæ: quippe cum sibi persuaserit, Bedam *per gravioris lepræ immunditiam* significare voluisse omnia generaliter peccata lethalia. Sed ex contrario superius a nobis demonstrato, luce meridiana clarius constat, ipsum Dallæum animo vehementer falli. At vero ipse viribus mentis assequi nequeo, qui possit dubitare Dallæus, ætate Venerabilis Bedæ usu & consuetudine Ecclesiæ receptam fuisse confessionem auricularem peccatorum omnium mortalium etiam occultorum, lib. III. de Confessione capite 23. pagin. 280. & libro IV. capite 38. pagina 534. postquam legit semel Historiam Gentis Anglorum, lib. V. cap. 14. Eo enim loci refert Venerabilis Beda, se accepisse a venerabili Antistite Berthelmo, qui in provinciam Merciorum venerat tempore Coenredi, qui post Edilredum regnavit; hominem quemdam ordinis militaris infinitis peccatis inquinatum, in mortis discrimine versantem, omni prorsus confessione in aurem Sacerdotum ab ipso Rege piis admonitionibus compellente adductorum repudiata, desperatum obiisse, & æternæ gehennæ imposita pœna damnatum in inferos corruisse. Perperam

enim respondet Dallæus, adhortationes Regis ad hunc militem spectasse pœnitentiam publicam pro gravioribus quibusdam & manifestis peccatis; neutiquam vero confessionem in aurem Sacerdotis omnium peccatorum lethalium, etiam occultorum, quæ hodie in Ecclesia Romana usu & consuetudine tam frequenter recipitur. Nam falsi ac erroris animo concepti aperte convincere Dallæum non difficile est: ex conceptis enim Venerabilis Bedæ verbis intelligimus, hunc militem natantibus in morte oculis, ad extremas vitæ angustias adductum, pene jam dilapso calore corporis, spectrum vidisse horribilis exercitus diabolorum, ex quibus unus, qui cæteris primatu antecellebat, protulit codicem, in quo scripta recensebantur, ac quodam ratiocinio tradebantur omnia peccata, quæ miles confessione expiare recusaverat, inter quæ plurima secreta & occulta, minime vero manifesta incurrebant, quibus ex veteri disciplina nullam canonibus antiquis impositam fuisse pœnam publicam perspicimus. *Tunc subito*, inquit S. Beda, *supervenit exercitus malignorum & horrendorum vultu spirituum: domumque hanc & exterius obsedit, & intus maxima ex parte residens implevit. Tunc ille qui & obscuritate tenebrosa*

faciei, & primatu sedis major esse videbatur eorum, proferens codicem horrendæ visionis, & magnitudinis enormis, & ponderis pene importabilis, jussit uni e satellitibus suis mihi ad legendum deferri. Quæ cum legissem, inveni omnia scelera, non solum quæ opere, vel verbo, sed etiam quæ tenuissima cogitatione peccavi, manifeste in eo tetris esse descripta literis. Quis vero mentis compos homo sibi persuadeat, ex his verbis, *opere, vel verbo, sed etiam tenuissima cogitatione*, manifesta tantummodo peccata vi canonum pœnitentiæ publicæ legibus expianda intelligi? Unicum igitur restat Ministro superstitionis Calvinianæ effugium, quo scilicet fidem Venerabilis Bedæ suspectam habeat, & ejusmodi historiam in falsi suspicione ponat. Sed hominem immersum aquis ad ejusmodi rudentem confugere non juvat. Abundanter enim sufficit, istiusmodi historiam, sive veram, sive falsam, ab ipso Beda fuisse revera scriptam. Ego vero exscripsi ex editione Historiæ Gentis Anglorum typis Gothicis Argentorati facta anno M D. scilicet annis novem ante ortum Calvini, septem & decem antequam suo fœtore orbem Christianum contaminaret Lutherus, cum cura collata & summa fide congruente cum antiquis Operum Bedæ codicibus MSS.

III. Non felicius nec facilius Ministro procedit adductum suis figmentis parum conducibile S. Eligii Noviomensis Episcopi, Belgarum Apostoli testimonium. Hunc igitur post Cassiani supra explicati verba, locum profert Dallæus libri IV. de Confessione cap. 35. pag. 527. ex Homilia IV. *De eo quod Christus lavit pedes*, &c. quæ occurrit tomo VII. Bibliothecæ Patrum, Coloniæ edit. anno MDCXVIII. pag. 258. *Denique multiplex misericordia ejus ad expiationem criminum multiplices fructus nobis pœnitentiæ contulit. Non enim tantum simplici illo pœnitentiæ nomine salus æterna repromittitur, de quo Apostolus Petrus, Pœnitemini igitur, ut deleantur peccata vestra: & Ioannes Baptista, Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cælorum: sed etiam fit absolutio peccatorum per caritatis affectum, per eleemosynarum fructum, per profusionem lacrymarum, per confessionem criminum, per cordis & corporis afflictionem, præcipueque per morum emendationem: interdum etiam per sanctorum intercessionem, per indulgentiam quoque, ac remissionem nostram, qua peccantibus in nos dimittimus. Quibus omnibus modis aboleri posse peccata, Divina testis est Scriptura. Cum ergo indulgentiæ aditus nobis salutares Dei nostri ineffabilis potentia patefecerit, quis miser mise-*

ricordiam & salutem desiderans, desperatione aliqua frangatur, cum ad veniam etiam multiplicibus remediis invitetur?

Sed respondere facile est, perspectum non haberi ex contextu hujus Homiliæ, S. Eligium existimasse his omnibus modis, postposita confessione, procurari veniam peccatorum. Quippe cum econtra conceptis verbis doceat, homines inquinatos peccatis, quorum mentionem facit S. Paulus capite v. Epistolæ ad Galatas, non posse a Sacerdotibus reconciliari, prætermissa criminum enumeratione seu confessione. *Qui ergo ex vobis*, inquit, *& his & similibus involuti sceleribus fuerunt, &* PER CONFESSIONEM *ac pœnitentiam nequaquam condignam satisfactionem egerunt, sed adhuc in hac vetustate perdurant, non se a nobis reconciliari posse existiment, nisi prius veterem hominem cum actibus suis nunc enumeratis expolient.* Insuper peccatorum confessio & enumeratio non potuerunt verbis magis perspicuis exprimi, nec potestas Sacerdotum clarius explicari, quam ex continuo sermone hujus Homiliæ intelliguntur. *Sed ne imperfectum remaneret quod procuraverat, & quoniam ipse quidem corporalem pœnitentiam ab eis abscondebat, quibus secundum divinitatem dignatus erat polliceri, Ec-*

ce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi, dedit Apostolis suis, nobisque eorum successoribus potestatem ligandi atque solvendi in cælo & in terra: quam potestatem solvendi vocat Apostolus ministerium reconciliationis. Ideoque quia vices Christi agimus, quos ille invisibiliter absolvendo dignos sua reconciliatione judicat, nos visibiliter reconciliando per officium ministerii nostri absolvimus: eos vero qui funibus peccatorum suorum ante Dei conspectum adhuc tenentur adstricti, nos quomodo absolvere possumus? Nam quamvis Deus (sicut dicit Sanctus Leo Papa) sic suæ bonitatis præsidia ordinaverit, ut indulgentia ipsius nisi supplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri; quia mediator Dei & hominum Dominus JESUS CHRISTUS *hanc Ecclesiæ Præsulibus potestatem tradiderit, ut* ET CONFITENTIBUS *satisfactionem & pœnitentiam darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per medicinam reconciliationis admitterent: huic tamen operi ineffabiliter ipse Salvator intervenit, nec unquam ab his abest, quæ ministris suis exequenda commisit.* Eadem repetit magis conceptis verbis Homilia XI. in qua postquam probavit, necesse esse confiteri peccata, his verbis Salomonis: *Qui abscondit scelera sua, non di-*

rigetur:

rigetur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur: atque infinitis vicibus necessitatem confessionis iteravit, sic fatur: *Nec peccator poterit jam excusari, qui confessionem per quam venia nascitur, non properavit amplecti, ne posset reus gemino crimine detineri, dum primo legem contempsit, ut delinqueret, & confessionis remedia amplecti noluit, ut periret. Ergo quisquis peccator ea remedia neglexisti post peccatum, & qui peccando Divina contempsisti præcepta, confessio afferat salutem, cui contemptus accelerat mortem. Confiteantur singuli, quæso vos fratres, delictum suum, dum adhuc qui deliquit in sæculo est, dum admitti confessio ejus potest.* Hæc vero adeo clara & aperta sunt, ut novis commentariorum accessionibus cumulare supervacaneum videatur. Igitur ad Nicephorum Chartophylacem jam nostra convertatur oratio.

IV. Tria tantum supersunt hujusce Autoris Græci, qui post septimum sæculum floruit, fragmenta; quorum versio Latina habetur tomo VII. Bibliothecæ Patrum edit. Colonienf. anno MDCXVIII. pagg. 429. & 430. ex quorum postremo confessioni auriculari valde conducibile testimonium assumitur hisce verbis conceptum: *Ligandi sol-*

vendique provincia Pontificibus ipsis a clementissimo Deo nostro demandata est. Siquidem ad Petrum ait: Quæcumque ligaveris, ligata; & quæcumque solveris, soluta erunt. Vnde olim omnes oportebat ad ipsos Pontifices accedere, suaque illis occulta prodere, & sic vel reconciliationem, vel repudium ferre. Ignoro autem qui factum sit, ut hæc minus observentur: quamvis existimem, Pontifices negotii tædio, frequentique multitudinis turbulentia defatigatos, id operæ ad Monachos transmisisse: ad eos scilicet, qui vere probati sint, aliisque valeant esse utiles; nihil enim tale inexpertis & indoctis permiserunt.

Contendit Dallæus cap. 26. lib. III. de Confessione, ex his verbis non intelligi omnes Fideles fuisse lege confessionis auricularis adstrictos, sed eos solum, quibus pœnitentia publica præscripta fuerat. *Ergo*, inquit, *neque Nicephorus alios Christianos, quam quibus publica illa pœnitentia opus est, necessario vel olim Episcopos adiisse, vel nunc etiam Monachos adire debere censet.* Sed cum invictissime probaverimus supra cap. II. & III. hujusce Libri, olim gravia peccata occulta specie quadam pœnitentiæ publicæ & lacrymis fuisse proluta: etiamsi Nicephorus eo loci pœnitentes publicos tantummodo spe-

ctaret, non consequeretur, omnes Fideles non fuisse lege confessionis auricularis adstrictos, sed eos solum qui gravioribus & manifestis criminibus inquinabantur. Hoc enim effugium penitus intercludit Nicephorus Chartophylax, dum conceptis verbis sic fatur: *Olim* OMNES *oportebat ad ipsos Pontifices accedere, suaque illis* OCCULTA *prodere.* Quis enim ex his præscriptam omnibus peccatorum occultorum confessionem perspectam non habeat? At vero cum dubitandi locus non relinquatur, quin eandem spectet confessionis speciem, sua ætate ad Monachos transmissam: necessario consequitur, omnes Fideles occulta sua peccata in aures Monachorum prodidisse, qui quidem ex usu & consuetudine eo tempore recepta, uti ex Capitularibus Caroli Magni, & ex variis Rabani locis intelligimus, pœnas publicas pro publicis peccatis, occultas vero pro occultis imponebant; adeoque sartam tectamque antiquis & recentioribus canonibus disciplinam institutam servabant. Enimvero neutiquam abnuo opinioni Dallæi, qui hunc Autorem post septimum sæculum collocat; cum præsertim in secundo quod superest, Operum ejus fragmento septem priora Concilia generalia citentur, quorum ultimum

constat anno Christi DCCLXXXVII. fuisse celebratum.

Eo circiter tempore floruit Egbertus Eboracensis Episcopus, ab anno scilicet DCCXXXI. ad DCCXLI. ex cujus Pœnitentiali excerptum publicavit R. P. Morinus, ex quo sigillatim confessionis auricularis partes & conditiones faciliter intelliguntur, quas hic exscribere non opus est. Sed prætermittere nefas est ejusdem sæculi Regulam Canonicorum, quam regnante Pipino Canonicis Metensibus præscripsit Chrodogangus Episcopus, & publici juris fecit R. P. Domnus Lucas Dacherius, Congregationis S. Mauri doctiss. Monachus, tom. 1. Spicilegii capite 32. sub hoc titulo: *Ordo ad pœnitentiam accipiendam & confessionem faciendam.*

Hæc est ratio pœnitentiæ & confessionis nostræ, quæ coram Deo & Sacerdotibus ejus a nobis pariter agendæ sunt. Id est, in unoquoque anno tribus vicibus, id est, in tribus quadragesimis populus fidelis suam confessionem suo Sacerdoti faciat; & qui plus fecerit, melius facit.

Quis dubitet ibi præscriptam populo Christiano peccatorum confessionem in unius aurem proprii Sacerdotis, temporibus Pipini Regis, qui ab anno DCCLI. ad DCCLXVIII. regnavit; hoc est, quadringentis & amplius annis

ante Concilium Lateranense, quo natam esse confessionem auricularem somniat Dallæus? At vero ex continuis ejusdem capitis verbis, hac confessione contineri debuisse omnia peccata lethalia, etiam occultiora, quis non intelligat? *Postea*, inquit, *require diligenter* (a pœnitente scilicet) *si sunt secum opera mala, quæ separant hominem, ut ait Apostolus, a regno Dei, & hæc sunt, mala cogitatio, malus sermo & otiosus, odium, invidia, detractio, maledictio, convitium, turpiloquium, scurrilitas, dissimulatio, adulatio, murmuratio, cupiditas carnalis, elatio, desidia, pigritia, inhonoratio bonorum, inhonoratio cognatorum, inhonoratio dierum dominicorum & sanctarum solemnitatum, ignorantia, negligentia, vana gloria, iracundia, avaritia, falsa testificatio, somnolentia, intemperantia in cibis, rapina, gula, ebrietas, comessatio, fornicatio, adulterium, sacrilegium, superbia, perjurium, furtum, homicidium, & his similia. Et postquam confessus fuerit sua peccata, si vult dimittere ea, da ei pœnitentiam: & si non vult, non des ei pœnitentiam, quia non potes. Et si vult dimittere ipsa peccata, fac ei confiteri ea, & ad ultimum dicere: Multa sunt peccata mea in factis, in verbis, in cogitationibus. Tunc da illi pœnitentiam canonice mensuratam. Et post ea effunde super*

eum orationes & preces. Cavendum est utique, ne hi qui in gravibus peccatis incidunt, & hi qui in levioribus quibusdam delinquunt, æqualiter judicentur, sed secundum morbum adhibenda est medicina. Mirum profecto videbitur omnibus Doctis, hanc Regulam cognitissimam fuisse Dallæo, & typis publicis impressam anno Christi MDCLV. sex annis ante publicationem sui Operis de Confessione auriculari, & eam alto silentio prætermisisse: cum præsertim anno MDCLI. in fine Historiæ Pœnitentiæ, R. P. Morinus excerptum hujus capitis de confessione publicaverit.

Eodem fere tempore, seu paulo ante, Reges Galliæ Viros pietate ac scientia illustres a confessionibus & consiliis habebant. Hoc intelligimus ex Vita S. Ansberti Rothomagensis Episcopi, successoris S. Audoeni, quæ habetur Sæculo II. Actorum Sanctorum Ordinis S. Benedicti, quæ publici juris fecerunt illustres Congregationis S. Mauri Monachi, Lucas Dacherius, & Joannes Mabillonius, pag. 1054. in qua hæc leguntur: *Post cujus*, scilicet S. Audoeni, *sacrum transitum, ne Ecclesia de pastore amisso jacturam pateretur, cuncti Rothomagensis urbis cives, missa petitione ad Theodericum gloriosum Regem, cum ejus permissu & autoritate, B. Ansbertum sibi elegerunt*

consecrari Antistitem. Et infra anno DCLXXXIV. ut observat Mabillonius : *Morabatur enim præfatus Rex in villa Clypiaco , quæ sita est in Parisiaco territorio , ubi conventum magnum populorum habens , de utilitate ac tutela Regni tractabat , ut ad ejus consultum , veluti agere consueverat , (nam Confessor illius erat) de Regni negotiis tractaret.*

CAPUT XXIV.

Alcuinus Diaconus & Abbas , Theodulphus Episcopus Aurelianensis , Paschasius Radbertus Corbeiensis Abbas , Hincmarus Remensis Archiepiscopus , explicantur.

I. ALCUINUS Abbas perillustris , qui vulgo apud Eruditos præceptor Caroli Magni audit , quoniam Imperator anno Christi DCCXCIII. eum ex Anglia exciverat, ut ab eo sacras literas addisceret ; tam conceptis verbis necessitatem confessionis in aurem Sacerdotum faciendæ testificatur , ut ea commentarii amplificatione lustrare non necesse sit. Quippe sic loquitur Epistola XXVI. *Quid solvit sacerdotalis potestas , si vincula non considerat ligati ? Cessabunt opera medicorum,*

si vulnera non ostendunt ægroti. Si vulnera corporis carnalis medici manus expectant: quanto magis vulnera animæ spiritalis medici solatia deposcunt? Et infra: *Quatenus orationibus illius, nostræ confessionis oblatio Deo acceptabilis fiat, & remissionem ab eo accipiamus.* Et inferius: *Nonne in sacro Baptismate Sacerdotibus Christi nostræ fidei confessionem, & abrenunciationem Satanæ dare debemus: & sic sacerdotali ministerio, Divina operante gratia, ab omnibus ablui peccatis? Cur etiam & in secundo pænitentiæ baptismate, per confessionem humilitatis nostræ, ab omnibus post primum Baptisma peractis, eadem Divina miserante gratia, sacerdotali similiter auxilio non debemus absolvi peccatis?*

II. Theodulphus, Episcopus Aurelianensis, Alcuino æqualis, de quo perhonorificam mentionem facit Epistola IV. ad Carolum Regem, cum ab eo librum Felicis Urgellitani refutandum accepisset, confessioni auriculari non minus patrocinatur capite XXXI. Capitularis, quod suæ diœcesis Sacerdotibus tradidit, ac publici juris fecit R. P. Jacobus Sirmondus, tantum hominum Jesuitarum optimus, quantum literatorum virorum sincerissimus, anno Christi MDCXLVI. *Confessiones dandæ sunt de omnibus peccatis, quæ sive in opere, sive in cogitatione perpetran-*

tur. His enim omnia peccata, omni discrimine remoto, confessionis lege tenentur: continuo vero sermone, qui possit ejusmodi legi obtemperari docetur. *Octo sunt principalia vitia, sine quibus vix ullus inveniri potest. Est enim gastrimargia, hoc est, ventris ingluvies; secundo fornicatio; tertio acedia, sive tristitia; quarto avaritia; quinto vana gloria; sexto invidia; septimo ira; octavo superbia. Quando ergo quis ad confessionem venit, diligenter debet inquiri, quomodo aut qua occasione peccatum perpetraverit, quod peregisse se confitetur, & juxta modum facti debet ei pœnitentia indicari. Debet ei persuaderi, ut & de perversis cogitationibus faciat confessionem. Debet ei etiam injungi, ut de octo principalibus vitiis faciat suam confessionem, & nominatim debet ei Sacerdos unumquodque vitium dicere, & suam de eo confessionem accipere*. Porro ex his intelligere facile est, quam supervacanea sit ratiocinatio Dallæi lib. IV. de Confessione capite 35. pag. 528. qui ex eo quod confessionem recenseat Theodulphus inter modos procurandæ veniæ peccatis, cum baptismate, martyrio, eleemosyna, & aliis, sibi finxit, hos omnes modos separatim sumptos abundanter sufficere; adeoque concludit, in libero hominis arbitrio positum esse uti, vel non

uti confessione, eaque prætermissa, posse salutem æternam consequi. Quasi vero ex eo quod fides, spes, baptismus, caritas, verbi Divini prædicatio, eleemosyna, modi sint procurandæ salutis, ad normam directa ratiocinatione colligatur, posse solitaria spe, aut fide prætermissa caritate comparari.

III. Paschasius Radbertus, Abbas Corbeiensis, qui obiit XXVI. Aprilis anno Christi DCCCLI. confessionis auricularis institutis non minus propitius est; Commentario in Evangelium S. Matthæi, cap. XVI. pag. 676. hæc verba explanans: *Et quodcumque ligaveris super terram*, &c. *Nam*, inquit, *& in Levitico de leprosis, ubi jubetur ut ostendant se Sacerdotibus, & si lepram habuerint, tunc a Sacerdote jubetur ut immundi fiant; non quod Sacerdos leprosos mundos faciat aut immundos, sed quod habeat notitiam leprosi & non leprosi, & possit discernere qui mundi sint, quive immundi. Quo modo ergo ibi Sacerdos mundum facit aut immundum, sic & hic alligat vel solvit Episcopus vel Presbyter, non eos qui noxii sunt, vel innoxii, suo arbitrio, sed Pontificalis officio cum peccatorum audierit varietates, scit qui ligandi sint, quive solvendi.*

IV. Hincmarus Remensis Archiepiscopus, qui quidem expletis Pontificatus XXXVII.

annis obiit anno DCCCLXXXII. confessionem auricularem apertis verbis confirmaverat tractatu de Divortio Regis Lotharii & Reginæ Tetbergæ, quem habemus in Bibliotheca Patrum. Sed nullis accessionibus potest cumulari quod ait Opusculo XL. ad Hildeboldum Episcopum Suessionensem, quod publici juris fecit R. P. Sirmondus anno MDCXLV. ex antiquo codice MS. Abbatiæ S. Remigii, tomo II. Operum Hincmari pag. 687. *Velut ex superfluo denique, quoniam hac te egisse non dubito, bonam devotionem tuam commoneo, ut præter istam generalem confessionem, quaque ab ineunte ætate, usque ad hanc in qua nunc degis, te commisisse cognoscis, specialiter ac singillatim Deo & Sacerdoti satagas confiteri. Et dum unumquodque erroris tui inquinamentum singillatim confiteris & defles, simul te de omnibus actorum lacrymis mundes.*

CAPUT XXV.

Explicantur Concilium Turonense III. celebratum anno Christi DCCCXIII. *Pontificatus Leonis III. anno* XVIII. *imperii Caroli Magni* XIII. *regni* XLV. *& Cabilonense II. eodem anno.*

I. CUM ex multitudine librorum Pœnitentialium, qui intemperanti multorum labore tunc temporis exſurgebant, magnum diſciplinæ ac ſeveritati canonum in adminiſtratione pœnitentiæ intertrimentum adferretur; e re ſua eſſe arbitrati ſunt Epiſcopi ſævienti malo remedium adhibere: adeoque cum Abbatibus & venerabili Clero Turonis congregati canonem XXII. ſanxerunt, ex quo argumentum invictiſſimum aſſumimus ad comprobandum, tempore hujuſce Concilii receptam uſu fuiſſe conſuetudinem confitendi peccata in aures Sacerdotum. Lege tomo II. Conciliorum Galliæ R. P. Sirmondi pag. 299. *Epiſcopis & Presbyteris diligenti cautela pertractandum eſt, qualiter hominibus ſua ſibi delicta confitentibus tempus abſtinendi adſcribant, ut juxta modum peccati*

pœnitentibus abstinentia indicatur : quoniam varie ab aliquibus Sacerdotibus & indiscrete hæc judicia proferuntur. Ideo necessarium videbatur nobis, cum omnes Episcopi ad sacrum palatium congregati fuerint, ab eis edoceri, cujus antiquorum liber Pœnitentialis potissimum sit sequendus. Sed cum animadverterit Dallæus, ex his verbis, *Episcopis & Presbyteris*, ac, *sua sibi delicta confitentibus*, non posse non intelligi confessionem, ac potestatem quam habent Sacerdotes ferendi de peccatis judicii, *a quibus indiscrete hæc judicia proferuntur;* postquam fateri non renuit, ea ætate confessionem privatam multo quam antea frequentius fuisse usu receptam, lib. III. de Confess. cap. 24. pag. 282. *Et ipsam etiam* (confessionem) *multo quam antea frequentius, privatam in usu tum fuisse appareat :* obfirmato pectore pernegat, ex hoc canone consequi omnes Fideles lege confessionis omnium peccatorum apud Sacerdotes fuisse adstrictos. *Omnes vero Fideles*, inquit continuo sermone, *Sacerdoti peccata sua coactos fuisse confiteri ita necessario, ut nemini delictum ullum, nisi apud hominem confesso, dimitti a Domino putaretur ; nego hinc sequi, nego ex ullo illius sæculi monumento certo colligi ac demonstrari posse.* Sed oculorum aciem Ministri per-

strinxisse videtur ipsa veritas. Nam his vocibus indefinitis, *hominibus sua sibi delicta confitentibus*, nolle Patres Turonenses intellexisse omnes Fideles, idem est ac si quis sibi persuaderet, his vocibus, *Episcopis & Presbyteris*, non significasse omnes Presbyteros & Episcopos: quod absurdum & supervacaneum est. Quod vero spectat peccata, certum est Concilium ad ea respicere, quibus in libris Pœnitentialibus leviores pœnitentiæ impositæ fuerant, adeoque his codicibus continebantur. At vero ex iis quos integros publici juris fecit, aut quorum excerpta publicavit R. P. Morinus in fine Historiæ Pœnitentiæ publicæ, intelligimus, non quædam tantum atrociora & manifesta crimina, sed omnia lethalia fuisse confessioni obnoxia.

II. Quamobrem Concilium Cabilonense II. eodem anno, scilicet DCCCXIII. celebratum, quo quidem libri Pœnitentiales suppressi sunt, decernit canone XXXII. plene atque integre peccata in confessione explicari, non solum corporis, verum etiam spiritus, & ea quæ cogitatione perpetrata sunt, cum fide & cura Sacerdotibus renunciari. *Sed & hoc emendatione indigere perspeximus, quod quidam dum confitentur peccata sua Sa-*

cerdotibus, non plene id faciunt. Quia ergo constat hominem ex duabus esse substantiis, anima videlicet & corpore, & interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccatur, solerti indagatione debent inquiri ipsa peccata, ut ex utrisque plena sit confessio: scilicet ut & ea confiteantur quæ per corpus gesta sunt, & ea quibus in sola cogitatione delinquitur. Instruendus est itaque peccatorum suorum confessor, ut de octo principalibus vitiis, sine quibus in hac vita difficile vivitur, confessionem faciat: quia aut cogitatione, aut, quod est gravius, opere eorum instinctu peccavit. Odium etenim, invidia, superbia, vel cætera hujusmodi animæ pestes tanto periculosius lædunt, quanto subtilius serpunt. Nihil in hujusce canonis accuratione & exacto studio desiderari posse videtur. Verumtamen Dallæus contendit ex eo neutiquam colligi posse necessitatem confessionis auricularis; libro III. de Confessione cap. 24. *A quo adeo longe abfuerunt Cabilonenses illi Patres, quos Bellarminus pro se testes adduxit, ut præfati quosdam dicere Deo solummodo confiteri debere peccata, quosdam vero Sacerdotibus confitenda percensere; ipsi affirment utrumque non sine magno fructu intra sanctam fieri Ecclesiam; & paulo post, confessionem quæ Deo fit, purgare peccata, Deumque salutis & sanitatis*

autorem & largitorem plerumque hanc præbere sua potentia invisibili administratione. Itaque dum iidem decernunt PLENE CONFITENDUM *esse, præscribunt qua ratione qui confitentur, id facere debeant; omnes & singulos confiteri debere non decernunt; quod, ut liquet, recta cum iis pugnat, quæ iidem canone sequenti fatentur, ac docent confessionem soli Deo factam purgare peccata.*

III. Tria sunt in hac responsione Dallæi multa cogitatione reputanda. 1. Dum Patres Cabilonenses canone XXXIII. continuo animadvertunt, quosdam existimare *Deo solummodo confiteri debere peccata;* non spectant viros fidei catholicæ ac sententiæ Ecclesiæ tenaces, sed econtra adversarios & rebelles. Quemadmodum S. Gregorius dum ait Homilia XXVI. pag. 330. *Sunt nonnulli qui de resurrectione carnis incerti sunt,* non existimavit hanc opinionem esse probabilem, aut in Ecclesia catholica dubitationem de resurrectione esse tolerabilem.

2. Dum aiunt iidem Patres, *quod utrumque non sine magno fructu intra sanctam fit Ecclesiam*, hoc intelligendum est *conjunctim*, non *divisim:* quod proprie significat hoc pronomen, *utrumque. Quoniam utriusque studii nostra possessio est, hodie, utro frui malis, optio sit*

sit tua. Cicero de Fato num. III. *Palmas utrasque tetendit*. Virg. VI. Æneid. ℣. 685. Cum econtra si *alterutrum* significare voluissent, his pronominibus usi essent, *utrumvis*, vel *utrumlibet*. Constat enim apud Grammaticos, hoc pronomen, *utervis*, idem significare ac *uter quem tu vis*, præsertim apud Ciceron. l. IX. Epist. ad Atticum, Epist. I. *Ego unus, cui utrumvis liceret*. Pro Sext. Roscio Amerino: *Vt utrumvis salvo officio se facere posse arbitrarentur*. Idem in Oratione pro Quinctio: *Vtrumlibet elige. alterum incredibile est: alterum nefarium: & ante hoc tempus utrumque inauditum*. Denique nullo exemplo probari potest, pronomen, *utrumque*, non significasse semper copulative & *conjunctim*; quamvis inficias ire nolim, alterum, scilicet *utrumvis*, vel *utrumlibet* aliquando acceptum fuisse *conjunctim*, & non semper *divisim*, uti videre licet apud Fabium lib. IX. *Nihil refert quomodo appelletur utrumlibet eorum*. Iisdem modis usurpatur *utervis*, ut docet Satarnius lib. V. cap. 32. juxta observaticnem Gerardi Joannis Vossii libro IV. de Arte Grammatica, cap. 9. pag. 211.

3. Inquit Dallæus pag. 282. linea 8. *Omnes & singulos confiteri debere, non decernunt Patres Cabilonenses; quod, ut liquet, recta cum*

iis pugnat, quæ iidem canone sequenti fatentur, ac docent, CONFESSIONEM SOLI DEO FACTAM PURGARE PECCATA. Adeoque concludendum relinquit, pronomen, *utrumque*, ibi usurpari *divisim* ad significandum *utrumvis*, vel *utrumlibet*. Egregiam vero responsionem, cui abnuere nemini homini liceret, nisi Dallæus hoc vocabulum SOLI de suo intemperanter adjecisset! Patres enim Concilii Cabilonensis ab eo diligenter & magna cum cura abstinuerunt. *Confessio*, inquiunt, *itaque quæ* DEO *fit, purgat peccata: ea vero quæ Sacerdoti fit, docet qualiter ipsa purgentur peccata*. Ex his enim abundanter intelligimus, numquam dissociandam esse confessionem Deo & homini factam, sed utramque, hoc est, individuo nexu conjunctam, non sine magno fructu intra sanctam Ecclesiam fieri.

Porro ea ætate adeo trita & communis erat consuetudo propitiandi Deum ope confessionis peccatorum in aurem Sacerdotum, ut vix celebraretur Concilium, in quo negotium confessionis non ventilaretur. Eodem enim anno DCCCXIII. Concilium Remense II. conceptis verbis de ratione pœnitentiæ canonem XII. sic sanxit: *Omnibus his actis, ventilata est ratio pænitentiæ, ut Sacer-*

dotes certius intelligerent, quomodo confessiones recipere, & pœnitentiam secundum canonicam institutionem pœnitentibus deberent indicare. Fatuum & inutile videretur ejusmodi verba ad pœnitentiam publicam & canonicam, quæ certis quibusdam atrocioribus peccatis & manifestis imponi solebat, transferre: ex Capitularibus enim Caroli Magni lib. v. cap. 116. perspectum habemus, peccata occulta & publica æquabiliter fuisse confessioni subjecta. *Vt nemo Sacerdotum populi sibi peccata confitentium sine autoritate canonum judicare præsumat. Et ut quando unicuique quisquam Sacerdos sibi scelera sua confitenti juxta prædictum canonicum modum pœnitentiam tribuit, si comam dimiserit, aut habitum mutaverit, manus ei secundum canonicam autoritatem imponat cum orationibus quæ in Sacramentario ad dandam pœnitentiam continentur. Si vero occulte & sponte confessus fuerit, occulte faciat. Et si publice ac manifeste convictus, aut confessus fuerit, publice ac manifeste fiat, & publice coram Ecclesia, juxta canonicos pœniteat gradus. Post peractam vero secundum canonicam institutionem pœnitentiam occulte vel manifeste, canonice reconcilietur, & manus ei cum orationibus quæ in Sacramentario ad reconciliandum pœnitentem continentur, imponatur; ut Divinis precibus &*

miserationibus absolutus a suis facinoribus esse mereatur: quoniam sine manus impositione nemo absolvitur ligatus. Et ideo Dominus & Magister noster Discipulis suis ac successoribus eorum ligandi & solvendi dedit potestatem, ut peccatores ligandi habeant potestatem, & pœnitentiam condigne agentes absolvi, atque peccata cum Divina invocatione dimitti queant. Nec mirum hoc. Quia si homines suis servis dant potestatem de subditis ligandi & solvendi, vel nocendi & adjuvandi apud se, quanto magis Dominus omnium hominum hanc potestative potestatem præpositis sanctæ Ecclesiæ dedit dicens: Accipite Spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta erunt? Ex iisdem Capitularibus expressam mentionem intelligimus confessionis peccatorum occultorum in aurem Sacerdotum, lib. VI. capite 206. *Quia varia necessitate præpedimur canonum statuta de reconciliandis pœnitentibus pleniter observare, propterea omnino non dimittatur ut unusquisque Presbyter jussione Episcopi de occultis tantum, quia de manifestis Episcopos semper convenit judicare, judicet, & statim post acceptam confessionis pœnitentiam singuli data oratione reconcilientur. Morientibus vero sine cunctamine communio & reconciliatio præbeatur.*

CAPUT XXVI.

Explicatur Concilium Parisiense VI. celebratum anno Christi DCCCXXIX.

I. QUAMVIS ætate hujusce Concilii crassæ ignorantiæ fœtore inquinatum fuisse orbem Christianum sibi persuadeat Dallæus lib. IV. de Confess. cap. 40. attamen Patres Parisienses non solum disciplinæ studio flagrantiores, verum etiam scientia cæteris reliquorum Galliæ Conciliorum Patribus longe antecellere videntur. At vero Canone XXXII. accuratam mentionem faciunt confessionis auricularis. *Quoniam multi Sacerdotum partim incuria, partim ignorantia, modum pœnitentiæ reatum suum confitentibus secus quam jura canonica decernant, imponunt, utentes scilicet quibusdam codicillis contra canonicam autoritatem scriptis, quos Pœnitentiales vocant: & ob id non vulnera peccatorum curant, sed potius foventes palpant, incidentes in illud propheticum: Væ qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia ad decipiendas animas: omnibus nobis salubriter in commune visum est, ut unusquisque Episcoporum in sua pa-*

rochia eosdem erroneos codicillos diligenter perquirat, & inventos igni tradat, ne per eos ulterius Sacerdotes imperiti homines decipiant, &c. Et continuo sermone : *Presbyteri etiam imperiti solerti studio ab Episcopis suis instruendi sunt, qualiter & confitentium peccata discrete inquirere, eisque congruum modum secundum canonicam autoritatem pœnitentiæ noverint imponere. Quoniam hactenus eorum incuria & ignorantia multorum flagitia remanserunt impunita : & hoc ad animarum ruinam pertinere dubium non est.* Defendit Dallæus, hujusce Concilii Patres solam pœnitentiam publicam ad normam direxisse certis quibusdam gravioribus peccatis infligendam ; neutiquam vero ex hoc decreto colligi posse, omnes Fideles lege confessionis peccatorum, etiam occultorum in aurem Sacerdotis teneri. Porro negotium ejusmodi jam nobis solo veritatis studio accensis atque amore instigatis sincero examine reputare convenit.

II. Antiqui Pœnitentiales codices Romanæ Ecclesiæ, Andegavensis, & Egberti Archiepiscopi Eboracensis, quos ad finem Historiæ Sacramenti Pœnitentiæ edidit R. P. Morinus, fidem faciunt, his temporibus omnia peccata occulta & publica indiscriminatim fuisse confessione explicata. Cum igitur

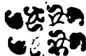
Concilium Parisiense in iis Pœnitentialibus solitariam disciplinæ antiquæ intermissionem seu relaxationem emendare satagat, incredibile est, certa quædam tantum peccata manifesta & atrociora confessione expianda reliquisse.

III. Præterea futile ac supervacaneum est huic Concilio decernere, *ut Presbyteri etiam imperiti ab Episcopis instruendi sint, qualiter & confitentium peccata discrete inquirere noverint.* Quantula enim solertia ac prudentia opus est ad investiganda & discrete inquirenda peccata publica & manifesta?

IV. Si confessio peccatorum ab eo Concilio præscripta, non necessaria est ad procurandam peccatorum veniam, sed in libero hominis ea utentis arbitrio posita est; quid tantula opus est Sacerdotibus confessiones excipientibus scientia? & cur Concilium ignorantiam eorum carpit, & ait, *hoc ad animarum ruinam pertinere dubium non est?* Quid enim necesse est artem scire quam non necesse est profiteri?

V. Denique si hujus ætate Concilii non erat usu recepta consuetudo confitendi peccata apud Sacerdotes, & si nulla esset ejusmodi imposita Fidelibus omnibus necessitas; cur tanto cum studio & curatione vetat, ne

Clerici vel laici ſua peccata Monachis confiteantur? Uti intelligimus ex Canone XLVI. *Nec etiam illud videtur nobis congruum, ut Clerici & laici Epiſcoporum & Presbyterorum canonicorum judicia declinantes, Monaſteria Monachorum expetant, ut ibi Monachis Sacerdotibus confeſſionem peccatorum ſuorum faciant: præſertim cum eiſdem Sacerdotibus Monachis id facere fas non ſit, exceptis his dumtaxat, qui ſub monaſtico ordine ſecum in Monaſteriis degunt, &c.* Cur tanta cautione providet confeſſionibus Monialium, niſi clam & ſecreto fieri ſolebant? *Porro ſi Sacerdotibus Sanctimoniales peccata ſua confiteri voluerint, id non niſi in Eccleſia coram ſancto altari, adſtantibus haud procul teſtibus faciant.* Igitur pleniſſime planiſſimeque conſtat, tempore Concilii Pariſienſis VI. ſcilicet anno undetrigeſimo noni ſæculi, confeſſionem omnium peccatorum apud Sacerdotes exiſtimatam ac reputatam fuiſſe omnibus Fidelibus poſt Baptiſmum lapſis ad veniam & remiſſionem obtinendam abſolute neceſſariam.

CAPUT XXVII.

Explicatur locus Theodori Studitæ, assumptumque ex eo a Bellarmino argumentum vendicatur confessioni auriculari propitium.

THEODORUS usque ad initia IX. sæculi vitam produxit: obiit enim Calendis Novembris ætatis LXVII. anno Christi DCCCXXVI. Reverendo doctissimoque Patri Ordinis S. Dominici, Francisco Combefis acceptam referre debemus Epistolam cyclicam Naucratii Confessoris, ad persecutionem propter Dominum sustinentes fratres patresque, de obitu Theodori Studitæ, ex qua integram martyrii ejus historiam mirifice descriptam intelligimus. Tomo II. Auctuarii Græco-Latini Bibliothecæ veterum Patrum.

Cardinalis vero Bellarminus lib. III. de Pœnitentia capite 10. locum in rem confessionis auricularis citat ex Vita S. Platonis, quam Theodorus scripsit, relata tomo VI. de Vitis Sanctorum, ad XVI. Decembris, pag. 270. quas collegit Laurentius Surius Carthusianus Coloniæ anno MDCXVIII. Καὶ

γὰρ ταῖς ἀναγνώσεσι προσέχων ἀντὶ παιγνίων. ἔν τε ἐκκλησίαις προσεδρεύων ἀντὶ θεάτρων. καὶ ἐν σεμνείοις ἀναστρεφόμενος ἀντὶ ἀσέμνων καταγωγίων. καί γε τὸ ἄρα ἐπαινετώτερον, ἐξαγορεύσεις ποιούμενος τῶν κρυφίων τοῦ νοὸς κινημάτων καὶ δραμάτων τινὶ τῶν καθηγουμένων. ὃ τῆς μὲν ἐκείνου φιλοθείας ὑπῆρχε σύμβολον. τοῦ δὲ τὴν ἐξαγόρευσιν δεχομένου κατέπληττε τὴν διάνοιαν τελεωτικῶς γινόμενον. *Etenim pro ludo* (Plato ſcilicet) *Divinas lectiones, quibus attentus erat : pro theatris & ſpectaculis, Eccleſias frequentabat : pro inhoneſtis diverſoriis honeſta collegia : quodque laudabilius eſt, occultas mentis cogitationes & acta cuidam eorum qui præerant, confitebatur ; quæ res magnum religionis illius erat indicium : idque cum perfecte facere ſolitus eſſet, ei qui confeſſionem ipſius audiebat, admirationem ac ſtuporem adferebat.*

Reſpondet Dallæus lib. III. de Confeſſione capite 23. pag. 280. ex hoc nihil aſſumi poſſe in rem confeſſionis auricularis peccatorum : quippe cum *acta*, non *peccata* confeſſione explicari dicantur ; cum præſertim etiam Theodorus Studites obſervet & commendet eo loci non uſum communem Chriſtianorum, ſed exercitationem peculiarem, ſeu aſceſim Monachorum, qua ſe S. Plato aſſuefaciebat vitam monaſticam medi-

tans, cui mox relicto sæculo se totum addicturus erat, ut narrat sequenti capite Theodorus.

Sed 1. respondere facile est, *acta* ibi significare *peccata*; δράματα enim in malam partem pro *facinoribus* usurpari solent apud Scriptores ecclesiasticos. δρᾶμα τῆς ἀσεβείας, *actus impietatis*, apud Gregorium Nazianzenum, de Juliano, ut observat Budæus, & apud Theodoretum in Historia Ecclesiastica. Quæ Theodorus Studites hic appellat δράματα, *acta*, sive *peccata*, Sozomenus lib. VII. Historiæ capite 16. vocat τὰ βεβιωμένα, sive *acta vitæ*, quæ quidem erant peccata quæ confessione explicabantur in aurem Sacerdotum, uti supra probavimus capite X. numero 11. *Ad quem*, scilicet Presbyterum, *accedentes ii qui deliquerant, actus suos confitebantur*. ᾧ δὴ προσιόντες οἱ ἡμαρτηκότες, τὰ βεβιωμένα ὡμολόγουν. 2. Sic per *actus peccata* intelliguntur, Actorum cap. XIX. ℣. 18. *Multique credentium veniebant, confitentes & annunciantes actus suos*, ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν; annuentibus Erasmo, & Grotio. 3. Cum consilium Theodori sit laudibus extollere vitam quam duxerat S. Plato, antequam Monachum indueret, non est credibile ibi spectare voluisse ascesim monasti-

cam: alias enim omnia bona opera quibus S. Plato commendatione dignus evasit, erunt in vitam monasticam transferenda: quod insanum & absurdum est: v. g. si laudamus eo quod spectacula vitaverit, aut bonorum virorum familiaritate usus sit, his omnibus non teneri Christianos respondebit Minister Calvinista, sed solum Monachos. 4. Unde accepit Dallæus, S. Platonem, dum Presbyteris sua peccata confitebatur, cepisse consilium ducendæ vitæ monasticæ? Præterea cum essent in sæculo Presbyteri, qui confessiones ejus audirent, argumentum certissimum esse videtur consuetudinis confitendi peccata extra septa Monasteriorum. Fatua enim & imbecilla conjectura esset sibi persuadere, S. Platonem peccata sua explicuisse cuidam Præfecto Monasterii. Nam qui præerant olim erant Presbyteri. * *Qui bene præsunt Presbyteri.* Insuper refertur in ejusdem Vita, longum ac diuturnum iter suscepisse S. Platonem, ac patriam reliquisse, ut Monasterium inveniret: quod invictissime demonstrat, non potuisse Præfecto Monasterii, quandiu in sæculo permansit sedibus in patriis, tam frequenter sua peccata confiteri. Nollem tamen negare, olim æque ac ho-

* *1. Tim. cap. v. ỽ. 17.*

die ascesim confitendi peccata communiorem fuisse in Monasteriis quam in sæculo. Sed ex ea agendi ratione neutiquam consequitur, confessionem esse simplicem ascesim monasticam. Æquabili enim ratiocinatione ipsa pœnitentia, contritio, fides, caritas, & reliquæ virtutes Christianæ, quibus homines qui vitam in Monasteriis degunt, frequentius exornantur, ad ejusmodi Monachorum exercitationes relegabuntur. Verbi gratia, idem Theodorus Studites Homilia XXXVI. ad Monachos ait: *Socors labilisque natura est, dicet quispiam: fateor equidem quoque, uti in eandem sim conscriptus. Sed quoties id accidet, toties expeditor confessio, pœnitudo, contritio cordis, ad frugem reditio, in antiquum statum revertendi celeritas.* At vero si confessionem, ascesim monasticam appellare licet; quid vetat pœnitudinem, contritionem cordis, ad frugem reditionem, & in antiquum statum revertendi celeritatem? Idem fere habet Homilia CXXII. *Ergo utamur confessione frequenti, postquam frenum non peccandi confessio est. Utamur submissione, qua ignea maligni tela frangimus. Utamur fide, sine qua Deo placere nefas.* Igitur concludendum est, revera in Monasteriis tractatam atque excultam fuisse peccatorum confessionem; sed hoc non im-

pedivisse quominus reliqui Fideles in ea versati & exercitati fuerint.

CAPUT XXVIII.

Intercluduntur effugia quæ sibi Dallæus propitia existimavit apud Rabanum Archiepiscopum Moguntinum. Explicantur Concilia Moguntinum anni DCCCXLVII. *&* W*ormatiense anni* DCCCLXVIII.

I. VIXIT Rabanus nono rerum Christianarum sæculo, & conceptis verbis ac dilucidis de confessione privata peccatorum secretorum mentionem fecit lib. II. *de Institutione Clericorum*, cap. XXX. pag. 92. edit. Colon. apud Joannem Prael anno MDXXXII. *Quorum ergo*, inquit, *peccata occulta sunt, & spontanea confessione soli tantummodo Presbytero sive Episcopo ab eis fuerint revelata, horum occulta debet esse pænitentia secundum judicium Presbyteri sive Episcopi cui confessi sunt: ne infirmi in Ecclesia scandalizentur, videntes eorum pœnas, quorum penitus ignorant causas.*

Dallæus lib. III. de Confessione cap. 25. pag. 283. fatetur, Rabanum ibidem privatam quoque memorare pœnitentiam apud Sacer-

dotes ob occulta crimina agi solitam; & tamen continenti sermone sic fatur: *Sed hanc Rabani itidem ut Patrum Cabilonensium pœnitentiam nego eandem fuisse cum hodierna adversariorum confessione.* Et deinceps has dissimilitudines explicat; *Illa (quod diserte ait Rabanus) spontanea erat, hæc necessaria est. Illa adeo libera erat, & in pœnitentium potestate, qui si crimine, licet occulto, gravius urgerentur, quam ut ipsi per se conscientiam explicare & componere possent, ad Sacerdotem ultro confugiebant; a quo & consilium & pœnitentiæ modum, & ea impleta, pacem & communionem accipiebant. Aliqua vero lege ad hujusmodi confessianem obstrictos omnes Rabani temporibus Christianos, qui peccati alicujus occulti rei essent, neque Bellarminus, neque alii adversarii probant.* Hæc autem multa sunt consideratione reputanda.

II. Nullus in Ecclesia Romana Theologus defendit, confessionem peccatorum non esse liberam aut spontaneam, licet omnes doceant, eandem vel in re vel in voto, ut loquuntur, esse ad salutem consequendam revera necessariam, nullumque peccatorem esse lege confessionis faciendæ solutum seu liberum: quemadmodum libere ac sponte suscipitur Baptismus ab adultis, licet sit ne-

cessarius: similiter & liberi ac spontanei actus fidei, spei & caritatis, licet his prætermissis salutem consequi non potis sit; ipsa religio maxime ad salutem necessaria, libera est. *Nec*, inquit Tertullianus *, *religionis est cogere religionem, quæ sponte suscipi debeat, non vi.*

III. Altera dissimilitudo confessionis non magis feliciter procedit Dallæo, qua sibi persuadet, ætate Rabani omnes homines occulta peccati macula inquinatos, fuisse lege confessionis apud Sacerdotes immunes & solutos. *Aliqua vero lege ad hujusmodi confessionem obstrictos omnes Rabani temporibus Christianos, qui peccati alicujus occulti rei essent, neque Bellarminus neque alii adversarii probant.* Enimvero Rabanus conceptis verbis contrarium asserit cap. 29. libri II. *de Institutione Clericorum. Pœnitentiæ autem remedium Ecclesia Catholica in spe indulgentiæ fideliter alligat exercendum, & post unum Baptismi Sacramentum, quod singulari traditione commendatum, solicite prohibet iterandum, medicinali remedio pœnitentiæ subrogat adjumentum, cujus remedio egere se* CUNCTI AGNOSCERE DEBENT, *pro quotidianis humanæ fragilitatis excessibus, sine quibus in hac vita esse non possumus, ho-*

* *ad Scapulam.*

rum

rum dumtaxat dignitate servata ; ita ut a Sacerdotibus & Levitis Deo teste fiat ; a cæteris vero astante coram Deo solemniter Sacerdote, UT HIC TEGAT FRUCTUOSA CONFESSIO, *quod temerarius aut ignorantiæ notatur contraxisse neglectus, aut sicut in Baptismo omnes iniquitates remitti, vel per martyrium nulli peccatum credimus imputari, ita pænitentiæ compunctione fructuosa universa fateamur deleri peccata.* Quamobrem hujus capitis exitum his verbis expedit : *Proinde non dubitamus circa finem justificari hominem per pænitentiæ compunctionem. Sed quia raro id fieri solet, metuendum est, ne dum ad finem differtur* CONFESSIO *sperata, anticipet mors, quam veniat pænitentia.* Et ne quis opinionum suarum nimis tenax hæc ad confessionem soli Deo factam traducat, adeoque sibi persuadeat, Rabanum ea lege continere noluisse Sacerdotes aut Levitas : sic loquitur de iis qui sacris ordinibus initiantur, libro *de Pænitentibus*, cap. I. *De his autem, quorum occulta peccata sunt, nec manifeste ab aliquo argui possunt, si salubriter compuncti pro peccatis suis confessionem Episcopo sive Presbytero occulte faciunt, bonum mihi videtur, ut secundum id quod sibi decretum fuerit ab Episcopo sive Presbytero, pænitentiam agant, non trepide, nec tarde ; sed*

cessarius: similiter & liberi ac spontanei actus fidei, spei & caritatis, licet his prætermissis salutem consequi non potis sit; ipsa religio maxime ad salutem necessaria, libera est. *Nec*, inquit Tertullianus *, *religionis est cogere religionem, quæ sponte suscipi debeat, non vi.*

III. Altera dissimilitudo confessionis non magis feliciter procedit Dallæo, qua sibi persuadet, ætate Rabani omnes homines occulta peccati macula inquinatos, fuisse lege confessionis apud Sacerdotes immunes & solutos. *Aliqua vero lege ad hujusmodi confessionem obstrictos omnes Rabani temporibus Christianos, qui peccati alicujus occulti rei essent, neque Bellarminus neque alii adversarii probant.* Enimvero Rabanus conceptis verbis contrarium asserit cap. 29. libri II. *de Institutione Clericorum. Pœnitentiæ autem remedium Ecclesia Catholica in spe indulgentiæ fideliter alligat exercendum, & post unum Baptismi Sacramentum, quod singulari traditione commendatum, solicite prohibet iterandum, medicinali remedio pœnitentiæ subrogat adjumentum, cujus remedio egere se* CUNCTI AGNOSCERE DEBENT, *pro quotidianis humanæ fragilitatis excessibus, sine quibus in hac vita esse non possumus, ho-*

* *ad Scapulam.*

rum dumtaxat dignitate servata; ita ut a Sacerdotibus & Levitis Deo teste fiat; a cæteris vero astante coram Deo solemniter Sacerdote, UT HIC TEGAT FRUCTUOSA CONFESSIO, *quod temerarius aut ignorantiæ notatur contraxisse neglectus, aut sicut in Baptismo omnes iniquitates remitti, vel per martyrium nulli peccatum credimus imputari, ita pœnitentiæ compunctione fructuosa universa fateamur deleri peccata.* Quamobrem hujus capitis exitum his verbis expedit: *Proinde non dubitamus circa finem justificari hominem per pœnitentiæ compunctionem. Sed quia raro id fieri solet, metuendum est, ne dum ad finem differtur* CONFESSIO *sperata, anticipet mors, quam veniat pœnitentia.* Et ne quis opinionum suarum nimis tenax hæc ad confessionem soli Deo factam traducat, adeoque sibi persuadeat, Rabanum ea lege continere noluisse Sacerdotes aut Levitas; sic loquitur de iis qui sacris ordinibus initiantur, libro *de Pœnitentibus*, cap. I. *De his autem, quorum occulta peccata sunt, nec manifeste ab aliquo argui possunt, si salubriter compuncti pro peccatis suis confessionem Episcopo sive Presbytero occulte faciunt, bonum mihi videtur, ut secundum id quod sibi decretum fuerit ab Episcopo sive Presbytero, pœnitentiam agant, non trepide, nec tarde; sed*

ferventer & solicite: ac sic se veniam peccatorum a Domino percepturos, & gradum se recuperaturos confidant.

IV. Concilium Moguntinum I. tempore Rabani celebratum sic sanxit capite XXVI. *Ab infirmis in mortis periculo positis, per Presbyteros pura inquirenda est confessio, non tamen illis imponenda quantitas pœnitentiæ, sed innotescenda: & cum amicorum orationibus, & eleemosynarum studiis, pondus pœnitentiæ sublevandum.* Duo ad hunc locum reponit Dallæus. *Respondeo primo,* inquit, *hæc non de quibusvis Fidelibus, sed de solis excommunicatis, vel certe publicæ pœnitentiæ reis intelligenda esse. Statim enim addunt illi Patres: Ut si forte migraverint, ne obligati excommunicatione, alieni ex consortio bene (vel potius bonorum) fiant. Ideo (inquiunt) secundum canonicam autoritatem, ne illis janua pietatis clausa videatur, orationibus & consolationibus ecclesiasticis sacra cum unctione Dei animati, secundum statuta sanctorum Patrum, communione viatici reficiantur.* Hæc responsio prima valde supervacanea videtur: neutiquam enim spectat Concilium excommunicatos, seu mortali anathemate ab Ecclesiæ communione secretos, sed eos solum qui medicinali excommunicatione a Christi corpore abstenti erant. Quod

quidem in more positum erat his temporibus, adversus eos qui peccato quodam mortali sive occulto sive publico inquinabantur. Ejusmodi vero disciplinæ severitatem temperant Patres Moguntini, in gratiam ægrorum in mortis discrimine decumbentium, quibus hanc corporis Christi communionem ultro concedunt, uti ex his verbis intelligimus : *Secundum statuta sanctorum Patrum, communione viatici reficiantur.* Igitur ea lex a Concilio de confessione lata ægrorum æquabiliter spectat peccata secreta & publica, quæ quidem confessioni erant pariter obnoxia, & quorum rei imposita a Sacerdotibus pœnitentia seu satisfactione, publica pro publicis, secreta pro occultis, plectebantur, quæ ab ægro recuperata bona valetudine confestim agebatur. *A quo periculo si divinitus erepti convaluerint, pœnitentiæ modum a suo confessore impositum diligentes observent.* Nihil igitur in hoc canone singulare, quod non hodie in Ecclesia Romana ad praxim & usum quotidianum reducatur.

V. Secundo respondet Dallæus pag. 283. *Sed & si de quibusvis Fidelibus intelligatur canon, non ideo tamen sequetur, Innocentianam confessionem jam tum in usu fuisse. Certe nos ipsi, qui eam rejicimus, ab hominibus tamen in*

tali discrimine versantibus puram quoque confessionem & fidei & peccatorum requirimus. Ergo quod isti in hoc temporis articulo a Fidelibus confessionem exigerent, etiam quam nos accuratiorem, (qui pœnitentiam, non peccatorum enumerationem urgemus) non eo tamen fit, ut singuli Fideles ad aliquid simile sani valentesque aliqua lege necessaria compellerentur; neque nisi apud Sacerdotem confessi ad Domini mensam (quod nunc fit) admitterentur. Revera, ut ex his verbis abundanter patet, Calvinistæ *requirunt puram peccatorum confessionem ab hominibus in tali discrimine versantibus*: quamvis articulis XXVIII. & XXIX. Disciplinæ Calvinisticæ requirant tantum admonitionibus & cohortationibus, nulla vero lege aut imposita pœna compellant. Sed utcumque res sint, ab institutis Concilii Moguntini longe alienissimi sunt: nam omnium peccatorum confessionem numquam exigunt; adeoque neutiquam canoni XXVII. hujusce Concilii obtemperant. *Quæsitum est ab aliquibus fratribus de his qui in patibulis suspenduntur pro suis celeribus post confessionem Deo peractam, utrum cadavera illorum ad ecclesias deferenda sint, & oblationes pro eis offerendæ, & missæ celebrandæ, an non. Quibus respondimus: Si omnibus de peccatis suis puram confessionem agentibus,*

& digne pœnitentibus communio in fine secundum canonicum jussum danda est, cur non eis qui pro peccatis suis extremam pœnam persolvunt?

Hunc canonem XXVII. iterum sanxerunt Patres in Concilio Wormatiensi, anno Christi DCCCLXVIII. ex quo intelligimus, ea ætate nullum dubitandi locum relictum fuisse de necessitate confessionis omnium peccatorum, sed præsertim ex can. XXV. in quo hæc verba legimus: *Pœnitentibus, secundum differentiam peccatorum, Sacerdotis arbitrio pœnitentiæ decernuntur. Debet itaque Sacerdos in pœnitentia danda singulorum causas singulatim considerare, originem quoque, modumque culparum, & affectus gemitusque delinquentium diligenter examinare, manifesteque cognoscere: temporum etiam & personarum, locorum quoque & ætatum qualitates inspicere, ut etiam pro consideratione locorum, ætatum vel temporum, seu pro qualitate delictorum atque gemituum uniuscujusque delinquentis, a sacris regulis oculos non reflectat.*

At vero cum nemo homo, nisi de potestate mentis ac sensus communis excesserit, negare possit eo canone explicatam confessionem privatam & auricularem, cujus usus & tractatio quotidiana in nobis est: bona fide fa-

tetur Dallæus, ibi confessionis privatæ mentionem fieri. *Respondeo*, inquit lib. III. de Confessione capite 25.pag. 284. *Patres istos definire quæ ratio Sacerdoti sequenda sit in imponenda pœnitentia sive publica, sive privata. (hanc enim & ipsam tunc in usu fuisse præter vetustissimorum consuetudinem confiteor)* Verumtamen ab Innocentiana confessione, quo sale confessionem auricularem continuo defricat, tribus conditionibus differre contendit. Ait enim, *Non decernere omnes & singulos Fideles Sacerdotis judicio pœnitentiam facere debere, etiam ob ea peccata, quæ publica pœnitentia digna non sunt: multo minus exigere, ut quotannis, minimum semel, ea confessione fungantur; aut definire nullius peccati veniam sine vocali confessione a Domino impetrari.*

Sed 1. cum ex confessione sincera Dallæi Patres Concilii Wormatiensis privatam pœnitentiam spectent, quam Sacerdotes imponere ex hujus ætatis usu & consuetudine debebant; assequi mente non possum qui hac lege confessionis omnia peccata contineri perneget, cum præsertim canone LXXX. sive XXVII. Concilii Moguntini, conceptis verbis omnia peccata confessioni subjiciantur.

2. Revera non decernit Concilium, quot-

annis semel saltem teneri Fideles omnes utriusque sexus sua confiteri peccata. Hoc enim ad disciplinam spectat, rem vero quæstionis positæ neutiquam. Non enim anquirimus quoties, semel aut bis, quolibet anno confiteri peccata opus sit; sed an ad salutem consequendam & procurandam veniam ea omnia lethalia in aurem Sacerdotum confiteri necesse sit.

3. Conceptis quidem verbis ac Juris formulis expressis non decernit, omnes Fideles teneri sua omnia peccata confiteri apud Sacerdotes. Sed ejusmodi objectio vexat justitiam varieque exagitat, & indulget nimis juri formulario contra æqui bonique dictamentum: quippe cum hanc esse suam doctrinam satis superque Patres testificentur canone LXXX. *Quibus respondimus: Si omnibus de peccatis suis puram confessionem agentibus, & digne pœnitentibus communio in fine secundum canonicum jussum danda est, cur non etiam eis qui pro peccatis suis extremam pœnam persolvunt?* Quæ cum ita sint, in fine capitis promittit Dallæus, confessionem peccatorum soli Deo factam a se demonstratum iri ad obtinendam peccatorum remissionem existimatam fuisse communiter ab hujus ætatis Theologis sufficientem. Jam ergo videamus an

quod promiserat præstare possit, atque ei amicam responsionem restipulemur.

CAPUT XXIX.

Usum perpetuum confessionis auricularis comprobant, Angelomus Monachus anno DCCCL. *Radulphus Flaviacensis anno* DCCCCX. *Petrus de Honestis Cardinalis Damiani, Lanfrancus Archiepiscopus Cantuariensis, S. Bernardus, Hugo & Richardus S. Victoris, Petrus Cluniacensis, Petrus Blesensis, & Petrus Cellensis. Objectiones a Dallæo ex Petro Lombardo & Gratiano assumptæ diluuntur.*

I. FLORUIT Angelomus Monachus sub imperio Lotharii, quem ob susceptam vitam monasticam conculcata Imperii corona, summis extollit laudibus Præfatione in Cantica. Opera ejus habemus tomo IX. Bibliothecæ Patrum edit. Colon. anni MDCXVIII. At vero Comment. in IV. librum Regum capite 12. luce meridiana clarius in rem confessionis auricularis scribit explicans hæc verba Scripturæ: *Pecuniam vero pro delicto, & pecuniam pro peccatis non inferebant in templum Domini, quia Sacerdotum*

erat. Hæc sententia, inquit, *ostendit, quod non quis proprio arbitrio facile se credere debet; sed magis sciat, quod confessio peccatorum & pœnitentia Sacerdotum judicio peragenda est, qui habent scientiam discernendi inter mundum & immundum, & lepræ maculam dijudicare, aut condemnare, aut mundum discernere.*

II. Radulphus vero Monachus Abbatiæ S. Geremari Flaviacensis in Diœcesi Bellovacensi, densum scripsit Commentarium libris XX. constantem in Leviticum, quem habemus tomo X. Bibliothecæ Patrum edit. ejusdem Colon. anni MDCXVIII. Cujus lib. III. cap. 7. receptum fuisse usum confessionis auricularis suo tempore attestatur in hæc verba: *Qui non potest offerre aves, offerat similam. Quid est in simila? Nisi latentium cogitationum & criminum, in quibus peccator sibi soli notus est, per confessionem expositio intelligitur.* Eccam vides occultorum peccatorum confessionem. At continenti sermone non minus dilucidis verbis faciendam esse apud Sacerdotes docet. *Quod tamen in potestate habet, faciat: similam offerat, & mala quæ apud se celabat, per confessionem Sacerdoti prodat; supra quippe jam diximus, cogitationum subtilitatem per similam designari.* Denique ejusdem confessionis accurationem

& integritatem indigitat continuis verbis: *Dignum est enim, ut qui peccatorum suorum confeßionem facit, consummet eam, omnia quæ ad memoriam revocare potest, Domino pandens, non alia prodens, alia abscondens.*

Verumtamen Dallæus communi quo uti solet effugio clausus respondet, Radulphum non dicere, omnibus Fidelibus impositam fuisse necessitatem confessionis, quoniam *non apparet eam necessario ac velut ex lege, ante duodecimum sæculum a Christianis factitatam fuisse.* Sed ejusmodi responsionis speciem diluere non difficile est. Id enim necessarium, ac ex lege, ac velut ex lege factitatum existimari debet, cujus ope salutem procuramus, & sine quo nobis comparare nequimus. Hoc autem maxime competere confessioni auriculari demonstravimus infinitis sanctorum Patrum locis, quos enucleavimus & explicuimus, ac præsertim ex mente Radulphi Flaviacensis. Quippe cum eodemmet capite, promiscue sumpta confessione cum pœnitentia, adhortetur Fideles ne illam procrastinent & ad ultimum vitæ diem protrahant, adducto celebri loco S. Augustini: *Agens pænitentiam ad ultimum & reconciliatus, si securus hinc exeat, ego securus non sum. Numquid dico, Damnabitur? Non dico. Sed non di-*

eo etiam, Liberabitur. Vis te a dubio liberare, age pœnitentiam, dum ſanus es. Hominis eſſet opinioſi otio & literis intemperanter abutentis defendere, Radulphum eo loci ſolam pœnitentiam ſpectare, neutiquam vero confeſsionem: quippe cum hunc locum S. Auguſtini proferat ad comprobandam hanc propoſitionem in medium allatam: *Homo itaque ſicut confeſsionem hujuſmodi, utrum vera, an falſa ſit, nequit examinare: ſic nec judicare de ea poteſt, nec certam veniæ ſpem confitenti promittere. Beatus Auguſtinus in quodam Sermone ad pœnitentes, &c.*

III. Petrus de Honeſtis, Cardinalis Damiani nuncupatus, obiit anno LXXII. undecimi ſæculi, cujus locum in rem confeſsionis auricularis citat opportune Cardinalis Bellarminus, ex Sermone LVIII. de S. Andrea, pag. 287. edit. Lugdun. anni MDCXXIII. lit. C. & D. *Quartus itaque gradus eſt confeſsio oris: hæc pure facienda eſt, quia non eſt pars peccatorum dicenda, & altera reticenda.* Prius obſervaverat eodem Sermone, hanc confeſsionem fieri debere apud eos, quibus animarum noſtrarum cura a Deo commiſſa eſt. *Cum igitur de vitiorum abyſſo diſponis emergere, ad illum præcipue ſit refugium tuum, cui anima tua commiſſa eſt, quem impoſuit Deus ſuper*

caput tuum. Nec te moveat, si illiteratus sit, vel indiscretus, quia hoc ipsum signum humilitatis est qua generat confessionem. Et continuo valde commendat Confessori clausa tenere peccata sibi renunciata. *Videat autem, ne unquam de his qua sub signaculo confessionis accepit, aliquam faciat mentionem, vel alicui loquenti consentiat.* Non potuit suis conditionibus ac circunstantiis magis exornari confessio auricularis; nihil enim ei desiderari videtur præter nomen Sacramenti, ut nobis cognitissima sit: quod quidem ei dedit Cardinalis Damiani in fine hujus capitis. *Ecce quam potui, etsi non quantum volui, de confessionis disserui Sacramento.*

Verumtamen Dallæus tam accuratam confessionis descriptionem eludere posse sibi persuadet capite ultimo libri III. de Confessione, pag. 286. *Hic vero*, inquit, *Petrus scilicet Damiani, dicit quidem confessionem oris pure faciendam esse, neque partem peccatorum alteram dicendam, alteram tacendam, aut levia confitenda, gravia diffitenda; cæterum an ab omnibus omnino Christianis facienda sit hac confessio, & quidem omnibus necessario, nullis libere; non dicit.*

At vero quid magis non solum conducibile, verum etiam necessarium ad salutem esse

existimatur, quam quod velut unicum refugium Fidelibus proponitur, quo e vitiorum abysso emergere posſint? Uti revera facit Petrus Damiani hoc Sermone. *Cum igitur de vitiorum abysso disponis emergere, ad illum præcipue sit refugium tuum, cui anima tua commissa est, quem imposuit Deus super caput tuum.* Et infra eadem pagina: *Pro hujusmodi confeſsione remittes tu, Domine, impietatem cordis mei, peccati scilicet.* Præterea quid magis necessarium, quam quod coactum? Quod quidem eodem Sermone de confeſsione dicit idem Petrus Damiani pag. 288. lit. E. *Nihil fortius*, inquit, *ad expugnandam gratiam Dei, quam timor humanus, quia dum erubescimus confiteri quæ commisimus, Deum minus quam homines reveremur. Hæc est confusio adducens peccatum. Opponamus ergo ei considerationem rationis, reverentiam intuentis Dei, comparationem majoris confusionis. Vt enim confiteamur, ratio movet,* DEUS COGIT, *qui videt; & si confundimur hic dicere, quid erit in illa magna confusione, ubi omnia omnibus patebunt?* Quid enim magis probat impoſitam omnibus hominibus legem confeſsionis, quam si dubitandi locus non relinquatur, peccata pravo timore celata, & non confessa apud Sacerdotes, die ultimi judicii coram Deo,

Angelis & hominibus publicatum iri ab omnibus?

Porro ex his satis intelligimus quam absurdum sit ad ascesim monasticam transferre historiam admirabilem quam refert idem Petrus de quodam Monacho, qui ad confessionem peccati e memoria lapsi quadam revelatione instigatus fuerat, Epistola ad Desiderium, de miraculis sui sæculi, quam hic exscribere tædio esset.

IV. Lanfrancus Archiepiscopus Cantuariensis, & Angliæ Primas, ab anno Christi MLXX. ad annum MLXXXIX. quo obiit feria quinta, die XXIV. Maii, libellum scripsit de Celanda Confessione, quem publici juris fecit ex antiquis codicibus MSS. Abbatiæ S. Victoris Parisiensis, & viri clariss. Alexandri Petavii, R. P. Domnus Lucas Dacherius, anno MDCXLVIII. ex quo nullum dubitandi locum relictum fuisse ea ætate de necessitate confessionis auricularis aperte intelligitur: quippe cum occulta peccata non solum Sacerdotibus, verum etiam omni ordini Ecclesiastico confiteri usu & consuetudine receptum fuisse videretur. *Visibilia namque Sacramenta*, inquit pagina 381. lit. B. *& operantur & significant invisibilia. In hoc cognoscimus quia de occultis omni Ecclesiastico or-*

dini confiteri debemus; de apertis vero solis convenit Sacerdotibus, per quos Ecclesia, quæ publice novit, & solvit & ligat. His adjungere non pigebit quod refertur capite XII.* Antiquiorum Consuetudinum Cluniacensis Monasterii, quas collegit Venerabilis Petrus, anno Christi MCXXII. Abbas generalis totius Ordinis Cluniacensis. *Si opus habet ad confessionem pro aliquo excessu venire, accedit ad Sacerdotem, ad quem potissimum voluerit; & stans ante eum, dexteram de manica extractam ponit super pectus, quod est signum confessionis. Surgit Sacerdos, quem præcedentem sequitur in Capitulum, & primum ante eum petit veniam toto corpore prostratus, a quo jussus se levare, postquam consederit, loquitur quod habet. Si tale quid ei contigit in nocte, quod nos verecunde fragilitatem appellamus, ante confessionem septem pœnitentiales Psalmos dixerit, vel si Psalmos nescit, Dominicam orationem septies: & postquam fuerit confessus, quod sibi jusserit Sacerdos; eo die non textum Evangelii osculatur, nec ad pacem venit, nec ad offerendam.* Quis enim ex his non intelligat, non solum confessionem peccati occulti factam Sacerdoti, verum etiam pro ejusmodi peccato occulto quamdam speciem pœnitentiæ publicæ?

* *Tomo IV. Spicilegii Dacheriani.*

V. Jam vero hæc omnia novis accessionibus haud difficiliter cumulare possem ex capite XII. Sermonis S. Bernardi ad Milites Templi, & aliis scriptis Hugonis & Richardi de S. Victore, Petri Cluniacensis, Petri Blesensis, Petri Abbatis Cellensis, & infinitorum aliorum, qui ante pontificatum Innocentii III. floruerunt anno XCVIII. duodecimi sæculi ad sedèm Apostolicam evecti. Sed levis est Dallæi curatio ad hanc rem, tenuemque habendam esse rationem Autorum ejusmodi existimat, quoniam paucis ante Concilium Lateranense annis scripserunt, celebratum anno Christi MCCXV. quo primam legem faciendæ confessionis Fidelibus omnibus impositam fuisse Dallæus integro Opere defendit, post Joannem Calvinum lib. III. Institut. cap. IV. numero 7. Quamobrem his Autoribus enucleandis, aut in rem confessionis producendis immorari non juvat, quos sibi non solum adversarios, verum etiam contrarios Dallæus ingenue recognoscit & rotunde fatetur.

Sed silentio prætermittere nefas est gravioris momenti difficultatem, quam ex Petro Lombardo Magistro Sententiarum, & Gratiano Decreti compilatore, assumit lib. IV. de Confess. cap. 43. viris de Ecclesia Roma-

na optime meritis, atque inter Scriptores ecclesiasticos famæ & nominis ingentis, qui circa annum Christi MCXLV. floruerunt, LX. scilicet annis ante Concilium Lateranense. Enimvero objectat ejusmodi Doctores existimasse opinionem confessionem soli Deo aut apud Sacerdotes faciendam constituentem, esse ancipitem seu problematicam, & posse in utramque partem tuta conscientia, sarta tectaque fide catholica oppugnari & defendi: adeoque citat Magistrum Sententiarum lib. IV. Sent. dist. 17. *In his enim etiam Docti diversa sentire inveniuntur, quia super his varia ac pene adversa tradidisse videntur Doctores, &c.* Et hæc verba Gratiani ex II. parte Decreti, dist. I. tractatus de Pœnitentia, in quo postquam utriusque partis sententias exposuit, ait capite 89. *Quibus autoritatibus, vel quibus rationum firmamentis utraque sententia satisfactionis & confessionis innitatur, in medium breviter exposuimus. Cui autem harum potius adhærendum sit, lectoris judicio reservatur. Vtraque enim fautores habet sapientes & religiosos viros.*

Quod spectat Petrum Lombardum, mentem habuit alienissimam ab opinione constituente, solitariam contritionem, postposita confessione vel in re vel in voto, sufficere ad

procurandam remissionem peccatorum, adeoque statuente, satis esse soli Deo confiteri. His enim pravis dogmatibus aperte repugnantia docet distinct. XVII. *Sicut enim præcepta est nobis interior pœnitentia : ita & oris confessio, & exterior satisfactio, si adsit facultas. Vnde nec vere pœnitens est, qui confessionis votum non habet.* Et paragrapho sequenti, eadem distinct. *Si sufficit soli Deo confiteri?* concludit : *Ex his aliisque* INDUBITANTER OSTENDITUR, *oportere Deo primum, & deinde Sacerdoti offerri confessionem, nec aliter posse perveniri ad ingressum paradisi, si adsit facultas.* Ex his enim vocibus, *indubitanter ostenditur*, satis intelligimus, non existimasse Lombardum, opinionem seu sententiam constituentem necessitatem confessionis apud Sacerdotes esse dubiam & ancipitem. Et cum firmiter crediderit, omnem aditum paradisi fore interclusum iis qui peccata confiteri prætermiserint; necesse est Magistrum Sententiarum opinionem ejusmodi confessionis necessitatem repudiantem, non solum falsam & intolerabilem, verum etiam ab institutis Ecclesiæ & fidei catholicæ alieniorem reputasse.

Verumtamen libenter recognoscere non pertimesco, tantum Doctorem non dubitas-

se, quin sua ætate viri docti extiterint, qui confessioni soli Deo factæ patrocinarentur. Sed contendo semper existimasse ejusmodi opinionis defensores animo vehementer falli; ait enim ad hanc opinionem defecisse, non *quia super his varia ac pene adversa Doctores* tradiderint, sed *tradidisse videantur.*

Quæ cum ita sint, nihil vetat ejusmodi opinionis novitatem fortasse quamdam occasionem dedisse continuis temporibus decreto Concilii Lateranensis, & Canoni *Omnis utriusque sexus, &c.* Non adeo insolens est, virorum doctorum & pietate insignium animos falsis opinionibus ante judicium Ecclesiæ occupari, & figmentis anticipatis expleri. Ante Concilium Nicænum, & ortam hæresim Arianam non tam castigate Patres de mysterio Trinitatis locuti sunt. Mysterium Gratiæ & Prædestinationis Patres Græci non tam intime penetraverunt ante, quam post exortam & confutatam ab Augustino hæresim Pelagianam.

VI. At vero Gratianus paulo indulgentius Lombardo hanc opinionem dubiam & ancipitem reputasse videtur. Quamobrem ait S. Thomas in IV. distinct. XVII. examinata quæstione, *an sufficiat soli Deo confiteri. Magister & Gratianus hoc pro opinione ponunt. Sed nunc*

post determinationem Ecclesiæ sub Innocentio III. factam, hæresis reputanda est. Cui subscribit eadem distinct. S. Bonaventura. Sed tantorum virorum, in quæstione facti hic, ut probabile est, errantium, salva pace dixerim, non esse credibile ita eos de Gratiano sensuros fuisse, siquidem animadvertissent, hanc Distinctionem perperam ei adscribi. Legimus enim in Dialogo XVIII. Antonii Augustini *de emendatione Gratiani.* A. *Sunt qui putent, hos duos tractatus*, scilicet de Pœnitentia, *non esse Gratiani.* Et infra. B. *Hæc verba in scheda inveni. Tractatus hic de Pœnitentia non videtur esse Gratiani, sed alicujus paulo antiquioris, & totus huc videtur translatus, deestque in exemplaribus antiquis.* Ad quæ alter interlocutor ejusdem Dialogi respondet. A. *Non esse antiquioris Gratiano apparet, quia multa ex Digestis adfert, & ex aliis libris Iuris civilis, quæ omnia sunt Gratiani tempore quasi postliminio restituta.* Igitur non integre constat, Gratianum hanc opinionem de confessione dubiam atque ancipitem existimasse: cum insuper dubitandi locus non relinquatur, pluribus erratis ac sphalmatibus scatere integrum opus Gratiani, uti ex Correctionibus Romanis, & Dialogis Antonii Augustini abundanter intelligimus. Ipse vero Dal-

læus ejusmodi erratorum & accessionum, quibus cumulatum est Decretum Gratiani, testis est omni exceptione major. Quippe cum, postquam ori Gratiani hæc verba inducuntur de hac materia pœnitentiæ sub finem hujus capitis de quo mentio est: *Vnde Theodorus Cantuariensis Archiepiscopus ait in Pœnitentiali suo. Quidam Deo solummodo confiteri debere peccata dicunt*, UT GRÆCI. *Quidam vero Sacerdotibus confitenda esse percensent, ut tota fere sancta Ecclesia. Quod utrumque non sine magno fructu fit intra sanctam Ecclesiam*, &c. rotunde recognoscat, nihil ejusmodi incurrere in oculos ex Pœnitentiali Theodori, cujus rei fidem facit antiquo codice MS. Pœnitentialis Theodori, quem viderat Usserius Armachanus, sectæ Calvinisticæ Scriptor doctissimus. Revera etiam hæc non occurrunt in editione ejusdem Pœnitentialis, ad quam incubuit paucis abhinc annis, anno scilicet MDCLXXVII. clariss. Jacobus Petitus. Immo vero ex Capitulis Theodori ad finem Pœnitentialis ejusdem Petiti cura editis planissime perspectum habemus, tempore Theodori Archiepiscopi Cantuariensis, qui anno Christi circiter DCXC. de vita decessit, usum confessionis auricularis omnibus cognitissimum fuisse. *De viris ordina-*

tis, inquit Capitulo LX. *quorum peccata occulta nec manifeste ab aliquo argui possunt, si salubriter compuncti pro peccatis confessionem Episcopo sive Presbytero occulte faciunt, bonum mihi videtur ut secundum id quod decretum fuerit ab Episcopo vel Presbytero, pœnitentiam agant, non tepide, nec tarde, sed ferventer & sollicite; ac sic se veniam peccatorum a Domino percepturos, & gradum se retenturos confidant.* At vero ejusmodi disciplinæ seu confessionis peccatorum in aurem Sacerdotis permansionem fuisse ad ea tempora Lombardi & Gratiani intelligimus ex Epistola Waselini Abbatis Monasterii S. Laurentii in suburbio Leodiensi, quem anno MCXLVII. obiisse refert Bartholomæus Fissenus in Floribus Leodiensibus, quam publici juris fecit R. P. Joannes Mabillonius, Ordinis S. Benedicti Monachus, Analectorum veterum tomo I. qua quidem examinatur quæstio de continentia conjugatorum ante communionem, quæ proponitur his verbis dedita opera conceptis in gratiam confessionis auricularis, pag. 343. *Quærunt adhuc viri discretores, ut in exordio præmissum est, si quis intra terminos legitimæ copulæ nocte observabili, ut dictum est, lapsum incurrat, & in luce matutina compunctus ad deprecandam faciem Domini totum se*

conferat, atque oblata ei per manum Sacerdotis legitimi puræ confessionis hostia, & in ara devoti pectoris igne indictæ sibi pœnitentiæ pie concremata; utrum participatio vivifici Sacramenti ipsa die illi ex discretione aliqua annui debeat, &c. Quis enim hic non videat usu communi Ecclesiæ & receptam confessionem, & a legitimo Sacerdote impositam pœnitentiam?

CAPUT XXX.

Probatur invictissime argumentis assumptis ex historia Concilii Lateranensis anno Christi MCCXV. *celebrati sub Innocentio III. tunc temporis natam non fuisse confessionem auricularem, ut docet Dallæus libro* IV. *de Confessione capite 24. adeoque perperam & invidiose semper ab ipso Innocentianam appellatam fuisse.*

EXACTIS tot antiquitatis ecclesiasticæ monumentis, ex quibus usum confessionis auricularis ad obtinendam remissionem peccatorum lethalium semper & ubique & ab omnibus fuisse receptum invictissime demonstravimus: omni homini mentis com-

poti incogitabile videatur necesse est, qui fieri queat, ut Dallæus, non contemnendæ eruditionis vir, hujus institutionem Innocentio III. Pontifici Maximo adscribat; adeoque continuo Operis de Confessione decursu *Innocentianam confessionem*, ac *tormentum Innocentianum* appellare non pertimescat, præsertim capite 17. libri 11. de Confessione, quo plusquam potest, contendit assumere argumentum ad probandam novitatem confessionis, ex novitate legis de eadem confessione sancitæ in Concilio Lateranensi capite XXI.

Ego vero ex hujusce Canonis novitate antiquitatem confessionis aperte demonstrari mihi persuádeo. Quod quidem ut intelligatur, hic eum exscribere opus est.

Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno, proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum: nisi forte de consilio proprii Sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christiana careat sepultura. Vnde hoc

salutare statutum frequenter in ecclesiis publicecetur, ne quisquam ignorantiæ cæcitate velamen excusationis assumat. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit justa de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet & obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ille ipse non possit solvere, vel ligare.

Sacerdos autem sit discretus & cautus, ut more periti medici superinfundat vinum & oleum vulneribus sauciati: diligenter inquirens & peccatoris circunstantias & peccati, per quas prudenter intelligat, quale illi consilium debeat exhibere, & cujusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum ægrotum.

Caveat autem omnino, ne verbo, vel signo, vel alio quovis modo prodat aliquatenus peccatorem; sed si prudentiori consilio indiguerit, illud absque ulla expressione personæ caute requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solum a sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam, in arctum Monasterium detrudendum.

I. Iste Canon non naturam confessionis spectat, sed circunstantiam ejus ad normam dirigit; scilicet semel in anno proprio Sacer-

doti faciendam esse decernit, clausique tenendi secreti Sacerdoti necessitatem impo-nit. Porro tam severis cum fieri debuerit conditionibus, quantæ necessitatis ipsa sit existimata confessio reputare facile est. Leges enim quæ tuendæ reipublicæ saluti conducunt, ipsam rempublicam jam conditam esse & existere subjiciunt. Symbolum Nicænum primum est, quo Verbum Patri consubstantiale prolatum est. Quis ex hoc, nisi hæreticus, concludat ante annum Christi CCCXXV. quo celebratum est Concilium Nicænum, de fide non fuisse, Verbum esse consubstantiale Patri? Si ejusmodi ratiocinationis species, qua uti placet Dallæo adversus confessionem, locum habeat: nihil est in fide ac moribus Ecclesiæ antiquum, quod non recens ac novitium videatur. Novitatis accusabit Nestorianus unitatem personæ in Christo, quia prima lex de hoc dogmate in Concilio Ephesino anno Christi CCCCXXX. condita est. Similiter & Eutychianus duplicem in Christo naturam recusabit specie novitatis, de qua nihil ante Concilium Calchedonense definitum est. Pelagiani gratiæ Christi necessitatem novam & inauditam ante Innocentii I. sententiam, & Innocentianam gratiam nuncupabunt. Infinitæ denique no-

vitates exsurgent ex visceribus antiquitatis.

II. Confessionis usum esse receptum & cognitissimum in orbe universo intelligimus ante Concilium Lateranense, ex ipsa Concilii historia : quippe cum Innocentius III. antequam congregaretur, & in eo de confessione annua deliberaretur, indulgentiam plenariam omnibus Fidelibus corde contritis, & ORE CONFESSIS liberaliter concesserit ad recuperationem Terræ sanctæ. Hæc enim conceptis verbis leguntur in diplomate pontificio. *Universis Christi Fidelibus per Moguntinam provinciam constitutis. Omnibus, qui laborem istum in propriis personis subierint & expensis, plenam suorum peccatorum, de quibus veraciter fuerint corde contriti & ORE CONFESSI, veniam indulgemus.*

III. Canone x. hujusce Concilii præscriptum est Episcopis, ut in ecclesiis cathedralibus & conventualibus præficiant viros idoneos ad prædicationem verbi Divini, & ad Fidelium confessiones audiendas, ac pœnitentias injungendas. *Præcipimus tam in cathedralibus, quam in aliis conventualibus ecclesiis viros idoneos ordinari, quos Episcopi possint coadjutores & cooperatores habere, non solum in prædicationis officio, verum etiam in audiendis con-*

fessionibus, & pœnitentiis injungendis. Ergo nondum condito Canone, *Omnis utriusque sexus*, qui hujus Concilii est XXI. usus erat confessionis, ita ut prædicationis, præcepto & consuetudine receptus. Ita se rem habuisse in Oriente mirabiliter confirmat Joannes, Patriarcha Antiochenus, qui in Oxia insula Monachus fuerat, hujus sæculi XII. Scriptor, in Oratione qua probat, quod qui monasteria per dona sive Principum, sive Imperatorum accipiunt, impie agunt: quam primus Græce & Latine edidit doctissimus Joannes Baptista Cotelerius, quicum Societate Sorbonica & amicitia non paucis abhinc annis conjunctus sum, tomo I. Monumentorum Ecclesiæ Græcæ, pag. 168. Hæc enim verba invictissime demonstrant, nec natam, nec primulum institutam fuisse in Concilio Lateranensi confessionem. Ὑπ' αὐτῶν γὰρ τούτων ὑπ' αὐτοῦ διωκομένων μοναχῶν, τῇ ἀμάχῳ Χριστοῦ δυνάμει, ἀνετράπη σὺν τῇ Εἰκονομαχικῇ μαγγανείᾳ αὐτοῦ, καὶ πέπτωκε πτῶμα ἐξαίσιον. ἔκτοτε οὖν καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο, τετρακοσίων ἤδη χρόνων παρῳχηκότων, τοσοῦτον ὑπὸ πάντων τῶν πιστῶν ἐξεθειάζετο καὶ ἐτιμᾶτο τὸ τάγμα τῶν μοναχῶν, ὡς καὶ τὰς ἐξομολογήσεις καὶ ἐξαγγελίας τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ τὰς ἐπ' αὐτοῖς ἐπιτιμίας καὶ ἀφεσίμους λύσεις, εἰς τοὺς μοναχοὺς μετατεθῆναι· καθὼς καὶ ἔτι

νιῶ ὁϱᾶ) γινόμενον. *Ab iis quippe ipsis quos persequebatur Monachis*, (Leo Isaurus scilicet) *per inexpugnabilem Christi vim eversus est cum suis Iconomachicis præstigiis, & cecidit ingenti casu. Igitur ab eo tempore ad hunc usque diem, elapsis jam quadringentis annis, adeo a cunctis Fidelibus cultus honoratusque fuit Monachorum ordo, ut confessiones ac enunciationes, peccatorum, consequentesque censuræ & absolutiones, ad Monachos translatæ sint: quemadmodum impræsentiarum quoque fieri videmus*. Hanc veritatem accessionibus cumulare facile possem testimoniorum Zonaræ, Balsamonis, Theophanis Ceramei, Græcorum schismaticorum, qui Innocentio III. æquales aut suppares extiterunt, & infinitorum, qui sequentibus sæculis rempublicam suis scriptis illustrarunt. Sed hoc opus a doctissimo viro Emanuele a Schelstrate, Ecclesiæ Antuerpiensis Canonico & Cantore, feliciter inchoatum capite IX. ad Concilium Antiochenum typis excusum Antuerpiæ anno MDCLXXXI. ei perficiendum relinquo: meo proposito sufficere ratus, si methodo discussionis ex antiquis Patrum monumentis historice demonstravero, usque ad tempora Concilii Lateranensis, de necessitate confessionis auricularis nemini in mentem dubium aut suspicionem incurrisse.

Ejusmodi enim opere probarem methodo præscriptionis, non solum eo tempore natam non esse confessionem auricularem, verum etiam ejus ortum obstetricante manu Innocentii III. fieri ac contingere non potuisse; quippe cum incredibile sit, Græcos schismaticos a Romano Pontifice, & a Latinis, ut putant, implacabilibus adversariis, tam acerbam ac insolentem disciplinam sibi traditam recepisse.

IV. Ante Concilium Lateranense IV. non habemus legem generalem Ecclesiæ, qua Monialibus interdictum fuit ne in admittendis ad professionem Sororibus pecuniam exigant. Enimvero licet ea de causa Concilium Nicænum II. legem sanxerit adversus viros, ita ut Concilium Lateranense III. & Pontifices Alexander III. & Clemens III. revera nihil nominatim adversus Moniales ante Innocentium III. constitutum est. Quis tamen sibi persuadeat, antea retroactis temporibus ejusmodi peccatum simoniæ fuisse Monialibus incognitum? Idem profecto & de confessione dicendum est. Nihil tam firmiter comprobat usum, quam lex quæ tollit & improbat abusum. Cum igitur Concilium Lateranense decernat fieri confessionem saltem semel in anno proprio Sacerdoti; abu-

ſum penitus tollat, quo decidentibus moribus, paulo negligentiores Fideles ad confeſſionem peccatorum rarius ſe applicabant: concludendum eſt, uſum ejuſdem confeſſionis ab apoſtolicis temporibus receptum & exercitatum vehementer comprobari, ac ſartum tectumque ſervari. At vero, ut inquit S. Auguſtinus lib. I V. de Baptiſmo contra Donatiſtas capite 24. *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, non niſi autoritate apoſtolica traditum rectiſſime creditur.*

V. At inquit Dallæus lib. I I. de Confeſſione cap. 17. & lib. I V. cap. 43. *Ac priorem quidem legem, qua præcipitur ut quiſque utriuſvis ſexus Fidelis confiteatur, qua adeo confeſſionis apud Sacerdotem neceſſitas omnium omnino Fidelium reſpectu conſtituitur, novam fuiſſe, & tunc primum latam, omnes adverſarum partium homines ante natos novitios iſtos diſputatores ſenſiſſe nobiſcum videntur. Thomas* [1] *certe, Bonaventura* [2], *& Antoninus* [3], *celeberrimi apud iſtos viri, & in Sanctorum album relati, in eam rem diſerti ſunt; qui omnes ſcribunt, ante Innocentianam illam Decretalem hæreticum non fuiſſe negare confeſſio-*

1 In IV. diſtinct. 17. (2 Ibid.) 3 Chronic. parte II. cap. 2. tit. 15. §. 19. pag. 464. lit. B.

nis apud Sacerdotem necessitatem.

Ex his Doctoribus nemo dixit hæreticum non fuisse negare confessionis apud Sacerdotem necessitatem ante decretum *Omnis utriusque sexus*. Sed tantummodo scripserunt errore facti, quosdam Doctores, scilicet Magistrum Sententiarum, & Gratianum, quos supra explicavimus, confessionis necessitatem in opinione posuisse: quod quidem post Concilium Lateranense nefas est. Si quis sibi persuaderet, S. Augustinum existimasse opinionem S. Cypriani de iterando hæreticorum Baptismate dubiam & ancipitem, vehementer animo falleretur, licet ab hæretici nota S. Cyprianum falsi opinamenti defensorem vindicet, quia nondum causa in Concilio plenario definita fuerat. Nihil amplius ex SS. Thoma, Bonaventura, & Antonino colligi potest. Quamvis enim hæreticorum numero non cooptent viros doctos, quos ante Concilium Lateranense confessionis necessitatem in opinione posuisse sibi persuaserunt; ipsi hæreticum fuisse negare confessionis necessitatem, conceptis verbis docent, quippe quam esse juris Divini affirmant.

S. Thomas III. parte, quæst. LXIV. art. 2. & in Supplem. quæst. VI. art. 2. *Cum Sacra-*

menta

menta naturalis rationis vires excedant, sacramentalem confessionem non naturalis, sed Divini juris esse perspicuum est.

S. Bonaventura in lib. IV. Sententiarum dist. XVII. *De confessione sacramentali.* part. II. *Quibusdam visum est sufficere, si soli Deo fiat confessio. Quaeritur hic, utrum tales fuerunt haeretici. Et quod non videtur, quia Magister recitat hoc tamquam opinionem probabilem. Sed contra hoc est: quia negans confessionem, negat absolutionem: ac per hoc negat clavium virtutem; & ita manifeste est contra Scripturam, & ita contra fidem. Respondeo dicendum, quod si quis esset modo hujus opinionis, esset haereticus judicandus, quoniam in Concilio generali hoc determinatum est sub Innocentio III. Sed* ANTE HANC DETERMINATIONEM HOC NON ERAT HÆRESIS, QUIA IPSI NON NEGABANT CLAVIUM POTESTATEM, *sed negabant necessitatem: & bene concedebant, quod erat utile confiteri, & Sacerdotes poterant absolvere. Ideo Magister, & Gratianus in Decretis hoc referunt tamquam opinionem: tamen uterque improbat hoc, & determinat in contrarium: Et si quis pertinaciter assereret contrarium, esset haereticus judicandus.* Constat igitur, hæresim fuisse ante Concilium Lateranense negare confessionem auricularem ne-

gando clavium poteſtatem ; adeoque opinionem Dallæi & Calviniſtarum negantium confeſſionis neceſſitatem, a S. Bonaventura judicatam fuiſſe & reputatam hæreticam, & fidei catholicæ ac Scripturæ contrariam, etiam ante Canonem *Omnis utriuſque ſexus*.

S. Antoninus III. parte Summæ Summarum, titulo XIV. de Confeſſione, capite 19. *Poſt ſuſceptionem naturæ noſtræ, ut in novo Teſtamento, vocalem confeſſionem quæ fit homini, requirit ab homine: & quia in forma humana nobiſcum ubique præſens eſſe non poteſt; ideo vicarios conſtituit homines, quibus debemus confeſſionem facere*. Et infra in fine §. I. ejuſdem capitis; *Eſt autem confeſſio de jure Divino, non naturali; ſed de jure naturali eſt confeſſio quæ fit Deo mente*. At vero mentione facta decreti Lateranenſis, diſerte docet, ſe non exiſtimare primam legem de confeſſione auriculari in eo ſancitam ac promulgatam fuiſſe: ſed ſolummodo de tempore & circunſtantia ejus. *Nec Papa*, inquit, *poſſet diſpenſare, quod aliquis non teneretur confiteri peccatum ſuum: quia non habet poteſtatem tollendi jus Divinum; ſed poſſet diſpenſare, quod aliquis non teneretur annuatim confiteri, quia hoc de jure humano eſt.*

Quæ cum ita ſint, nullus dubitandi locus

relinquitur, quin isti Doctores, SS. Thomas, Bonaventura, & Antoninus, hæresim esse putaverint negare confessionis necessitatem eo sensu, quo Dallæus & Calvinistæ negant, scilicet pernegando clavium potestatem, ante Concilium Lateranense, quo Canon *Omnis utriusque sexus* conditus est: sed solummodo existimaverint, eos non esse hæreticos judicandos, qui ante Concilium Lateranense, admissa & recognita potestate clavium, necessitatem confessionis non admittebant. Quod ab opinione & figmento Calvinistarum, ac præsertim Dallæi, toto cælo differt, qui potestatem clavium prorsus negantes, ac potissime Dallæus libris quatuor de Confessione, jus Divinum ac fidem catholicam de confessione violant, & tam ante, quam post Concilium Lateranense, juxta mentem SS. Thomæ, Bonaventuræ & Antonini, hæretici judicandi sunt. Non enim crediderunt, aut unquam existimaverunt tanti Viri, licitum fuisse Theologis ante Concilium Lateranense, sibi persuadere confessionem non esse juris Divini, nec ad salutem absolute vel in re vel in voto necessariam; sed solummodo inter hæreticos deputandos non esse, qui negarent esse necessario faciendam.

VI. Denique ex hiſtoria geſtorum poſt celebrationem Concilii Lateranenſis invictiſſime perſpectum habemus, incredibile atque improbabile eſſe, tunc temporis primulum inſtitutam fuiſſe confeſſionem peccatorum in aurem Sacerdotis. Enimvero quis neſcit infinitas procellas ac tempeſtates in Eccleſia & Scholis, Canonis *Omnis utriuſque ſexus* promulgatione excitatas? Defecerunt ab eo tempore Monachi Mendicantes ab imperio Epiſcoporum: in gratiam Paſtorum, & in eorumdem intertrimentum, infinitas Bullas Romana Sedes emiſit: Joannes XXII. Joannem quemdam de Poliaco huic Canoni pravum ſenſum & alienum inducentem damnavit: Univerſitas Pariſienſis pluribus propoſitionibus cenſuræ varias notas inuſſit. De hac materia ſcripſerunt indocti doctique opera paſſim. Denique Reges, Imperatores, Pontifices ejuſmodi jurgii illatam ſibi cauſam vix compeſcere potuerunt, litemque ſuam facere coacti ſunt, quæ ſpatio quadringentorum annorum rempublicam civilem & eccleſiaſticam miſcuit, ab anno ſcilicet MCCXV. ad annum MDCXV. uti intelligimus ex Lucubratione hiſtorica de ejuſmodi controverſia, quam typis Martinianis Lutetiæ edidit ὁ *μακαρίτης* doctiſ-

ſimus Joannes Launoius, Conſtantienſis, Theologus Pariſienſis, anno MDCLXXII. At vero quis credat, inter tot concertationes Doctorum, tot anguſtias Epiſcoporum, Curatorum & Mendicantium, nemini homini hæretico, aut catholico viro in mentem incurriſſe, novam eſſe atque recentem confeſſionem auricularem, ab inſtitutis Chriſti, Apoſtolorum & Patrum alieniorem? Quis ſibi perſuadeat adeo conſopitum fuiſſe tot annorum ſpatio genus humanum, ut res adeo difficilis, jugum tam inſuave & ponderoſum, quod Dallæus appellat *tormentum*, ſine repugnantia ſuſceptum ſit; exercitatio, cujus arena tot ſalebris ac vepribus hiſpida, ſenſim ſine ſenſu uſu & conſuetudine recepta ſit? Igitur non ſolum incredibile, verum etiam improbabile eſt, in Concilio Lateranenſi Innocentium III. confeſſionem auricularem inſtituiſſe: ſed immo planiſſime ex hujus Lucubrationis ſerie intelligendum eſt, a Chriſto Domino inſtitutam, rerum Chriſtianarum continuo tempore cuſtoditam, tempore Innocentii III. hominum peccatis ac negligentia decidentem, ſartam tectamque ſervatam fuiſſe; adeoque Dal-

læum toto libro de Confessione paradoxum incogitabile & improbabile protulisse.

F I N I S.

S. Basilius Magnus, Cæsareæ Cappadociæ Archiepiscopus, Epistola LX. Ecclesiæ Antiochenæ.

Οὔτε αὐτοὶ τὰ τῆς ἡμετέρας διανοίας γεννήματα παραδιδόναι τολμῶμεν, ἵνα μὴ ἀνθρώπινα λογίζωνται τὰ τῆς εὐσεβείας ῥήματα. ἀλλ' ἅπερ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων δεδιδάγμεθα, ταῦτα τοῖς ἐρωτῶσιν ἡμᾶς διαγγέλλομεν.

Non audemus mentis nostræ fœtus tradere, ne humana existimentur verba pietatis. Sed quæ a sanctis Patribus edocti sumus, ea interrogantibus nos respondemus.

INDEX
RERUM MEMORABILIUM.

A.

B

C

E

F

G

L

M

N

Nicænum

P

Q

R

S

T.

V

Z

FINIS.

PARISIIS,
E Typographia GABRIELIS MARTINI, via Jacobæa, sub aureo Sole.
M. DC. LXXXIV.